

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Дікань Л.В.

ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ

Навчальний посібник

Укладач:

Дікань Л.В.

Відповідальний за випуск

зав. кафедрою контролю і аудиту

Дікань Л.В.

УДК
ББК
Д-

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник
(лист №1.4/18-Г – 2655 від 10 грудня 2008р.)*

Рецензенти:

Дікань Л. В.

Фінансово-господарський контроль: навчальний посібник / Л. В. Дікань. – К.: Знання, 2010. – 395с.

Розглянуто необхідність, роль та значення контролю в сучасних умовах. Досліджено сутність та зміст фінансового контролю та господарського контролю. Визначено поняття та ключові моменти фінансово-господарського контролю. Висвітлено світовий досвід здійснення фінансово-господарського контролю в розрізі таких його форм, як державний фінансовий контроль, незалежний аудит та податковий контроль. Розкрито сутність організації фінансово-господарського контролю. Досліджено принципи організації фінансово-господарського контролю, етапи його здійснення. Розкрито аспекти здійснення фінансово-господарського контролю в різних галузях економіки: промислове виробництво, сфера послуг, будівництво, транспорт, сільське господарство, торгівля, а також досліджено аспекти здійснення фінансово-господарського контролю в неприбуткових організаціях та банківських установах. Навчальний матеріал доповнюється рисунками та таблицями, тестовими завданнями для самоперевірки, практичними завданнями, глосарієм.

Для студентів, аспірантів та викладачів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів, фахівців у галузі контролю та ревізії.

ЗМІСТ

Передмова	7
МОДУЛЬ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ	
Тема 1. Фінансово-господарський контроль: сутність та зміст	
1.1. Необхідність, місце та значення контролю в сучасних умовах	11
1.2. Фінансовий контроль	21
1.3. Господарський контроль	22
1.4. Фінансово-господарський контроль	24
Тема 2. Міжнародний досвід здійснення фінансово-господарсько-	
го контролю	
2.1. Державний фінансовий контроль в розвинених країнах	29
2.2. Особливості незалежного аудиту в зарубіжних країнах	34
2.3. Міжнародний досвід здійснення податкового контролю	38
Тема 3. Організація фінансово-господарського контролю	
3.1. Сутність та зміст організації фінансово-господарського контролю	45
3.2. Планування як перший етап здійснення фінансово-господарського контролю.	48
3.3. Дослідження діяльності господарюючого суб'єкта	49
3.4. Узагальнення результатів фінансово-господарського контролю.	52
МОДУЛЬ 2	
ФІНАНСОВО - ГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ПІД-	
ПРИЄМСТВ РІЗНИХ ГАЛУЗЕЙ ЕКОНОМІКИ	
Тема 4. Ревізія, аудит та податковий контроль діяльності проми-	
слових виробничих підприємств	
4.1. Діяльність промислових виробничих підприємств як об'єкт контро-	62
лю	
4.2. Ревізія та аудит діяльності промислових виробничих підприємств	63
4.3. Податковий контроль діяльності промислових виробничих під-	71
приємств	
4.4. Типові порушення в діяльності промислових виробничих під-	80
приємств	
Тема 5. Сфера послуг як об'єкт ревізії, аудиту та податкового	
контролю	
5.1. Житлово-комунальні послуги. Типові порушення в діяльності жи-	87
тлово-комунальних підприємств.	

5.2. Туристичні послуги.	94
5.3. Стоматологічні послуги. Типові порушення в діяльності підприємств стоматологічної сфери	99
Тема 6. Аудит та податковий контроль суб'єктів торгової діяльності	
6.1. Торгова діяльність як об'єкт аудиту	109
6.2. Аудит торгових підприємств	110
6.3. Типові порушення в діяльності торгових підприємств	120
6.4. Аудит підприємств громадського харчування	121
6.5. Податковий контроль діяльності підприємств торгівлі та громадського харчування	125
Тема 7. Ревізія, аудит та податковий контроль на сільськогосподарських підприємствах	
7.1. Сільськогосподарські підприємства як об'єкт контролю	133
7.2. Ревізія та аудит на сільськогосподарських підприємствах	134
7.3. Податковий контроль нарахування та сплати фіксованого сільськогосподарського податку	138
7.4. Типові порушення в діяльності сільськогосподарських підприємств	142
Тема 8. Ревізія, аудит та податковий контроль діяльності будівельних та транспортних підприємств	
8.1. Контроль діяльності будівельних підприємств	147
8.2. Контроль діяльності транспортних підприємств	152
Тема 9. Аудит та податковий контроль діяльності неприбуткових організацій	
9.1. Статус неприбуткової організації	161
9.2. Аудит неприбуткових організацій	164
9.3. Податковий контроль діяльності неприбуткових організацій	170
9.4. Типові порушення в діяльності неприбуткових організацій	176
Тема 10. Контроль і аудит в банках	
10.1. Діяльність банків як об'єкт банківського контролю	182
10.2. Зовнішній контроль діяльності банківських установ	185

10.3. Внутрішній контроль та аудит діяльності банківських установ	192
Перелік літератури	203
<i>Глосарій</i>	215
ДОДАТКИ	228
<i>Додаток А Робоча програма навчальної дисципліни „Фінансово-господарський контроль”</i>	
<i>Додаток Б Компетентнісний підхід до вивчення навчальної дисципліни „Фінансово – господарський контроль”</i>	
<i>Додаток В Засоби діагностики для перевірки знань магістрів по дисципліні «Фінансово-господарський контроль»</i>	
<i>Додаток Д Класифікація господарських засобів (ресурсів) підприємства згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку</i>	
<i>Додаток Е Класифікація джерел господарських засобів (ресурсів) згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку</i>	
<i>Додаток Є Лімська декларація керівних принципів аудиту державних фінансів</i>	
<i>Додаток Ж Таблиця відповідності кодів ЗКГНГ до кодів КВЕД</i>	
<i>Додаток З Класифікація видів економічної діяльності</i>	
<i>Додаток К Зразок денного забірною листка</i>	
<i>Додаток Л Зразок реєстру товарообігу</i>	
<i>Додаток М Зразок калькуляційної картки</i>	
<i>Додаток Н Зразок реєстру реалізованих страв</i>	
<i>Додаток П Відповіді на тестові запитання</i>	
<i>Додаток Р Еталонні відповіді на практичні завдання до тем</i>	

ПЕРЕДМОВА

Одним із головніших завдань економічної науки в умовах сьогодення є одночасне забезпечення ефективної та законної діяльності господарюючих суб'єктів всіх форм власності. Задля вирішення цього завдання відбувається постійне удосконалення діючої системи контролю, виникнення нових його форм та поширення контролюючих органів. В наслідок цього гостро постає питання теоретичної та практичної підготовки нових кадрів та підвищення кваліфікації існуючих.

Все це зумовило, в свою чергу, інтерес до даної проблеми з боку науковців, що виражається в великій кількості теоретичних напрацювань, присвячених питанням контролю в сучасних умовах.

Сьогодні існує великий вибір підручників та навчальних посібників, різних по підходах до викладення матеріалу, різних по змісту та по структурі.

Але, приступаючи до написання даного видання, автор мав на меті створити принципово новий навчальний посібник, який би об'єднав в собі теоретичні аспекти з практичними рекомендаціями, відображав всю цілісну систему контролю з усіма взаємозв'язками, чітко відокремив би суттєві поняття, які в літературних джерелах нерідко ототожнюються, висвітлював особливості контролю в різних галузях національної економіки тощо.

Написанню даного посібника передують низка навчальних видань:

навчальний посібник „Контроль і ревізія” (2004 р.);

доповнений та перероблений навчальний посібник „Контроль і ревізія” (2007 р.);

навчально-методичний посібник до самостійного вивчення дисципліни „Контроль в бюджетних установах” (2007 р.);

навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни „Державний аудит” (2007 р.).

Поєднавши в собі, найважливіші напрацювання зазначених видань, навчальний посібник „Фінансово – господарський контроль” є істотно новим навчальним виданням як по структурі, так і за змістом. Його **новизна** проявляється в наступному:

✓ в теоретичній частині посібника логічно та доступно викладені основні положення фінансово-господарського контролю як цілісної системи з усіма існуючими взаємозв'язками. При цьому є чітке виокремлення його форм, видів та методів;

✓ навчальний посібник побудований згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах та узгоджений з примірною структурою змісту навчальної дисципліни, рекомендованою Європейською Кредитно-Трансфертною Системою (ECTS). (див. Додаток А)

✓ практична частина містить ґрунтовні поради щодо здійснення фінансово – господарського контролю в різних галузях економіки з урахуванням особливостей кожної;

✓ наприкінці кожної з тем наведені тестові запитання для самоконтролю отриманих знань;

✓ наприкінці кожної теми практичного модуля наведені практичні завдання, що мають на меті закріплення набутих знань;

✓ також наприкінці посібника наведені практичні завдання, побудовані згідно компетентнісного підходу, що дозволяє усвідомити, яких саме професійних знань набув студент, вирішивши запропоновані завдання; (Додатки Б та В)

✓ кожна тема другого модуля доповнена типовими порушеннями в певній галузі економіки, що надає більш практичну спрямованість теоретичним темам;

✓ наприкінці навчального посібника наведено глосарій, що значно спрощує сприйняття матеріалу.

Отже, **метою даного посібника** є сприяння поглибленому вивченню та засвоєнню теоретичних основ фінансово-господарського контролю, а також практичних вмінь та навичок здійснення фінансово-господарського контролю в різних галузях національної економіки.

Завданнями даного посібника можна вважати:

➤ надання теоретичних знань з навчальної дисципліни «Фінансово-господарський контроль» та сприяння їх більш легкому та глибокому засвоєнню;

➤ формування практичних вмінь та навичок зі здійснення фінансово-господарського контролю в різних галузях національної економіки;

➤ надання навичок застосування теоретичних знань для вирішення конкретних практичних завдань щодо здійснення фінансово-господарського контролю на підприємствах, в установах та організаціях різних галузей національного господарства;

➤ широке оволодіння системними знаннями з конкретних форм організації фінансово-господарського контролю тощо.

Запропонований до уваги навчальний посібник «Фінансово-господарський контроль» дозволяє оволодіти наступними **ЗНАННЯМИ**:

необхідність, роль та значення фінансово-господарського контролю в сучасних умовах господарювання;

сутність фінансово – господарського контролю та його місце в загальній системі економічного контролю;

міжнародний досвід організації та здійснення фінансово-господарського контролю;

нормативно-правова база, що регламентує діяльність суб'єктів фінансово-господарського контролю;

основні принципи організації фінансово-господарського контролю;

основні етапи здійснення фінансово-господарського контролю;

основні принципи систематизації й узагальнення фінансово-господарського контролю при різних формах його здійснення;

порядок проведення фінансового – господарського контролю за діяльністю промислових виробничих підприємств;

порядок проведення фінансового – господарського контролю за діяльністю підприємств сфери послуг;

порядок проведення фінансового – господарського контролю за діяльністю торгових підприємств та підприємств сфери громадського харчування;

порядок проведення фінансового – господарського контролю за діяльністю неприбуткових підприємств;

порядок проведення фінансового – господарського контролю за діяльністю транспортних та будівельних підприємств;

порядок проведення фінансового – господарського контролю за діяльністю сільськогосподарських підприємств;

порядок проведення фінансово-господарського контролю в банківських установах.

Крім того даний посібник сприяє оволодінню певними **ВМІННЯМИ та навичками**, необхідними майбутньому фахівцю у галузі фінансово-господарського контролю для належного виконання ним професійної діяльності:

організовувати фінансово-господарський контроль діяльності господарюючих суб'єктів різних галузей економіки;

відбирати найбільш сучасні й ефективні форми, способи й методи контролю при організації контрольово-перевірочного процесу,

збирати зовнішню та внутрішню, первинну і вторинну інформацію про об'єкти контролю існуючими методами;

узагальнювати й обробляти інформацію про фінансово-господарську діяльність об'єктів контролю;

створювати інформаційну базу для прийняття управлінських рішень;

аналізувати інформацію всіх видів, виконувати необхідні розрахунки, готувати звіти й висновки з погляду удосконалювання контрольово-перевірочної діяльності.

складати плани роботи;

складати програму фінансово-господарського контролю суб'єктів господарювання;

складати узагальнюючі документи при різних формах фінансово-господарського контролю;

аналізувати причини порушень чинного законодавства;

розробляти заходи щодо впровадження більш ефективних форм організації та проведення фінансово-господарського контролю.

Таким чином, даний навчальний посібник може стати консультантом та порадиником всім тим, хто прагне оволодіти майстерністю здійснення контролю як сучасного та престижного напрямку економічного життя.

МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ

Вивчення теми передбачає розгляд наступних питань:

1.1. Необхідність, місце та значення контролю в сучасних умовах

1.2. Фінансовий контроль

1.3. Господарський контроль

1.4. Фінансово-господарський контроль

1.1. Необхідність, місце та значення контролю в сучасних умовах

Сучасний етап суспільного та економічного розвитку України потребує чіткої керованості процесів трансформування національної економіки. В умовах впровадження ринкових відносин важливо оптимально поєднати притаманні ринку регулятори економіки з усвідомленим, належно організованим управлінням господарством країни. Адже трансформація та розвиток економіки України охоплює тією чи іншою мірою всі сфери діяльності суспільства. За умов загального занепаду та розбалансованості економіки, росту тіньового капіталу в усіх сферах діяльності актуального значення набуває контроль як головний важіль забезпечення ефективної та законної діяльності будь – яких господарюючих суб'єктів.

Контроль, в перекладі з французької («controle»), означає перевірку або спостереження з метою перевірки. Цей термін можна трактувати як спостереження, нагляд, перевірку з метою протидії чомусь небажаному.

Втім, у більш загальному під *контролем* розуміється система відносин з приводу систематичного спостереження і перевірки ходу функціонування відповідного об'єкта деякого суспільного, виробничого або іншого процесу контролюючими органами, установами, уповноваженими особами з метою встановлення відхилень об'єкта контролю від заданих параметрів. [86]

Контроль має прояв в усіх сферах суспільного життя. Нараховується безмірна кількість різновидів контролю в залежності від сфери, в якій він здійснюється (соціальний, екологічний та багато інших). Контроль, який функціонує в економічному житті суспільства називається

економічним.

Економічний контроль – це сукупність економічних відносин, які виникають у системі взаємодії та управління продуктивними силами і виробничими процесами. [86]

Роль та значення економічного контролю в сучасних умовах проявляється через *завдання*, які він виконує:

1) економічний контроль, використовуючи наукову теорію, виконує суспільну роль у забезпеченні практичними рекомендаціями виробництво життєво необхідних благ для задоволення потреб людей;

2) виявляючи диспропорції і негативні явища в суспільстві, контроль дає можливість усунути їх і запобігає повторення, а також сприяє раціональній організації виробничих відносин і оптимальному використанню продуктивних сил. Тобто, економічний контроль у своєму розвитку інтегрується з іншими функціональними економічними науками;

3) економічний контроль має місце на всіх без виключення підприємствах, в установах та організаціях, кожного разу маючи на меті забезпечення ефективної та законної їх діяльності;

4) важливим завданням економічного контролю є вплив через систему управління на успішне виконання планів економічного і соціального розвитку, раціональне використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, запобігання непродуктивних витрат і збитків, зміцнення господарських зв'язків, дотримання господарського і трудового законодавства, забезпечення збереження власності;

5) економічний контроль припускає систематичне спостереження за фінансовим станом підприємства, конкурентною здатністю його продукції на внутрішньому і світовому ринках.

6) за результатами контролю розробляють міри, що сприяють більш ефективному господарюванню, дотриманню принципу соціальної справедливості в розподілі результатів праці в залежності від внеску кожного працюючого. Таким чином, зміст економічного контролю в умовах ринкової економіки полягає в систематичному спостереженні, перевірці та регулюванні процесу розширеного відтворення валового національного продукту і соціально-економічних відносин відповідно до конституційних норм і законодавчого регулювання. Економічний контроль має до-

статньо широку класифікацію, що зумовлює наявність розмаїття його видів, форм та складових. Основні **види** економічного контролю наведені на рис. 1.1. Як видно з рис. 1.1., економічний контроль підрозділяють за різними класифікаційними ознаками.

Так, *за повнотою охоплення суб'єктів господарювання, що контролюються*, економічний контроль ділиться на: *повний*, який охоплює всі сторони діяльності господарюючого суб'єкта, що вивчається, всі ділянки його роботи та види здійснених операцій;

частковий, коли перевіряються тільки окремі види діяльності підприємства або окремі види господарських операцій, вивчається один або декілька аспектів діяльності підприємства (наприклад, виробництво, споживання, збут тощо), певні види операцій (касові, розрахункові тощо), або зберігання і правильність використання окремих видів сировини, товарів, підзвітних сум, готівки тощо;

наскрізний – який проводиться одночасно на декількох підприємствах, що входять до складу однієї організації (асоціації, об'єднання);

За повнотою вивчення господарських процесів: суцільний – коли перевіряються всі документи і реєстри бухгалтерського обліку, в яких відображені факти господарювання за весь період, що контролюється;

вибірковий, який передбачає вивчення не всіх, а лише певної частини документів, що відбираються на підставі науково-обґрунтованої схеми, за той чи інший період часу (квартал, місяць, окремі дні);

комбінований, в ході якого одна частина документів та інформації вивчається суцільно, а інша - вибіркоким способом;

За етапами контролю господарських процесів: попередній, основними функціями якого слід вважати розробку процедур і правил поведінки працівників у процесі реалізації прийнятих планів;

поточний, який здійснюється в процесі виробничо-господарської діяльності по всьому ланцюжку ієрархії управління та спрямований на попередження можливих відхилень у виробничому процесі і можливих труднощах;

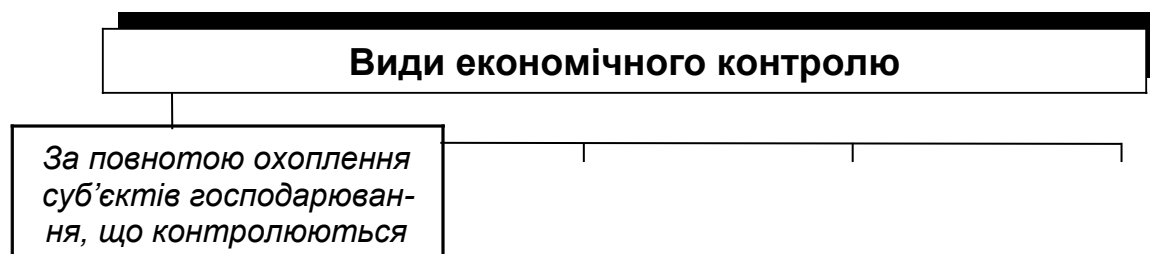

Рис. 1.1. Види економічного контролю за класифікаційними ознаками

наступний, який охоплює перевірку правильності в законності проведених господарських операцій, виявляє порушення і зловживання, а також дає можливість розробити заходи щодо усунення недоліків та їх попередження в майбутньому;

За періодичністю проведення, економічний контроль, в свою чергу, розділяється на: *перманентний*, який триває безперервно, постійно;

періодичний – контроль який здійснюється через певні проміжки часу, повторюється час від часу;

За способом сприйняття господарських процесів: за участю суб'єкта контролю, який здійснюється безпосередньо перевіряючими особами;

автоматизований, який проводиться з використанням комп'юте-

рної техніки та інформаційних технологій;

За статусом здійснення: державний, який здійснюється державними контролюючими органами;

відомчий, який проводиться певним відомством на підпорядкованому об'єкті;

контроль власника, який проводиться власником на власному підприємстві;

незалежний, який проводиться незалежними приватними суб'єктами контролю;

Відносно господарюючого суб'єкта, економічний контроль розрізняють на: *зовнішній*, що здійснюється суб'єктами контролю, які не входять до складу структурного підрозділу підприємства, діяльність якого контролюється;

внутрішній, який здійснюється органами внутрішнього контролю (головним бухгалтером підприємства, ревізійною комісією, спостережною радою, тощо). Внутрішній контроль спрямований в основному на те, щоб перевірити законність здійснення операцій та стан збереження державного майна з метою недопущення його розкрадання.

Поряд з наявністю широкого спектра видів, економічний контроль має власні **форми**.

Форма економічного контролю – це сукупність методів та засобів дослідження підконтрольного об'єкта, які застосовують для вивчення фінансово-господарської діяльності конкретної установи, організації чи підприємства у даний час. Доречі, до того часу, поки Україна не набула незалежності, економічний контроль проявлявся лише в формі державного контролю (ревізії). Але стрімкі процеси роздержавлення власності, які почали відбуватись в національній економіці після 1991 року, спричинили виникнення нових форм власності та істотно нових видів діяльності. Почалось зростання кількості господарюючих суб'єктів різних форм власності.

Як наслідок, крім державного контролю, почали з'являтися нові форми економічного контролю і тому сьогодні економічний контроль проявляється через широкий спектр форм, наведених на рис. 1.2:

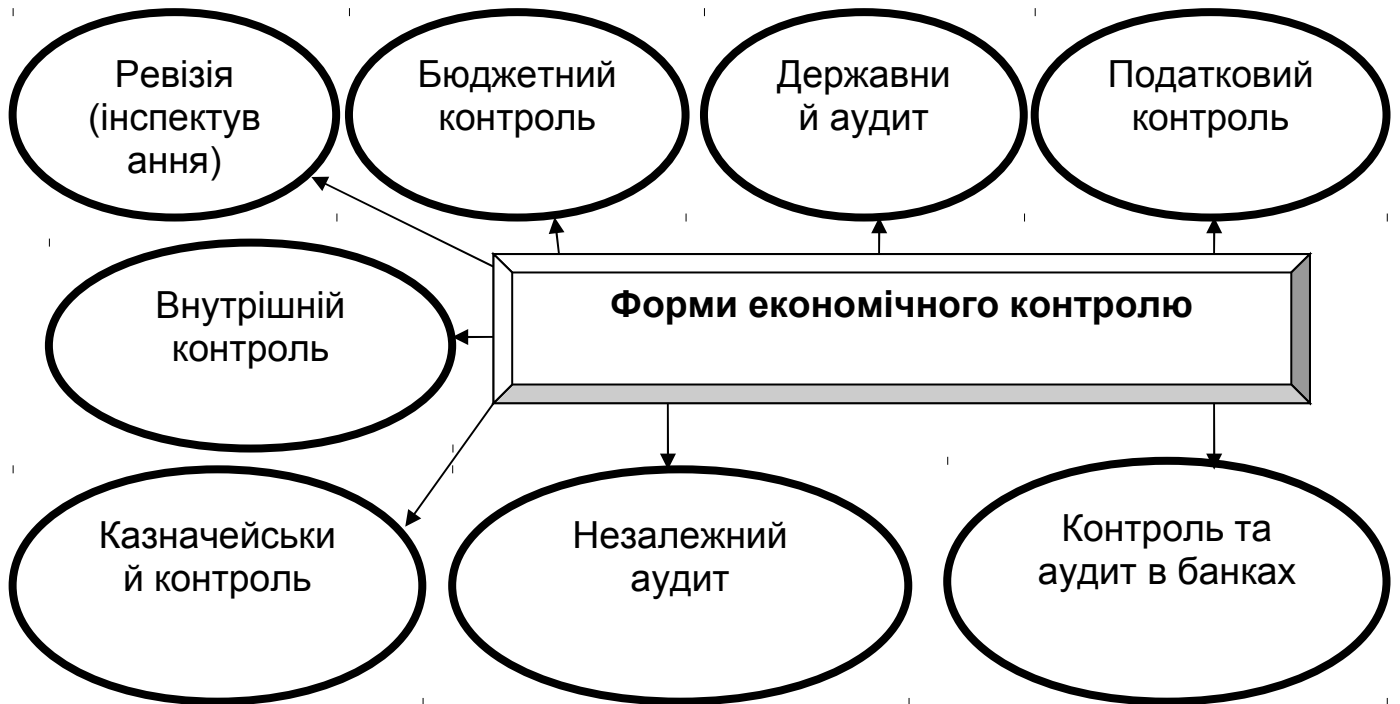

Рис. 1.2. **Форми економічного контролю**

Ревізія (інспектування). Згідно із Законом України «Про Державну контрольно-ревізійну службу в Україні» *ревізія* – є формою здійснення інспектування. *Інспектування* полягає у документальній і фактичній перевірці певного комплексу або окремих питань фінансово-господарської діяльності суб'єкта контролю і проводиться у формі ревізії. Ревізія, в свою чергу, повинна забезпечувати виявлення фактів порушення законодавства, встановлення винних у їх допущенні матеріальних і посадових осіб [9]. Ревізія носить примусовий характер і на відміну від аудиту її головною метою є виявлення правопорушень та покарання винних осіб.

Бюджетний контроль - контроль за операціями бюджетного процесу під час складання, розгляду, затвердження, внесення змін, виконання бюджету чи звітування про його виконання. Здійснюється бюджетний контроль Міністерством фінансів України та місцевими фінансовими органами на кожній стадії бюджетного процесу, а також Державним казначейством України та Державною контрольно-ревізійною службою України на стадії виконання бюджету та звітування.

Державний аудит - перевірка та аналіз фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку та достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю. Об'єктом державного аудиту є як діяльність підконтрольних підприємств, установ і організацій, так і виконання державних (бюджетних) програм. Головною метою державного аудиту є встановлення ефективності використання бюджетних коштів, а також зміцнення законності використання державного і комунального майна.

Податковий контроль - огляд і дослідження документації певного підприємства на предмет правильного і своєчасного вирахування і сплати ним податкових платежів у бюджет та державні цільові фонди. Об'єктами податкового контролю є платники податків, зборів, (обов'язкових платежів) до бюджетів усіх рівнів та державних цільових фондів. При цьому податковий контроль може здійснюватись у вигляді документальних і камеральних перевірок платників податків, які, в свою чергу, проводяться як планові і позапланові, комплексні (суцільні) і тематичні (вибіркові), а також зустрічні перевірки.

Внутрішній контроль - незалежна діяльність з перевірки та оцінки роботи суб'єкта господарювання в інтересах останнього, метою якого є висловлення думки контролера відносно ефективності організації і функціонування суб'єкта господарювання, визначити чи має фінансова звітність підприємства суттєві перекручення. Суб'єктом внутрішнього контролю виступає служба внутрішнього контролю, яка створюється на підприємстві для виконання контрольних функцій залежно від мети і завдань, покладених на внутрішніх контролерів керівництвом підприємства. Залежно від специфіки підприємства внутрішній контроль може бути представлений однією особою або цілою службою (відділом внутрішнього контролю).

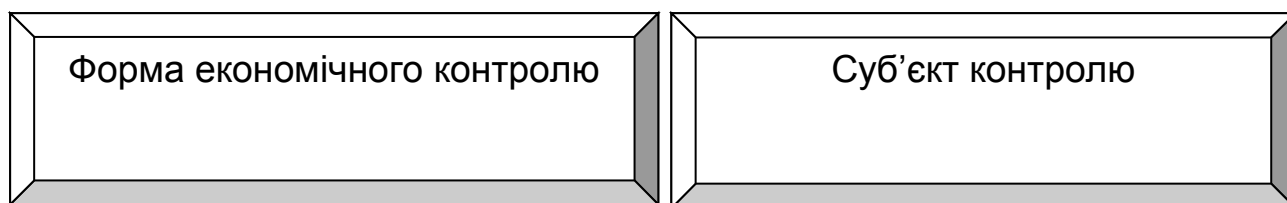
Казначейський контроль – контроль виконання державного та місцевих бюджетів безпосередньо в процесі затвердження бюджетних призначень, розподілу та доведення бюджетних асигнувань, прийняття бюджетних і фінансових зобов'язань до отримання товарів і послуг та

здійснення платежу з бюджетних рахунків з метою зменшення кількості та обсягів порушень бюджетного законодавства та підвищення ефективності використання коштів бюджетів усіх рівнів. Казначейський контроль здійснюється органами державного казначейства України та стосується всіх без виключення бюджетних установ. Особливість контролю, що здійснюється органами Державного казначейства, полягає в тому, що вони є єдиними виконавцями попереднього контролю та контролю на стадії здійснення платежу при виконанні державного бюджету і не здійснюють цей контроль вибірково, а тільки на регулярній основі.

Незалежний аудит - незалежна перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів. Аудит носить порадний характер і найчастіше здійснюється за ініціативою самого господарюючого суб'єкта.

Контроль та аудит в банках, першочерговим завданням якого є сприяння забезпеченню схоронності грошової маси, дотриманню нормативно-правового регулювання в діяльності банку, його ефективної економічної стабільності, попередження негативних ризиків і банкрутства. Комплексну ревізію фінансової діяльності акціонерних комерційних банків проводять виключно контрольно-ревізійні комісії на суспільних початках, обрані зборами акціонерів. Контроль і аудит в банках спрямовані на комплексне і всебічне дослідження його діяльності з метою активізації його прибутковості, попередження правопорушень і збитків його клієнтів, населення, а також засновників і акціонерів. Взагалі контроль в банківських установах покликаний забезпечити відповідність діяльності банку поставленим перед банком цілям. [86]

При цьому кожна з зазначених форм економічного контролю характеризується певними суб'єктами її здійснення.(рис. 1.3.)

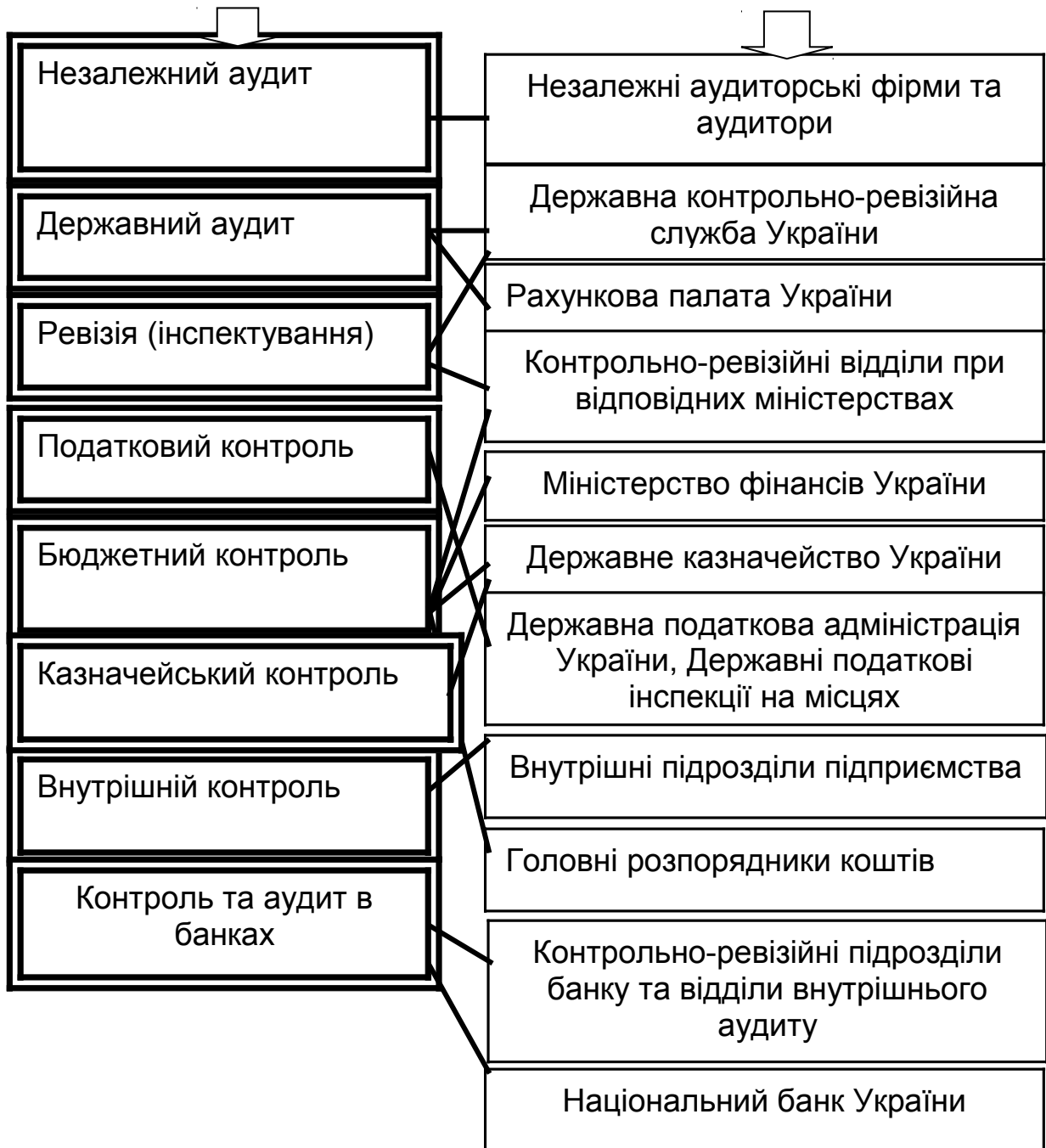
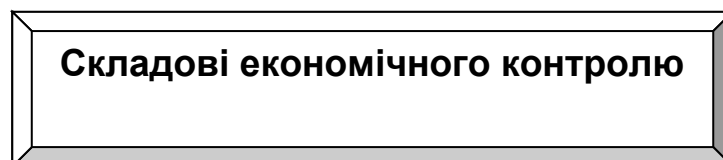

Рис. 1.3. Відповідність суб'єктів контролю формам економічного контролю

Окрім зазначених форм, економічний контроль має **складові**, які наведено на рисунку 1.4:

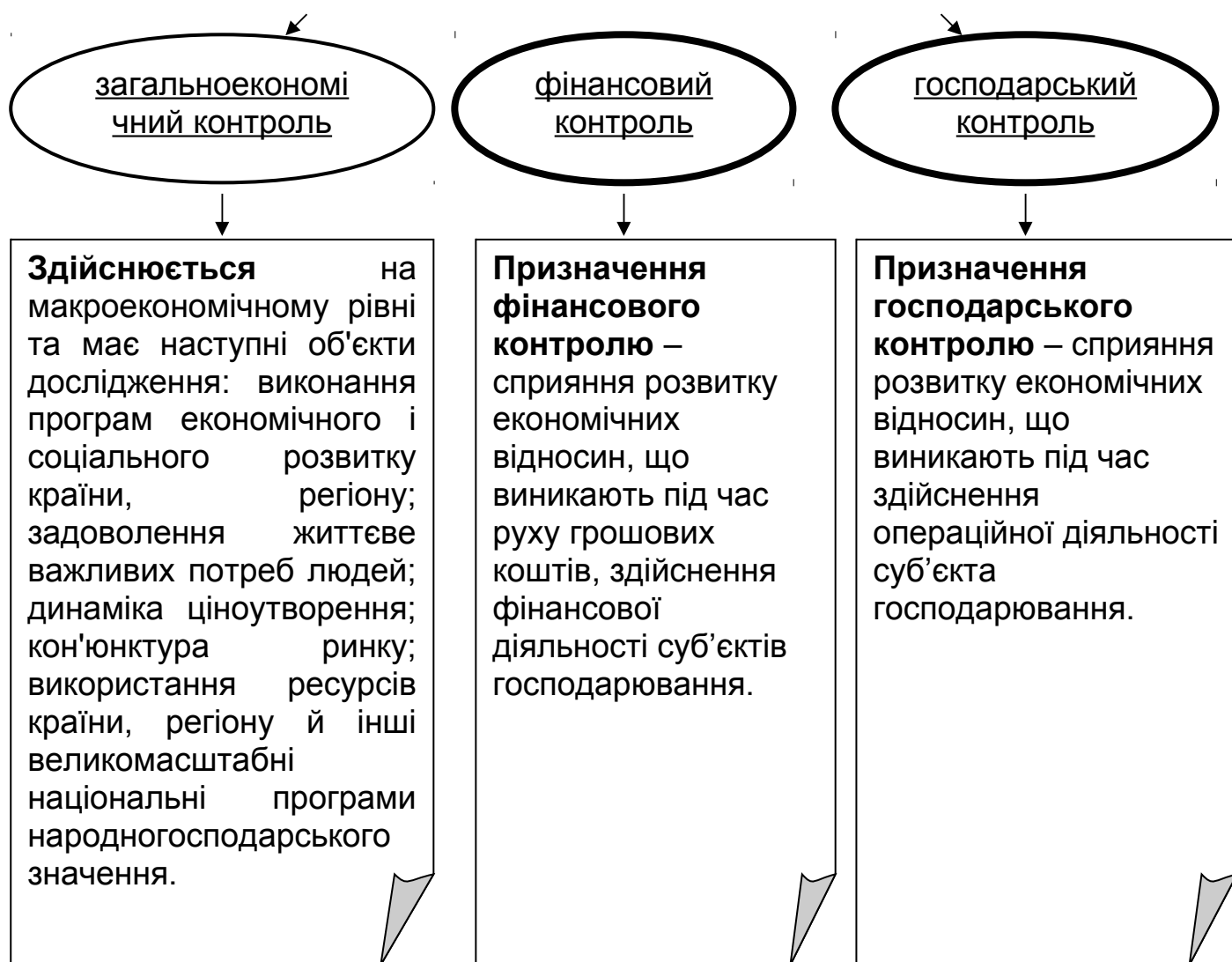

Рис. 1.4. Складові економічного контролю

Так, загальноєкономічний контроль має прояв лише виключно на макрорівні.

При цьому господарський та фінансовий контроль проявляються без виключення на всіх рівнях, в усіх галузях та на всіх підприємствах, установах та організаціях. Через це дослідження фінансового та господарського контролю як окремих найважливіших складових економічного контролю потребує ретельної уваги. Детально фінансовий контроль та господарський контроль будуть розглянуті в наступних питаннях даної теми.

1.2. Фінансовий контроль

Сучасний стан національної економіки, розповсюдження її тінізації, стрімке зростання економічних правопорушень саме в сфері фінансової діяльності підприємств, установ, організацій обумовлюють необхідність контролю за розподілом та перерозподілом фінансових ресурсів, а також за законністю та правильністю формування даних про фінансовий стан певного господарюючого суб'єкта. Забезпечити це призваний фінансовий контроль.

Фінансовий контроль – це контроль за законністю та правильністю розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів в економічній сфері, а також контроль за законністю надання інформації про фінансовий стан підприємства в розрізі всіх передбачених показників.

Мета фінансового контролю – встановлення правильності та законності фінансової діяльності господарюючого суб'єкта в частині створення, розподілу, перерозподілу та використання його фінансових ресурсів.

Фінансовий контроль передбачає ретельну перевірку всіх аспектів фінансової діяльності і має прояв на всіх без виключення господарюючих суб'єктах. Це зумовлено тим, що всі без виключення господарюючі суб'єкти ведуть фінансову діяльність.

Предметом фінансового контролю виступає фінансова діяльність господарюючого суб'єкта.

Об'єктами фінансового контролю виступають всі напрями фінансової діяльності господарюючого суб'єкта, а саме:

1. грошові кошти підприємства;
2. розрахунки підприємства з контрагентами (покупцями, замовниками, постачальниками та підрядниками);
3. розрахунки з оплати праці;
4. розрахунки з бюджетом та державними цільовими фондами;
5. фінансовий результат діяльності;
6. операції з капіталом підприємства;
7. операції по реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) тощо.

Джерелами інформації при здійсненні фінансового контролю виступають дані фінансового обліку та фінансової звітності підприємств.

Зверніть увагу Фінансовий контроль проявляється в усіх формах, притаманних економічному контролю в залежності від форми власності об'єкта контролю.

Так, на державних підприємствах та в бюджетних установах фінансовий контроль здійснюється у формі **ревізії (інспектування)**.

На приватних підприємствах – в формі **незалежного аудиту**.

В бюджетних установах в частині виконання ними бюджету – здійснюється **бюджетний контроль**.

Поточний фінансовий контроль за використанням бюджетних коштів здійснюється у формі **казначейського контролю**.

На державних підприємствах та в бюджетних установах в частині *ефективності використання бюджетних коштів* проводиться **державний аудит**.

На всіх без виключення підприємствах в частині *законності та правильності розрахунку та сплати податків, зборів та обов'язкових платежів* здійснюється **податковий контроль**.

Крім того, для здійснення *поточного фінансового контролю* створюються *внутрішні підрозділи підприємств*. В цьому випадку фінансовий контроль проводиться у вигляді **внутрішнього контролю**.

В банківських установах з метою забезпечення законності, правильності та ефективності їх діяльності здійснюється **контроль і аудит в банках**.

1.3. Господарський контроль

Економіка України складається з галузей - промисловості, сільсько-го господарства, будівництва, торгівлі, транспорту і т.і. Кожна галузь складається з окремих підприємств і організацій. До них відносяться заводи, фабрики, шахти, фермерські господарства, торгові підприємства і т.і., створені для отримання прибутку та задоволення суспільних потреб шляхом здійснення власної діяльності.

Будь-яка діяльність, пов'язана з виробництвом, обміном і споживанням матеріальних і нематеріальних цінностей, наданням і використанням послуг, називається господарською діяльністю.

Господарська діяльність складається з господарських процесів, які діляться на господарські операції. В свою чергу, забезпечують здійснення господарських операцій господарські засоби підприємств та їх джерела (Додатки Д, Е).

Наприклад, на виробничому підприємстві (фабриці, заводі) характерними операціями є операції по закупівлі сировини і інших матеріалів, які в сукупності складають процес заготівки. Також операції по виготовленню виробів з сировини і інших матеріалів складають процес виробництва, а операції з продажу виготовлених виробів є складовою частиною процесу реалізації.

Кожне підприємство веде господарську роботу по розробленому їм плану чи по встановленому для нього державному плану.

Господарська діяльність кожного підприємства вимагає належного керування та забезпечення ефективності. Забезпечити це здатний належний господарський контроль.

Господарський контроль – це контроль за законністю та ефективністю господарської діяльності підприємства, установи, організації.

Метою господарського контролю є встановлення правильності та законності господарської діяльності, а також виявлення резервів підвищення її ефективності.

Предметом господарського контролю виступає господарська діяльність господарюючого суб'єкта.

Об'єктами господарського контролю виступають господарські процеси і їх результати, а також окремі господарські операції. Активи, власний капітал та зобов'язання у процесі здійснення господарської діяльності знаходяться в постійному русі, чинять кругообіг, який складається з трьох господарських процесів:

1) процес постачання (є першою стадією кругообігу активів, де гроші перетворюються в предмети праці, які утворюють виробничі запаси. Придбані підприємством предмети праці на цій стадії вже надійшли у сферу виробництва, але вони ще не приймають безпосередньої участі у виробничому процесі.); В процесі постачання об'єктами господарського контролю є затрати на придбання засобів, обсяг їх заготівлення, розрахунки з постачальниками.

2) процес виробництва (Із сфери обігу засоби переходять у сферу виробництва. На цій стадії засоби праці, предмети праці та праця, вступаючи до взаємодії, створюють готовий продукт, призначений до реалізації. Процес виробництва найбільш важливий та складний процес, у ході якого відбувається формування собівартості продукції, завершується він випуском готової продукції.); В процесі виробництва об'єктами господарського контролю виступають витрати на виготовлення продукції, наявність і рух готової продукції.

3) процес реалізації (збуту) (заключна стадія кругообігу. На цій стадії готова продукція реалізується споживачам, виникають розрахункові відносини з покупцями. Результатом процесу реалізації є дохід, отриманий від реалізації продукції. За процесом реалізації знову йде процес постачання, виробництва і т.і.). На стадії реалізації об'єктами господарського контролю є витрати, пов'язані з відвантаженням і реалізацією продукції.

Джерелами інформації при здійсненні господарського контролю виступають дані господарського обліку, первинні документи та фінансова звітність підприємства.

Зверніть увагу Господарський контроль, також як і фінансовий, може здійснюватись у будь-якій формі, притаманній економічному контролю в залежності від форми власності перевіряемого підприємства. В залежності від цього суб'єктами контролю також можуть виступати різні контролюючі органи.

1.4.. Фінансово-господарський контроль

Фінансово-господарський контроль – це контроль за фінансовими операціями та господарськими процесами з метою встановлення їх законності, правильності і доцільності, що має місце в усіх галузях національної економіки і з'являється в різних формах залежно від форми власності підконтрольного об'єкта.

Сутність фінансово-господарського контролю, окрім його поняття, також характеризується суб'єктами його здійснення, об'єктами та методами.

Суб'єкти фінансово-господарського контролю – це зовнішні та внутрішні органи контролю. Кожній формі фінансово-господарського контролю відповідає окремий суб'єкт контролю. (див. рис. 1.3.)

Об'єктом фінансово-господарського контролю виступають різноманітні здійснені на підприємстві господарські і фінансові операції, факти, які формують певні господарські процеси та знайшли відповідне документальне відображення. Активи окремого суб'єкта господарювання за тими чи іншими ознаками об'єднуються в економічно однорідні групи (необоротні, оборотні, залучені засоби, джерела їх формування тощо), кожна з яких і є самостійним об'єктом контролю.

Фінансово-господарський контроль на кожному конкретному суб'єкті господарювання охоплює рух всього комплексу активів і зобов'язань, а також всі зміни в структурі капіталу.

Фінансово-господарському контролю притаманні тіж самі форми, що і економічному. Відповідність сфер економіки формам фінансово-господарського контролю наведена в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Відповідність між сферами економіки та формами фінансово-господарського контролю

Сфера економіки	Метод фінансово-господарського контролю розглядається як форми фінансово-господарського контролю						
	Аудит і аудит в банках	Державний аудит	Ревізія	Інспектування	Податковий контроль	Казначейський та бюджетний контроль	Внутрішній контроль
Державна			+	+	+		За бажанням господарюючого суб'єкта
Приватна	+				+		
Бюджетна		+	+	+	+	+	
Банківська	+				+		

Метод фінансово-господарського контролю розцінюється як Сфера економіки		Форми фінансово-господарського контролю					
сукупність прийомів, за допомогою яких оцінюється стан об'єктів, що підлягають дослідженню.	Аудит	Фінансовий аудит	Ревізія	Інвентування	Контроль	Бюджетний	
<p>Зверніть увагу Методи фінансово-господарського контролю є єдиними для всіх його форм (аудиту, ревізії та т.і.)</p>							Внутрішній контроль
	Контроль і ауд.					Казначей	
Державна			+	+	+		За бажанням господарюючого суб'єкта
Приватна	+				+		
Бюджетна		+	+	+	+	+	
Банківська	+				+		

Методи фінансово-господарського контролю поділяються на загальнонаукові та специфічні.

До загальнонаукових методів відносяться ті методи, які використовуються багатьма науками, зовсім непов'язаними між собою (аналіз; синтез; індукція; дедукція; аналогія; моделювання; абстрагування; конкретизація; класифікація.)

Специфічні методи – це методи, сформовані під впливом теорії та практики і спрямовані на вирішення спеціальних завдань у ході перевірки. (інспекція; вивчення по суті; спостереження; опитування; аналітичний огляд; підтвердження; узагальнення.)

Тестові завдання для перевірки знань з теми № 1

1. Вид контролю, який проводиться одночасно на декількох підприємствах, що входять до складу однієї організації (асоціації, об'єднання) - це

- а) наскрізний
- б) суцільний
- в) комбінований

2. Вид контролю, який здійснюється в процесі виробничо-господарської діяльності по всьому ланцюжку ієрархії управління та спрямований на попередження можливих відхилень у виробничому процесі і можливих труднощах - це

- а) попередній
- б) поточний
- в) наступний

3. Сукупність прийомів (методів, засобів) дослідження, які, виходячи з планової мети контролю, доцільно застосувати для вивчення фінансово-господарської діяльності конкретної установи, організації чи підприємства у даний час - це

- а) метод економічного контролю
- б) форма економічного контролю
- в) предмет економічного контролю

4. Встановлення правильності та законності фінансової діяльності господарюючого суб'єкта в частині створення, розподілу, перерозподілу та використання його фінансових ресурсів – це мета...

- а) фінансового контролю
- б) господарського контролю

5. На державних підприємствах та в бюджетних установах в частині ефективності використання бюджетних коштів проводиться ...

- а) ревізія (інспектування)

- б) державний аудит
- в) казначейський контроль

6. В бюджетних установах в частині виконання ними бюджету здійснюється

- а) державний аудит
- б) бюджетний контроль
- в) казначейський контроль

7. Предметом господарського контролю виступає ...

- а) господарські операції
- б) господарська діяльність
- в) господарські процеси

8. Об'єктами господарського контролю виступають витрати на виготовлення продукції, наявність і рух готової продукції в процесі ...

- а) закупівлі
- б) виробництва
- в) реалізації

9. Контроль за фінансовими операціями та господарськими процесами з метою встановлення їх законності, правильності і доцільності, що має місце в усіх галузях національної економіки і з'являється в різних формах залежно від форми власності підконтрольного об'єкта – це ...

- а) фінансово-господарський контроль
- б) економічний контроль

10. До загальнонаукових методів фінансово-господарського контролю належать:

- а) інспекція
- б) синтез
- в) інвентаризація

11. Суб'єкти, які здійснюють державний аудит

- а) контрольне-ревізійне управління
- б) Рахункова палата України
- в) казначейство України
- г) управління державного аудиту

12. Дайте визначення поняттю « специфічні методи фінансово-господарського контролю».

Відповіді на тестові завдання – Додаток П

Тема 2. Міжнародний досвід здійснення фінансово-господарського контролю

Вивчення теми передбачає розгляд наступних питань:

- 2.1. Державний фінансовий контроль в розвинених країнах*
- 2.2. Особливості незалежного аудиту в зарубіжних країнах*
- 2.3. Міжнародний досвід здійснення податкового контролю*

2.1. Державний фінансовий контроль в розвинених країнах

У ряді розвинених країн світу державному фінансовому контролю належить провідне місце серед систем фінансового контролю, що зумовлюється місцем держави в процесах ринкової трансформації. В кожній окремо взятій державі, державний фінансовий контроль здійснюється з певними особливостями, що стосується і підходів до його організації.

Так, класичним прикладом щодо організації державного фінансового контролю в президентській республіці є **Сполучені Штати Америки**. Незважаючи на те, що законослухняність у США піднесена до рівня культу, окрім казначейства, державний контроль в галузі фінансів тут

здійснюють ще Головне контрольно-фінансове управління (ГКФУ) Конгресу, Адміністративне бюджетне управління (АБУ) при Президентові США, Управління з добору і розстановки кадрів, Президентська рада по боротьбі з фінансовими зловживаннями в державних установах („Рада честі і ефективності”), інспектори Федеральної резервної системи, служба внутрішніх доходів (податкова служба) та інші органи. До функцій ГКФУ, зокрема, входить проведення перевірок дотримання процедури укладання і виконання державних контрактів, встановлення оцінки і складання оглядів про виконання федеральних програм, проведення спеціальних обстежень та перевірок обґрунтованості цін на продукцію тощо. Контролю піддаються урядові агентства, установи і підприємства оборони, енергетики, сільського господарства, охорони здоров'я, житлового будівництва та ін. з питань державних фінансів, податків, бухгалтерського обліку. При цьому перевіряється законність, доцільність та ефективність здійснених витрат.

Дещо інший підхід щодо організації державного фінансового контролю існує во **Франції**. Доречі, Рахункова палата Франції вважається однією з організаційно найскладніших структур державного фінансового контролю розвинених країн. Керівництво палати затверджується Радою Міністрів. До керівного складу палати входять прем'єр-президент (призначається довічно), генеральний прокурор (виступає в державних інтересах та є посередником між палатою, урядом і судовими органами) й генеральний прем'єр-адвокат. Палата діє на колегіальних засадах. У професійному штаті відомства 7 палатних президентів (за галузевими напрямками) та 200 магістратів (юридичні радники, фінансові інспектори, аудиторів) [86].

У **Румунії** основу контролю складають такі його різновиди як парламентський, урядовий та відомчий. Парламентський контроль здійснюється Рахунковою палатою (орієнтовно 300 чоловік), яка має свої дирекції в усіх регіонах (Румунія адміністративно розділена на 41 повіт). Урядовий фінансовий контроль здійснюється Міністерством фінансів (1320 чоловік), яке у своїй структурі має Генеральну дирекцію фіскального контролю та генеральні управління державних фінансів у кожному повіті (450-600 чоловік), які також мають дирекції фіскального контролю.

Відомчий фінансовий контроль здійснюється Управлінням контролю і внутрішнього аудиту, які маються в складі галузевих міністерств. При цьому рахункова палата Румунії є незалежним органом, підпорядкованим і підзвітним тільки парламенту, її низові дирекції підпорядковані тільки центральному апарату палати. Місцеві управління державних фінансів підпорядковані безпосередньо Міністерству фінансів, а в частині делегованих повноважень – підзвітні повітовим радам народних депутатів. Органи відомчого контролю підпорядковані і підзвітні відповідним керівникам міністерств і відомств. Контроль, який здійснюють органи Міністерства фінансів та Рахункової палати, спрямований як на встановлення фактів порушень, так і на проведення аналізу. Крім того, місцеві управління державних фінансів проводять попередній аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства чи установи до прийняття рішення про виділення з бюджету коштів. Органи відомчого контролю в основному проводять аудит в установах, підпорядкованих відповідному міністерству чи відомству, перевірки стану бухгалтерського обліку. Всі контролюючі органи Румунії мають повноваження перевіряти правильність і повноту сплати платежів до бюджету та використання бюджетних коштів і державного майна. Повноваження контролюючих органів поширюються на бюджетні установи і організації, на державні підприємства та суб'єкти господарювання, у яких є частка державного майна, та інші суб'єкти, які отримують кошти з бюджету, державних фондів та від міжнародних організацій.

У **Швеції**, яка є парламентарною монархією, головним відомством у справах державного контролю та обліку є Державне ревізійне управління (яке ще в деяких джерелах називають Національним бюро аудиту). Його метою, як визначено урядом є досягнення високоякісного управління фінансовою діяльністю. Діяльність Управління характеризується двома напрямками: проведенням щорічних ревізій фінансово-господарської діяльності національних установ і підприємств та ревізій ефективності державних закупівель. На відміну від багатьох інших європейських країн міністерства Швеції не наділені повноваженнями безпосереднього управління урядовими відомствами. Тому конституція Швеції дає можливість парламенту та уряду мати власні структури контролю державного

сектору. Так, контрольні функції парламенту виконують:

1. Постійний парламентський конституційний комітет, який вивчає роботу уряду в цілому;
2. Парламентський омбудсмен, завданням якого є забезпечення законності дій державних органів;
3. Парламентські аудитори.
4. Уряд наділений функціями контролю через Управління канцлера юстиції у питаннях дотримання законності і захисту прав у державі та через Національне ревізійне управління.

При цьому інститут парламентських аудиторів складається з 12 уповноважених Членів парламенту, 12-ти їх заступників та Управління парламентських аудиторів штатною чисельністю 30 державних службовців. Парламентські аудитори покликані вивчати ефективність використання ресурсів міністерствами та іншими центральними органами державного управління, оцінювати адміністративну діяльність виконавчої влади в цілому. Центральним адміністративним органом Державного фінансового аудиту Швеції є Національне ревізійне управління (НРУ) – незалежний інститут, наділений спеціальними контрольними функціями. Головним завданням НРУ є пошук недоліків і «вузьких місць» в управлінні державними ресурсами через дослідження (аудит) адміністративних і фінансових операцій суб'єктів державного сектору. Узагальнена інформація про результати аудиту та розроблені на його основі рекомендації передаються парламенту, уряду та урядовим відомствам для розгляду і прийняття відповідних рішень.

НРУ очолює Генеральний аудитор, який призначається урядом на 6 років з правом продовження терміну роботи на посаді. Колегіальним органом НРУ є Консультативна рада у складі 10 членів. Штат відомства становить близько 300 державних службовців і головним чином складається з економістів та соціальних дослідників. Роботу НРУ організовано у двох основних напрямках: фінансового аудиту та аудиту адміністративної діяльності. Відповідні оперативні підрозділи взаємодіють з Департаментом поточної діяльності в частині юридичної підтримки, інформаційних технологій, внутрішнього фінансового забезпечення, кадрової політики тощо, а також із Секретаріатом міжнародних зв'язків у

виконанні міжнародних проектів. При цьому аудит обов'язково виконує контрольну функцію щодо дотримання фінансової дисципліни. Також робота НРУ націлена на результат, який може бути внеском у підвищення ефективності функціонування окремих організацій та складних розгалужених систем. Незалежність аудиту полягає в тому, що НРУ самостійно обирає об'єкти і методи аудиту та без зовнішніх впливів оголошує свої висновки. При плануванні аудиту пріоритет надається тим сферам, у яких спостерігається підвищений ризик низької продуктивності та створення матеріальних помилок.

Важливою місією Департаменту аудиту адміністративної діяльності є пошук недоліків у системі управління державним сектором. Аудиту підлягають усі державні відомства та організації і фонди, які фінансуються та контролюються урядом. Окружні та муніципальні органи управління не є підконтрольними об'єктами, однак в окремих випадках НРУ уповноважене одержувати від цих структур необхідну інформацію для проведення аудиту виконання програм або реформ, запроваджених парламентом чи урядом [86].

Аудит адміністративної діяльності впроваджений у Швеції в 1967 році і з того часу сфокусований на трьох загальних показниках, які найбільш повно характеризують стан управління державними ресурсами. А саме:

- 1) ефективність – дієвість, рівень досягання мети;
- 2) продуктивність – плідотворність, ступінь корисності споживання ресурсів для створення продукту;
- 3) ощадність – економія, ступінь мінімізації видатків з огляду на якість продукту.

Зразком найоптимальнішого підходу до питання використання функцій вищого органу контролю є досвід **Бахрейну**. Професійними складниками організаційної структури органу Державного фінансового аудиту цієї країни є секції:

- 1) фінансового аудиту (аналіз загального фінансового стану підприємств та установ; перевірка дотримання положень нормативно-регулювальних документів);
- 2) аудиту адміністративної діяльності (визначення економічності й

ефективності, оцінка якості й кількості наданих послуг; аналіз досягнення об'єктом контролю поставленої мети);

3) аудиту комп'ютерних та бухгалтерських систем.

До цих трьох напрямів можна додати лише аудит навколишнього середовища, який у деяких розвинених країнах виділяють із аудиту адміністративної діяльності в окремий вид державного контролю.

У **Литві** державний контроль очолює Генеральний аудитор, який має двох заступників. Генеральному аудитору безпосередньо підпорядковані одинадцять департаментів, серед яких департамент організації аудиту ефективності, чотири департаменти аудиту ефективності та департамент аудиту державних доходів та розрахунків. Одному заступнику Генерального аудитора підпорядковано департамент організації фінансового аудиту та одинадцять департаментів фінансового аудиту. Характерним для департаментів аудиту ефективності та фінансового аудиту є те, що вони працюють за галузевим принципом поділу сфер контролю [Бариніна].

Особливістю здійснення Державного контролю Литви є те, що певні департаменти фінансового аудиту та аудиту ефективності здійснюють перевірку використання коштів Європейського Союзу.

Аудити здійснюються у плановому порядку. Обов'язковим є проведення аудиту виключно за постановою парламенту, а не за зверненням одного чи декількох депутатів.

Питома вага видів аудиту в Держконтролі розподіляється приблизно таким чином:

- 60% - фінансовий аудит;
- 30% - аудит ефективності;
- 10% - змішаний аудит (об'єкти – кошти Європейського Союзу, доходи бюджету, зовнішній борг тощо) [100].

У Литві аудит ефективності здійснюють у сферах: охорони здоров'я, науки, приватизації, використання державного майна, діяльності акціонерних товариств тощо.

Щороку фінансовим аудитом охоплюються усі міністерства, усі області, а також усі ті розпорядники бюджетних коштів, видатки яких перевищують один відсоток річних касових видатків держбюджету [100].

2.2. Особливості незалежного аудиту в зарубіжних країнах

Незалежний аудит на сьогодні має місце в усіх без виключення зарубіжних країнах, але в кожній з них він має певні особливості. Водночас, вивчення особливостей та досвіду здійснення аудиту в зарубіжних країнах є для України досить важливим та може бути використаний для підвищення дієвості національного аудиту. Законодавчою основою здійснення будь-якої форми контролю, в тому числі і аудиту є Лімська декларація (Додаток Є).

В **Бельгії** для будь-якої організації, чисельність працівників якої перевищує 100 осіб, аудиторський звіт повинен бути представлений не лише власникам, але й в робочий комітет цієї організації, члени якої мають право вето на призначення аудитора. Якщо в відношенні такого фахівця не буде досягнута угода, то останнє слово залишається за торговим судом. [82]

В **Греції** проведення аудиторської перевірки становиться необхідним, якщо показники перевищують два із наступних трьох встановлених обмежень: сума активів балансу, обсяг продаж, середня кількість працівників – 50 осіб. [82]

В **Ірландії** аудиторський звіт повинен надавати чіткий висновок також і по наступним питанням: чи отримав аудитор всі відомості та пояснення, необхідні для здійснення перевірки, чи ведуться в компанії необхідні бухгалтерські документи, чи були отримані необхідні дані від тих підрозділів, які аудитор не відвідав особисто, чи відповідає баланс та звіт про прибутки/збитки обліковим даним. [82]

В **Данії** аудиторів призначають акціонери на щорічних загальних зборах. Аудитори мають право надавати професійні послуги певній організації впродовж наступних зборів. Обмежень на кількість призначень аудиторської фірми для проведення однієї організації не існує. В аудиторському звіті необхідно вказати, що бухгалтерські звіти організації клієнта пройшли через аудиторський контроль та відповідають вимогам законодавства. В звіті не атестованого фахівця може бути, окрім іншого, зазначено, що не було можливості проведення перевірки атестованим фахівцем. [82]

В **Нідерландах** Закон про бухгалтерський облік та звітність 1970 року потребує надання «правдивої та достовірної думки», що відповідає четвертій Директиві Європейського Союзу. Для дотримання цього в пояснювальній записці до бухгалтерської звітності повинна бути зазначена вся додаткова інформація. Рекомендується також дотримуватись міжнародних принципів бухгалтерського обліку: безперервності діяльності, послідовного застосування облікової політики, тимчасової визначеності фактів господарської діяльності, оглядності, пріоритету змісту над формою. [82]

Во **Франції** питання бухгалтерського обліку та звітності знаходяться в веденні Міністерства фінансів, а аудиту – Міністерства юстиції. Аудит проводять в цій країні бухгалтерські комісари, які відбираються на зборах акціонерів терміном на 6 років. Після цього термін повноважень комісарів може бути продовжений, при цьому кількість пролонгацій не обмежена.

Після призначення аудиторів їх не можна замінити, окрім випадків, коли виноситься спеціальна юридична постанова про непрофесійну поведінку таких осіб.

Якщо капітал компанії перевищує 500 тис. франків або вона зареєстрована на фондовій біржі, акціонери відбирають двох бухгалтерських комісарів. В будь-якому випадку забороняється складання річних бухгалтерських звітів (чим займаються бухгалтери - експерти) та їх перевірка (задача бухгалтерських комісарів) одними фахівцями.

Товариства з обмеженою відповідальністю, повні товариства та товариства з віри підлягають аудиту тільки тоді, коли їх показники діяльності по окремим критеріям перевищують величину, визначену для малих підприємств.

Во Франції встановлено наступний розподіл на малі, середні та великі компанії (для бухгалтерських цілей):

1. Малими компаніями вважаються ті, в яких протягом двох років підряд показники не перевищували наступний ліміт: загальний обсяг активів – 1,5 млн. франків, чистий обіг – 3 млн. франків, середня кількість працівників – 10 осіб.

2. Середні – компанії, які, не попадаючи в категорію малих, протягом двох років підряд не виходили за межі наступних показників: зага-

льний обсяг активів – 10 млн. франків, чистий обіг – 20 млн. франків, середня кількість працівників – 50 осіб.

3. Великі – компанії, які протягом двох років підряд перевищують два з трьох показників для середніх компаній. [82]

Крім того, обов'язковому аудиту підлягають фінансові організації, страхові організації, сільськогосподарські кооперативи, інвестиційні фонди, спортивні асоціації.

В **Португалії** аудитори повинні бути зареєстровані в Міністерстві юстиції та являтися членами об'єднань професійних аудиторів, признаних державними структурами. Щоб стати членом такого об'єднання, необхідно мати вищу освіту з економіки або юриспруденції, трьохрічний досвід роботи, скласти спеціальні іспити. [82]

Акціонерні компанії повинні мати постійних аудиторів. Їх кількість змінюється в залежності від розмірів перевіряємої компанії: компанії з капіталом 20 млн. ескудо та більше повинні мати трьох постійних аудиторів, один з яких повинен мати статус офіційного; з капіталом менше 20 млн. ескудо – одного постійного аудитора, що має статус офіційного.

Компанії з обмеженою відповідальністю, а також індивідуальні підприємства підлягають аудиторським перевіркам тільки в тому випадку, якщо показники їх діяльності перевищують два з трьох встановлених обмежень: сума активів балансу – 80 млн. ескудо, обсяг продаж – 370 млн. ескудо, середня кількість працівників – 50 осіб.

Окремої уваги потребує питання вимог, які висуваються до аудиту в зарубіжних країнах, що наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Вимоги до аудиту в зарубіжних країнах

Перелік вимог	Великобританія	Бельгія	Данія	Франція	Германія	Греція	Ірландія	Італія	Люксембург	Нідерланди	Португалія	Іспанія	Швеція
<i>Аудит є обов'язковим для:</i>													
Крупних підприємств	+	+		+	+	+	+	+	+		+	+	+
Середніх підприємств	+	-		-	+	-	+		+			+	
Для компаній з обмеженою відповідальністю	+	-		+		-	+						+
<i>Аудитори при аудиті крупних компаній повинні бути членами Інституту присяжних бухгалтерів (професійних бухгалтерів)</i>	+	+					+		+		+		+
<i>Чи існує вимога незалежності аудитора</i>	+				-		+	+				+	

2.3. Міжнародний досвід здійснення податкового контролю.

Одним із дієвих засобів щодо забезпечення контролю виконання платниками податків своїх податкових зобов'язань перед державою є здійснення податкового контролю.

На сьогодні Україна перебуває в стані реформування податкової системи держави. Тому нам на даний час важливо не тільки ознайомитися з досвідом діяльності зарубіжних податкових органів, а й запозичити кращі форми організації проведення міжнародного податковою.

Так, наприклад, однією з особливостей податкової системи Франції є принцип, що будь-який платник податків чесний, і саме цей принцип покладений в основу розвитку податкової системи цієї країни. Податкова реформа Франції, на відміну від України, не обмежена стислим періодом часу, що і призвело до прийняття у цій країні зважених, економічно об-

ґрунтованих рішень, оскільки основний її напрямок - це скорочення кількості податків і спрощення податкового законодавства. Тільки за останні три роки минулого століття у Франції без запровадження нових було скасовано низку податків, відсутність яких не призвела до суттєвого скорочення податкових надходжень у цілому. У той же час при такому підході до оподаткування Податковий кодекс Франції є цілісним документом щодо організації контролю за надходженням платежів до бюджету, який передбачає необхідні методи та механізми для боротьби з ухиленням від оподаткування.

Податковий контроль у цій країні покладено на податкові центри, які відбирають платників для проведення податкового контролю за багатьма критеріями, в основу яких покладено аналіз ризику. По-перше, відбираються підприємства, які є потенційними порушниками, і, по-друге, використовуються повідомлення інформаторів. Проведення податкового контролю з виїздом на місце чітко регламентовано. Тобто, в першу чергу платника податків мають попередити про його проведення щонайменше за 8 днів. Без попередження перевірка може проводитися лише за наявності достовірної інформації щодо ухилення платника від сплати податків.

Взагалі відносини між податковим органом і платником податків у Франції будуються у формі обміну думками, тобто кожна сторона доводить свою правоту. Причому податковий орган зобов'язаний надати письмову відповідь на будь-які запити платника податків, які він має право використати для свого захисту. Проте в разі регулярного невиконання платником своїх обов'язків податки можуть стягуватися з його рахунків у безспірному порядку.

Податкове законодавство у Франції у зв'язку з тимчасовими економічними труднощами для економічно сталого підприємства (незалежно від його розміру) передбачає сприяння йому в подоланні цих труднощів. Таким підприємствам надається відстрочка (на період від кількох місяців до кількох років) або розстрочка у сплаті податків.

Як зазначалося, міжнародні компанії можуть виробляти товари та надавати послуги і вести бухгалтерський облік за своїм вибором. Сучасні засоби зв'язку не визнають кордонів і фізична присутність зовсім не потрібна для успішного та ефективного ведення бізнесу. Не має значення і

місце, де формально створено компанію. Зовсім не обов'язково, щоб бухгалтерський облік вівся за місцем проведення підприємницької діяльності. У результаті міжнародні компанії випадають з поля зору місцевих податкових органів, бо компетенція останніх не поширюється за межі державних кордонів, і, як наслідок, податковим органам важче відстежувати діяльність таких компаній.

Такі проблеми можна вирішити шляхом координації податкового контролю в міжнародному масштабі. Міжнародна співпраця в галузі податкового контролю спроможна підвищити ефективність та результативність оподаткування компаній в усіх країнах, в яких вони ведуть свою господарську діяльність. [103]

Однак на сьогодні збір інформації за кордоном викликає більше питань, ніж можна уявити на перший погляд. Часто трапляється, що податковій службі невідомо про те, що певну інформацію можна отримати в іншій країні. Розвиток та інтенсифікація міжнародних зв'язків спричинили зростання необхідності встановлення взаємодопомоги між країнами в галузі оподаткування. Усе частіше податкові контролери стикаються з міжнародними аспектами господарської діяльності компаній. Координація контролю в галузі оподаткування вимагає знання законодавства та повноважень податкових органів відповідних країн

У світі ставлення до порушників податкового законодавства досить суворе, а навмисне ухилення від сплати податків вважається злочином проти держави. Проте деяким платникам вдається і в межах законів своєї країни не сплачувати податки чи, принаймні, мінімізувати їх. Саме у цьому аспекті Податкова адміністрація Нідерландів започаткувала цикл досліджень, метою яких є відображення різних форм і типів законодавчо-нормативної бази і повноважень податкових адміністрацій у різних країнах.

Варто зазначити, що Україна, як і будь-яка інша країна, прагне побудувати таку податкову службу, яка спроможна виконувати свою основну місію (роль) - забезпечити своєчасне та повне надходження всіх податків, передбачених податковим законодавством, з якомога меншими витратами.

Отже, на даному етапі економічного розвитку робота державної податкової служби України спрямована на забезпечення платниками податків добровільного дотримання ними законодавчо-нормативної бази. Тобто податкова служба приділяє кожному платникові належну увагу. Така спрямована орієнтація на платника призвела вже до створення інспекцій по роботі з великими платниками податків.

Розглянемо на прикладі однієї з найбільш розвинутих країн світу - Сполучених Штатів Америки - питання зменшення, мінімізації або несплати податків у законі та поза ним.

У США законним зменшенням податкових зобов'язань вважатиметься їх зменшення за умови, коли громадянин зменшує суми податків до сплати, не приховуючи своїх податкових зобов'язань і не подаючи навмисно невірну інформацію. Тобто намагається подати факти так, щоб це дало змогу зменшити суми або призвести до повної несплати податків у межах закону.

Спроба підприємця в цій країні зменшити свої податкові зобов'язання не є кримінальним злочином. Проте податкова служба США вибірково проводить ретельні податкові перевірки платників податків, мета яких - скласти відповідні докладні статистичні таблиці про рівні доходів і витрат представників різних професій та видів підприємницької діяльності. Під час проведення таких перевірок може встановлюватися, що сума сплачених податків менша, ніж сума податкових зобов'язань. У більшості випадків така розбіжність трапляється не випадково (спроба зменшити суму податкових виплат законним шляхом).

Проте, якщо під час проведення податкового контролю платника податків буде з'ясовано, що він винен суму податків, більшу від задекларованої, то такий платник податків сплатить донараховану суму плюс пеню та відсоткову ставку. Суми фінансових санкцій і відсоткової ставки нараховуються та стягуються адміністративним шляхом як складові суми податку до сплати. Відсоткова ставка нараховується та стягується ще й тому, що сума податку належить уряду країни з першого дня від дня кінцевої дати сплати цього податку. Ось чому несплачені вчасно суми податку розглядаються як позика, яку було надано урядом. Пеня належить до механізму фінансових санкцій, які використовуються у разі коли плат-

ник податків вчасно не подає повну інформацію про свої податкові зобов'язання або вчасно не сплачує їх у повному обсязі. Тому в США факти навмисної спроби ухилення від сплати податків трапляються дуже рідко. Ухиленням від сплати податків вважається підтверджений факт спроби ухилитися або уникнути від виконання своїх податкових зобов'язань, а саме: підробки фінансової документації, махінації з ними, приховування іншої фінансової інформації, спроби заплутати інформацію в бухгалтерських книгах або надати дані в іншому вигляді, ніж вони є насправді. Навмисне ухилення від сплати податків вважається федеральним кримінальним злочином, справа за яким розглядається у суді. Тільки суд має визнати платника податків винним у тому, що він знав про те, що отримані доходи за законом, треба декларувати, але навмисно спробував уникнути виконання законних податкових зобов'язань шляхом подання недостовірної декларації. Враховуючи рішення суду, покарання включатиме фінансові санкції або тюремне ув'язнення. Метою боротьби із платниками, які намагаються уникнути сплати податків, є не тільки завдання стягнути додаткові кошти до бюджету, а й підняти в цілому рівень податкової культури суб'єктів підприємницької діяльності.

Отже, податкова служба США завжди готова та спроможна у межах закону використати всі повноваження, щоб запобігти скоєнню податкового злочину або ж переслідувати тих, хто навмисно порушує податкове законодавство.

Тестові завдання для перевірки знань з теми № 2

1. У якому році на Конгресі міжнародної організації прийнято Лімську декларацію ?
 - а) 1876 році
 - б) 1877 році
 - в) 1977 році

2. В якій державі для будь-якої організації, чисельність працівників якої перевищує 100 осіб, аудиторський звіт повинен бути представлений не лише власникам, але й в робочий комітет цієї організації?

- а) Франція
- б) Нідерланди
- в) Бельгія

3. В Данії аудиторів призначають...

- а) акціонери на щорічних загальних зборах
- б) державний комітет аудиту
- в) на договірній основі

4. В якій країні до бухгалтерської звітності додається в обов'язковому порядку пояснювальна записка?

- а) Нідерланди
- б) Франція
- в) Португалія

5. Во Франції питання бухгалтерського обліку та звітності знаходяться в веденні...

- а) Міністерства фінансів
- б) Міністерства юстиції
- в) Міністерства аудиту

6. Во Франції питання аудиту знаходиться в введенні ...

- а) Міністерства фінансів
- б) Міністерства юстиції
- в) Міністерства аудиту

7. В якій державі аудит здійснюють бухгалтерські комісари?

- а) Польща
- б) Франція
- в) США

8. В Португалії аудитори повинні бути зареєстровані в ...

- а) аудиторській палаті
- б) центрі бухгалтерських комісарів
- в) міністерстві юстиції

9. Податковий контроль у цій країні покладено на податкові центри.

Ця країна - ...

- а) Франція
- б) США
- в) Швеція

10. За скільки днів во Франції мають попередити платника податків про проведення перевірки?

- а) 10
- б) 8
- в) 3

11. Принципи контролю незалежних державних органів контролю:

- а) інституційна незалежність, фінансова незалежність, персональна незалежність аудиторів
- б) власна відповідальність за програму перевірок, достатність повноважень на отримання інформації, право на вжиття заходів
- в) правильні відповіді а, б.
- г) немає правильних відповідей

12. Яка країна є класичним прикладом щодо організацій державного фінансового контролю?

- а) США
- б) Канада
- в) Японія

Відповіді на тестові завдання – Додаток П

Тема 3. Організація фінансово-господарського контролю

Вивчення теми передбачає розгляд наступних питань:

- 3.1. Сутність та принципи організації фінансово-господарського контролю*
- 3.2. Планування як перший етап здійснення фінансово-господарського контролю.*
- 3.3. Дослідження діяльності господарюючого суб'єкта*
- 3.4. Узагальнення результатів фінансово-господарського контролю.*

3.1. Сутність та принципи організації фінансово-господарського контролю

Фінансово-господарський контроль відноситься до інтелектуальної діяльності, який передбачає аналіз, спостереження і дослідження щодо законного та ефективного здійснення фінансової та господарської діяльності певного підприємства, установи, організації. Тому, як і будь-яка інша інтелектуальна діяльність, її ефективність багато в чому залежить від раціональної її організації.

Перш ніж розкривати сам процес організації фінансово-господарського контролю, доцільно визначити понятійний апарат з цього приводу.

Організація фінансово-господарського контролю – це система (комплекс) заходів, спрямованих на координацію та функціонування дій взаємопов'язаних та взаємозалежних окремих частин (складових) системи з метою здійснення контролю за фінансово-господарською діяльністю певного суб'єкта господарювання.

В загальному, організація фінансово-господарського контролю представляє собою систему окремих її **складових**.

Складові системи організації фінансово-господарського контролю наведені на рис. 3.1.

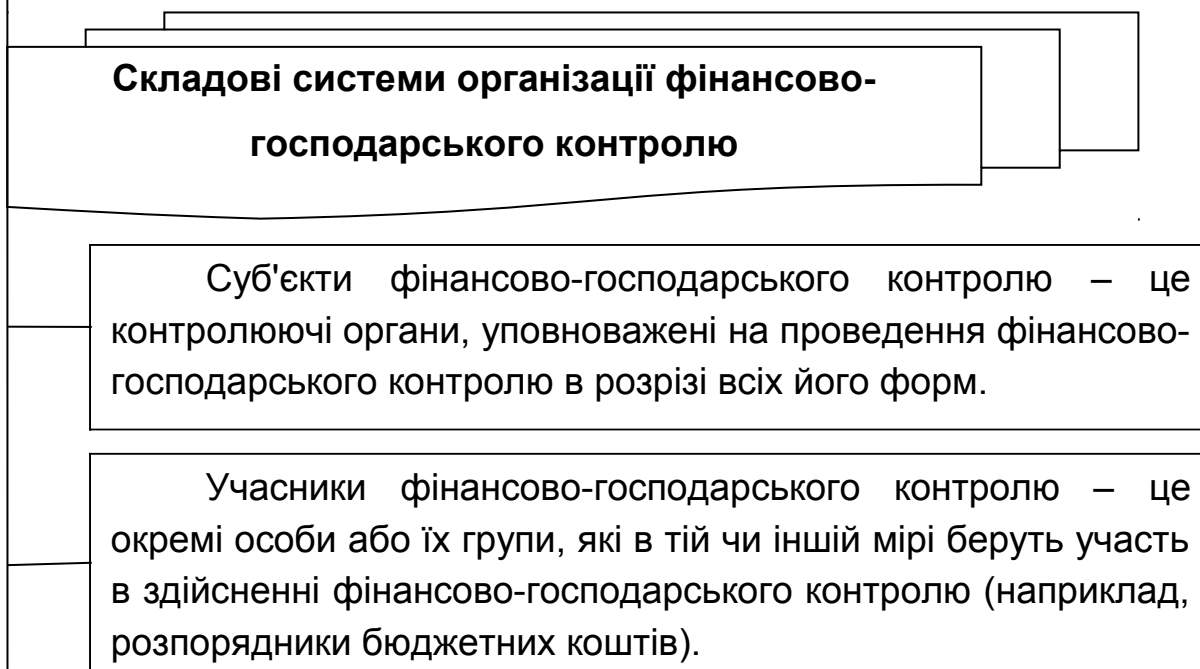

Рис. 3.1. **Складові системи організації фінансово-господарського контролю**

Наявність всіх перерахованих складових та їх раціональна організація сприятиме успішному досягненню результатів фінансово-господарського контролю. Результативність та ефективність організації фінансово-господарського значною мірою залежить від дотримання певних **принципів**. Принципи організації фінансово-господарського контролю наведені на рис. 3.2.

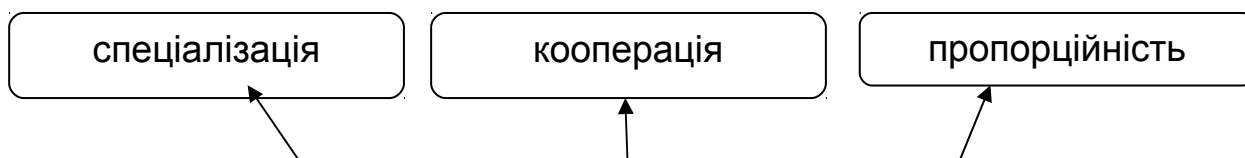

Рис. 3.2. Принципи організації фінансово-господарського контролю

Як видно з рис. 3.2., до принципів організації фінансово-господарського контролю належать:

Спеціалізація (полягає в розподілі праці для виконання різних процедур. Наприклад, в контрольно-ревізійному управлінні є спеціалізовані відділи контролю діяльності в галузі промисловості, сільського господарства, транспорту, капітального будівництва і т.д. спеціалізація може конкретизуватися по об'єктах контролю – основний і оборотний капітал, операції менеджменту і маркетингу, фінансовий стан суб'єкта господарювання і т.д.)

Кооперація (полягає в об'єднанні зусиль працівників спеціалізованих відділів з метою усестороннього дослідження об'єкту контролю.)

Пропорційність (полягає в дотриманні правильного співвідношення інформаційного забезпечення з обчислювальною технікою з метою забезпечення пропорційності надходження економічної інформації для використання під час перевірки операцій з основними засобами, ТМЦ і ін.)

Паралельність (в процесі фінансово-господарського контролю забезпечує одночасне паралельне виконання процедур для перевірки різних за змістом фінансових та господарських операцій, які здійснюються об'єктом контролю.)

Прямоточність (дозволяє раціонально організувати інформаційні потоки між учасниками певного процесу).

Ритмічність (забезпечується рівномірним виконанням контрольних процедур, що передбачає правильну організацію роботи всіх виконавців. Для цього складають графіки, за кожним перевіряючим закріплюють різні розділи перевірки).

Перераховані принципи дозволяють організувати процес фінансово-господарського контролю так, щоб повною мірою і ефективно розкрити всі питання перевірки. Організація фінансово-господарського контролю також проявляється через його **етапи**, які наведено на рис. 3.3.

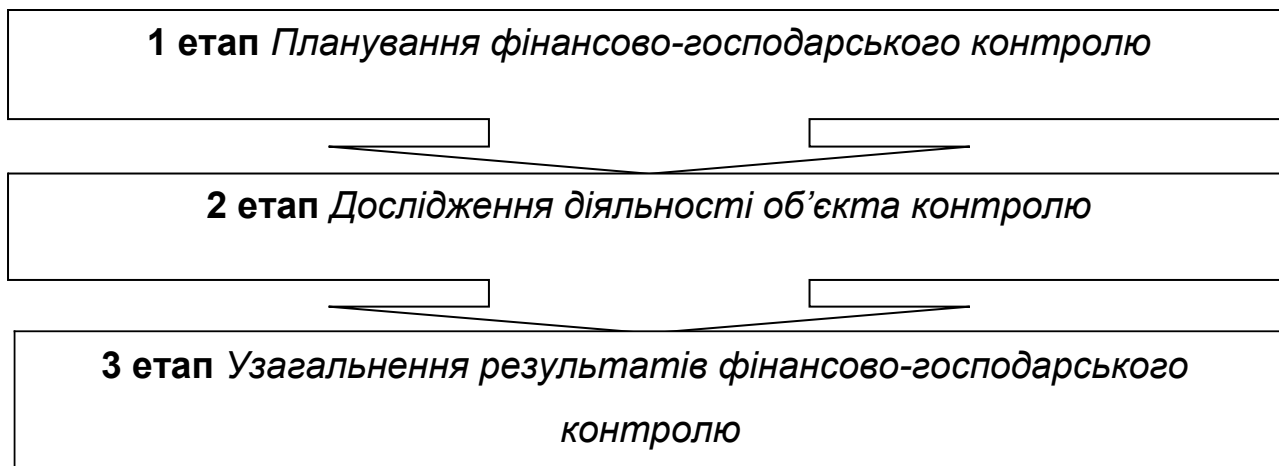

Рис. 3.3. **Етапи фінансово-господарського контролю**

Детальна характеристика зазначених етапів організації фінансово-господарського контролю наведена в наступних підрозділах даної теми.

3.2. Планування як перший етап здійснення фінансово-господарського контролю

Зверніть увагу Фінансово-господарський контроль, незважаючи на те, в якій формі він здійснюється, проходить три етапи: планування, дослідження діяльності об'єкта контролю, узагальнення результатів.

Планування є першим і найбільш важливим етапом організації контролю, бо від цього здебільшого залежить раціональне використання кадрового потенціалу служби, ефективність і результативність контролю, а також оперативне реагування на його результати.

Етап планування є однаковим при різних формах фінансово-господарського контролю та включає наступні **стадії**:

1. *Збір і накопичення матеріалів по установах, організаціях і підприємствах, що підлягають фінансово - господарському контролю;* (якщо мова йде про ревізію, інспектування, податковий аудит або державний аудит, то збір інформації ведеться по матеріалам попередніх перевірок, якщо мається на увазі аудит, то аудиторська фірма вивчає представлені документи – статут, установчий договір тощо).

2. *Складання в двох примірниках Програми фінансово - господарського контролю.* При цьому форма Програми залежить від форми здійснення фінансово-господарського контролю.

3. На основі складеної Програми - *складається Робочий план* (більш детальна та розширена Програма перевірки).

4. За допомогою візуального обстеження об'єкта контролю здійснюється *уточнення складених Програми та Робочого плану.*

3.3. Дослідження діяльності господарюючого суб'єкта

Етап дослідження діяльності господарюючого суб'єкта відрізняється в залежності від форми фінансово - господарського контролю та від специфіки підконтрольного об'єкта.

Суттєві розбіжності в дослідженні діяльності господарюючого суб'єкта зумовлені тим, що при різних формах фінансово-господарського контролю даний етап має різні мету, предмет та специфічні питання.

Відмінності між формами фінансово-господарського контролю на етапі дослідження діяльності господарюючого суб'єкта наведені в таблиці 3.1.

Відмінності між формами фінансово-господарського контролю на етапі дослідження діяльності господарюючого суб'єкта

Форма контролю	Мета	Предмет	Специфічні питання
1	2	3	4
Незалежний аудит	Незалежна перевірка діяльності з метою виявлення помилок та резервів для подальшого надання рекомендацій щодо їх усунення	Перевіряються або всі ділянки фінансово-господарської діяльності (суцільний аудит) або деякі (вибірковий аудит)	
Ревізія (інспектування)	Встановлення порушень в фінансово-господарській діяльності, виявлення винних осіб та застосування штрафних санкцій	Перевіряються або всі ділянки фінансово-господарської діяльності або деякі	Найчастіше ревізія (інспектування) проводяться в бюджетних установах, тому специфічними постають такі питання: цільове призначення та законність витрачання бюджетних коштів
Державний аудит	Встановлення доцільності та ефективності використання бюджетних коштів	Окремі ділянки фінансово-господарської діяльності бюджетних установ в частині використання коштів	Державний аудит проводяться в бюджетних установах, тому специфічними постають такі питання: ефективність витрачання бюджетних коштів; ефективність виконання бюджетних програм тощо.

Закінчення табл. 3.1

1	2	3	4
Податковий контроль	Встановлення правильності та законності розрахунків підконтрольного об'єкта по податкам та платежам	Окремі ділянки фінансово-господарської діяльності в частині розрахунку та сплати податків та платежів, розрахунку валових доходів та валових витрат тощо	Всі питання контролю є специфічними, тому що перевірка розрахунку та сплати податків та зборів є завданням виключно податкового аудиту
Казначейський та бюджетний контроль	Встановлення правильності, законності та цільового призначення бюджетних асигнувань, що виділяються на утримання установи, а також контроль бюджетних коштів на всіх стадіях виконання бюджету	Окремі ділянки фінансово-господарської діяльності бюджетних установ в частині використання коштів	Казначейський та бюджетний контроль проводяться в бюджетних установах, тому специфічними постають такі питання: ефективність використання бюджетних асигнувань; своєчасність та правильність розрахунків між розпорядниками бюджетних коштів тощо
Внутрішній контроль	Представлення керівництву підприємства достовірної інформації про стан діяльності та дисципліни, своєчасне виявлення помилок та резервів	Залежить від розміру, специфіки діяльності та структури підконтрольного підприємства	

3.4. Узагальнення результатів фінансово-господарського контролю.

Процес узагальнення результатів фінансово-господарського контролю безпосередньо залежить від форм фінансово-господарського контролю.

Взаємозв'язок форм фінансово-господарського контролю та узагальнюючих документів, що складаються за їх результатами, наведений на рисунку 3.4.:

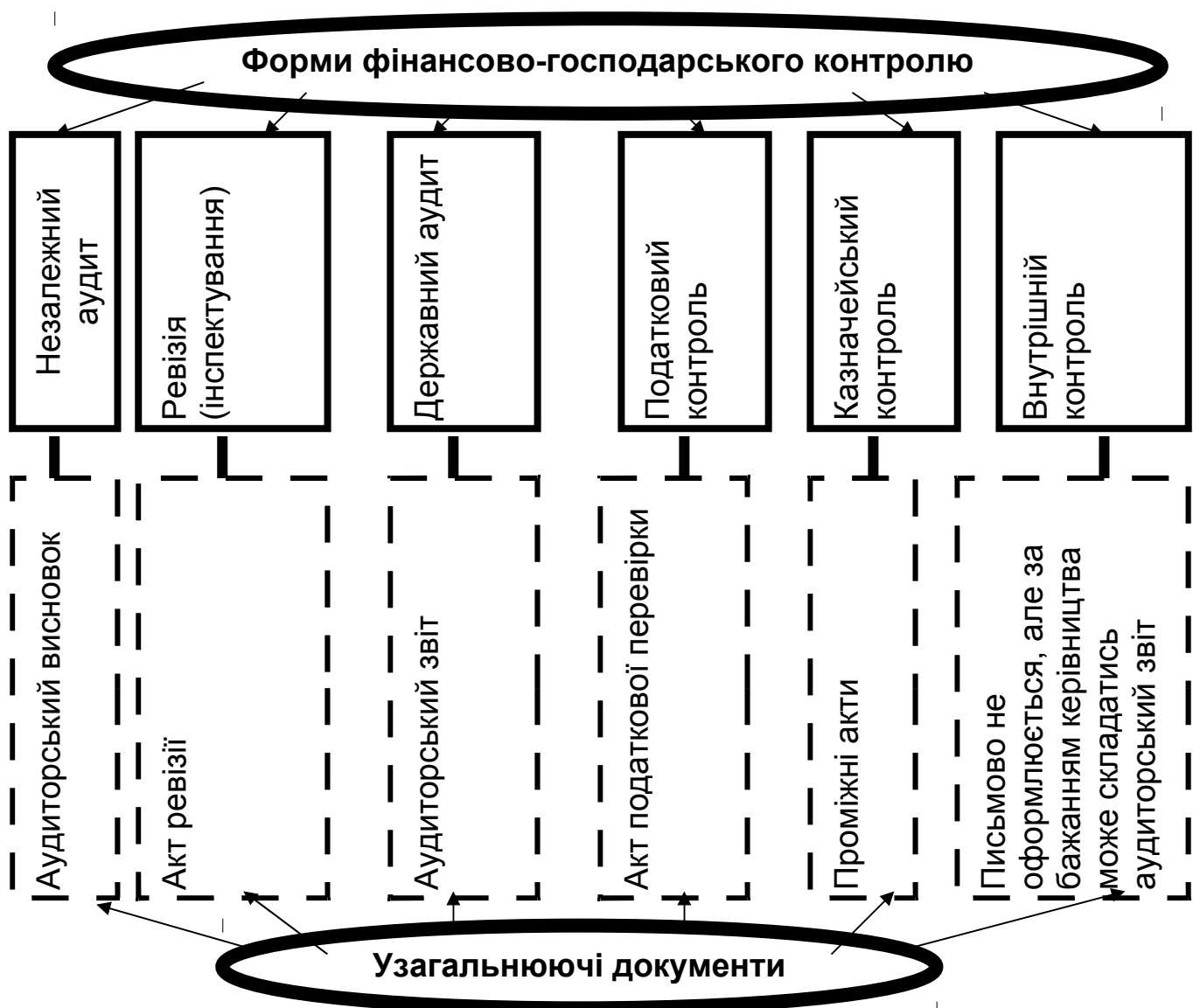

Рис. 3.4. Взаємозв'язок форм фінансово-господарського контролю та узагальнюючих документів, що складаються за їх результатами

Кожен з зазначених узагальнюючих документів має різні структуру, мету складання та вимоги до оформлення.

Нижче приведена стисла характеристика кожного узагальнюючого документа.

Аудиторський висновок

Заключним і найвідповіднішим етапом здійснення аудиторської перевірки є складання аудиторського висновку.

З введенням в Україні міжнародних стандартів аудиту, надання аудиторського висновку також почало регулюватися відповідними міжнародними стандартами, а саме Міжнародним стандартом аудиту 700 „Аудиторський висновок про фінансову звітність” та 800 „Аудиторський висновок при виконанні завдань аудиту спеціального призначення”. [53]

Структура стандартного аудиторського висновку згідно з МСА 700 наведено в табл.3.2.

Таблиця 3.2.

Структура стандартного аудиторського висновку згідно з МСА 700

Складові аудиторського висновку	Пояснення змісту параграфів
1	2
Назва (заголовок)	Аудиторський висновок Приз віще аудитора (назва аудиторської фірми) Номер реєстраційного свідоцтва
Адресат	Акціонери, рада директорів, інші можливі користувачі
Вступний параграф	Перелік перевірених форм звітності Відповідальність керівництва підприємства
Параграф, який описує обсяг (характер) перевірки	Посилання на МСА Зазначення, що перевірку було сплановано і проведено згідно з поставленою метою Визначення основних елементів аудиторської пере-

	вірки
Параграф, у якому висловлено думку аудитора про фінансову звітність	Висновок аудитора про перевірену фінансову звітність. Слід визначити її: достовірність; об'єктивність; відповідність законодавчим вимогам (за потреби)

Закінчення таблиці 3.2

1	2
Дата аудиторського висновку	Дата закінчення аудиторської перевірки звітності на підприємстві
Адреса аудитора (аудиторської фірми)	Повна юридична адреса, телефон або тільки назва міста
Підпис аудитора	Підпис аудитора та/або керівника аудиторської фірми Печатка

Згідно з МСА 700 висновок аудитора може бути безумовно-позитивним та модифікованим (безумовно-позитивним з пояснювальним параграфом, умовно-позитивним, негативним, відмова від надання висновку про фінансову звітність підприємства). Види аудиторських висновків наведені на рис.3.5.

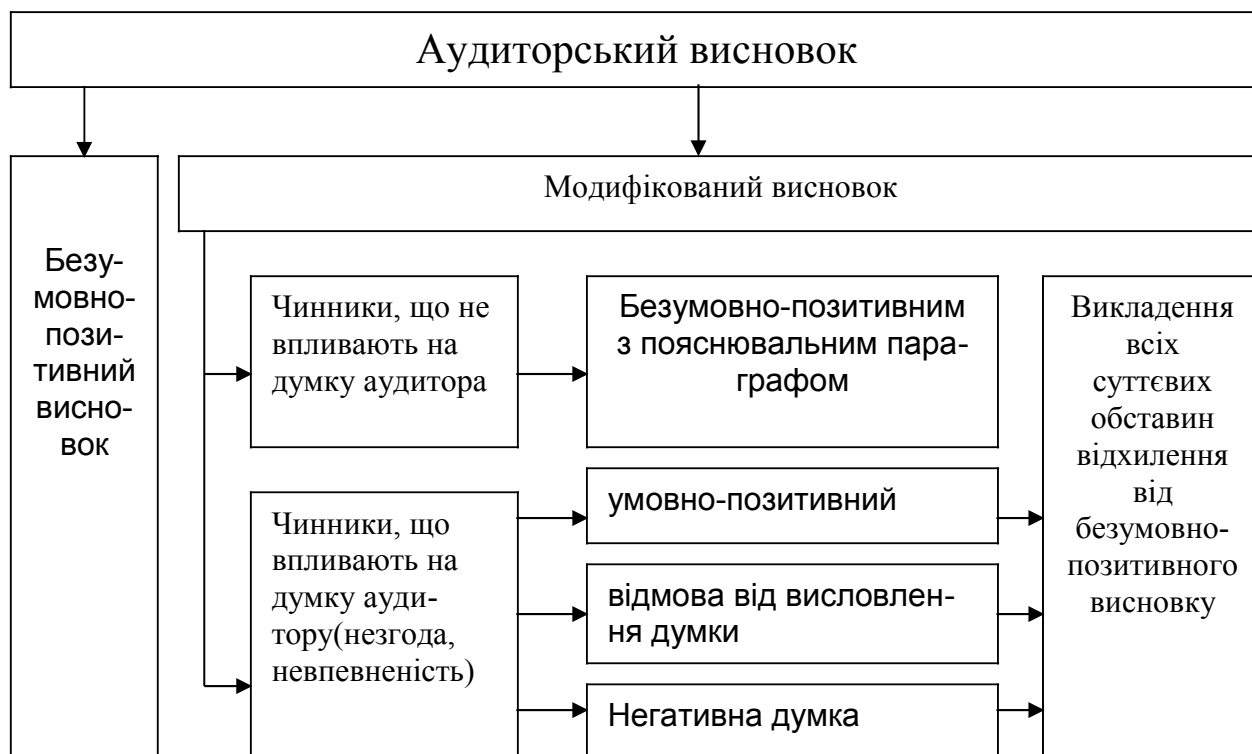

Рис.3.5. Види аудиторських висновків

Призначення аудиторського висновку – порада та всебічна допомога підприємствам, за ініціативою яких проводився аудит.

Акт ревізії

Акт ревізії — службовий двосторонній документ, який стверджує факт проведення комплексної, фінансової чи тематичної ревізії, що відображає її результати стосовно наслідків окремих фінансово-господарських операцій чи діяльності підприємства в цілому і є носієм доказової інформації про виявлені й систематизовані за економічною однорідністю недоліки в господарюванні та порушення законів і інших нормативно-правових актів. Складання акту ревізії є узагальнюючим етапом проведення ревізії, тому необхідно виявити максимум уваги до цього процесу. Структура акту ревізії наведена в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3.

Структура акту ревізії

Елемент акту	Характеристика
Вступна частина	У вступній частині зазначаються: підстава для проведення ревізії, тема ревізії, повна назва об'єкта контролю, його місцезнаходження, відомості про організаційно-правову форму та форму власності, дати початку і закінчення ревізії, період, який підлягав ревізії, перелік посадових осіб служби та залучених спеціалістів, що проводили ревізію, перелік посадових осіб, які відповідали за фінансово-господарську діяльність об'єкта контролю у період, що підлягав ревізії.
Констатуюча частина	У констатуючій частині наводиться інформація про результати ревізії в розрізі кожного питання програми із зазначенням, за який період, яким способом (вибірковим, суцільним) та за якими документами перевірено ці питання, а також висновок про наявність або відсутність порушень законодавства.

Констатуєча частина акта ревізії повинна відповідати таким вимогам: а) об'єктивність і обґрунтованість інформації;

б) повнота, комплексність і системність викладу в акті (довідці) всіх суттєвих обставин, які стосуються справи;

в) чіткість, лаконічність і доступність викладу.

Аудиторський звіт за результатами державного аудиту

Результати державного аудиту відображаються в звіті, який повинен виключати можливість неоднозначного трактування будь-яких його положень і містити тільки обґрунтовану і об'єктивну інформацію.

Структура аудиторського звіту наведена в табл.3.4.

Таблиця 3.4.

Структура аудиторського звіту

Елемент аудиторського звіту	Характеристика
Вступна частина	У вступній частині містяться загальні відомості про об'єкт державного аудиту, а також про терміни перевірки та основні моменти, які підлягають перевірці.
Описова частина	У описовій частині (результати аудиту) висловлюється процес дослідження: які операції, процеси, системи контролювалися; які аудиторські процедури застосовувалися і в яких об'ємах; яких заходів вжито бюджетною установою для зміцнення фінансової дисципліни, виправлення бухгалтерського обліку і фінансової звітності; підвищення ефективності внутрішньо-господарчого фінансового контролю; який позитивний ефект від упровадження таких заходів (якщо його можна встановити і зміряти).
Аудиторський висновок	Безпосередньо висновок державного аудитора про законність та ефективність діяльності об'єкта контролю

Рекомендації	В цій частині містяться пропозиції та рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності підконтрольного об'єкта
Доповнення	Вказуються лише за необхідності

Проміжні акти

Загальні результати комплексної казначейської перевірки оформляються актом на підставі перевірених даних і фактів, що впливають з наявних оригіналів документів. Під час складання акта перевірки слід дотримуватися об'єктивності, ясності і вичерпності опису виявлених фактів з посиланням на відповідні нормативні акти, вимоги яких були порушені. Не допускається викладати в акті перевірки факти, не підтверджені відповідними документами, а також включати до акта різного характеру висновки та припущення. Структура проміжного акту казначейської перевірки наведена в табл.3.5.

Таблиця 3.5.

Структура проміжного акту казначейської перевірки

Елемент акту	Характеристика
„шапка”	„Шапка” включає назву акту, його порядковий номер, відомості про дату та місце складання.
Преамбула	У преамбулі вказується, з яких питань проводилася перевірка та яка установа є об'єктом перевірки. У цій частині також зазначають термін проведення перевірки та період діяльності установи, який підлягав перевірці. До того ж тут вказується перелік осіб, відповідальних за роботу об'єкту протягом перевіреного періоду.
відомості про об'єкт перевірки	У наступній частині „Відомості про об'єкт перевірки” наводяться окремі дані про перевірений територіальний орган ДКУ, як то його ідентифікаційний код, форма власності, керуючий орган, структура і таке інше.
результати перевірки	Остання складова частина акту містить безпосередньо результати перевірки об'єкту за кож-

	ним дослідженим питанням із виділенням виявлених фактів порушень. Викладення матеріалів перевірки проходить відповідно до її загального плану, із чітким дотриманням встановленої послідовності перевірки.
--	--

В акті перевірки зазначаються дійсні розміри заподіяних збитків та інші наслідки виявлених порушень, посади та прізвища осіб, з вини яких були допущені порушення.

Акт перевірки підписується керівником групи перевіряючих, керівником органу Державного казначейства та його заступниками. Акт складається у потрібній кількості примірників (як мінімум у двох). Перший примірник подається начальнику управління, другий примірник залишається у керівника органу державного казначейства, який перевірявся.

Акт податкової перевірки

За результатами здійснених заходів податкового контролю складається акт податкової перевірки. Акт про результати перевірки складається українською мовою податковими аудиторами, які проводили перевірку платника податків. Номер акта перевірки складається із порядкового номеру журналу реєстрації перевірок, коду структурного підрозділу та коду підприємства за ЄДРПОУ. Структура акту податкової перевірки наведена в табл.3.6.

Таблиця 3.6.

Структура акту податкової перевірки

Елемент акту	Характеристика
1	2
Вступна частина	У вступній частині акта документальної перевірки в обов'язковому порядку зазначається назва державного податкового органу, який видав посвідчення на проведення перевірки, та посади працівників, які проводять перевірку, при

	цьому обов'язково зазначаються назви структурних підрозділів та назва державного податкового органу та період, за який проводиться перевірка діяльності підприємства.
Закінчення табл. 3.6	
1	2
Розділ 1	В розділі 1 "Загальні положення" зазначається термін, протягом якого проводилась перевірка, особи, відповідальні за фінансово-господарську діяльність підприємства, вказується повна і скорочена назва підприємства відповідно до установчих документів, дата, місце та повна назва органу реєстрації, форма власності, підпорядкованість тощо.
Розділ 2	Розділ 2 "Перевірка правильності ведення податкового обліку та правильності обчислення, повноти і своєчасності сплати до бюджетів, державних цільових фондів податків і зборів (обов'язкових платежів), а також неподаткових доходів, встановлених законодавством" містить основну інформацію щодо перевіряемого підприємства.
Розділ 3	У третьому розділі акта відображаються питання дотримання вимог чинного валютного законодавства при здійсненні розрахунків в іноземній валюті, бартерних (товарообмінних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності, операцій з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах.
Висновок	В останньому розділі акта „Висновок” відображається узагальнений перелік виявлених перевіркою порушень податкового та валютного

Тестові завдання для перевірки знань з теми № 3

1. Окремі особи або їх групи, які в тій чи іншій мірі беруть участь в здійсненні фінансово-господарського контролю – це
 - а) об'єкти фінансово-господарського контролю
 - б) суб'єкти фінансово-господарського контролю
 - в) учасники фінансово-господарського контролю

2. Перший етап здійснення фінансово-господарського контролю:
 - а) планування
 - б) дослідження діяльності об'єкту контролю
 - в) узагальнення результатів

3. Інформаційно-законодавча база, яка забезпечує досягнення необхідного результату при проведенні фінансово-господарського контролю – це
 - а) засоби фінансово-господарського контролю
 - б) джерела інформації фінансово-господарського контролю
 - в) законодавча база

4. Програма фінансово-господарського контролю складається :
 - а) в одному примірнику
 - б) в двох примірниках
 - в) в п'яти примірниках

5. Метою аудиту є...
 - а) встановлення порушень і виявлення винних осіб
 - б) встановлення доцільності використання бюджетних коштів
 - в) незалежна перевірка діяльності з метою виявлення помилок для подальшого надання рекомендацій щодо їх

усунення.

6. Аудит при якому перевіряються всі ділянки фінансово-господарської діяльності називається:

- а) комплексний аудит
- б) суцільний аудит
- в) вибірковий

7. Ревізія (інспектування) найчастіше проводиться :

- а) в бюджетних установах
- б) в неприбуткових організаціях
- в) на промислових підприємствах

8. Який узагальнюючий документ складається при казначейському контролі:

- а) акт ревізії
- б) акт податкової перевірки
- в) проміжні акти

9. Акт ревізії - це...

10. Офіційний документ, засвідчений підписом і печаттю аудитора, що складається у встановленому порядку

за результатами проведення аудиту, це :

- а) аудиторській звіт
- б) аудиторський висновок
- в) програма аудиту

11. Внутрішній контроль залежить від :

а) форми власності
б) від розміру, специфіки діяльності та структури підконтрольного підприємства

в) від організації обліку на підприємстві

12. Охарактеризуйте відмінності в організації аудиту та ревізії

Відповіді на тестові завдання – Додаток П

МОДУЛЬ 2

ФІНАНСОВО - ГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ РІЗНИХ ГАЛУЗЕЙ ЕКОНОМІКИ

Тема 4. Ревізія, аудит та податковий контроль діяльності промислових виробничих підприємств

Вивчення теми передбачає розгляд наступних питань: 4.1.

Діяльність промислових виробничих підприємств як об'єкт контролю

4.2. *Ревізія та аудит діяльності промислових виробничих підприємств*

4.3. *Податковий контроль діяльності промислових виробничих підприємств*

4.4. *Типові порушення в діяльності промислових виробничих підприємств*

4.1. Діяльність промислових виробничих підприємств як об'єкт контролю

4.1. Діяльність промислових виробничих підприємств як об'єкт контролю. Галузь промислового виробництва є в Україні найзначнішою та включає в себе велику кількість видів діяльності (Додатки Ж, З). Діяльність промислових виробничих підприємств характеризується наступними специфічними ознаками: [88, С.9]

4.3. Типові порушення в діяльності промислових виробничих підприємств

1. Масовий випуск різноманітної продукції. Це впливає на вибір об'єкта групування витрат. Ним виступає однорідний вид продукції, замовлення, переділ, виробництво в цілому.

2. Складність технологічного процесу і наявність великої кількості об'єктів обліку витрат. Це призводить до застосування розширеної номенклатури калькуляційних статей витрат, ускладнення обліку руху матеріалів і напівфабрикатів у виробництві.

3. Обмежений період виготовлення продукції та масовий її випуск. Ця особливість створює труднощі в розподілі витрат за місяць між готовою продукцією і незавершеним виробництвом, а також вимагає щомісячного окремого визначення фактичної собівартості випущеної, відвантаженої і реалізованої продукції.

4. Комплексне використання сировини і матеріалів створює труднощі в їх розподілі між окремими об'єктами калькулювання.

5. Наявність великої кількості калькуляційних об'єктів впливає на форму калькуляційного листа і методику калькулювання собівартості продукції.

6. Великі масштаби виробництва і різноманітність використання форм його організації, а також необхідність контролю за формуванням собівартості продукції вимагають ведення обліку за центрами витрат і центрами відповідальності, використовуючи різні методи (нормативний, позаомовний, попередільний, простий),

7. Специфіка процесу виробництва і форм організації раці вимагає особливого обліку виробітку і витрат часу.

Законодавча база, що регулює діяльність промислових виробничих підприємств:

1. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості. Затверджено наказом Державного комітету промисловості політики України від 2.02.2001р. за №47. [51]

2. Порядок обліку бракованих товарів, повернутих покупцями, у разі здійснення гарантійних замін товарів, а також обліку покупців, що отримали таку заміну або послуги з ремонту (обслуговування). Затверджено наказом ДПА України від 27.06.1997 р. за № 203. [70]

4.2. Ревізія та аудит діяльності промислових виробничих підприємств

На промислових виробничих підприємствах в залежності від форми їх власності фінансово-господарський контроль може здійснюватись в формі ревізії (на державних підприємствах) або в формі аудиту (на приватних підприємствах).

Слід зазначити, що певних відмінностей при здійсненні зазначених форм фінансово-господарського контролю не існує, окрім декількох:

По-перше, відрізняється кінцева мета здійснення ревізії та аудиту.

Метою ревізії на промислових виробничих підприємствах є встановлення законності, та правильності діяльності виробничого підприємства, виявлення порушень, встановлення винних осіб з подальшим їх покаранням.

Метою аудиту промислових виробничих підприємств є встановлення правильності, законності і доцільності їх діяльності, виявлення правопорушень та надання рекомендацій щодо їх усунення та недопущення в майбутньому.

Так, якщо йдеться про ревізію, то кінцевою метою її здійснення виступає встановлення винних у знайдених правопорушеннях осіб та їх покарання. У випадку, проведення аудиту, навпаки, кінцева мета полягає в розробці та наданні господарюючому суб'єкту рекомендацій щодо усунення виявлених правопорушень та їх недопущення в майбутньому.

По-друге, існують відмінності при плануванні зазначених форм фінансово-господарського контролю.

По-третє, відрізняється безпосередній процес узагальнення результатів. Це спричинено суттєвими відмінностями аудиторського висновку та акту ревізії як по призначенню, так і за змістом.

При цьому, *завдання проведення ревізії та аудиту*, в обох випадках одні і тіж самі:

встановлення законності діяльності підприємства взагалі через перевірку наявності всіх передбачених дозволів;

встановлення правильності розрахунків підприємства з персоналом;

встановлення правильності розрахунків підприємства з бюджетом та державними цільовими фондами;

встановлення правильності документального оформлення виробництва;

встановлення законності списання витрат на виробництво

встановлення законності та правильності нарахування та сплати податків, зборів та обов'язкових платежів тощо.

Джерелами інформації при проведенні ревізії (аудиту) окрім загальновідомої, виступає ряд специфічної документації: матеріальний звіт про витрату матеріалів; лімітно-забірна карта; маршрутний лист; рапорт про витрату технологічного палива (енергії) за зміну; акт (відомість) на брак продукції; вимоги на видачу матеріалів; комплектувальні відомості; наряди на відрядну оплату праці тощо.

Ревізія та аудит на промислових виробничих підприємствах здійснюється за типовим *алгоритмом*, що наведено на рисунку 4.1:

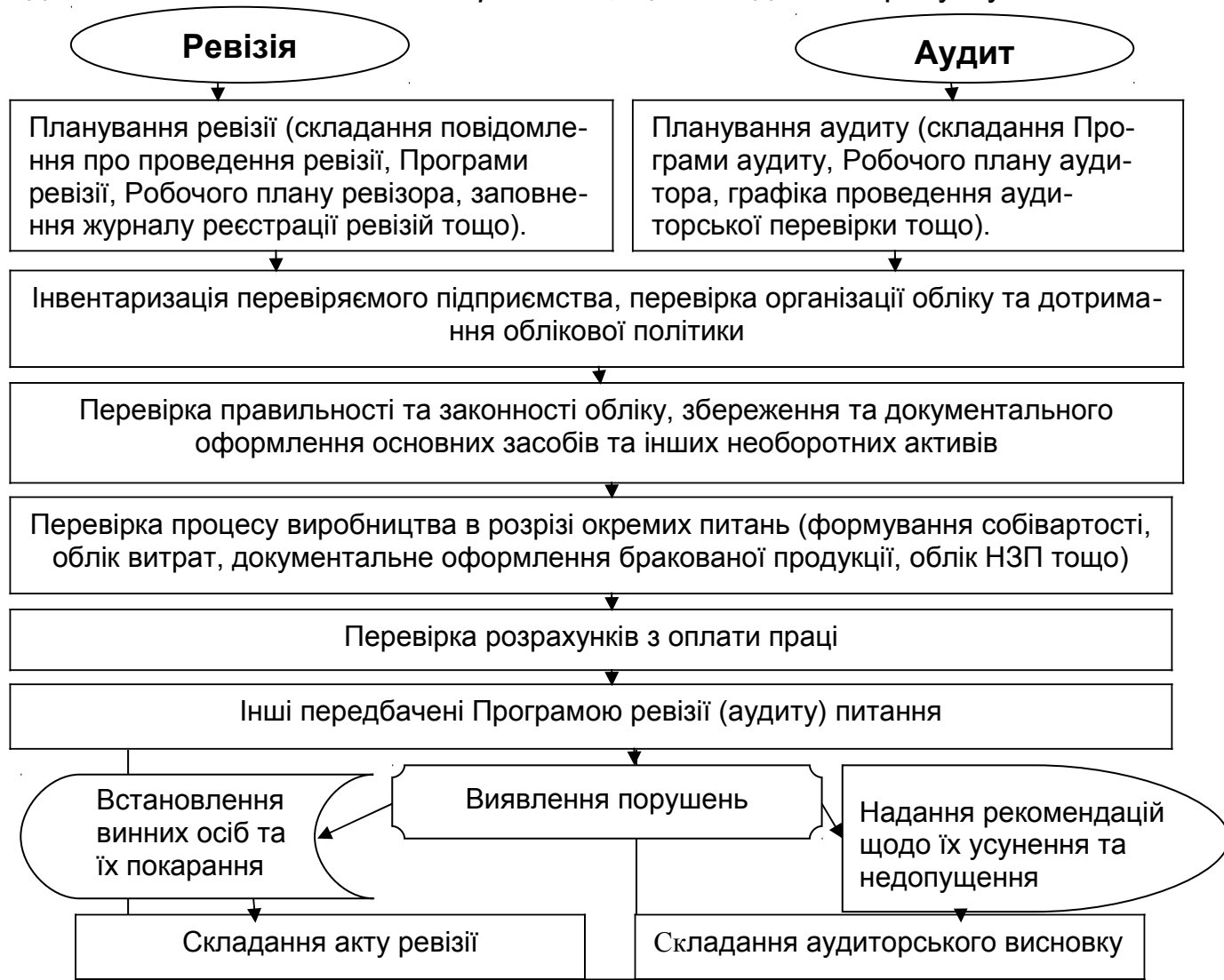

Рис. 4.1. Типовий алгоритм здійснення ревізії (аудиту) на промислових виробничих підприємствах

Так, особливостей при проведенні інвентаризації промислового виробничого підприємства немає. Контроль розрахунків підприємства, обліку необоротних активів та інших типових для всіх підприємств ділянок обліку здійснюється за загальноприйнятими алгоритмами.

Особливість ревізії (аудиту) на промислових виробничих підприємствах полягає лише в необхідності контролю процесу виробництва в частині його документального оформлення, розрахунку собівартості виробленої продукції, обліку браку та незавершеного виробництва.

Ретельно перевіряється вся первинна документація підприємства. Необхідно мати на увазі, що в разі неможливості застосування встановлених форм первинної документації, виробниче підприємство може розробляти власні первинні документи. Але за таких умов вони все ж таки повинні мати всі необхідні реквізити та повинні забезпечувати отримання даних для можливості порівняння фактичних затрат з нормативними.

Взагалі ревізія (аудит) діяльності промислового виробничого підприємства включає певні специфічні **напрями** перевірки:

1. Перевірка відпуску матеріалів із складу на виробництво.

Важливим моментом ревізії (аудиту) є поняття „відпуск із складу на виробництво”. Цей процес повинен в повній мірі контролюватися через перевірку матеріальних звітів про витрату матеріалів. Матеріали на виробництво можуть відпускатися лише на основі лімітно-заборної карти або маршрутного листа. Допоміжні матеріали на утримання і ремонт устаткування оформлюються вимогами на відпускання матеріалів або накладною.

2. **Перевірка обґрунтованості та обліку витрат.** Особливої уваги потребує питання витрат підприємства. Всі витрати виробни-

цтва регламентуються рецептурою, нормою та нормативами. Витрати матеріалів повинні бути саме в рамках таких норм. Детально перевіряється комплектувальна відомість як найбільш дієвий документ обліку і контролю за використанням деталей і напівфабрикатів. Вона виписується на кожний виріб (групу виробів) на місячну потребу. У ній відбивається рух усіх комплектуючих, ліміт витрат і фактичне використання на фактичний випуск виготовлених і зданих на склад готових виробів.

Зверніть увагу Промислове виробниче підприємство для обліку витрат може використовувати або лише рахунки 8 класу, або рахунки 9 класу, або рахунки 8 та 9 класів одночасно.

При контролі витрат виробництва використовується інформація, яка відбита на рахунку 23 у відповідності до первинних документів, які обґрунтовують ті або інші витрати.

Ці документи під час контролю перевіряються за змістом і суттю. З урахуванням законності і доцільності операцій, і їх дані зіставляють з дебетовими даними облікових реєстрів на рахунку 23.

Обґрунтування планових витрат перевіряється по окремих статтях, цехах, окремих групах або видах продукції, економічними елементами і статтям калькуляції.

Під час ревізії (аудиту) *перевірка витрат* промислового виробничого підприємства здійснюється по наступних напрямках:

Формування витрат по економічних елементах;

Відособленість і рівень витрат в окремих цехах;

Правильність ведення аналітичного обліку витрат, обґрунтованого їх списання і розподіл непрямих витрат;

Відповідності залишків достовірним первинним документам;

Вивчення суті і змісту первинних документів, на підставі яких списуються витрати;

Виявлення можливих чинників списання недостач, псування і крадіжки матеріальних цінностей на собівартість продукції;

Під час ревізії (аудиту) також перевіряється правильність списання загальновиробничих витрат: вони списуються строго наприкінці місяця з *кредиту рахунку 91*:

постійні в повному обсязі – в *дебет 23*;

змінні розподілені (пропорційно виконанню планових показників) – в *дебет 23*;

змінні нерозподілені – на собівартість реалізації – в *дебет 901, 903*;

3. **Перевірка собівартості продукції.** Перевірка собівартості продукції здійснюється в розрізі калькуляційних статей витрат і визначенні рівня собівартості окремих видів продукції. Окрему увагу звертають на можливі випадки коливання собівартості продукції за окремі періоди.

Перевірці підлягають витрати по окремих калькуляційних статтях і підтвердженні їх здійснення конкретними виправдувальними документами. Одночасно перевіряються можливі випадки різкого зниження витрат по окремих місяцях, що може свідчити про завищення нормативів витрат або необґрунтованого перенесення витрат місяця, що перевіряється, на наступні періоди. Особлива увага звертається на виявлення фактів неправильного списання в собівартість продукції витрат, які не зв'язані з її виробництвом і реалізацією (витрати непромислових господарств, витрати, які відносяться на винних осіб і не підлягають включенню в собівартість). Перевіряються витрати щодо безперспективних незавершених робіт, а також робіт, які втратили актуальність, і вживають заходи щодо зупинки подальшого проведення відносно їх.

Використовуючи звітні дані про собівартість продукції, звітні калькуляційні статті, які займають найбільше значення, проводиться аналіз найбільш важливих видів виробів, можна встановити відхилення від прогнозних витрат за окремими статтями із зміною структури цих витрат. З урахуванням результатів дослідження фактичної собівартості продукції і наявності відхилень з'являється можливість більш цілеспрямовано вивчати їх причини за даними синтетичного і аналітичного обліку, а також первинних документів.

Зіставлення звітних калькуляцій по окремих видах виробів планових з даними калькуляціями за минулий період дозволяє виявити ви-

падки завищення планових (нормативних) витрат в калькуляціях, необґрунтованого списання фактичних витрат по окремих статтях підвищення собівартості продукції. Одержані дані за окремі звітні періоди дозволяють здійснити цілеспрямовану перевірку накопичувальних і первинних документів, які обґрунтовують списання витрат по окремих статтях.

Ефективним методом перевірки правильності і документальної обґрунтованості списання витрат на виробництво по елементах і калькуляційних статтях є стрічна перевірка і звірка даних первинних документів, а саме лімітних норм, норм розкрою, відомостей - з сировиною і матеріалами; з даними аналітичного і синтетичного обліку: відомостями розподілу витрат сировини і матеріалів, заробітної платні, журналами 5 і 5А, відомостей журнальної форми обліку, відомостей оцінки залишкового браку і розрахунок витрат від браку, даними оцінки залишків і недостач незавершеного виробництва; і звітними матеріалами: виробничими звітами цехів, періодичними звітами собівартості.

Одночасно перевіряються правильність оцінки матеріалів з обліковою їх оцінкою, правильність розглянутих відхилень від купувальних цін, оцінка незавершеного виробництва і обліку відходів. За рахунок цих чинників на окремих підприємствах має місце необґрунтоване регулювання собівартості продукції, яка випускається.

Одночасно звертають увагу на випуск продукції, яка не має попиту або має обмежений збут. Щодо цих видів продукції фактична собівартість одиниці витрат (вироби) розраховується шляхом ділення всіх фактичних витрат на фактичний випуск продукції за винятком надпланового випуску продукції, яка має обмежений збут.

Собівартість продукції в більшості визначається галузевою специфікою виробництва, особливостями споживаної сировини і матеріалів, номенклатурою і характером продукції, яка випускається, а також особливостями обліку витрат на виробництво і калькуляції собівартості продукції.

4. *Перевірка готової продукції.*

При перевірці готової продукції перевіряється, щоб готова продукція впродовж звітного місяця списувалася на склад саме за обліковими

цінами. Лише після визначення собівартості здійснюється коригування її вартості. Якщо фактична собівартість виявилась більшою за облікові ціни, то робиться допроведення, якщо менше – сторнування з дебету рахунку 26 і кредиту рахунку 23.

5. Перевірка бракованої продукція

Брак класифікується на виправний, невивправний, зовнішній та внутрішній. При цьому, якщо списується внутрішній виправний брак, то він повинен списуватись як сума витрат на усунення браку, зокрема, витрати на сировину і матеріали, заробітну плату, відрахування на соціальні заходи, частину загальновиробничих витрат.

Зовнішній виправний брак (виявлений споживачем) – додатково до вищенаведених включаються витрати на відшкодування шкоди споживачу, транспортні та інші витрати, пов'язані з виправленням бракованої продукції.

Для невивправного внутрішнього браку собівартість витрат від браку включає прямі витрати на виготовлення бракованого виробу, частину загальновиробничих витрат, витрати, пов'язані з ліквідацією бракованої продукції.

Якщо невивправний брак є зовнішнім, то собівартість витрат від браку складатиметься з вартості продукції, забракованої споживачем, витрат на відшкодування шкоди споживачеві, витрат на демонтаж забракованих виробів, транспортних та інших витрат, пов'язаних з виправленням бракованої продукції.

6. Перевірка незавершеного виробництва

Важливим питанням при здійсненні контролю діяльності промислового виробничого підприємства є контроль незавершеного виробництва.

Окремого рахунку для обліку незавершеного виробництва Планом рахунків не передбачено. Фактична (балансова) вартість незавершеного виробництва визначається в кінці звітної періоду на підставі даних інвентаризації і становить сальдо рахунка 23 „Виробництво”, який призначено для узагальнення інформації про витрати на виробництво продукції (робіт, послуг).

Так, неправильно визначена сума незавершеного виробництва може спричинити перекоордування суми всіх понесених підприємством витрат.

В різних галузях промисловості до складу незавершеного виробництва включаються різні елементи:

До складу незавершеного виробництва належать залишки сировини, основних матеріалів та напівфабрикатів, що знаходяться в апаратах у процесі переробки; залишки продукції в обробних цехах, що не пройшли всіх стадій обробки; продукція, обробка яких закінчена, але яка не пройшла випробування і не прийнята відділом технічного контролю, неуконплектована, неупакована, незакоркована продукція.

В гірничо-хімічної промисловості – відбита руда, яка знаходиться в гірничих виробках і не піднята на поверхню.

В деревообробній промисловості – цикловий заділ складальних одиниць – деталей, вузлів та виробів у складанні.

Зверніть увагу В добувній промисловості незавершене виробництво відсутнє.

В усіх інших галузях промисловості незавершене виробництво складається з продукції, що не пройшла всіх стадій обробки, передбачених технологічним процесом, а також неуконплектованих виробів, що не пройшли випробувань і технічного приймання. [88, С.21]

4.3.Податковий контроль діяльності промислових виробничих підприємств

Діяльність промислових виробничих підприємств в обов'язковому порядку підлягає податковому контролю.

Метою податкового контролю діяльності промислових виробничих підприємств є встановлення законності та правильності діяльності промислового виробничого підприємства в частині дотримання ним вимог податкового законодавства.

Основними завданнями податкового контролю на промислових виробничих підприємствах є перевірка:

1) виконання вимог щодо реєстрації підприємства, його філій, представництв та інших відокремлених підрозділів як платників податків;

2) дотримання вимог чинного законодавства щодо переліку, розміру та термінів сплати податків, зборів (обов'язкових платежів);

3) стану податкового обліку, правильності документування господарських операцій, відповідності та ув'язки даних бухгалтерського і податкового обліку та звітності;

4) дотримання термінів подання податкової звітності та сплати обов'язкових платежів до бюджету та державних цільових фондів;

5) правильності самостійного нарахування підприємством, якщо є потреба, штрафних санкцій за несвоєчасну сплату узгоджених податкових зобов'язань, а також подання уточнених податкових декларацій та розрахунків;

6) стану та використання активів підприємства й своєчасності повернення надмірно сплачених коштів до бюджету або державних цільових фондів.

Джерелами податкового контролю виступають:

1) первинні документи, якими оформлені фінансово-господарські операції, зокрема податкова накладна, форма та зміст якої визначені наказом ДПА України „Про затвердження форм податкової накладної, книги обліку придбання та книги обліку продажу товарів (робіт, послуг), порядку їх заповнення” [60];

2) реєстри аналітичного бухгалтерського та податкового обліку підприємства;

3) податкові декларації та розрахунки, якими підприємство узгодило суми своїх податкових зобов'язань згідно з вимогами статті 5 Закону

України „Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами” [17];

4) уточнені податкові декларації та розрахунки, а також податкові повідомлення, за допомогою яких коригувалися узгоджені податкові зобов'язання підприємства;

5) акти звірки розрахунків із державними контролюючими органами про стан розрахунків підприємства за податками, зборами (обов'язковими платежами);

6) акти перевірок, постанови, рішення контролюючих органів та інші документи, які пов'язані з нарахуванням та сплатою податків та зборів (обов'язкових платежів).

Промислові виробничі підприємства є платниками великої кількості податків, зборів та обов'язкових платежів. Таке різноманіття сплачуваних податкових платежів обумовлене специфікою діяльності підприємств промисловості. Податкові платежі промислових виробничих підприємств наведена на рисунку 4.2.

Податкові платежі промислових виробничих підприємств

податок на прибуток підприємств

податок на додану вартість (ПДВ)

податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів;

збір за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок Державного бюджету;

комунальний податок

земельний податок

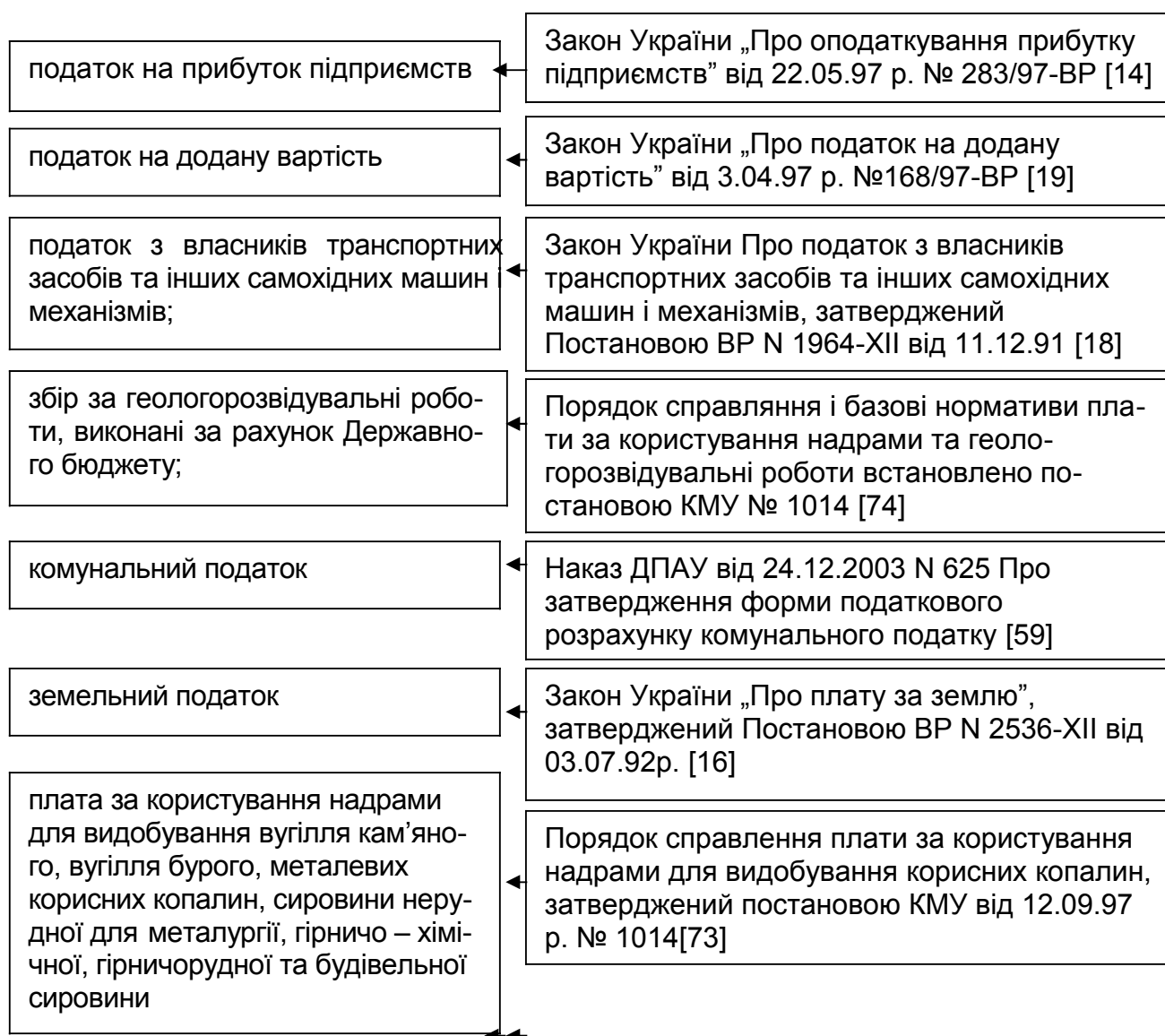
плата за користування надрами для видобування вугілля кам'яного, вугілля бурого, металевих корисних копалин, сировини нерудної для металургії, гірничо – хімічної, гірничорудної та будівельної сировини

збір за спеціальне використання водних ресурсів та збір за користування водами для потреб гідроенергетики

збір за забруднення навколишнього природного середовища

Рис. 4.2. Податкові платежі промислових виробничих підприємств

Кожен з наведених податкових платежів регулюється відповідним законодавчим актом. Законодавче регулювання податкових платежів промислових виробничих підприємств наведено на рисунку 4.3.

збір за забруднення навколишнього природного середовища	Постанова КМУ від 1 березня 1999 р. N 303 про затвердження Порядку встановлення нормативів збору за забруднення навколишнього природного середовища і стягнення цього збору[30]
збір за спеціальне використання водних ресурсів та збору за користування водами для потреб гідроенергетики	Інструкція про порядок обчислення і справляння збору за спеціальне використання водних ресурсів та збору за користування водами для потреб гідроенергетики затверджена Наказом МФУ від 01.10.99 N 231/539/118 [35]

Рис. 4.3. Законодавче регулювання податкових платежів промислових виробничих підприємств

Кожен з наведених податкових платежів промислових виробничих підприємств є об'єктом податкового контролю. При цьому зазначені податкові платежі є достатньо специфічними та мають певні особливості.

Так, об'єктом оподаткування діяльності промислових виробничих підприємств при нарахуванні податку з прибутку підприємств є прибуток, який визначається шляхом зменшення суми скоригованого валового доходу звітного періоду на:

1. суму валових витрат платника податку;
2. суму амортизаційних відрахувань;

Прибуток платників податку оподатковується за ставкою 25 відсотків до об'єкта оподаткування.

Об'єктом оподаткування ПДВ є операції платників податку з:

1. поставки товарів та послуг, місце надання яких знаходиться на митній території України, в тому числі операції з передачі права власності на об'єкти застави позичальнику для погашення заборгованості заставодавця, а також з передачі об'єкта фінансового лізингу у користування лізингоотримувачу;
2. ввезення товарів (супутніх послуг) у митному режимі імпорту або реімпорту (далі — імпорту).

Податок становить 20 відсотків бази оподаткування та додається до ціни товарів (робіт, послуг).

Об'єктами оподаткування податком з власників транспортних засобів на промислових виробничих підприємствах є: трактори (колісні), сідельні тягачі, автомобілі, призначені для перевезення не менше 10 осіб, включаючи водія, автомобілі легкові, автомобілі вантажні, автомобілі спеціального призначення, крім тих, що використовуються для перевезення пасажирів і вантажів, мотоцикли (включаючи мопеди) та велосипеди з установленим двигуном крім тих, що мають об'єм циліндра двигуна до 50 см³, яхти та судна парусні з допоміжним двигуном або без нього (крім спортивних), човни моторні і катери, крім човнів з підвісним двигуном (крім спортивних), інші човни (крім спортивних)

Транспортні засоби, що не є об'єктами оподаткування: трактори на гусеничному ході, мотоцикли (включаючи мопеди) та велосипеди з установленим двигуном з об'ємом циліндра двигуна до 50 см³, тільки автомобілі спеціального призначення швидкої допомоги та пожежні; транспортні засоби вантажні, самохідні, що використовуються на заводах, складах, у портах та аеропортах для перевезення вантажів на короткі відстані, машини і механізми для сільськогосподарських робіт; тільки яхти, судна парусні і човни спортивні.

Податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів сплачується у розмірах згідно спеціально розроблених та законодавчо встановлених ставок в розрізі кожної моделі транспортного засобу. :

Збір за виконані геологорозвідувальні роботи справляється з надрокористувачів незалежно від форми власності, включаючи підприємства з іноземними інвестиціями, які видобувають корисні копалини на раніше розвіданих родовищах, а також на розташованих у межах території України, її континентального шельфу та виключної економічної зони родовищах з попередньо оціненими запасами, які за згодою заінтересованих надрокористувачів передані їм для промислового освоєння.

Нормативи збору за виконані геологорозвідувальні роботи встановлюються окремо для кожного виду корисних копалин чи групи близьких за призначенням корисних копалин у гривнях до одиниці видобутку чи погашення у надрах запасів корисних копалин згідно з додатком.

Комунальний податок справляється з юридичних осіб, крім бюджетних установ, організацій, планово-дотаційних та сільськогосподарських підприємств.

Його граничний розмір не повинен перевищувати 10 відсотків річного фонду оплати праці, обчисленого виходячи з розміру неоподаткованого мінімуму доходів громадян.

Плата за землю справляється у вигляді земельного податку або орендної плати, що визначається залежно від грошової оцінки земель. Власники земельних ділянок, земельних часток (паїв) та землекористувачі, крім орендарів та інвесторів — учасників угоди про розподіл продукції, сплачують земельний податок.

Справляння земельного податку за земельні ділянки, надані в користування у зв'язку з укладенням угоди про розподіл продукції, замінюється розподілом виробленої продукції між державою та інвестором на умовах такої угоди. За земельні ділянки, надані в оренду, справляється орендна плата.

Плата за землю запроваджується з метою формування джерела коштів для фінансування заходів щодо раціонального використання та охорони земель, підвищення родючості ґрунтів, відшкодування витрат власників землі і землекористувачів, пов'язаних з господарюванням на землях гіршої якості, ведення земельного кадастру, здійснення землеустрою та моніторингу земель, проведення земельної реформи та розвитку інфраструктури населених пунктів.

Об'єктом плати за землю є земельна ділянка, а також земельна частка (пай), яка перебуває у власності або користуванні, у тому числі на умовах оренди.

Плата за користування надрами для видобування вугілля кам'яного, вугілля бурого, металевих корисних копалин, сировини нерудної для

металургії, гірничо – хімічної, гірничорудної та будівельної сировини утримується з промислових виробничих підприємств у розмірах встановлених законодавчо.

Збір за забруднення навколишнього природного середовища справляється за: викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин (далі — викиди) стаціонарними і пересувними джерелами забруднення; скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти; розміщення відходів.

Об'єктами обчислення збору є:

для стаціонарних джерел забруднення— обсяги забруднюючих речовин, які викидаються в атмосферне повітря або скидаються безпосередньо у водний об'єкт, та обсяги відходів, що розміщуються у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах;

для пересувних джерел забруднення— обсяги фактично використаних видів пального, в результаті спалення яких утворюються забруднюючі речовини.

Нормативи збору за забруднення навколишнього природного середовища встановлюються як фіксовані суми в гривнях за одиницю основних забруднюючих речовин та розміщених відходів.

Збір за спеціальне використання водних ресурсів справляється за використання води з водних об'єктів загальнодержавного і місцевого значення, що забрана із застосуванням споруд або технічних пристроїв, та скидання в них зворотних вод.

Об'єктом обчислення збору за спеціальне використання водних ресурсів є фактичний обсяг води, який використовують водокористувачі, з урахуванням обсягу втрат води в їх системах водопостачання.

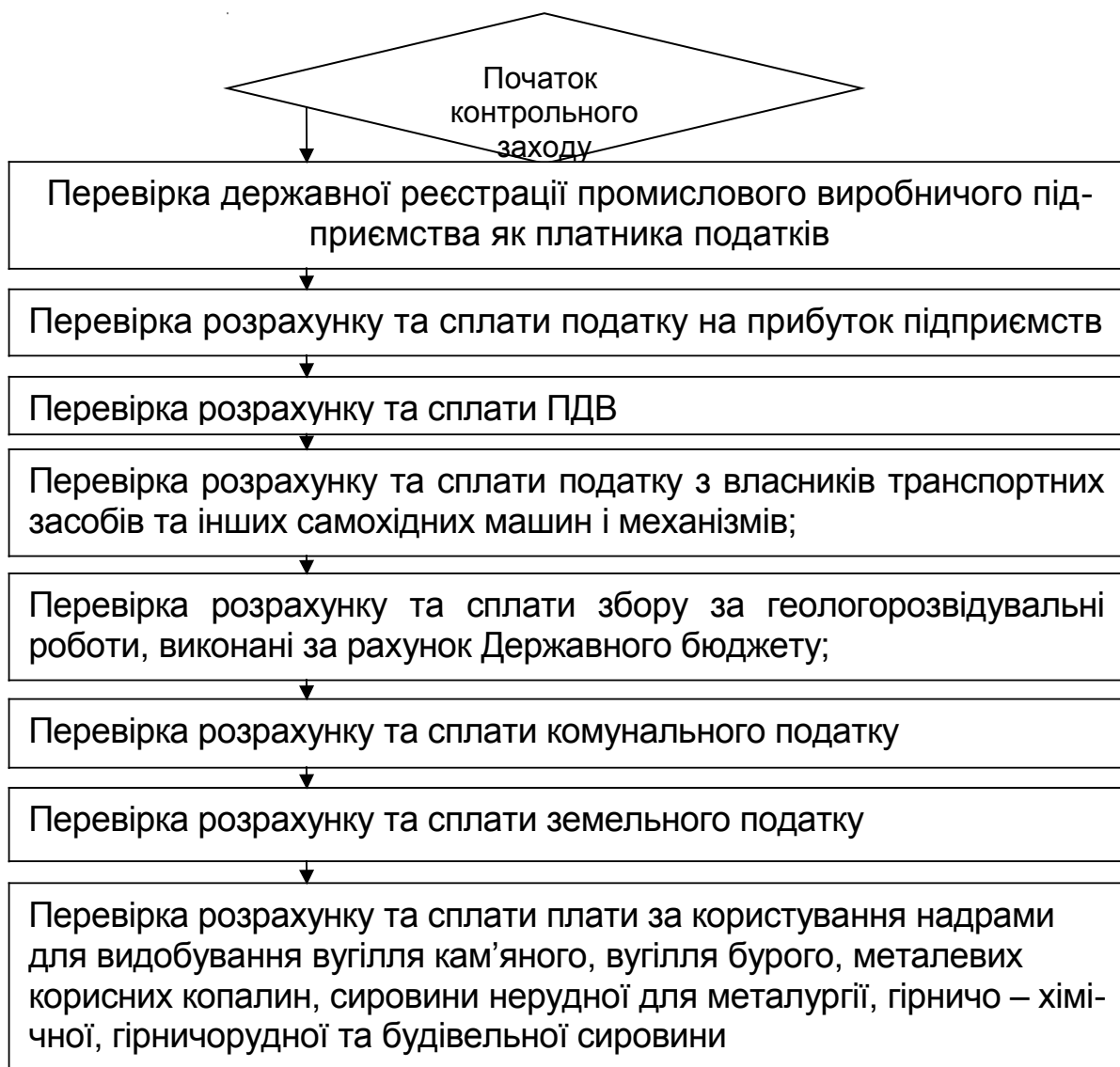
Обсяг використаної води визначається водокористувачами самостійно на підставі даних первинного обліку за показниками вимірювальних приладів.

Нормативи збору за спеціальне використання водних ресурсів установлені окремо для поверхневих вод, підземних вод; нормативи збору за користування водами для потреб гідроенергетики і водного

транспорту встановлені окремо для потреб гідроенергетики і для водного транспорту.

Нормативи збору за спеціальне використання води з поверхневих водних об'єктів та підземних вод установлюються в копійках за кубічний метр; за користування водами для потреб гідроенергетики — в копійках за 100 кубічних метрів води, пропущеної через турбіни гідроелектростанцій; за користування водою для потреб водного транспорту — в копійках за одну тоннаж-добу експлуатації вантажних суден та одне місце-добу експлуатації пасажирських суден.

Податковий контроль на промислових виробничих підприємствах здійснюється за типовим алгоритмом, наведеним на рисунку 4.4.

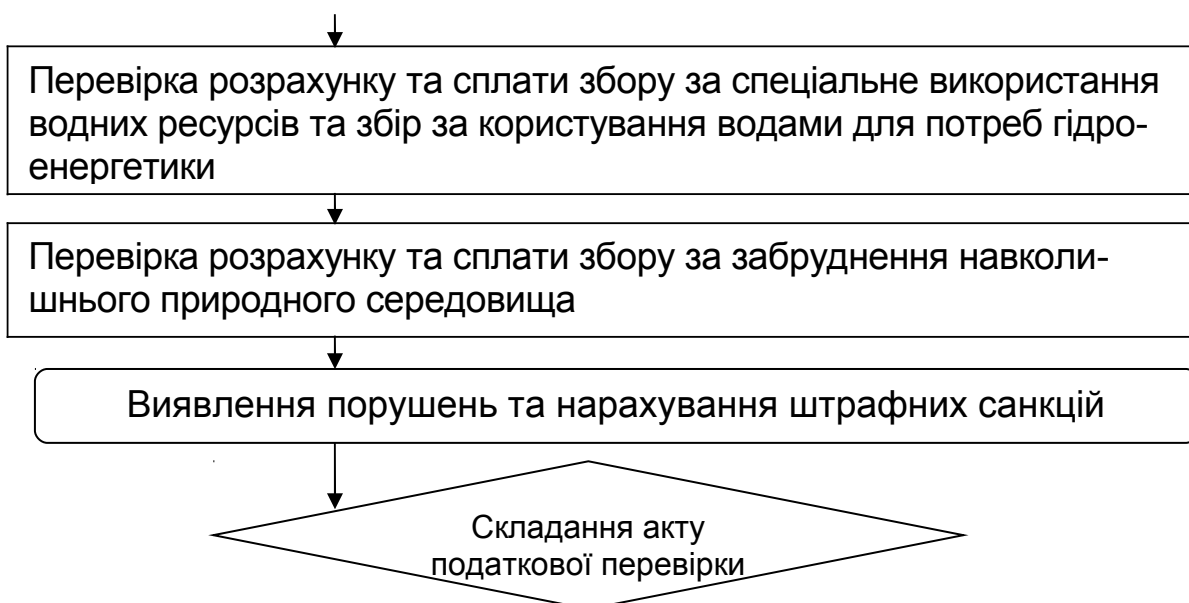

Рис. 4.4. Типовий алгоритм податкового контролю діяльності промислового виробничого підприємства

Таким чином, як видно з рис. 4.4., податковий контроль діяльності промислових виробничих підприємств являє собою складний багаторівневий процес, починаючи зі стадії перевірки державної реєстрації промислового виробничого підприємства та закінчуючи складанням акту податкової перевірки.

4.4. Типові порушення в діяльності промислових виробничих підприємств

Найбільш типові порушення в діяльності промислових виробничих підприємств наведені в таблиці 4.1:

Таблиця 4.1

Типові порушення в діяльності промислових виробничих підприємств

№	Зміст порушення	Метод виявлення	Наслідки порушення
1	2	3	4
1	Оцінка готової продукції не від-	Аналіз, ари-	Не вірне від обра-

	повідляє методу оцінки, встановленому обліковою політикою	арифметичний перерахунок	визначення сум готової продукції в обліку
2	Оцінка відвантаженої продукції не відповідає встановленому обліковою політикою методу	Аналіз, арифметичний перерахунок	Не вірне відображення сум готової продукції в обліку
3	Неправильний розрахунок і відображення відхилень фактичної собівартості від вартості її по обліковим цінам	Арифметичний перерахунок	Порушення в обліку
4	Відображення в обліку власної готової продукції, що випрацьована з давальчеської сировини	Аналіз	Порушення в обліку
5	Неповне відображення в обліку виробленої продукції	Аналіз	Продукція, що не відповідає вимогам відображення в обліку вражаються незавершеною
Закінчення табл. 4.1.			
1	2	3	4
6	Несвоєчасне відображення в обліку відвантаженої продукції	Аналіз	Викривлення даних звітності
7	Не здійснення інвентаризації готової продукції	Арифметичний перерахунок	Відсутність повної, правдивої та достовірної інформації о продукції
8	Неправильне відображення в обліку морально застарілої, порченої готової продукції	Аналіз, арифметичний перерахунок	Недостовірність інформації про фактичну наявність готової продукції, перекурчення суми зносу
9	Невірне визначення діяльності по виготовленню продукції з давальчеської сировини як торгівельної	Аналіз	Неправильне визначення бази оподаткування

Таким чином, в діяльності промислових виробничих підприємств зустрічається велика кількість порушень і, як свідчать дані таблиці 4.1., найчастіше вони зустрічаються в обліку готової продукції.

Тестові завдання для перевірки знань з теми № 4

1. На підставі яких документів матеріали можуть випускатися на виробництво:
 - а) акт прийому передачі основних засобів
 - б) лімітно-заборна карта або маршрутний лист
 - в) накладна

2. Що включається до складу прямих матеріальних витрат ?
 - а) вартість сировини і матеріалів, покупних напівфабрикатів, комплектуючих виробів
 - б) заробітна плата та інші витрати працівникам, зайнятим на виробництві продукції саме певного об'єкта витрат
 - в) відрахування на соц. заходи, амортизація основних виробничих фондів, збитки від остаточного браку

3. Фактична вартість незавершеного виробництва визначається:
 - а) на початок звітної періоду
 - б) в кінці кожного року
 - в) в кінці звітної періоду

4. Основною метою фінансово-господарського контролю на промислових виробничих підприємствах є:
 - а) правильність та доцільність надзвичайної діяльності
 - б) розрахунки підприємств з бюджетом
 - в) встановлення законності, правильності та доцільності діяльності виробничого підприємства в т. ч. розрахунків підприємства з бюджетом в частині сплати податків, зборів та обов'язкових платежів

5. Комплексне використання сировини матеріалів створює труднощі в:

- а) їх розподіл між окремими об'єктами калькулювання
- б) їх використання
- в) їх переробці

6. Специфіка процесу виробництва і форми організації праці вимагає особливого обліку:

- а) виробітку
- б) витрат часу
- в) виробітку і витрат часу

7. Що призводить до застосування розширеної номенклатури калькуляційних статей :

- а) складність технологічного процесу
- б) наявність великої кількості об'єктів обліку витрат
- в) складність технологічного процесу і наявність великої кількості об'єктів обліку витрат

8. Наявність великої кількості калькуляційних об'єктів впливає:

- а) на форму калькуляційного листа
- б) на методику калькулювання собівартості продукції
- в) на форму калькуляційного листа і методику калькулювання собівартості продукції

9. Перечислити законодавчу базу що регулює діяльність промислових виробничих підприємств:

10. З чого починається контроль за діяльністю промислово виробничого підприємства:

- а) зі знайомства
- б) з раптової інвентаризації

в) з планової інвентаризації

11. Як ви вважаєте, є особливості при проведенні інвентаризації промислового підприємства?

- а) так
- б) ні

12. В якій галузі промисловості НЗП відсутнє?

Відповіді на тестові завдання – Додаток П

Практичне завдання № 1 до теми 4

Мета практичного завдання: закріплення та апробація на практиці студентами теоретичних знань з теми 4: „Ревізія, аудит та податковий контроль діяльності промислових виробничих підприємств”, а також здобуття практичних вмінь та навичок здійснення фінансово – господарського контролю за діяльністю промислових виробничих підприємств.

Умови завдання: необхідно здійснити фінансово-господарський контроль в формі ревізії за діяльністю державного промислового виробничого підприємства „Світанок”, що функціонує в добувної галузі.

Для цього, по-перше, надається Програма ревізії (Зразок 1):

Зразок 1

Програма ревізії ВП „Світанок”

№ з\п	Питання ревізії
1	Контроль правильності визначення собівартості продукції
2	Контроль правильності визначення незавершеного виробництва
3	Контроль обліку витрат підприємства
4	Контроль обліку бракованої продукції
5	Узагальнення результатів ревізії

Завдання 1.1.

На основі Програми ревізії (Зразок 1) складіть Робочий план ревізора за формою:

№ з/п	Питання ревізії	Зміст контрольних Заходів	Джерела інформації	Законодавча база
1	2	3	4	5

На основі Програми ревізії та Робочого плану ревізора складіть алгоритм проведення ревізії.

Завдання 1.2.

Згідно розрахунку виробничої собівартості вугілля, що здобує підприємством „Світанок” 12.08 2007 р.:

Собівартість 1 тони вугілля = вартість сировини 452 грн.+оплата праці виробничих працівників 1342 грн.+відрахування на соціальні заходи 453 грн.+збитки від остаточного браку 435 грн.+розподілені загальновиробничі витрати 43 грн.= 2725 грн.

Перевірка фактичних документів дозволила ревізору здобути наступну інформацію:

на здобутті вугілля 12.08.2007 року було зайнято 4 працівника, кожен з місячним окладом 1230,95 коп.

браку по обліковим документам виявлено не було

розподілені загальновиробничі витрати складатимуть дійсно 43 грн. на тону вугілля

Перерахуйте суму виробничої собівартості, опишіть виявлені порушення.

Завдання 1.3.

Згідно даних, отриманих ревізором, на рахунку 23 підприємства „Світанок” обліковується сума 56780 тис. грн., з них незавершене виробництво – 24098 грн. НЗП на підприємстві складається з продукції, що не пройшла всіх стадій обробки, передбачених технологічним процесом, а також неуккомплектованих виробів, що не пройшли випробувань і технічного приймання. Знайдіть та обґрунтуйте порушення.

Завдання 1.4.

На підприємстві „Світанок”, витрати підприємства списуються наступним чином:

Списано загальновиробничі витрати щоденно

дебет 23

кредит 92

Списано змінні розподілені витрати щоденно

дебет 901

кредит 91

Списано змінні нерозподілені витрати щоденно

дебет 903

кредит 92

Знайдіть та обґрунтуйте порушення.

Завдання 1.5.

На підприємстві „Світанок” було виявлено невиправний внутрішній брак.

Собівартість втрат від браку розраховано:

прямі витрати на виготовлення бракованого виробу – 124 грн.

частина загальновиробничих витрат – 9,10 грн.

витрати, пов’язані з ліквідацією бракованої продукції – 74 грн.

матеріальна компенсація споживачу – 250 грн.

Знайдіть та обґрунтуйте порушення.

Завдання 1.6.

Систематизуйте виявлені порушення та складіть акт ревізії ВП „Світанок”.

Еталонна відповідь на практичне завдання – Додаток Р

Тема 5. Сфера послуг як об'єкт ревізії, аудиту та податкового контролю

Вивчення теми передбачає розгляд наступних питань:

5.1. Житлово-комунальні послуги. Типові порушення в діяльності житлово-комунальних підприємств
5.2. Туристичні послуги
5.3. Стоматологічні послуги. Типові порушення в діяльності підприємств стоматологічної діяльності

5.1. Житлово-комунальні послуги. Типові порушення в діяльності житлово-комунальних підприємств

До підприємств сфери житлово-комунальних послуг належать підприємства різних форм власності, які надають комунальні послуги населенню та підприємствам, установам і організаціям:

1. підприємства тепло-, газо-, водопостачання та водовідведення, санітарної очистки, обслуговування ліфтів. Ці підприємства надають послуги безпосередньо населенню та іншим підприємствам і отримують оплату щомісячно згідно з тарифами за укладеними договорами;

2. підприємства, які надають послуги населенню з обслуговування житла, ремонту квартир та житлових будинків, збирання і перерахування деяких комунальних платежів відповідним комунальним підприємствам, а також надають послуги з надання нежитлових приміщень в оренду;

3. інші комунальні підприємства – зеленого господарства, зовнішнього благоустрою, міський електротранспорт, бюро технічної інвентаризації, готелі тощо, - які фінансуються з бюджету або отримують оплату від фізичних або юридичних осіб за конкретні послуги. [89, С.126]

Специфіка діяльності підприємств сфери житлово-комунальних послуг знаходить відображення в обліку діяльності таких підприємств, накладаючи при цьому певні особливості. Так, діяльність житлово-комунальних підприємств має деякі *специфічні ознаки*:

1. надання населенню субсидій і пільг потребує ведення розрахунків з бюджетом з урахуванням його особливостей і затримок з виплатами;

2. отримані дотації на покриття збитків не обкладаються ПДВ, що потребує коригування сум податкового кредиту пропорційно до сум отриманих дотацій;

3. пільги з ПДВ передбачають до використання субрахунків 643, 644 в момент нарахування, якщо ця подія сталася раніше оплати;

4. на житлові будинки та об'єкти зовнішнього благоустрою амортизація в податковому обліку не нараховується, а в бухгалтерському нараховується з одночасним визнанням доходу на суму нарахованої амортизації;

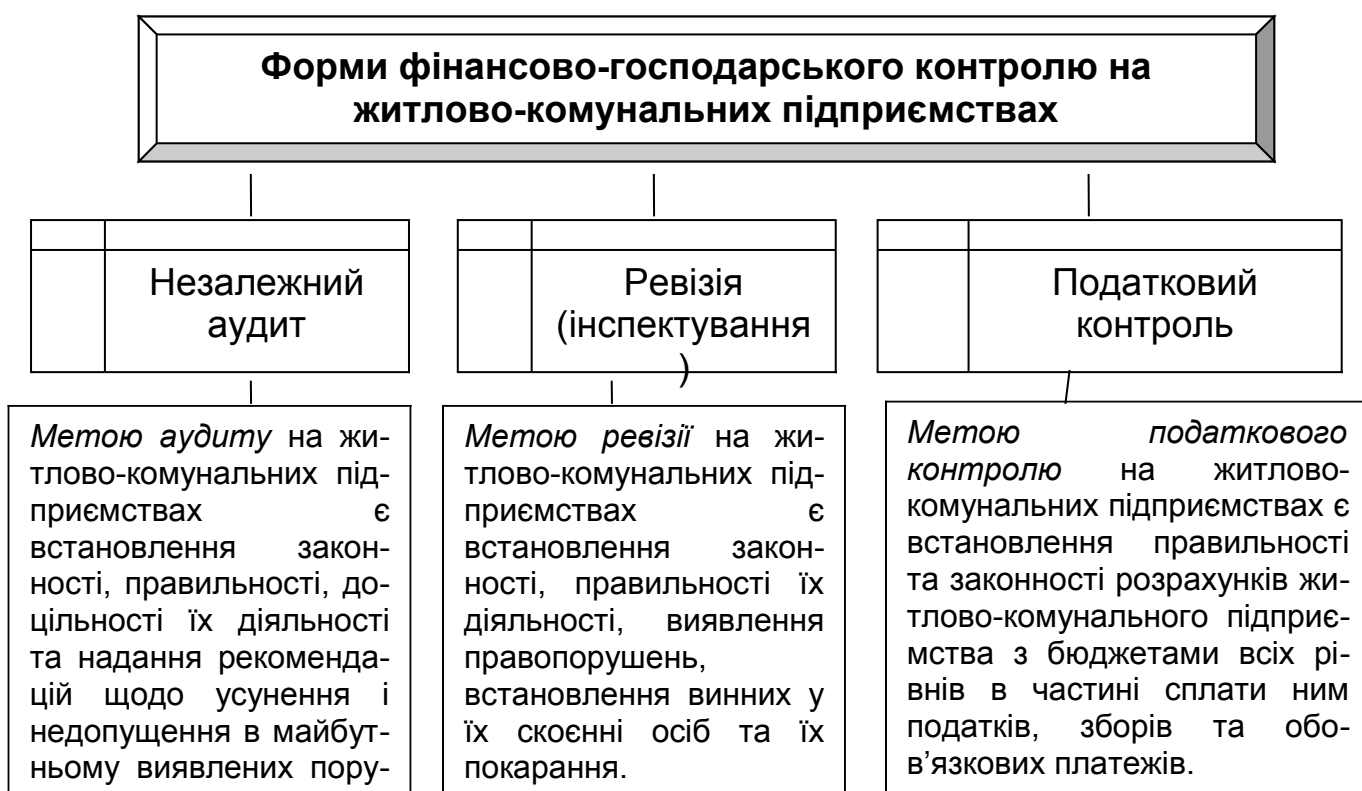
5. є суттєві особливості надання в оренду державного та комунального майна, прийняття на баланс і передачі з балансу житлового фонду;

6. комунальні підприємства сплачують до бюджету щоквартальні дивіденди. Розмір дивідендів визначається множенням значення рядка 220 Звіту про фінансові результати на ставку дивідендів і відображається в рядку 21 Декларації про прибуток підприємства;

7. комунальні підприємства складають фінансовий план на рік, в частині першій якого відображаються очікувані доходи за їх видами, витрати за статтями. фінансові результати і розподіл чистого прибутку, а в частині другій – джерела формування та надходження коштів і напрями їх використання. [89, С.127]

Деякі комунальні підприємства є приватизованими (приватні ЖЕК, ВАТ „Укрліфт” тощо). На таких приватних підприємствах фінансово-господарський контроль, як правило, проявляється у вигляді незалежного аудиту, на підприємствах державної власності проводяться ревізії. Крім того, незалежно від форми власності, на підприємствах житлово-комунальної сфери обов’язково здійснюється податковий контроль.

Форми фінансово-господарського контролю на житлово - комунальних підприємствах наведена на рис. 5.1.

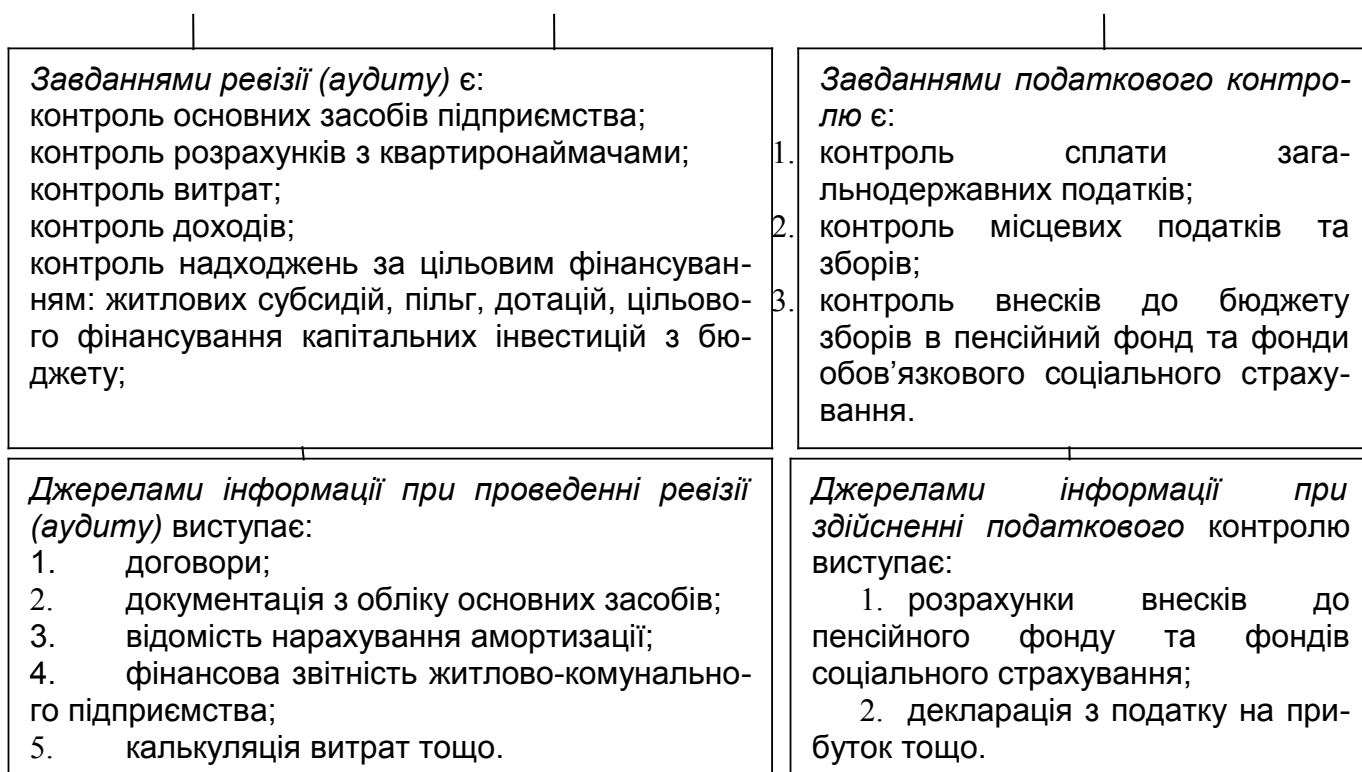
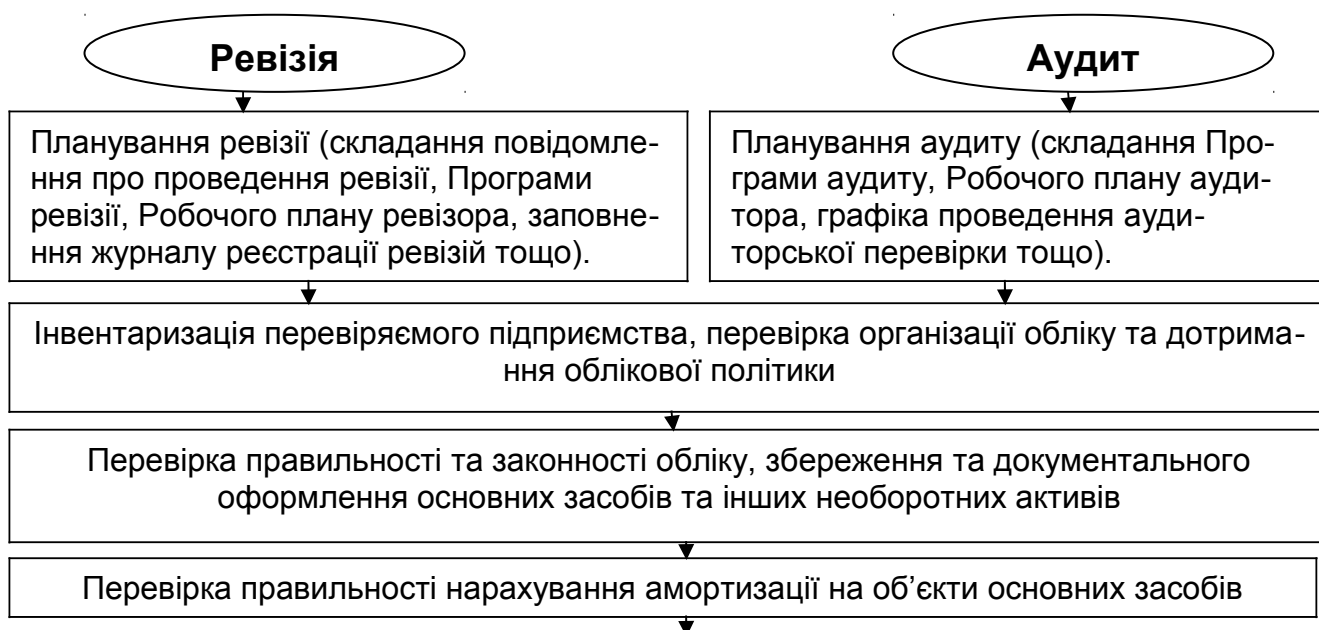

Рис. 5.1. Форми фінансово-господарського контролю на житлово-комунальних підприємствах

Ревізія (аудит) діяльності житлово-комунальних підприємств здійснюється за типовим алгоритмом, наведеним на рис. 5.2.

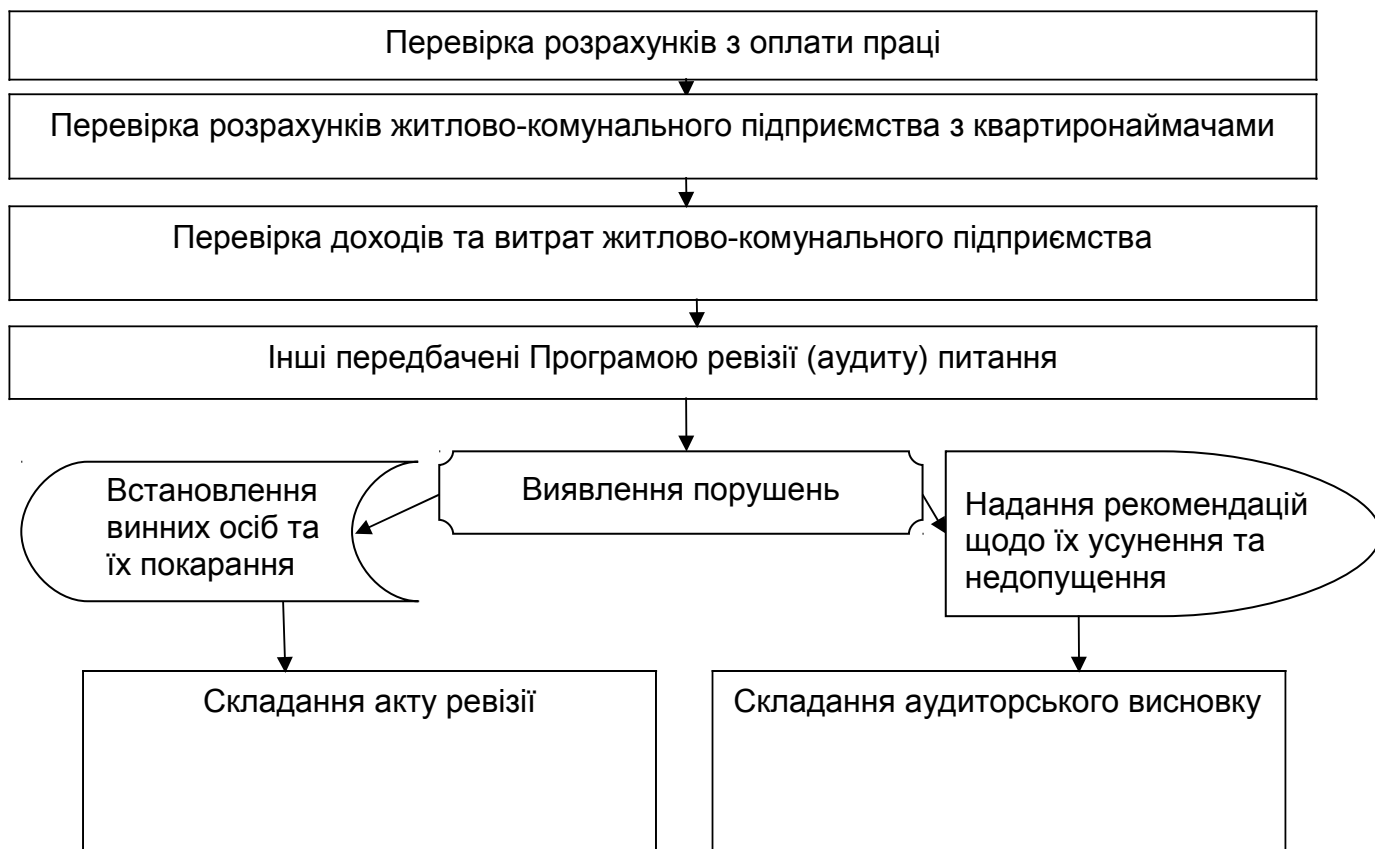

Рис. 5.2. Типовий алгоритм здійснення ревізії (аудиту) на житлово-комунальних підприємствах

Так, ревізія (аудит) на підприємствах житлово-комунальної сфери здійснюється без певних особливостей. Але, все ж таки, перевірка житлово-комунальних підприємств здійснюється з урахуванням особливостей обліку основних засобів та нарахування амортизації житлово-комунальними підприємствами.

Зверніть увагу В житлово-комунальних підприємствах право власності на деякі об'єкти основних засобів не визначені, але це не звільняє підприємство від повного обліку таких об'єктів.

Так, більшість підприємств житлово-комунальної сфери нараховує амортизацію за податковим методом. Цей метод передбачає, що на невиробничі основні засоби амортизація не нараховується. Тому, під-

приємство повинно в податковому обліку амортизацію невиробничих основних засобів не відображати, але в бухгалтерському обліку її відображення є обов'язковим. Також в житлово-комунальному господарстві є такі об'єкти основних засобів, нарахування амортизації на які відбувається з певними особливостями. Ці основні засоби (житлові будинки та об'єкти зовнішнього благоустрою) зношуються як і всі інші об'єкти основних засобів, але сума їх зносу не повинна включатись до собівартості послуг житлово-комунальних підприємств, щоб не виправдано не завищувати останню.

Деякі об'єкти основних засобів підприємства житлово-комунального господарства отримують від органів місцевої влади безоплатно. Тому, на підприємстві повинен бути зроблений такий бухгалтерський запис:

Дебет 10 „Основні засоби”

Кредит 424 „Додатковий капітал”

Але на деяких підприємствах безоплатно отримані основні засоби зараховують до складу статутного капіталу або капітальних інвестицій, що є помилковим.

Крім того, житлово-комунальні підприємства підлягають обов'язковому податковому контролю, який здійснюється за типовим алгоритмом, наведеним на рисунку 5.3.

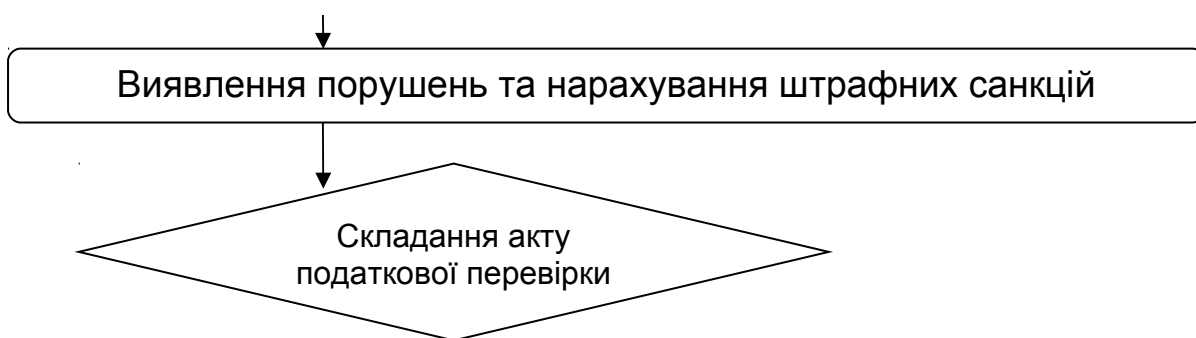

Рис. 5.3. Типовий алгоритм податкового контролю діяльності житлово-комунального підприємства

При здійсненні податкового контролю розрахунків житлово-комунального підприємства з квартиронаймачами, існує особливість, зумовлена специфікою відображення податкових зобов'язань по ПДВ. Так, в житлово-комунальному господарстві зобов'язання з ПДВ при розрахунках з квартиронаймачами відображаються в обліку в момент отримання коштів від населення. Таку пільгу з ПДВ мають лише окремі галузі житлово-комунального господарства.

В діяльності житлово-комунальних підприємств зустрічаються *порушення, які можна вважати типовими* для даної сфери (табл. 5.1).

Таблиця 5.1

Типові порушення в діяльності житлово-комунальних підприємств

№з\п	Зміст типового порушення	Методи виявлення	Наслідки порушення
1	2	3	4
1	Застосування завищених норм амортизації	Суцільна перевірка документації	Завищена вартість наданих послуг
2	Заниження обсягів наданих послуг з водопостачання та водовідведення	Порівняння затрачених ресурсів з об'ємами наданих	Приховування одержаних прибутків; недоотримання коштів бю-

		послуг	джетом держави.
3	Недотримання норм законодавства стосовно повноти врахування доходів від цільового фінансування капітальних інвестицій	Аналітичне дослідження	Приховування одержаних прибутків; недоотримання коштів бюджетом держави.
4	Не забезпечено належний контроль за законним витрачанням коштів на ремонт	Інвентаризація коштів	Не цільове використання бюджетних коштів; порушення норм існуючого законодавства
5	Не обмежене збільшення операційних витрат за рахунок інших	Співставлення реальних даних з нормативними	Збільшення вартості послуг, які надаються; в результаті нарахування амортизації
6	Заниження сум заборгованості за минулі роки, які треба відшкодувати в бюджет	Вибіркове дослідження	Не виконання чинного законодавства; недоотримання коштів бюджетом держави.
7	Включення в собівартість витрат, не пов'язаних з наданням послуг	Документальна перевірка	Приховування реальних прибутків від держави.
			Закінчення табл. 5.1
1	2	3	4
8	Завищення фактичних витрат з виробництва теплової енергії для населення	Співставлення реальних даних з нормативними	Приховування реальних прибутків від держави; незаконне підвищення тарифів для населення за опалення
9	Незаконне одержання з бюджету субвенцій	Суцільна перевірка доходів і витрат	Порушення норм діючого законодавства
10	Завищення вартості ремонтно-будівельних робіт підрядними організа-	Камеральна перевірка	Порушення норм діючого законодавства;

	ціями		завищена вартість наданих послуг
--	-------	--	----------------------------------

Таким чином, як свідчать дані таблиці 5.1., в діяльності житлово-комунальних підприємств зустрічається велика кількість різманітних порушень. Для того, щоб в деякій мірі зменшити їх кількість необхідно покращити контроль з боку керівників житлово-комунальних підприємств, які приймають роботи виконані підрядними організаціями, підвищити норми кримінальної відповідальності бухгалтерів за навмисне завищення вартості послуг, що надаються підприємством, підвищити контроль з боку місцевих органів самоврядування; ввести преміювання робітників житлово-комунальних підприємств для підвищення якості роботи тощо.

5.2. Туристичні послуги

Згідно статті 1 Закону України „Про туризм”, *туристична діяльність* – це діяльність із надання різних туристичних послуг відповідно діючому законодавству. [24]

До підприємств сфери туристичних послуг належать: туристичні агенції, бюро подорожей, бюро екскурсій, екскурсійні бюро, бюро з приймання туристів, туристичні оператори, готелі, мотелі, кемпінги, туристичні комплекси та бази, інші юридичні та фізичні особи, які здійснюють туристичну діяльність згідно з їх статутами або положеннями.

До послуг, які можуть надаватися туристам належать послуги з їх розміщення, харчування, транспортного, інформаційно-рекламного обслуговування, а також послуги установ культури, спорту, побуту, розваг тощо, спрямовані на задоволення потреб цієї категорії громадян. [89, С.153]

З огляду на те, що на сьогодні практично всі туристичні підприємства є приватними, фінансово-господарський контроль на них здійснюється в формі незалежного аудиту та в формі податкового контролю.

Метою аудиту на туристичних підприємствах є встановлення законності, правильності та доцільності діяльності суб'єкта туристичного бізнесу.

Завданнями аудиту є:

1. перевірка наявності дозволів на здійснення туристичної діяльності;
2. перевірка наявності та законності сертифікатів відповідності надаваних послуг;
3. контроль дотримання правил страхування туристів;
4. контроль правильності розрахунку та сплати податків, зборів та обов'язкових платежів;
5. перевірка законності договорів з туристами;
6. контроль правильності розрахунку собівартості туристичних послуг тощо.

Джерелами інформації при проведенні аудиту окрім загальнови-домої документації виступає ряд специфічної документації:

1. договори з туристами;
2. калькуляція витрат;
3. страховий поліс туриста;
4. сертифікат відповідності надаваних послуг;
5. ліцензії та інші дозволи на здійснення туристичної діяльності;
6. прибуткові касові ордера на оплату за надавані послуги тощо.

Аудит підприємств, що надають туристичні послуги здійснюється за типовим алгоритмом, наведеним на рисунку 5.4.

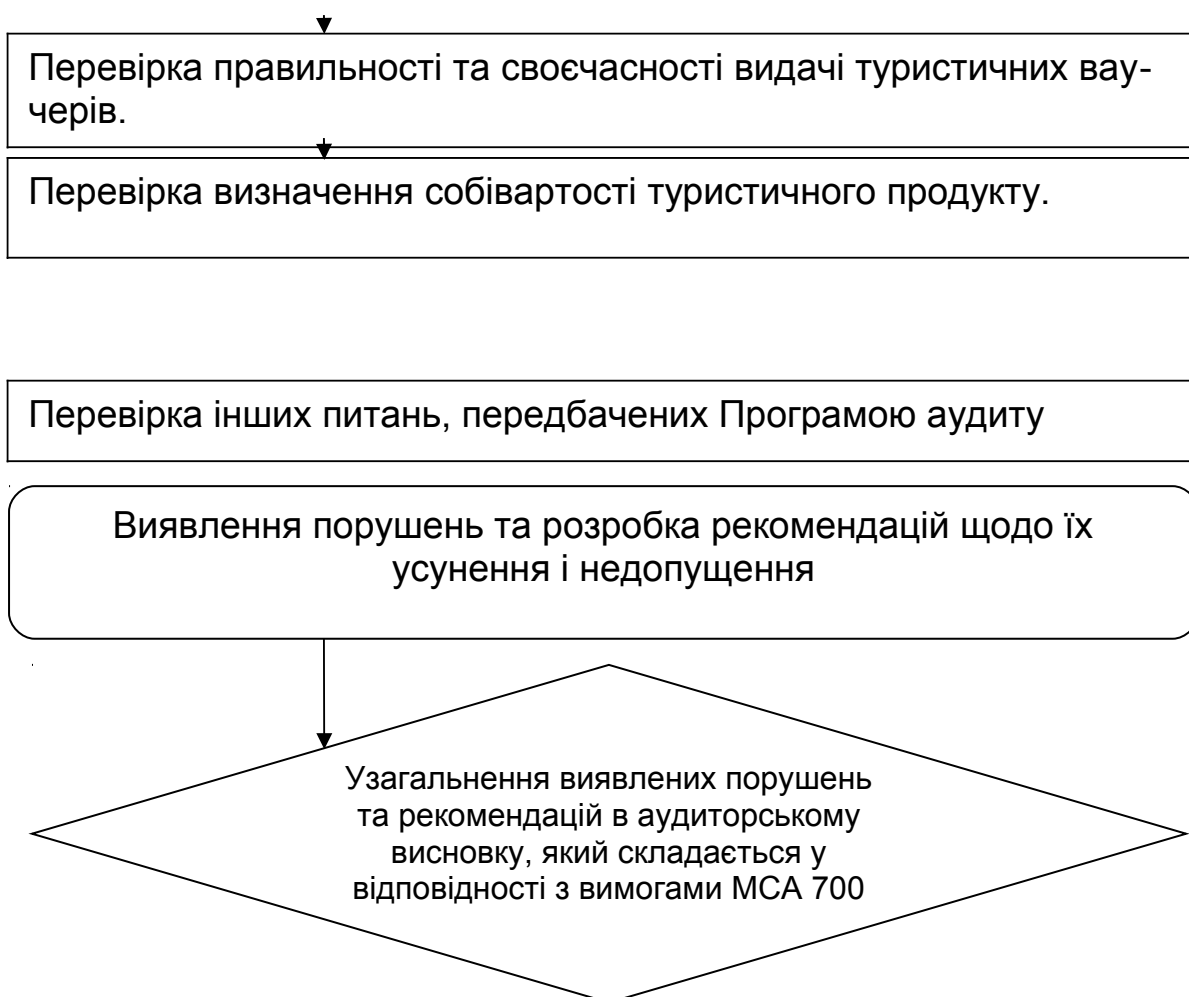

Рис. 5.4. Типовий алгоритм аудиту діяльності суб'єктів туристичної діяльності

Як видно з рисунку 5.4., аудит суб'єктів туристичної діяльності містить деякі специфічні **напрями** перевірки:

1. **Перевірка укладених туристичною фірмою з туристами договорів.** При цьому перевіряється термін виконання кожного окремого договору, суми договірних зобов'язань та співставляється сума надаваної туристичної послуги, що вказана в договорі з прибутковим касовим ордером.

2. Перевірка правильності та своєчасності видачі туристичних ваучерів. Бланки ваучерів є документами суворої звітності. Тому досліджується порядок їх видачі. Оскільки туристичний ваучер є не тільки підставою для отримання туристом послуг, зазначених в договорі, а й гарантією оплати послуг для сторони, що приймає туриста, то спостерігаються випадки безпідставного списання бланків ваучерів з метою здійснення махінацій. Особливе місце посідає також облік бланків туристичних ваучерів. Згідно законодавства вони повинні обліковуватись на рахунках 209 „Інші матеріали” та на забалансовому рахунку 08 „Бланки суворого обліку”.

3. Перевірка визначення собівартості туристичного продукту.

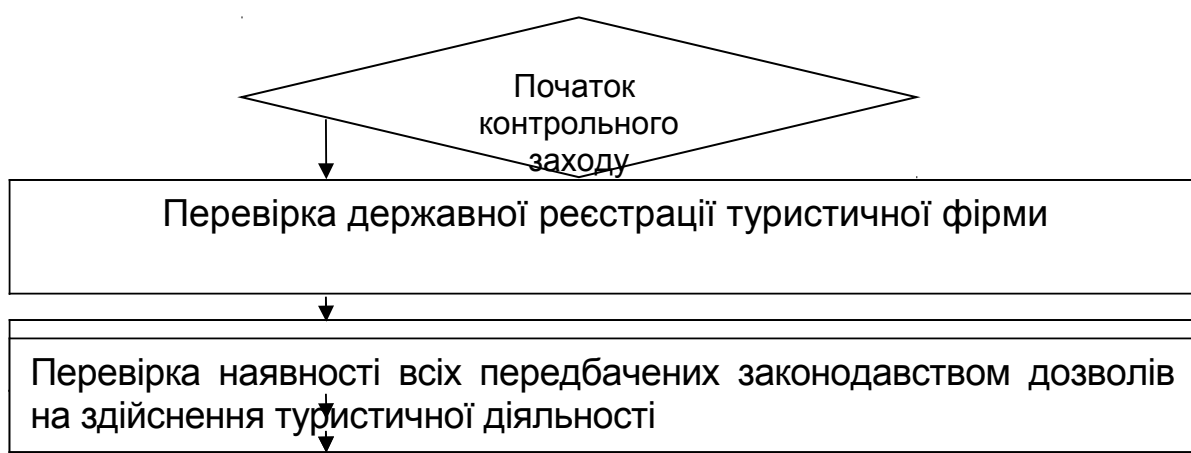
Собівартість туристичного продукту – це вартісна оцінка матеріальних та інших витрат, які використовуються у процесі виробництва та продажу туристичного продукту, а також інших витрат на його просування та реалізацію.

Собівартість реалізованого туристичного продукту складається з виробничої собівартості продукції, яка була реалізована впродовж року, нерозподілених постійних загальновиробничих витрат та наднормативних виробничих витрат.

Суб'єкти туристичної діяльності також підлягають обов'язковому контролю з боку податкових органів.

Метою податкового контролю діяльності суб'єктів туристичної діяльності є встановлення законності, правильності та повноти розрахунків підприємства з бюджетом та державними цільовими фондами в частині сплати ним податків, зборів та обов'язкових платежів.

Типовий алгоритм податкової перевірки суб'єктів туристичної діяльності наведено на рисунку 5.5.

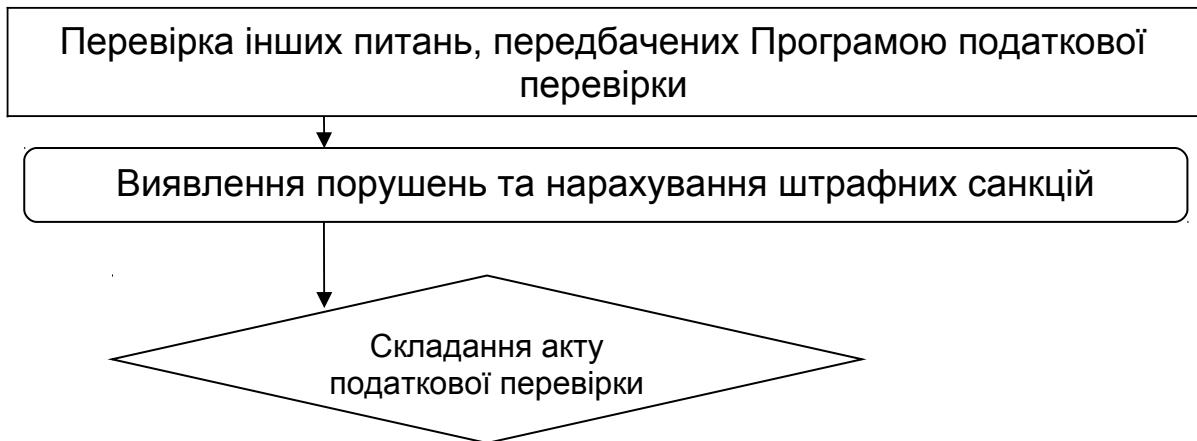

Рис. 5.5. Типовий алгоритм податкового контролю діяльності суб'єктів туристичної діяльності

Таким чином, при здійсненні податкового контролю діяльності суб'єктів підприємництва, що надають туристичні послуги особливостей немає. Всі питання податкової перевірки опрацьовуються за загальноприйнятими напрямками.

5.3. Стоматологічні послуги . Типові порушення в діяльності підприємств стоматологічної сфери.

Стоматологічні послуги надаються підприємствами, установами та організаціями різних форм власності, а також приватними особами, які можуть надавати стоматологічні послуги за умов наявності необхідної матеріально-технічної бази і кваліфікованих фахівців. Надання стоматологічних послуг підлягає ліцензуванню, але не вимагає патентування.

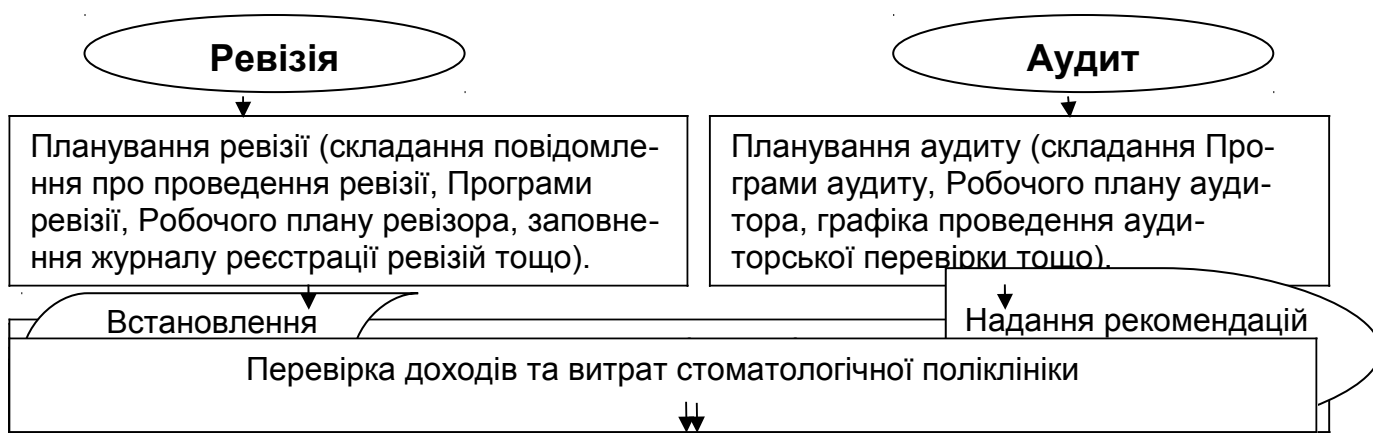
На підприємствах стоматологічної сфери в залежності від форми власності, фінансово-господарський контроль здійснюється в формах незалежного аудиту (приватні стоматологічні поліклініки) або ревізії (інспектування) – (державні стоматологічні поліклініки). Крім того, незалежно від форми власності, діяльність суб'єктів стоматологічного бізнесу підлягає обов'язковому податковому контролю.

Форми фінансово-господарського контролю в стоматологічних поліклініках наведені на рис. 5.6

Форми фінансово-господарського контролю в стоматологічних поліклініках		
Незалежний аудит	Ревізія (інспектування)	Податковий контроль
Метою аудиту є встановлення законності, правильності та доцільності діяльності та надання рекомендацій щодо усунення і недопущення пору-	Метою ревізії є виявлення порушень в діяльності суб'єктів стоматологічних послуг та покарання винних осіб.	Метою податкового контролю є встановлення законності, повноти та правильності нарахування і сплати податків, зборів, обов'язкових платежів, в розмірах та порядку, передбачених діючим
Завданнями ревізії (аудиту) діяльності підприємств стоматологічної сфери є: 1. контроль дотримання вимог ліцензування медичних послуг; 2. перевірка порядку визначення собівартості стоматологічних послуг; 3. перевірка встановлення цін на стоматологічні послуги; 4. перевірка правильності ведення обліку лохолів від ліяльності тощо.		Завданнями податкового контролю на підприємствах стоматологічної сфери є: 1. контроль дотримання вимог до оподаткування стоматологічних послуг; 2. контроль сплати ПДВ; 3. контроль повноти нарахування та сплати податку з доходів фізичних осіб; 4. контроль сплати обов'язкових внесків до Пенсійного фонду та фондів обов'язкового соціального страхування тощо.

Рис. 5.6. **Форми фінансово-господарського контролю в стоматологічних поліклініках**

Ревізія (аудит) діяльності стоматологічних поліклінік здійснюється за типовим алгоритмом, наведеним на рис. 5.7.

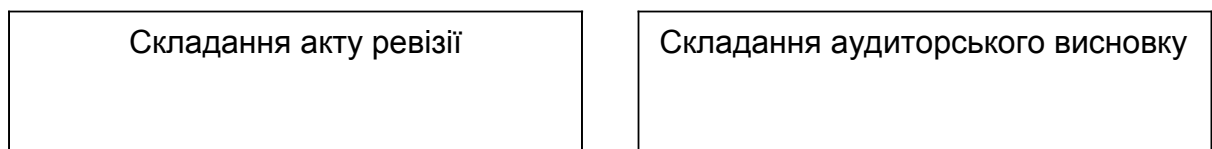

Рис. 5.7. Типовий алгоритм здійснення ревізії (аудиту) діяльності стоматологічних поліклінік

Специфічним питанням при проведенні ревізії (аудиту) діяльності стоматологічних поліклінік є контроль за формуванням ціни на стоматологічні послуги.

Ціна на стоматологічну послугу складається з фактичної собівартості послуги, планового прибутку та суми ПДВ (якщо підприємство не звільнено від сплати ПДВ). При цьому всі ціни повинні бути від-

ображені в преїскуранті, підписаному директором підприємства, що надає стоматологічні послуги. [89]

Крім того, діяльність стоматологічних поліклінік підлягають обов'язковому податковому контролю, який здійснюється за типовим алгоритмом, наведеним на рисунку 5.8.

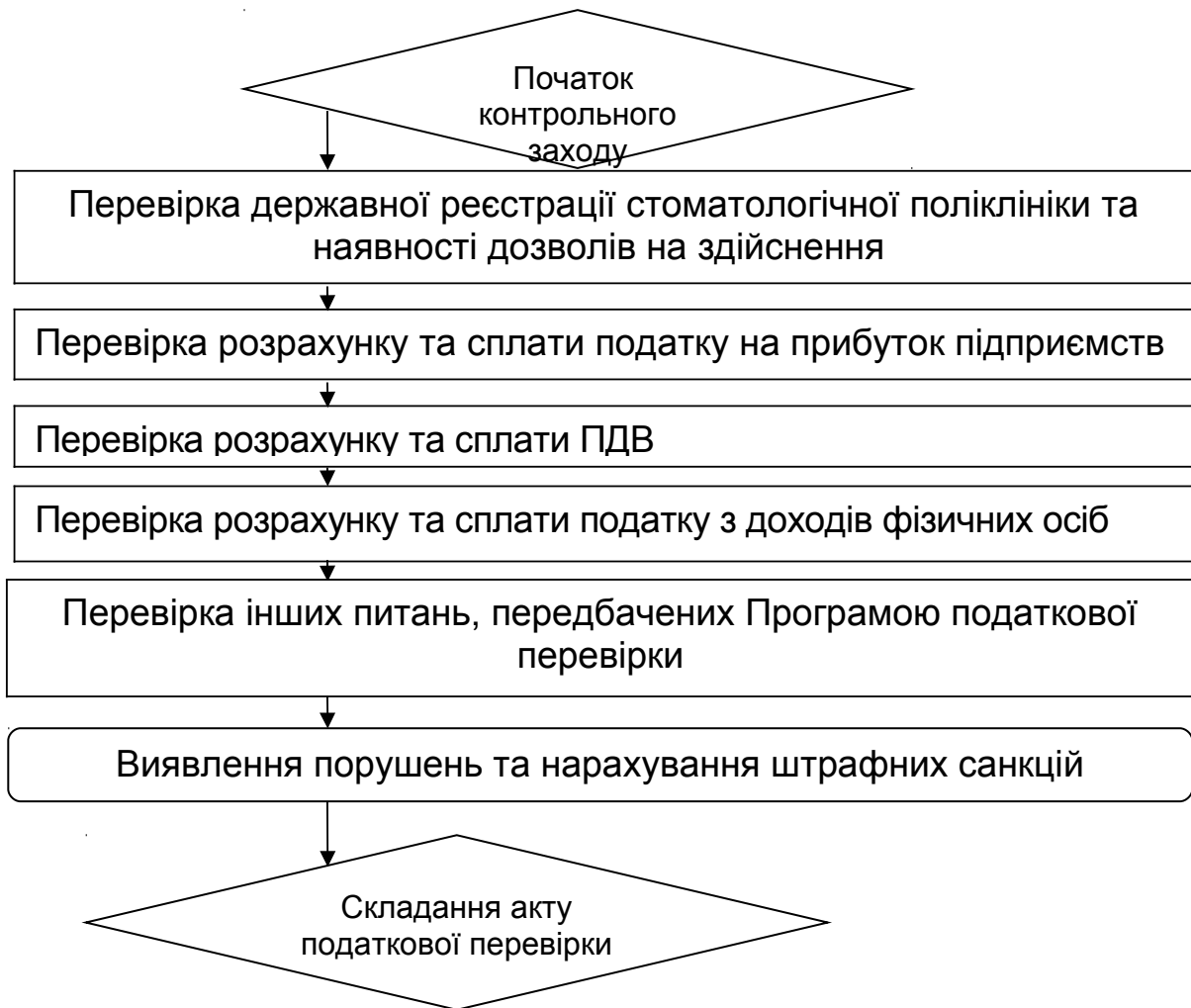

Рис. 5.8. Типовий алгоритм податкового контролю діяльності стоматологічних поліклінік

Існують певні особливості діяльності суб'єктів стоматологічного бізнесу як платників податків, що зумовлює специфіку проведення податкового контролю.

Так, Закон України „Про оподаткування прибутку підприємств” передбачає пільговий режим оподаткування для більшості медичних

закладів, але для стоматологічних кабінетів, що надають платні послуги – пільг при оподаткуванні податком на прибуток не передбачено. [14]

Особливості є й при розрахунку та сплаті ПДВ. Отже, звільняються від сплати ПДВ стоматологічні кабінети, які:

мають ліцензію на здійснення стоматологічної діяльності;

послуги признані послугами з охорони здоров'я;

послуги не входять до переліку послуг, які не звільняються від обкладання ПДВ, згідно з Постановою КМУ „Про послуги з охорони здоров'я, операції з надання яких закладами охорони здоров'я, які мають спеціальний дозвіл на надання таких послуг, звільняються від обкладення податком на додану вартість” [19]

Найбільш типові порушення в діяльності суб'єктів стоматологічної діяльності наведені в таблиці 5.2.

Таблиця 5.2

Типові порушення в діяльності суб'єктів стоматологічної діяльності

№з\п	Зміст типового порушення	Методи виявлення	Наслідки порушення
1	2	3	4
1	Відсутність законодавчо оформлених установчих документів	Перевірка документів за формальними ознаками і за змістом, нормативна перевірка документів	Приміщення стоматологічної клініки використовувались не за цільовим призначенням
2	Відсутність ліцензії й документів на право володіння займаними приміщеннями	Перевірка документів за формальними ознаками і за змістом, нормативна перевірка документів	Приміщення стоматологічної клініки використовувались не за цільовим призначенням
Продовження табл. 5.2.			
1	2	3	4
3	Невідповідність посад у штат-	Перевірка документів за формальними ознаками і за	Неякісне обслуговування паціє-

	ному розкладі дозволеним ліцензією роботам і послугам і номенклатурі посад МОЗ	змістом, нормативна перевірка документів	нтів
4	Відсутність документів, що згоджують якість лікарських препаратів	Перевірка документів за формальними ознаками і за змістом, нормативна перевірка документів	Неякісне обслуговування пацієнтів та летальний результат пацієнта
5	Відсутність порядку ведення журналів обліку роботи кварцової лампи, генеральних прибирань	Зустрічна перевірка документів, аналіз	Невірний облік основних засобів та нарахування на них зносу
6	Відсутність порядку виконання вимог нормативних документів по обліку лікарських засобів	Перевірка документів за формальними ознаками і за змістом, нормативна перевірка	Невірний облік по зберіганню, випусканню й використанню лікарських засобів
7	Відсутність затвердженого преїскуранта, відповідність його дозволеним роботам і послугам	Нормативна перевірка документів, аналіз	Шахрайство
8	Використання наркотичних, психотропних, сильнодіючих і отрутних лікарських засобів	Спостереження	Летальний результат пацієнта чи побічні дії цих препаратів

Закінчення табл. 5.2			
1	2	3	4
9	Встановлено незаконне витрачання коштів на оплату праці та грошове забезпечення	Нормативна перевірка документів, аналіз	Недотримання законодавства при наданні та оплаті навчальних і тарифних відпусток, нарахуванні працівникам доплат, надбавок та премій
10	Недотримання законодавства при відшкодуванні працівникам витрат по оплаті добових та на проїзд	Нормативна перевірка документів, аналіз	Незаконно витрачено бюджетні кошти
11	Невірне нарахування розміру матеріальної допомоги та доплат	Нормативна перевірка документів, аналіз, арифметичний розрахунок	Завищені витрати на оплату праці працівників

Таким чином, як свідчать дані табл. 5.2., в діяльності стоматологічних поліклінік зустрічається велика кількість правопорушень.

Тестові завдання для перевірки знань з теми № 5

1. Які з підприємств належать до сфери житлово-комунальних послуг:
 - а) підприємства газо-, водо-, тепло-постачальне.
 - б) будівельні підприємства, які будують і ремонтують житло
 - в) житлово-комунальні секції курортних міст

2. В якому документі відображаються щоквартальні дивіденди комунальних підприємств?

- а) декларація по ПДВ
- б) декларація про прибуток
- в) розрахунок дивідендів

3. На приватизованих комунальних підприємствах фінансово-господарський контроль проявляється у виді:

- а) ревізій
- б) аудиту
- в) інспектування

4. В якому обліку амортизація невиробничих ОС є обов'язковою?

- а) в бухгалтерському
- б) в податковому
- в) в управлінському

5. Вкажіть кореспонденцію операції «Житлово-комунальне підприємство безкоштовно отримало ОС від органів місцевої влади».

- а) Дебіт 10 «ОС»
Кредит 424 «Додатковий капітал».
- б) Дебіт 10 «ОС»
Кредит 423 « Резервний капітал»

6. Яким способом в житлово-комунальному господарстві відображається ПДВ при розрахунках з квартиронаймачами:

- а) касовим способом
- б) по передоплаті
- в) рахунковим способом

7. Чи відноситься бюро подорожей до сфери туристичних послуг?

8. Чи потрібні ліцензії та інші дозволи на здійснення туристичних послуг?

9. На якому рахунку відображається облік бланків туристичних ваучерів:

- а) 209 «Інші матеріали»
- б) 209,08 «Бланки суворого обліку»
- в) 22 «МБП»

10. Надання стоматологічних послуг підлягає:

- а) ліцензуванню
- б) патентуванню
- в) відповіді а та б

11. Чи мають пільги при оподаткуванні податками на прибуток стоматологічні кабінети, що надають платні послуги ?

12. З чого складається ціна на стоматологічні послуги:

- а) собівартості послуг, прибутку, ПДВ
- б) Собівартості послуг, прибутку, податку на прибуток

Відповіді на тестові завдання – Додаток П

Практичне завдання № 2 до теми 5

Мета практичного завдання: закріплення та апробація на практиці студентами теоретичних знань з теми: „Сфера послуг як об’єкт ревізії, аудиту та податкового контролю”, а також здобуття практичних вмінь та навичок здійснення фінансово – господарського контролю за діяльністю підприємств сфери послуг.

Умови завдання: необхідно здійснити фінансово-господарський контроль в формі аудиту за діяльністю житлово-комунального підприємства „Укрліфт”, туристичної фірми „Ямайка”, стоматологічної клініки „32”.

Завдання 2.1.

Складіть Програму аудиту для кожного об'єкта аудиту, яка б включала тільки специфічні питання аудиторської перевірки.

Програма незалежного аудиту

№з\п	Перелік аудиторських процедур	Виконавець	Метод перевірки	Примітки аудитора
1	2	3	4	5

Завдання 2.2.

Житлово-комунальне підприємство „Укрліфт” розраховує собівартість надаваних послуг як:

сума оплати праці обслуговуючого персоналу + витрати на паливо службових автомобілів + амортизація обладнання + амортизація житлових будинків, що обслуговуються + загальновиробничі нерозподілені витрати.

Знайдіть та обґрунтуйте порушення.

Завдання 2.3.

Підприємству житлово-комунального господарства безоплатно передано від органів місцевої влади 5 нових кабін ліфтів, вартістю 1890,76 грн. кожна. На підприємстві зроблений такий бухгалтерський запис:

Дебет 10 Кредит 40

Дебет 641 Кредит 631

Знайдіть та обґрунтуйте порушення.

Завдання 2.4.

Туристичною фірмою „Ямайка” придбано бланки туристичних ваучерів. На підприємстві зроблений такий бухгалтерський запис:

Дебет 202 Кредит 301

Знайдіть та обґрунтуйте порушення.

Завдання 2.5.

Стоматологічна клініка „32” надає платні послуги:

Фрагмент прейскуранта цін стоматологічної клініки „32”

пломба металокерамічна – 34 грн.

видалення зубу – 81,50 грн.

наркоз - 15 грн.

наркоз тривалої дії – 31 грн.

підпис головного бухгалтера

При цьому ціни розраховані як сума фактичної собівартості послуги, планового прибутку та суми ПДВ, сума акцизного збору. Знайдіть та обґрунтуйте порушення.

Завдання 2.6.

Систематизуйте виявлені порушення по всіх перевірених підприємствах, порівняйте їх в табличному вигляді. Визначтесь з видом аудиторського висновку. Розробіть рекомендації щодо їх усунення.

Еталонна відповідь на практичне завдання – Додаток Р

Тема 6. Аудит та податковий контроль суб'єктів торгової діяльності

Вивчення теми передбачає розгляд наступних питань:

6.1. Торгова діяльність як об'єкт аудиту 6.2. Аудит торгових підприємств
6.3. Типові порушення в діяльності торгових підприємств 6.4. Аудит підприємств громадського харчування 6.5. Податковий контроль діяльності підприємств торгівлі та громадського харчування

6.1. Торгова діяльність як об'єкт аудиту

Торгівля є однією з основних галузей економічної діяльності держави, це найрозвиненіша форма підприємництва. Відповідно до «Порядку заняття торговою діяльністю і правилами торгового обслуговування населення» торгова діяльність - це ініціативна, самостійна діяльність юридичних, фізичних осіб по здійсненню купівлі-продажу товарів з метою отримання прибутку.

Торгова діяльність здійснюється у сфері роздрібної і оптової торгівлі, а також в торгово-виробничій (громадське харчування) сфері. [89, С.163] (рис. 6.1.)

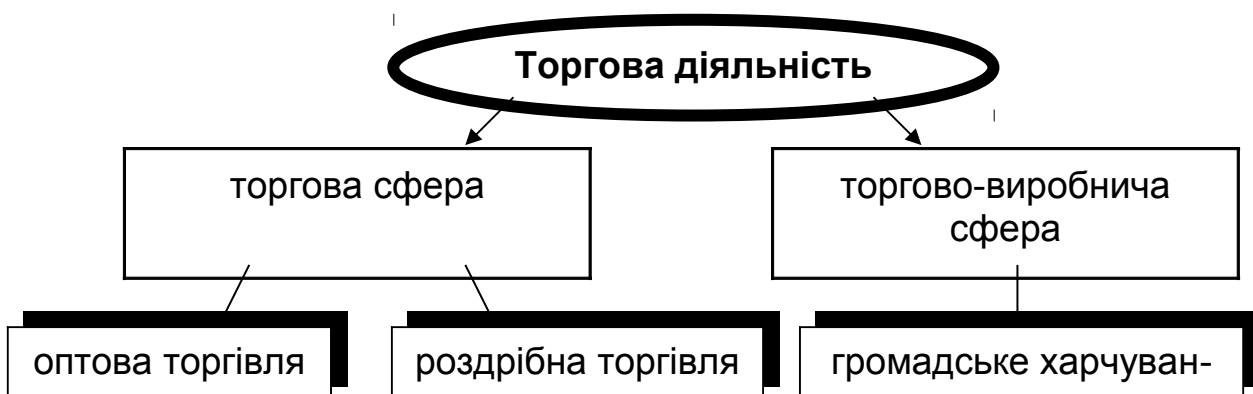

Рис. 6.1. Структура торгової діяльності

Суб'єкти торгової діяльності мають певні особливості функціонування, в певній мірі це стосується й специфічних ознак бухгалтерського обліку в торгових організаціях:

1. специфічна система обліку руху товарів. Бухгалтерський облік роздрібного товарообороту ведуть тільки у вартісному вираженні за цінами продажу;
2. в торгівлі є великі запаси товарно-матеріальних цінностей, тому дуже важливо організувати правильний контроль за їх збереженням;
3. специфічна система обліку витрат. Видатки торгових підприємств утворюють витрати обігу, які обліковують за видами, статтями і покривають за рахунок доходів підприємства. В торгівлі не застосовують такі поняття як „калькуляція”, „собівартість”;
4. специфічна система визначення валового доходу. Валовий дохід формується за рахунок торгових націнок на реалізовані товари. За рахунок валового доходу покриваються витрати обігу й утворюється чистий дохід. Визначення цих показників ведуть в обліку на рахунку 46 „Реалізація”. [88, С. 247]

6.2. Аудит торгових підприємств

Торгові підприємства на сьогодні в більшості є приватизованими, тому майже завжди на них здійснюється фінансово-господарський контроль в формі незалежного аудиту та в формі податкового контролю.

Метою аудиту торговельних підприємств є встановлення законності, правильності та доцільності діяльності торгового підприємства, в тому числі розрахунків підприємства з бюджетом в частині сплати податків, зборів та обов'язкових платежів.

Завданнями аудиту торговельних підприємств є:

1. обґрунтованість прийнятих у фінансовому плані розрахунків для визначення об'ємних показників роботи підприємств, фондів заробітної платні, рівня собівартості продукції, прибутку, правильність віддзеркалення в звітності планових показників, наявності випадків необґрунтованих змін планів виробництва і реалізації продукції, фондів заробітної платні, прибутку, платежів до бюджету;
2. виконання плану за основними кількісними і якісними показниками, вплив окремих чинників на відхилення від затверджених планів;
3. зміст господарських операцій за даними первинних документів для встановлення їх законності, доцільності і достовірності;
4. записи в реєстрах бухгалтерського обліку в зіставленні з первинними документами, дані облікових реєстрів з показниками звітності, звітні дані з плановими;
5. дані різних документів, що відносяться до взаємозв'язаних господарських операцій, наприклад, зіставлення даних про кількість випущених виробів з документами про нарахування заробітної платні за вироблення цих виробів; порівняння даних про відвантаження (відпустці) продукції з пропусками на її відпуск з території підприємства;
6. дотримання встановленого порядку ведення бухгалтерського обліку грошових коштів і матеріальних цінностей, а також обґрунтованість кореспонденції рахунків в облікових реєстрах;
7. достовірність звітних даних, виявлення приписок і інших спотворень показників звітності;
8. ефективність використання матеріальних, фінансових і трудових ресурсів, своєчасність документального оформлення господарських операцій, повноти виявлення і мобілізації внутрішньогосподарчих резервів, причини утворення непродуктивних витрат і втрат;
9. дотримання діючого порядку встановлення і застосування цін і тарифів;
10. виконання вказівок по усуненню недоліків, виявлених попередньою ревізією.

Джерелами інформації при проведенні аудиту окрім загальновідової документації виступає ряд специфічної документації:

1. договори;
2. накладна на відпустку товарно-матеріальних цінностей (типова форма М-20), яка фіксує передачу матеріальних цінностей водію (експедитору) і є підставою для вибуття матеріальних цінностей зі складу підприємства;
3. товарно-транспортна накладна (ТТН) за формою 1-ТН і шляхового листа вантажного автомобіля (форма « 2, що діє в межах України).
4. шляховий лист;
5. прибуткові ордера (форма М-4), які використовуються для оприбутковування товарів, що поступили від постачальників, відповідних даним супровідних документів. Вони складаються матеріально відповідальною особою, що приймає товари;
6. акт про приймання матеріалів (форма М-7). Вони використовуються для оприбутковування товарів, коли є розбіжності якості і кількості з даними супровідних документів і для товарів, що поступили без документів тощо.

В ході проведення аудиторської перевірки здійснюється *збір доказів щодо* того, що:

- грошові кошти дійсно існують на певну дату;
- грошові кошти дійсно належать підприємству, що перевіряється;
- операції з грошовими коштами, відбиті в облікових регістрах, дійсно відбулися;
- всі операції, які здійснювалися з грошовими активами, повністю відбиті в бухгалтерському обліку;
- грошові активи, правильно оцінені і відбиті у всіх істотних аспектах в обліку за правильною вартістю.

Для отримання вказаних доказів використовуються різні за змістом *методичні прийоми*. Серед них можна виділити інвентаризацію, перевірку документів за формою, по суті і змісту, арифметичну, логічну, експертну, стрічні перевірки, прийоми взаємного контролю операцій, опитування і т.і.

Аудит на торгівельних підприємствах здійснюється за типовим

алгоритмом, який наведено на рисунку 6.2.

Рис. 6.2. Типовий алгоритм аудиту діяльності торгових підприємств

Як видно з рисунку 6.2., аудит суб'єктів торгової діяльності містить деякі специфічні **напрями** перевірки:

1. **Інвентаризація.** Організація, техніка й документальне оформлення проведення інвентаризації встановлені Інструкцією з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 11.08.94 № 69.

Починають аудит з раптової інвентаризації грошей. Остаточні результати інвентаризації визначаються після проведення пересортування ТМЦ і відображаються в бухгалтерському обліку підприємства у тому місяці, в якому закінчена інвентаризація.

Зверніть увагу Непокриті недостачі товарів можуть бути:

в межах норм природного спаду, які виникають унаслідок усихання, випаровування, розпилювання, вивітрювання, розтрушування, витікання і т.і.; понад норми природних втрат, які відбуваються в результаті псування, бою, крадіжок, надзвичайних подій і т.і.

Вартість недостач в межах норм природного спаду і невідшкодованих недостач ТМЦ (по яких винні особи не встановлені) списується на витрати звітного періоду. Вартість наднормативних недостач товарів, по яких встановлені винуватці, відноситься на винних осіб. Сума відшкодування винуватцями нанесених збитків обчислюється відповідно до діючого порядку визначення розміру збитку від розкрадання, недостачі, знищення, псування ТМЦ.

Зверніть увагу Різниця між сумою відшкодування збитків і балансовою вартістю недостач товарів підлягає обов'язковому переліку до бюджету.

Порядок віддзеркалення інвентаризаційних різниць в обліку залежить від того, як здійснюється облік ТМЦ: за купувальними або продавальними цінами.

2. **Перевірка наявності дозволів на здійснення торгової діяльності.** Відповідно до законодавства суб'єкти підприємницької дія-

льності - юридичні особи для здійснення торгівлі повинні мати: свідоцтво про державну реєстрацію; дозвіл на розміщення об'єкту торгівлі (рішення сесії місцевої ради народних депутатів) або договір оренди приміщення; ліцензії або їх копії, затверджені органом, який її видав; торговий патент на кожну торгову крапку - звичайний або пільговий, залежно від асортименту або виду товару; квитанцію про сплату ринкового збору за торгівлю на ринку; документи по приходу товару (накладні, сертифікати якості); електронний контрольно-касовий апарат (ЕККА), використовуваний в торгівлі в стаціонарних приміщеннях, в окремих випадках, передбачених законодавством, товарно-касову книгу (ТКК).

Порядок організації і здійснення торгової діяльності в Україні передбачає виконання суб'єктами господарювання певних вимог і норм, встановлених чинним законодавством. Однією з таких вимог є ліцензування та патентування.

Ліцензуванню підлягають види діяльності, які впливають на: здоров'я людини (лікарські засоби, алкогольні напої і тютюнові вироби); безпеку держави (вироби з використанням дорогоцінних металів, каменів, зброя); навколишнє середовище (особливо небезпечні хімічні речовини, спеціальні засоби індивідуального захисту, заправлені речовинами сльозоточивої і дратівливої дії). Тому під час перевірки наявності ліцензій необхідно звернувшись до законодавства усвідомити, які саме ліцензії повинна мати конкретна торгова фірма та порівняти з фактичними, які обліковуються на рахунку 127 „Інші нематеріальні активи”.

Патентуванню підлягає торгова діяльність, здійснювана в пунктах продажу товарів (магазинах, кіосках, лотках, прилавках, автокранницях, АЗС, їдальнях, ресторанах і інших пунктах громадського харчування, оптових базах і складах, використовуваних для оптової торгівлі за наявні засоби, і т.д.). Не розповсюджується дія Закону на торгову діяльність за поданням побутових послуг: підприємств, військової торгівлі, державних аптек; суб'єктів підприємницької діяльності - фізичних осіб, які: торгують на ринках, сплачуючи ринковий збір; платять податок на промисел; продають продукцію, вирощену в особистому підсобному господарстві;

сплачують держмитом за нотаріальні послуги підприємств, утворених громадськими організаціями інвалідів, що мають податкові пільги.

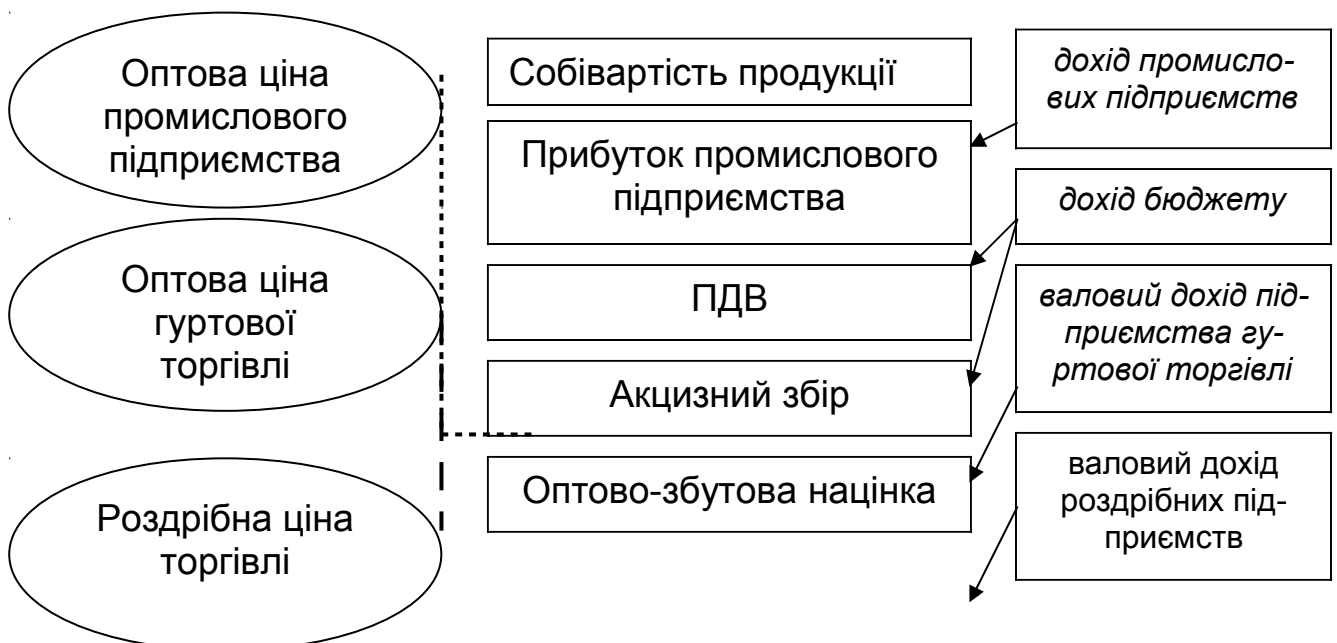
Без торгового патенту здійснюється: торгівля основними продуктами харчування; продаж товарів власного виробництва працівникам підприємства; діяльність по закупівлі у населення продукції, якщо подальша реалізація відбувається в безготівковій формі; торгово-виробнича діяльність (громадське харчування) на підприємствах, установах, зокрема в учбових закладах, по обслуговуванню їх працівників, студентів, що вчаються. Тому під час перевірки наявності торгового патенту вивчаються наявність та правильність торгового патенту, під час його відсутності ставиться під сумнів законність здійснення торгової діяльності взагалі.

3. **Перевірка наявності та правильності сертифікації товарів.** Об'єктом сертифікації є продукція, призначена для продажу. Проводиться обов'язкова і добровільна сертифікація продукції.

Обов'язкова сертифікація здійснюється в державній системі сертифікації відповідно до Переліку продукції, належній обов'язковій сертифікації в Україні. Добровільну сертифікацію можуть здійснювати підприємства, на які покладена функція органу по добровільній сертифікації і які подають Держкомстату України інформацію для реєстрації виданих сертифікатів в установленому порядку.

4. **Перевірка правильності формування цін на товари.**

Ціна товару встановлюється як договірною між продавцем та споживачем. Державою регулюються лише ціни на товари стратегічного призначення (цукор, хліб, пальне тощо) (рис. 6.3.):

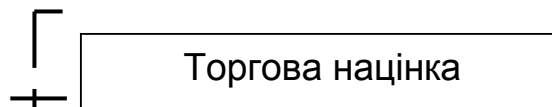

Рис. 6.3. Структура цін на товари [88, С.248]

Торгова націнка, що відноситься до реалізованих товарів і залишку нереалізованих товарів, визначається за наступною формулою:

Торгова націнка = продажна роздрібна вартість реалізованих товарів * середній відсоток торгової націнки

При цьому середній відсоток торгової націнки визначається за формулою:

Середній відсоток торгової націнки = (залишок торгових націнок на початок звітного місяця + торгові націнки в продажній вартості, одержані в звітному місяці товарів) \ продажна (роздрібна) вартість залишку товарів на початок звітного місяця + продажна (роздрібна) вартість одержаних за місяць товарів

У первинну вартість придбаних товарів включаються витрати на навантажувально-розвантажувальні роботи, транспортування товарів, страхування ризиків транспортування і інші витрати, пов'язані з придбанням товарів і доведенням їх до стану придатних до продажу.

5. **Перевірка документального оформлення надходження товарів та їх аналітичного обліку.** Основним завданням аудиту на торгових підприємствах є контроль за виконанням договірних поставок товарів постачальниками, продажем товарів покупцям (роздрібним підприємствам), контроль за станом товарних запасів.

До складу транспортно-заготовчих витрат (ТЗР) входять витрати на заготівку товарів, оплата тарифів за навантажувально-розвантажувальні роботи і транспортування товарів всіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати по страхуванню ризиків транспортування товарів. Для визначення собівартості реалізованих товарів підприєм-

мства торгівлі можуть застосовувати будь-який з методів, передбачених П(С) БУ 9 „Запаси” (за винятком методу нормативних витрат).

Під час перевірки операцій щодо надходження товарів аналізують записи з рахунка 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». Зокрема, з'ясовують:

наявність рахунків постачальників, які підтверджують суму, віднесену на цей рахунок;

чи не числяться на вказаному рахунку товари, які тривалий час перебувають у дорозі. Які заходи вжито для розшуку цих товарів;

чи немає на цьому рахунку претензійних сум щодо розрахунків з постачальниками або нестачі товарів.

Записи у звітах завідувачів складів порівнюють з даними первинних документів і встановлюють правильність бухгалтерської обробки їх. Записи у звітах мають бути підтверджені документами. Перевіряється також в документах правильність таксування, підрахунків і суму до розрахунку.

Аналітичний облік товарів на оптових складах може бути партіонним, ґатунковим і оперативно-бухгалтерським. В оптовій торгівлі аналітичний облік товарів у бухгалтерії торгової бази здійснюється тільки у вартісному вираженні в розрізі матеріально відповідальних осіб і груп товарів.

Нерідко бувають випадки розкрадання товарів шляхом неповного їх оприбуткування при надходженні від постачальників. Про ознаки такого розкрадання можуть свідчити незадоволені постачальником рекамації (комерційні акти) на «недопостачання» товарів з його боку. З метою документування розкрадання товарів слід проаналізувати такі документи: договір постачання; комерційний акт; товарно-транспортну накладну, рахунок-фактуру, подорожній лист; рахунок – платіжну вимогу, виписки банку; товарний звіт, товарну книгу; звіт про рух тари.

6. *Перевірка наявності неповернених і невикористаних доручень у матеріально відповідальних осіб, порушення правил видачі й оформлення доручень.*

При цьому встановлюється, чи своєчасно й правильно складено

претензійні й позовні заяви до органів транспорту чи постачальників. Крім того, перевіряється правильність заповнення товарно-транспортних накладних. Книжки товарно-транспортних накладних слід урахувувати як бланки суворої звітності, вони мають бути пронумеровані й мати штамп торговельної бази.

7. **Перевірка наявності безтоварних операцій.** У практиці фінансово-господарської діяльності торгового підприємства часто зустрічають такі порушення, як безтоварні операції. Сутність їх полягає в тому, що підробленими документами оформлюються неіснуючі операції з руху товарів з додержанням встановлених правил їх оформлення. Безтоварні операції можуть бути як повністю, так і частково фіктивними, але всі вони спрямовані на розкрадання товарів або на привласнення грошових коштів.

Як свідчить досвід, найпоширенішими серед них є:

- перекриття нестач в одних місцях зберігання надлишками в інших;
- оприбуткування матеріалів, які не надійшли на підприємство з метою привласнення призначених для їх придбання грошових коштів;
- списання фіктивно оприбуткованих матеріальних цінностей на витрати виробництва;
- приписки обсягів випуску з метою фіктивного списання товарів;
- приховування нестач товарів при інвентаризації.

Ефективність дослідження безтоварних операцій залежить від точного визначення ознак, які характеризують можливість їх здійснення. Такими ознаками можуть бути:

- невідповідність показників у різних примірниках одних і тих самих документів, що знаходяться у постачальника й одержувача продукції;
- відсутність платіжних доручень підприємства-покупця про оплату вартості будь-яких товарів;
- відсутність дозволу посадових осіб на внутрішнє переміщення товарів;
- невідповідність даних у документах про рух товарів даним транспортних документів;
- відсутність транспортних документів, які засвідчують перевезення

відвантажених товарів, а також документів на нарахування заробітної плати за вантажно-розвантажувальні роботи;

відсутність пропусків на вивіз і доручень на отримання товарів та ін.

Треба підкреслити, що виявлені при дослідженні документів викладені вище ознаки самі по собі не є безумовними свідченнями фактичного здійснення безтоварних операцій. Вони можуть бути результатом помилок осіб працівників бухгалтерії та ін.

6.3. Типові порушення в діяльності торгових підприємств

Аудит торгових підприємств являє собою складний процес. Це зумовлено тим, що діяльність торгових підприємств містить найчастіше велику кількість правопорушень. Типові правопорушення в діяльності торгових підприємств наведені в табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Типові порушення в діяльності торгових підприємств

№з \п	Зміст типового порушення	Методи виявлення	Наслідки порушення
1.	Неправильне оформлення уставних документів	Аналіз	Перекручення уявлення про торгову фірму
2.	Порушення в обліку витрат продукції	Перевірка та аналіз виробничого звіту	Збільшення витрат на продукцію та завищення собівартості
3.	Порушення правил обліку прибуття товарів	Аналіз, арифметичний перерахунок	Заниження даних про загальну кількість товарів, перекручення даних звітності
4.	Відсутність окремих ліцензій	фактична перевірка	Незаконний продаж товарів споживачам
5.	Несвоєчасне документальне оформлення операцій	Аналіз	Викривлення обліку продукції, втрата прибутку, застосування штрафних санкцій
6.	Порушення порядку ведення	Аналіз	Перекручення даних

	касових операцій		обліку та звітності
7.	Неправильне документальне відображення приходу товарів	Аналіз, документальна перевірка	Перекручення даних обліку та звітності

6.4. Аудит підприємств громадського харчування

Важливою рисою підприємств громадського харчування є те, що в своїй діяльності вони поєднують і виробництво, і торгівлю.

Джерелами інформації при проведенні аудиту на підприємствах громадського харчування є:

денний забірний листок, в якому вказується кількість відпущених за день виробів з зазначенням точного часу та отримувача; (Додаток К)

реєстр товарообігу – складається на кожний місяць і містить дані в розрізі кожного дня про загальні суми реалізованих товарів; дані денного забірника повинні співпадати з сумою, що вказана в реєстрі товарообігу за цей день. (Додаток Л)

калькуляційна картка, в якій розраховується продажна ціна окремого блюда. (Додаток М)

реєстр реалізованих страв, в якому вказуються кількість реалізованих за день страв в розрізі ціни та кількості з підрахуванням загальної виручки від продажу за день; (Додаток Н)

Аудит підприємств громадського харчування проводиться за декількома **напрямами**:

1. **Перевірка формування ціни.** Найбільш детальної перевірки на підприємствах громадського харчування потребує правильність формування ціни на товари. Структуру ціни на підприємствах громадського харчування наведено на рис. 6.3.

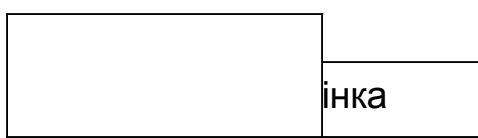
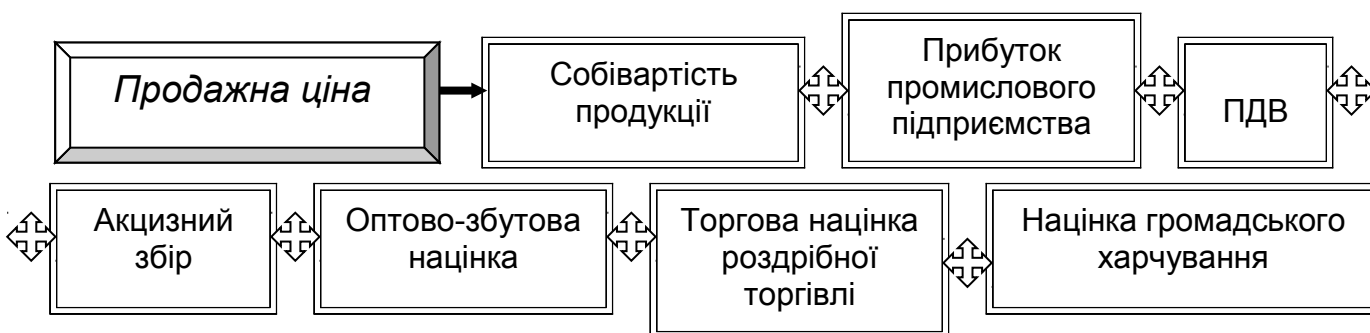

Рис. 6.3. Структура ціни на підприємствах громадського харчування

На підприємствах громадського харчування прийнято розраховувати не собівартість, а ціну реалізації одиниці продукції, що випускається.

При формуванні продажної ціни на готові вироби застосовуються калькуляційні картки. У них розраховується ціна одиниці виробу (порції), виходячи з норм сировинного закладення та цін на сировину.

На кожний вид страви (кулінарного виробу), у тому числі й фірмові страви, заводиться окрема калькуляційна картка.

Калькуляційна картка є документом, що обґрунтовує встановлену продажну ціну на страви, що виготовляються, і товари, що продаються.

У калькуляційній картці зазначаються норма закладення сировини на 100 порцій (10 кг) у кілограмах згідно з рецептурою зі збірника, а також ціна на сировину (як правило, за продажними цінами з урахуванням закладеної націнки). Відсоток націнки встановлюється приватним підприємцем самостійно.

Наприклад, установивши 200 % націнки, при купівлі 1 кг апельсинів за ціною 5,50 грн. до калькуляційної картки заноситься ціна за 1 кг апельсинів на рівні 16,50 грн. Далі визначається ціна 1 порції страви чи виробу.

2. **Дотримання вимог щодо організації діяльності.** Вимоги, що висуваються до організації діяльності підприємств громадського харчування, визначено Правилами роботи закладів (підприємств) громадського харчування, затверджено наказом Мінекономіки від 24.07.2002 р. N 219, зі змінами та доповненнями. [76] Згідно з цими правилами на фасаді приміщення має бути вивіска із зазначенням типу і назви підприємства або уповноваженого ним органу. Біля входу на видному місці розміщується інформація про режим роботи, його повинні

дотримуватися підприємства всіх форм власності. Зал для обслуговування повинен мати естетично оформлений інтер'єр, меблі, посуд, столові прибори та інший необхідний інвентар відповідно до типу підприємства. Суб'єкти господарювання повинні забезпечити: наявність на видному та доступному для відвідувачів місці "куточка покупця", в якому розміщується інформація про найменування власника або уповноваженого ним органу, книга відгуків і пропозицій, адреси і телефони контролюючих органів, розміщення торгового патенту, ліцензії.

При виготовленні харчової продукції підприємці повинні дотримуватися технологічних режимів виробництва продукції (сумісність продуктів, їх заміна, режим холодної та теплової обробки тощо) і вимог нормативної документації (збірники рецептур і санітарні правила).

3. **Перевірка стану виробничих, торговельних і складських приміщень**, а також прилеглої до підприємства території, упорядкування та озеленення мають забезпечуватися відповідно до встановлених законодавством вимог.

4. **Перевірка рецептур та фактичного закладення в них продуктів**. Норми закладення такої сировини встановлюються шляхом контрольної переробки. Контрольна переробка оформляється актом довільної форми у двох примірниках.

5. **Перевірка технологічної документації**. Порядок розроблення та затвердження технологічної документації на фірмові страви, кулінарні та борошняні вироби на підприємствах громадського харчування затверджено наказом Міністерства економіки України від 25.09.2000 р. N 210. Приготовлені страви мають відповідати вимогам ГОСТ30390-95 «Громадське харчування. Кулінарна продукція, що реалізується населенню. Загальні технічні умови» та іншим чинним нормативним документам на такі вироби.

До технологічних карт на нові фірмові страви та вироби вносяться відомості про: технологічний процес приготування фірмової страви чи виробу; перелік продуктів, продовольчої сировини, речовин і супутніх матеріалів, що використовуються у процесі приготування, із зазначенням даних про норми їх вмісту в кінцевому харчовому продукті; термін придатності до вживання; умови зберігання та спосіб реалізації споживачу.

Меню і преїскурант має бути підписано приватним підприємцем та матеріально відповідальною особою (завідувачем виробництва, бригадиром, буфетником, барменом тощо) та скріплено печаткою (за її наявності).

Фірмові страви зазначаються в меню серед стандартних, наведених у рецептурних збірниках. Але оскільки одна назва такої страви відвідувачу закладу громадського харчування ще ні про що не говорить, у меню потрібно давати розшифрування її інгредієнтів. Вдалим рішенням у такому разі є розміщення в меню фотографій фірмових страв.

При зазначенні цін у меню та преїскурантах слід керуватися Інструкцією про порядок визначення роздрібних цін на товари народного споживання у підприємствах роздрібної торгівлі та громадського харчування, затвердженою наказом Міністерства зовнішньоекономічних зв'язків і торгівлі України від 04.01.97р. N 2 зі змінами та доповненнями.
[37]

Відповідальність за правильне складання та оформлення технологічної документації на фірмові страви, кулінарні та борошняні кондитерські вироби несе приватний підприємець.

Контроль за дотриманням порядку розроблення та затвердження технологічної документації на фірмові страви та вироби здійснюється посадовими особами органів виконавчої влади. До них належать територіальні органи СЕС і торговельні відділи виконавчих комітетів органів

місцевого самоврядування.

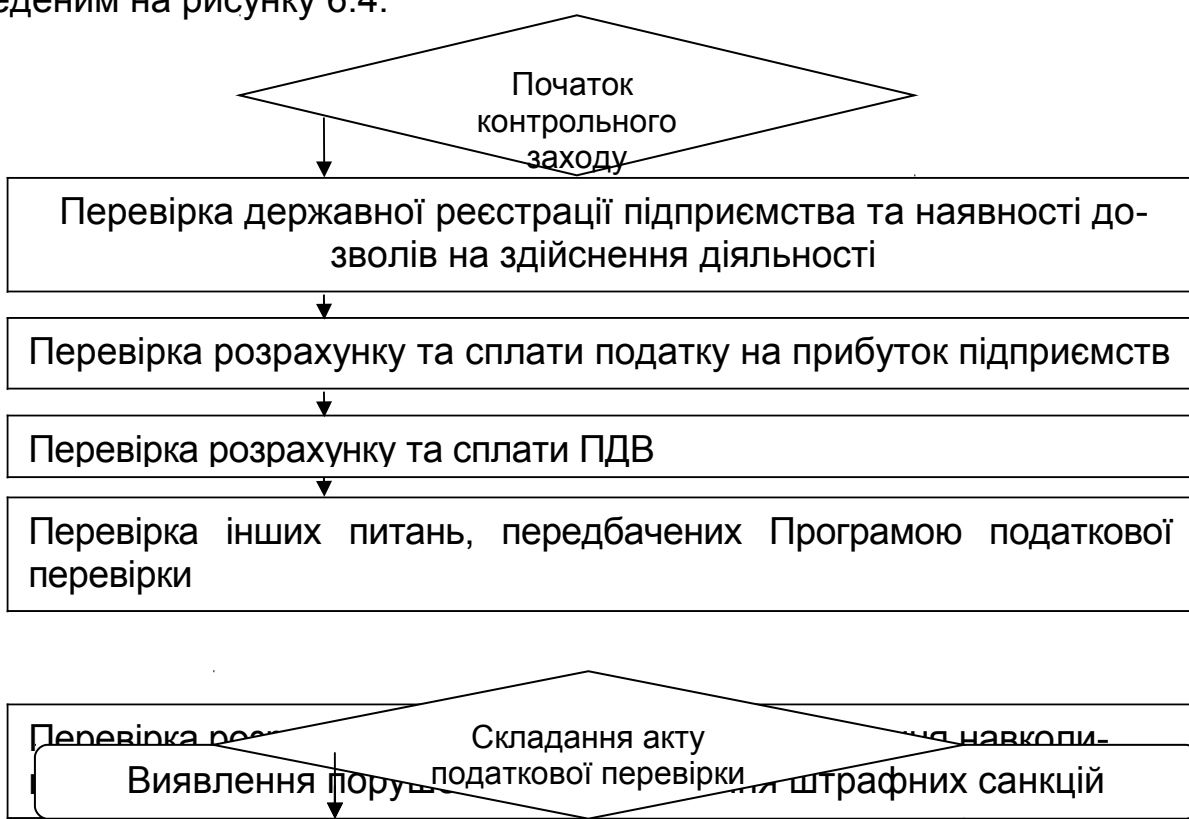
Відсутність технологічних карт на робочому місці кухаря, порушення описаного в них технологічного процесу, порушення порядку їх розроблення та погодження класифікується як порушення правил надання послуг у сфері громадського харчування. Так, порушення правил торгівлі, виконання робіт і надання послуг працівниками торгівлі, громадського харчування і сфери послуг, громадянами, які займаються підприємницькою діяльністю, тягне за собою накладення штрафу від 1 до 10 необлагаємих мінімальних доходів громадян (17 — 170 грн.).

6.5. Податковий контроль діяльності підприємств торгівлі та громадського харчування

На торгових підприємствах та на підприємствах громадського харчування в обов'язковому порядку здійснюється податковий контроль.

Метою податкового контролю на торгових підприємствах та на підприємствах громадського харчування є встановлення правильності та законності їх діяльності в частині дотримання ними вимог чинного податкового законодавства.

Податковий контроль на торгових підприємствах та на підприємствах громадського харчування здійснюється за типовим алгоритмом, наведеним на рисунку 6.4.

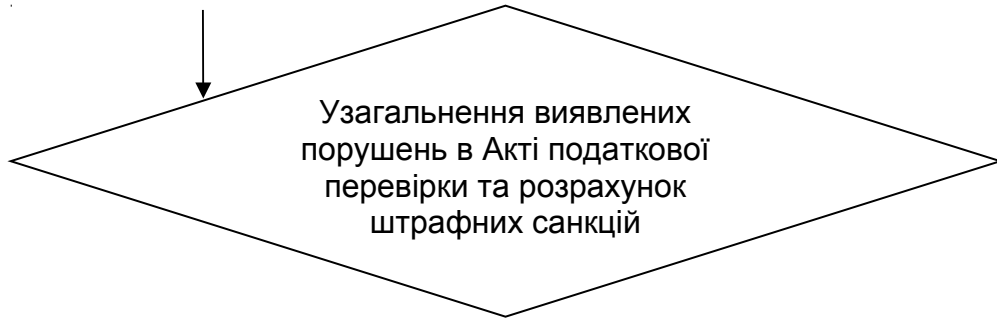

Рис. 6.4. Типовий алгоритм податкового контролю торгових підприємств та підприємств громадського харчування

При здійсненні податкового контролю діяльності торгових підприємств та підприємств громадського харчування особливостей немає. Перевірка здійснюється за загальноприйнятими принципами.

Особливої уваги, все ж таки, потребує податковий контроль розрахунку та сплати податку на прибуток підприємства. Це зумовлено першочерговістю та вагомістю даного податку в загальній структурі податкових платежів торгової та торгово-виробничої діяльності.

Податковий контроль податку на прибуток торгових підприємств та підприємств громадського харчування містить такі стадії:

- 1) перевірка правильності визначення платників податку на прибуток та дослідження їх особливостей;
- 2) попередня перевірка податкової звітності;
- 3) перевірка правильності визначення валових доходів;
- 4) перевірка правильності нарахування валових витрат;
- 5) перевірка правильності визначення амортизаційних відрахувань;
- 6) перевірка правильності визначення прибутку до оподаткування та сум фактично сплаченого податку на прибуток.

Першим кроком перевіряючого під час перевірки правильності нарахування податку на прибуток є з'ясування:

- 1) юридичної і фактичної адреси підприємства, дати його державної реєстрації та постановки на податковий облік, форми власності, організа-

ційно-правової форми, наявності представництв, філій, розміру статутного капіталу, даних про засновників;

2) виду діяльності, яке підприємство може здійснювати відповідно статутних документів, наявних ліцензій, інших дозвільних документів;

3) даних про пільгові види діяльності;

4) кількості відкритих поточних, депозитних, кредитних чи транзитних (розподільчих) рахунків у банківських установах;

5) експортно-імпортних операцій;

6) зареєстрованих реєстраторів розрахункових операцій;

7) даних про результати попередніх перевірок правильності нарахування податку на прибуток, винесених щодо них рішень та стану їх виконання підприємством;

8) технологічного процесу і організаційної структури підприємства, що перевіряється. Деякі підприємства мають велику інфраструктуру (основне виробництво, допоміжне виробництво, управління капітального будівництва, підсобні господарства, підрозділи соціальної сфер, громадського харчування тощо), що впливає на порядок нарахування податку на прибуток підприємства у цілому.

Об'єктами оподаткування є доходи (прибуток), додана вартість продукції (робіт, послуг), вартість продукції (робіт, послуг), у тому числі митна, або її натуральні показники, спеціальне використання природних ресурсів, майно підприємства та інші об'єкти, визначені законами України про оподаткування.

Вибір об'єкта оподаткування (валового доходу чи прибутку) є достатньо принциповим і залежить від багатьох обставин. Об'єктом оподаткування є прибуток, що визначається шляхом зменшення суми скоригованого валового доходу звітного періоду на суму валових витрат платника податків і суму амортизаційних відрахувань.

Досвід країн з розвиненою ринковою економікою свідчить, що об'єктом оподаткування здебільшого є прибуток підприємств. Податок на прибуток належить до тих податків, з допомогою яких активно реалізується регулююча функція щодо виробництва, інших сфер господарської діяльності підприємств.

Тестові завдання для перевірки знань з теми № 6

1. Торгова діяльність - це -...
2. З чого починається контроль торгівельного підприємства :
 - а) знайомство з діяльністю
 - б) інвентаризації
 - в) своя відповідь
3. Чи можуть бути непокриті недостачі товарів в межах норм природного спаду ?
 - а) так
 - б) ні
4. Які дозволи повинен мати суб'єкт підприємницької діяльності – юридична особа для здійснення торгівлі ?
5. Яка торгівля здійснюється без торгового патенту ?
 - а) медична
 - б) продаж товарів власного виробництва
 - в) діяльність по закупівлі у населення продукції
6. Чи потрібно перевіряти сертифікацію всіх товарів ?
 - а) ні
 - б) так
 - в) тільки деяких

7. До складу ціни товару входить

- а) собівартість
- б) акцизний збір
- в) витрати на транспортування

8. Чи використовують метод нормативних витрат для визначення собівартості реалізованих товарів ?

- а) так
- б) ні

9. Сертифікат якості – це ...

10. Під час перевірки операцій щодо надходження товарів слід проаналізувати записи за рахунками :

- а) 28
- б) 36
- в) 63

11. Аналітичний облік на оптових складах може бути :

- а) партійний
- б) гатунковий
- в) оперативно-бухгалтерський
- г) всі відповіді вірні

12. Діяльність підприємств громадського харчування – це діяльність

- а) торгово-виробнича
- б) торгова
- в) виробнича

Відповіді на тестові завдання – Додаток П

Практичне завдання № 3 до теми 6

Мета практичного завдання: закріплення та апробація на практиці студентами теоретичних знань з теми: „Аудит та податковий контроль суб'єктів торгової діяльності”, а також здобуття практичних вмінь та навичок здійснення фінансово – господарського контролю за діяльністю підприємств суб'єктів торгової діяльності.

Умови завдання: необхідно здійснити фінансово-господарський контроль в формі аудиту за діяльністю торгової фірми „Весна”.

Завдання 3.1.

Складіть Програму аудиту, яка б включала тільки специфічні питання аудиторської перевірки.

Програма незалежного аудиту

№з\п	Перелік аудиторських процедур	Виконавець	Метод перевірки	Примітки аудитора
1	2	3	4	5

Завдання 3.2.

Торгова фірма „Весна” має в своєму розпорядженні наступний набір документів: свідоцтво про державну реєстрацію; договір оренди торгового приміщення; ліцензії на торгівлю тютюновими виробами; квитанцію про сплату ринкового збору за торгівлю на ринку; товарно-касову книгу (ТКК). Прокоментуйте цю ситуацію, обґрунтуйте висновки.

Завдання 3.3.

Перевірте Товарний звіт торгової фірми „Весна” № 140

Документ	Документ		Вартість, грн..	
	дата	номер	товару	тари
Залишок на 18.06.2004р.	-	-	255,00	10,00
Надходження:				
Накладна	18.06.01	132	35,00	-
Накладна	20.06.01	47	600,00	12,00

Всього надходжень			675,00	22,00
Всього надходження з залишком			890,00	22,00
Витрачання:				
2-звіт ЕККА за 18.06.04	18.06.01	193	245,00	-
2-звіт ЕККА за 19.06.04	19.06.01	194	148,00	-
2-звіт ЕККА за 20.06.04	20.06.01	195	414,00	-
Всього витрачання			790,00	-
Залишок на 20.06.2004 р.			96,00	22,00

Знайдіть та обґрунтуйте порушення.

Завдання 3.4.

Перевірте бухгалтерські записи підприємства щодо реалізації товарів роздрібною торгівлі.

№ з/п	Зміст господарської операції	Сума, грн.	Кореспонденція рахунків	
			дебет	кредит
1.	Відображено в складі доходу виручка від реалізації товарів по продажним цінам	42000	301	702
2.	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	11000	70	641
3.	Списано торгову націнку на реалізовані товари (або сторно зворотною прописую	13 133	285	282
4.	Списано собівартість реалізованих товарів	28867	902	282
5.	Списано наприкінці місяця транспортно - заготовчі витрати	5478	902	289
6.	Списано дохід (виручка) від реалізації за вирахуванням ПДВ на фінансовий результат	35000	702	791
7.	Списано собівартість реалізованих товарів на фінансовий результат	32340	791	1902

Знайдіть та обґрунтуйте порушення. Які з виявлених порушень є типовими, а які зустрічаються рідко. Згрупуйте виявлені порушення по можливим причинам виникнення.

Завдання 3.5.

По даним інвентаризації на підприємствах оптової торгівлі встановлено, що товар первісною вартістю 220 грн. децю втратив свої сервісні якості та його чиста вартість реалізації дорівнює 190 грн.

Прийнято рішення щодо уцінки товарів на суму 30 грн.

В обліку уцінка відобразилась наступним чином.

Бухгалтерські записи по уцінці товарів

Зміст господарської операції	Сума, грн.	Кореспонденція рахунків	
		дебет	кредит
Відображено суму уцінки	30	946	282
Списана сума уцінки на фінансовий результат	60	791	949

Знайдіть та обґрунтуйте порушення.

Завдання 3.6.

Складіть аудиторський висновок за результатами аудиторської перевірки.

Еталонна відповідь на практичне завдання – Додаток Р

Тема 7. Ревізія, аудит та податковий контроль на сільсько-господарських підприємствах

Вивчення теми передбачає розгляд наступних питань:

7.1. Сільськогосподарські підприємства як об'єкт контролю 7.2. Ревізія та аудит на сільськогосподарських підприємствах 7.3. Податковий контроль нарахування та сплати фіксованого сільськогосподарського податку 7.4. Типові порушення в діяльності сільськогосподарських підприємств

7.1. Сільськогосподарські підприємства як об'єкт контролю

Під впливом природних і соціальних факторів сільське господарство як галузь матеріального виробництва характеризується рядом *особливостей*, зокрема:

1. Найважливішим чинником серед засобів виробництва в сільському господарстві є земля, яка просторово обмежена, а кожна окрема її ділянка має різну продуктивну здатність через різницю в родючості ґрунтів. На відміну від інших засобів, які в процесі виробництва поступово зношуються, а частина їх вартості переноситься на ново-

створений продукт, земля є незмінним засобом виробництва. При розумному і вмілому використанні вона не зношується, а навпаки, – підвищує свою родючість.

2. Специфічними засобами виробництва, характерними для сільського господарства, є живі організми – тварини й рослини, а в окремих його галузях у процесі виробництва дії економічних і біологічних факторів переплітаються.

3. Виробництво сільськогосподарської продукції просторово розпорошено, його здійснюють на великих площах із застосуванням сільськогосподарської техніки і робочої сили.

4. Процес виробництва продукції в сільському господарстві здійснюють під впливом природних умов, а його тривалість залежить від впливу зовнішнього середовища на біологічні процеси розвитку рослин (світло, температура повітря, опади). Зважаючи на це, в сільському господарстві зберігається сезонність, а сам виробничий процес інколи виходить за межі календарного року і досягає кількох років (при вирощуванні багаторічних насаджень).

5. Через біологічні особливості від однієї сільськогосподарської культури чи виду тварин одержують кілька видів продукції.

6. У сільському господарстві час проведення затрат на вирощування сільськогосподарських культур не збігається з часом надходження і реалізації продукції. Термін одержання готової продукції продиктовані дозріванням рослин і вирощування тварин. Нерівномірність надходження і реалізації продукції спричиняє дефіцит грошових коштів.

7. Особливе значення також мають особливості сільськогосподарського виробництва з точки зору їх впливу на організацію обліку в аграрних підприємствах [88, С.185]

7.2. Ревізія та аудит на сільськогосподарських підприємствах

На сільськогосподарських підприємствах в залежності від форми їх власності фінансово-господарський контроль може здійснюватись в формі ревізії (на державних підприємствах) або в формі аудиту (на приватних підприємствах).

Слід зауважити, що незалежно від того, в якій формі здійснюється фінансово-господарський контроль на промисловому виробничому підприємстві (ревізії чи аудиту), *мета, завдання, джерела інформації та інші ознаки здійснення такого контролю є єдиними.*

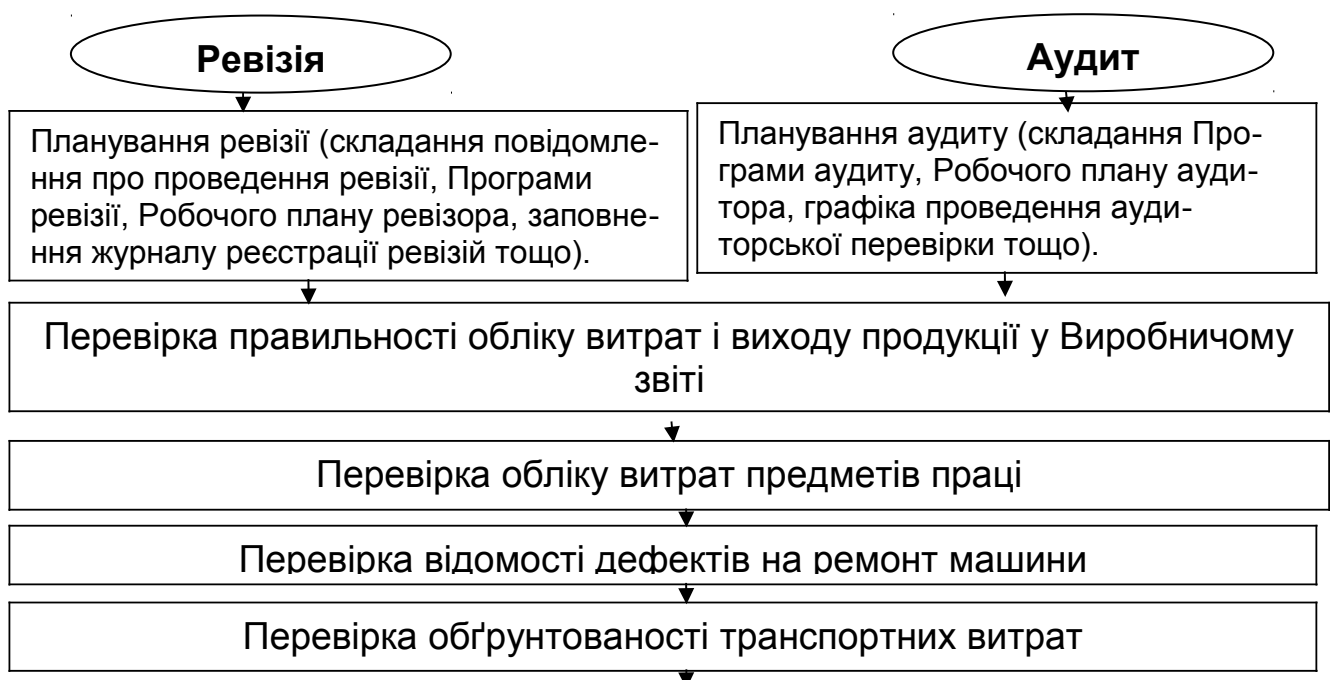
Метою ревізії (аудиту) сільськогосподарських підприємств є встановлення законності, правильності та доцільності їх діяльності.

Завданнями ревізії (аудиту) є:

1. контроль правильності обліку земельних ресурсів;
2. контроль правильності обліку живих організмів, що належать сільськогосподарському підприємству;
3. контроль правильності розрахунку собівартості виробленої сільськогосподарської продукції;

Джерелами інформації при проведенні ревізії (аудиту) виступає ряд специфічної документації: акт на оприбуткування приплоду тварин; акт про хід окоту овець; акт виведення на сортування добового молодняку птиці; накопичувальний акт на оприбуткування приплоду звірів; розрахунок визначення приплоду тварин; акт на переведення тварин із групи в групу; акт на вибуття тварин і птиці; акт на відбракування тварин з основного стада; звіт про рух худоби і птиці на фермі тощо.

Ревізія (аудит) на сільськогосподарських підприємствах здійснюється за типовим алгоритмом, наведеним на рисунку 7.1.

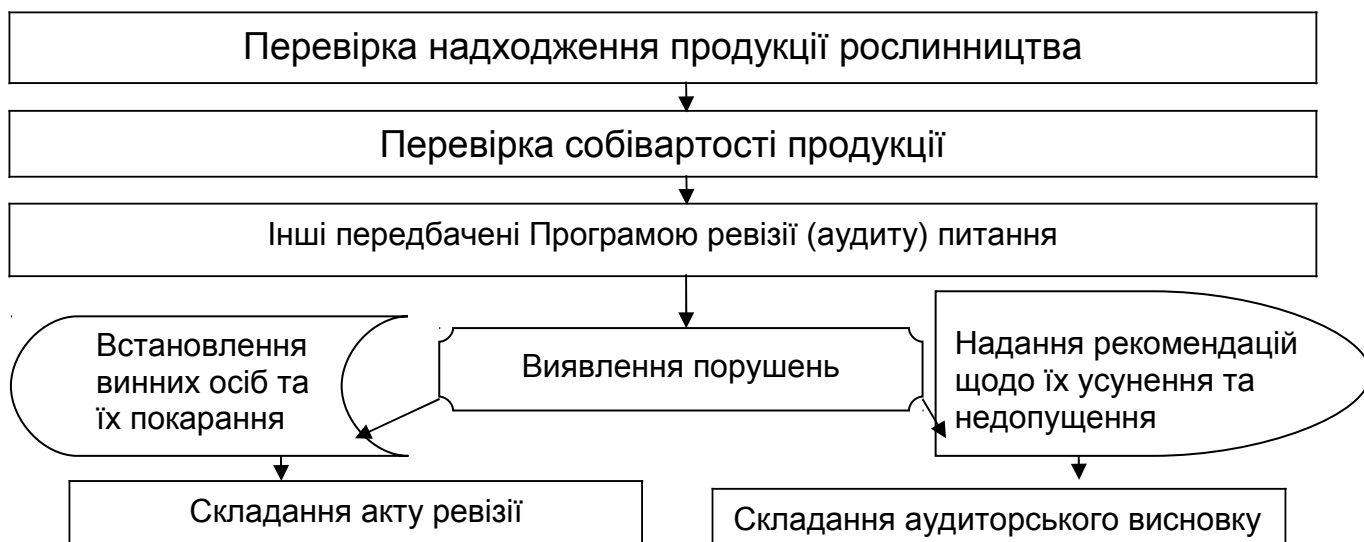

Рис. 7.1. Типовий алгоритм здійснення ревізії (аудиту) на сільськогосподарських підприємствах

Таким чином, як видно з рисунку 7.2., ревізія (аудит) діяльності сільськогосподарських підприємств здійснюється за наступними специфічними напрямками перевірки:

1. **Перевірка правильності обліку витрат і виходу продукції у Виробничому звіті.** Виробничий звіт складається за місяць і нарастаючим підсумком з початку року в розрізі об'єктів аналітичного обліку по відповідних статтях витрат. Дані Виробничого звіту по кредиту аналітичних рахунків виробництва в межах структурних підрозділів співставляються зі зведеною відомістю. Підсумки зведеної відомості в розрізі синтетичних рахунків в свою чергу звіряються з Журналом-ордером 10.3 з.-г, а кредитові обороти з Журналу-ордеру - з Головною книгою.

2. **Перевірка обліку витрат предметів праці:** акт на витрачання насіння і посадочного матеріалу (ф.119); акт Про використання мінеральних, органічних і бактерійних добрив отрутохімкатів і гербіцидів (ф. 118); акт на списання виробничого і господарського інвентарю, МБП (ф.126); лімітно-заборна карта на отримання матеріальних цінностей (ф. 117 АПК); накладна (внутрішньогосподарчого значення) (ф. 87) та інші. Дані первинних документів в кінці місяця повинні бути систематизовані в звітах про рух матеріальних цінностей (ф.121).

3. **Перевірка відомості дефектів на ремонт машини (ф.130).** Всі зазначені суми повинні бути підтверджені актами експертиз.

4. **Перевірка обґрунтованості транспортних витрат.**

Транспортні витрати відображаються лише на підставі даних шляхних листів вантажного автомобіля (ф. 2 і 4 з), згрупованих в накопичувальній відомості обліку роботи вантажного автотранспорту (ф. 38), шляхних листів трактора (ф. 68).

5. **Перевірка надходження продукції рослинництва.**

Під час такої перевірки перевіряються різні первинні документи. До них відносяться: по зернових культурах - реєстр відправки зерна і іншої продукції з поля (ф. 77), путівка на вивіз продукції з поля (ф. 77 а), талони водія (ф. 77 б), комбайнера (ф. 77 в), реєстр приймання зерна і іншої продукції (ф. 78), реєстр приймання зерна вагарем (ф. 78 а), відомість руху зерна і іншої продукції (ф. 80); по картоплі, овочам, плодово-ягідним і іншим культурам - щоденник надходження сільськогосподарської продукції (ф. 81), щоденник надходження продукції закритого ґрунту (ф. 83), щоденник надходження продукції садівництва (ф. 84); по кормових культурах - акт на приймання грубих і соковитих кормів (ф. 92), акти на оприбутковування пасовищних кормів (ф. 93 і 93 а) та інші.

6. **Перевірка собівартості продукції.**

Особливим питанням при здійсненні фінансово – господарського контролю сільськогосподарських підприємств є перевірка правильності формування собівартості продукції.(рис. 7.2.)

7.3. Податковий контроль нарахування та сплати фіксованого сільськогосподарського податку

На даний час багато сільськогосподарських підприємств є платниками фіксованого сільськогосподарського податку (ФСП).

Згідно статті 1 Закону України „Про фіксований сільськогосподарський податок” – це податок, який не змінюється впродовж року і справляється з одиниці земельної площі. [25] Як правило сплата даного податку є вигідною для сільськогосподарських підприємств, оскільки замінює сплату більшості податків і зборів: податку на прибуток підприємств, плати за землю, податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин та механізмів, комунального податку, збору за

геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок державного бюджету, плати за придбання торгового патенту на здійснення торгівельної діяльності, збору за спеціальне водокористування.

Податковий контроль сільськогосподарських підприємств здійснюється за наступними **напрямами**:

1. ***Перевірка того, чи на законній основі підприємство сплачує ФСП.***

Платниками ФСП можуть бути:

сільськогосподарські підприємства різних організаційно-правових форм, селянські та інші господарства, які займаються виробництвом (виращуванням), переробкою та збутом сільськогосподарської продукції;

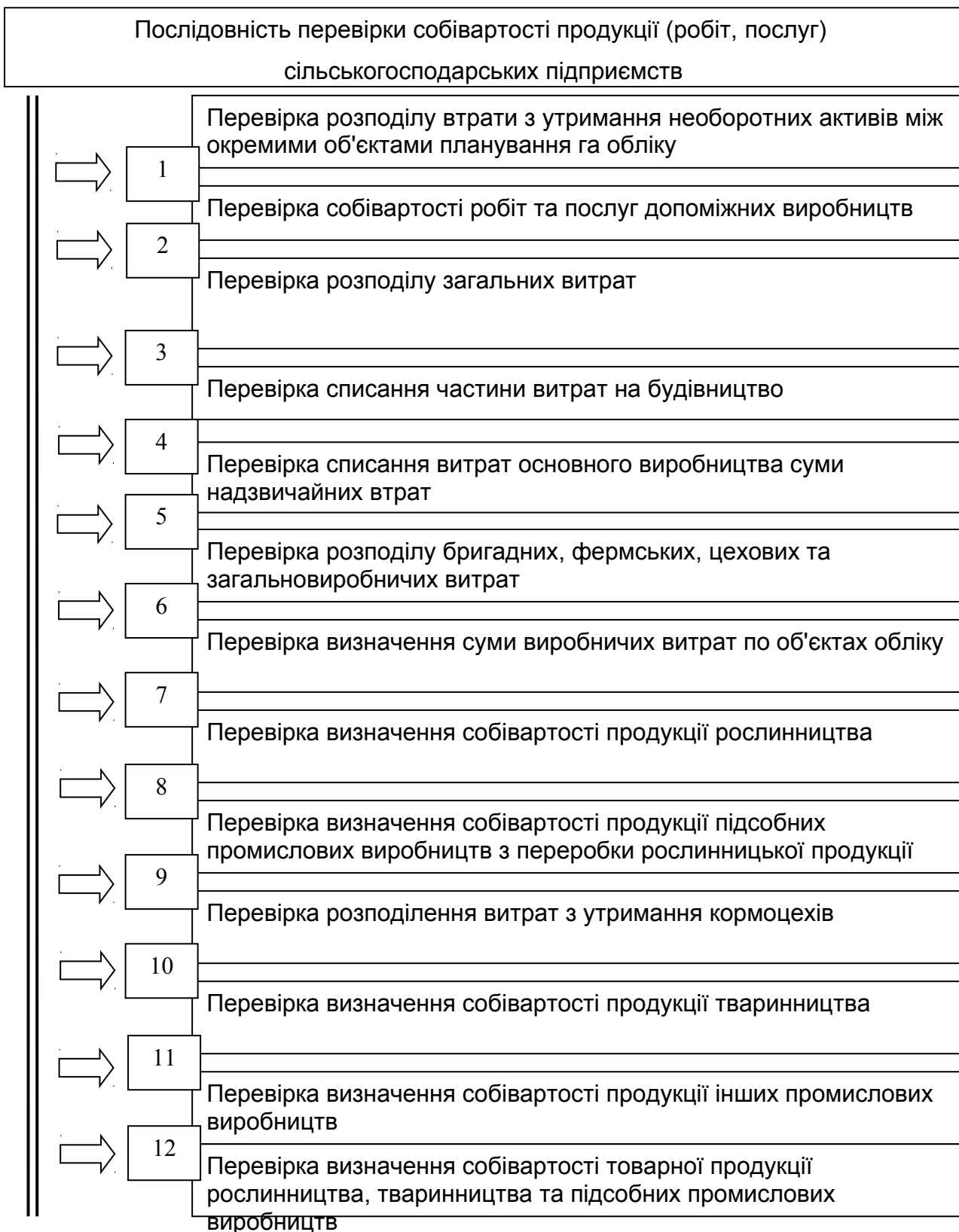

Рис. 7.2. Послідовність перевірки собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств

рибницькі, рибальські та риболовецькі господарства, які займаються розведенням, вирощуванням та виловом риби у внутрішніх водоймах.

При цьому:

сума, одержана від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки за попередній звітний (податковий) рік на даних підприємствах повинна перевищувати 75% загальної суми валового доходу;

зазначені сільськогосподарські підприємства повинні мати сільгоспугіддя, передані їм у власність, надані в користування або оренду;

зазначені рибницькі, рибальські та риболовецькі господарства повинні мати згадані вище сільгоспугіддя та землі водного фонду.

Платниками фіксованого сільськогосподарського податку не можуть бути суб'єкти господарювання, які:

реалізують інвестиційні або інноваційні проекти у спеціальних економічних зонах, на територіях пріоритетного розвитку із спеціальним режимом інвестиційної діяльності, в умовах технологічних парків;

реалізують інноваційні проекти;

зареєстровані платниками єдиного податку для суб'єктів малого підприємництва.

Об'єктом оподаткування ФСП є площа сільськогосподарських угідь або площа земель водного фонду.

2. *Перевірка Податкового розрахунку фіксованого сільськогосподарського податку на предмет правильності застосовуваних ставок.*

Ставка ФСП встановлюється у відсотках до грошової оцінки земель, в тому числі водного фонду:

для ріллі, сінокосів і пасовищ – 0,15 %

для багаторічних насаджень – 0,09 %

для земель водного фонду – 0,45 %

Для платників ФСП, що проводять діяльність у гірських районах і на поліських територіях:

для ріллі, сінокосів і пасовищ – 0,09 %

для багаторічних насаджень – 0,03 % [89, С. 74]

3.Перевірка методики розрахунку ФСП

Зверніть увагу Загальна сума ФСП = ФСП з ріллі + ФСП з сінокосів + ФСП з пасовищ + ФСП з багаторічних насаджень + ФСП з земель водного фонду
де ФСП з ріллі, з сінокосів, з пасовищ, з багаторічних насаджень, з земель водного фонду розраховується як **площа * грошова оцінка * ставка податку;**

4.Перевірка правильності розподілу загальної суми ФСП по кварталах

Зверніть увагу

1 квартал – 10%
2 квартал – 10%
3 квартал – 50 %
4 квартал – 30 % [89. С.75]

5.Перевірка правильності розподілення нарахованих сум податку. В кінці року сума ФСП повинна розподілятися:

у сільськогосподарських підприємствах – між об'єктами витрат продукції рослинництва пропорційно площі сільськогосподарських угідь, зайнятих відповідними культурами;

у рибницьких, рибальських та риболовецьких господарствах – згідно з площею земель водного фонду, які використовуються такими господарствами для розведення, вирощування та вилову риби у внутрішніх водоймах.

При цьому дебетується рахунок 23 в кореспонденції з кредитом рахунку 91.

6.Перевірка повноти сплати ФСП. Наприкінці перевірки нарахування та сплати фіксованого сільськогосподарського податку перевіряється той факт, чи в повному обсязі нараховані суми податку перераховані на відповідний рахунок місцевого бюджету за місцем розташування земельної ділянки

7.4. **Типові порушення в діяльності сільськогосподарських підприємств**

В діяльності сільськогосподарських підприємств можна виділити ряд порушень, які з огляду на їх систематичність можна віднести до типових. Узагальнений перелік типових порушень в діяльності сільськогосподарських підприємств наведений в таблиці 7.1

Таблиця 7.1

Типові порушення в діяльності сільськогосподарських підприємств

Тестові завдання для перевірки знань з теми № 7

1. Які існують специфічні засоби сільськогосподарського виробництва ?

а) температура, опади, повітря.

б) тварини і рослини

№з \п	Зміст типового порушення	Методи виявлення	Наслідки порушення
1	Накази кадрових переміщень та відпусток складаються за довільними формами	Аналіз	Викривлення звітних даних
2	Використання нетипових форм та умовних позначень при веденні табелів обліку робочого часу	Аналіз	Ускладнення підрахунків фонду робочого часу та призводить до помилок при здійсненні нарахувань зар. плати
3	Випадки відсутності підписів керівників та відповідальних осіб в первинних документах	Аналіз	Не налагоджений належним чином первинний облік
4	Неправильний розрахунок облікової та середньооблікової кількості працівників	Аналіз	Викривлення статистичних звітних даних
5	При визначенні показника фонду оплати праці невірне включення суми нарахованої допомоги по тимчасовій непрацездатності, які не належать до фонду оплати праці	Арифметичні розрахунки, аналіз	Викривлення статистичних звітних даних помилки при розрахунку показника середньомісячної заробітної плати як усіх, так і штатних працівників
6	При визначенні показника фонду оплати праці неправомірне включення витрат на оплату навчання працівників у ВНЗ	Арифметичні розрахунки, аналіз	
7	При визначенні показника фонду оплати праці неправомірне включення суми разової матеріальної допомоги	Арифметичні розрахунки, аналіз	

2. Що являється метою фінансово-господарського контролю на сільськогосподарських підприємствах?

3. Перерахуйте завдання фінансово-господарського контролю.

4. За який термін складається виробничий звіт ?

- а) тиждень
- б) місяць
- в) квартал

5. З яким документом звіряються підсумки зведеної відомості в розрізі синтетичних рахунків ?

- а) журналом-ордером
- б) головною книгою
- в) фінансовою звітністю

6. Чи змінюється ставка сільського фінансового податку впродовж року ?

- а) так
- б) ні

7. Сума одержана від реалізації сільської продукції не повинна перевищувати загальної суми валових доходів :

- а) 35%
- б) 80%
- в) 75%

8. Назвіть суб'єкти господарювання, які не можуть бути платниками ФСП.

9. Яка сума продажу повинна бути нарахована, розподілена, та сплачена по кварталам ?

- a) 1 кв. – 10%
- 2 кв. – 10%
- 3 кв. – 50%
- 4 кв. – 30%
- б) 1 кв. – 20%
- 2 кв. – 10%
- 3 кв. – 40%
- 4 кв. – 30%

10. Що таке податковий контроль ?

11. Як повинна розподілятися сума ФСП в кінці року ?

a) у сільських підприємствах між об'єктами витрат продукції рослинництва пропорційно площі сільських угідь, зайнятих відповідними культурами.

б) у сільських підприємствах згідно з площею земель водного фонду.

12. Сформулюйте мету здійснення податкового контролю за сплатою фіксованого сільськогосподарського податку.

Відповіді на тестові завдання – Додаток П

Практичне завдання № 4 до теми 7

Мета практичного завдання: закріплення та апробація на практиці студентами теоретичних знань з теми: „Ревізія, аудит та податковий контроль діяльності сільськогосподарських підприємств”, а також здобуття практичних вмінь та навичок здійснення фінансово – господарського контролю за діяльністю сільськогосподарських підприємств.

Умови завдання: необхідно здійснити фінансово-господарський контроль в формі податкового аудиту за діяльністю сільськогосподарського підприємства „Колос” в частині правильності та нарахування фіксованого сільськогосподарського податку.

Завдання 4.1.

Складіть Програму податкового аудиту нарахування та сплати фіксованого сільськогосподарського податку. На основі Програми податкового аудиту, розробіть алгоритм проведення податкової перевірки нарахування та сплати фіксованого сільськогосподарського податку.

Завдання 4.2.

Підприємство „Колос” розраховує суму фіксованого сільськогосподарського податку наступним чином:

Загальна сума ФСП = ФСП з ріллі + ФСП з сінокосів + ФСП з пасовищ + ФСП з багаторічних насаджень + ФСП з земель водного фонду

При цьому, є така інформація:

площа ріллі – 12 Га

грошова оцінка ріллі – 845 грн./Га

площа сінокосів – 45 Га

грошова оцінка сінокосів – 124 грн./Га

площа пасовищ – 14,8 Га

грошова оцінка пасовищ – 401 грн./Га

площа багаторічних насаджень – 8 Га

грошова оцінка багаторічних насаджень – 1023 грн./Га

площа земель водного фонду – 0,5 Га

грошова оцінка земель водного фонду – 798 грн./0,1 Га

При цьому, підприємство сплачує щорічно 786,9 грн. фіксованого сільськогосподарського податку. Чи є це правильним?

Завдання 4.3.

Підприємством „Колос” за результатами 2006 року нараховано 978 грн. фіксованого сільськогосподарського податку. Цю суму перераховано чотирма платежами: 1 квартал – 70 грн.; 2 квартал – 308 грн.; 3 квартал – 90,5 грн.; 4 квартал – 509, 5 грн.; Прокоментуйте цю ситуацію, обґрунтуйте висновки.

Еталонна відповідь на практичне завдання – Додаток Р

Тема 8. Ревізія, аудит та податковий контроль діяльності будівельних та транспортних підприємств

Вивчення теми передбачає розгляд наступних питань:

8.1. Контроль діяльності будівельних підприємств 8.2. Контроль діяльності транспортних підприємств

8.1. Контроль діяльності будівельних підприємств

Будівництво – це спорудження нового об'єкта, реконструкція, розширення, добудова, реставрація і ремонт об'єктів, виконання монтажних робіт.

Суб'єктами будівництва є підприємства, які надають будівельні послуги (загальнобудівельні та спеціалізовані підприємства).

Будівельні підприємства мають певні особливості в організації бухгалтерського обліку, а саме:

розрахунок собівартості надаваних будівельних послуг відбувається на основі технічної та кошторисної документації;

будівельна діяльність підлягає ліцензуванню кожні 5 років;

особливості інвентаризації будівельних матеріалів;

специфіка обліку тимчасових нетитульних споруд тощо. [89]

Однією з важливіших особливостей обліку в будівельних організаціях є застосування кошторисної документації:

1. локальні кошториси (первинні кошторисні документи на окремі види робіт);

2. об'єктні кошториси (об'єднують в своєму складі зведення з локальних кошторисів);

3. об'єктні кошторисні розрахунки (об'єднують в своєму складі зведення з локальних кошторисів і локальних кошторисних розрахунків);

4. кошторисні розрахунки на окремі види робіт;

5. зведені кошториси (складаються на підставі об'єктних кошторисів і об'єктних кошторисних розрахунків на окремі види витрат);

6. зведення витрат (кошторисний документ, об'єднуючий зведені кошторисні розрахунки вартості будівництва);

7. відомість кошторисної вартості будівництва об'єктів, які входять в пусковий комплекс;

8. розрахунок вартості будівництва на повний розвиток підприємства або споруди.

Склад кошторисної документації визначається залежно від стадійної проектно-кошторисної документації і складності об'єкту.

В будівельних організаціях в залежності від форми їх власності фінансово-господарський контроль може здійснюватись в формі ревізії (на державних підприємствах) або в формі аудиту (на приватних підприємствах).

Слід зауважити, що незалежно від того, в якій формі здійснюється фінансово-господарський контроль на будівельному підприємстві (ревізії чи аудиту), *мета, завдання, джерела інформації та інші ознаки здійснення такого контролю є єдиними.*

Метою ревізії (аудиту) на будівельних підприємствах є встановлення законності, правильності та доцільності діяльності такого підприємства.

Завданнями ревізії (аудиту) є:

1. інвентаризація будівельних матеріалів;
2. контроль наявності дозволів на здійснення будівельної діяльності;
3. контроль порядку формування цін на будівельні послуги;
4. контроль виконання договірних зобов'язань;
5. перевірка обліку витрат в будівництві.

Джерелами інформації при проведенні ревізії (аудиту) окрім загальновідомої документації виступає ряд специфічної документації:

1. договори з замовниками;
2. журнал обліку виконаних робіт;
3. акт приймання виконаних підрядних робіт;
4. довідка про вартість виконаних робіт і витрат;
5. лімітно-забірна карта;
6. договір про матеріальну відповідальність тощо.

Ревізія та аудит діяльності будівельних підприємств здійснюється за типовим *алгоритмом*, що наведено на рисунку 8.1:

Ревізія

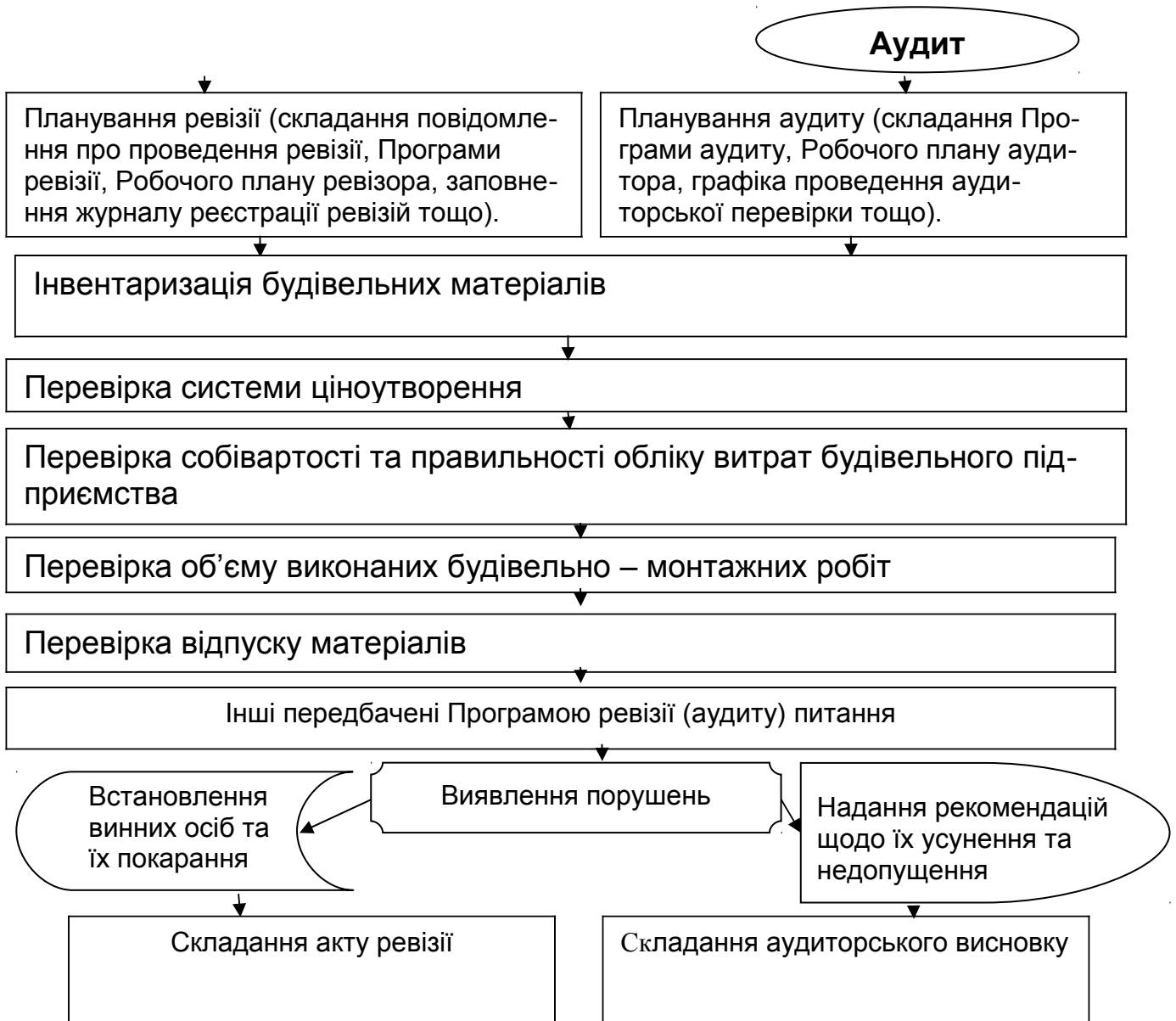

Рис. 8.1. Типовий алгоритм здійснення ревізії (аудиту) діяльності будівельних підприємств

Так, як видно з рисунку 8.1., ревізія (аудит) на будівельних підприємствах здійснюється за наступними напрямками:

1. **Перевірка системи ціноутворення.** Система ціноутворення в будівництві базується на нормативно-розрахункових показниках і поточних цінах трудових і матеріально-технічних ресурсів. Тому, перш за все, співставляються фактичні ціни підприємства з нормативами.

Нормативними показниками є ресурсні елементні кошторисні норми. На підставі цих норм і поточних цін на трудові і матеріально-технічні ресурси визначаються прямі витрати у вартості будівництва. Решта витрат, які враховуються у вартості будівництва, визначається не по нормах, а шляхом спеціальних розрахунків. До таких витрат відносяться накладні витрати, засоби на зведення і розбирання титульних тимчасових будівель і споруд, додаткові витрати при виконанні будівельно-монтажних робіт в зимовий період і ін.

2. **Перевірка собівартості та правильності обліку витрат будівельного підприємства.** Собівартість будівельно-монтажних робіт - це витрати будівельної організації, безпосередньо пов'язані з виконанням на свій ризик, власними силами за замовленням підприємств, установ, організацій і громадян.

Склад витрат, що формують собівартість робіт, регламентований П(С) БУ 16 „Витрати”.

Облік витрат по будівельних контрактах регламентується також П(с) БУ 18 „Будівельні контракти”. [64]

Однією з відмітних особливостей формування витрат по будівельному контракту є те, що загальновиробничі витрати не діляться на постійні і змінні. І відповідно постійні загальновиробничі витрати - не підлягають розподілу на постійні розподілені і постійні нерозподілені.

Вся сума загальновиробничих витрат ділиться між будівельними контрактами, що виконуються підрядною організацією.

Зверніть увагу Перелік і склад статей калькуляції собівартості робіт встановлюються підприємством.

Отже, виробнича собівартість містить виключно виробничі витрати і не містить невиробничих. Невиробничі витрати не включаються в собівартість виконаних робіт і відносяться безпосередньо на фінансовий результат діяльності підрядної організації.

3. **Перевірка об'єму виконаних будівельно – монтажних робіт**, який визначається на підставі інвентаризації шляхом інструментального виміру і підрахунку. Виконані роботи по закінчених ча-

стинах конструктивних елементів здаються генеральним підрядчиком замовнику щомісячно пропорційно обміру і кількості в натуральних вимірюваннях.

4. **Перевірка відпуску матеріалів.** Відпуск матеріалів має здійснюватися в межах попередньо затверджених лімітів. Ліміти відпуску матеріалів на виконання будівельно-монтажних робіт встановлює плановий відділ при складанні проектно-кошторисної документації. Основою лімітів є затверджені у встановленому порядку виробничі норми витрачання матеріалів на одиницю конструктивного елемента або виду робіт з урахуванням організаційно-технологічних заходів, які покладено в основу затвердженого плану зниження вартості будівництва, відображені у технологічній картці. Зміни до лімітів вносяться з дозволу тих осіб, яким надано право їх затвердження. Лімітування видачі матеріалів і дотримання технологічних карток будівництва попереджує створення надмірних запасів і сприяє їх економному використанню.

5. **Інвентаризація будівельних матеріалів.** Особливості проведення інвентаризації будівельних матеріалів полягають у тому, що сипучі будівельні матеріали (щебінь, пісок, цемент) важко виміряти, оскільки їх зберігають насипом на спеціальних майданчиках. Тому перед інвентаризацією матеріально відповідальні особи повинні надати їм певної геометричної форми (паралелепіпеда, конуса).

На будівельних підприємствах крім того в обов'язковому порядку здійснюється податковий контроль.

Метою податкового контролю на будівельних підприємствах та є встановлення правильності та законності їх діяльності в частині дотримання ними вимог чинного податкового законодавства.

Податковий контроль на будівельних підприємствах здійснюється за типовим алгоритмом, наведеним на рисунку 8.2.

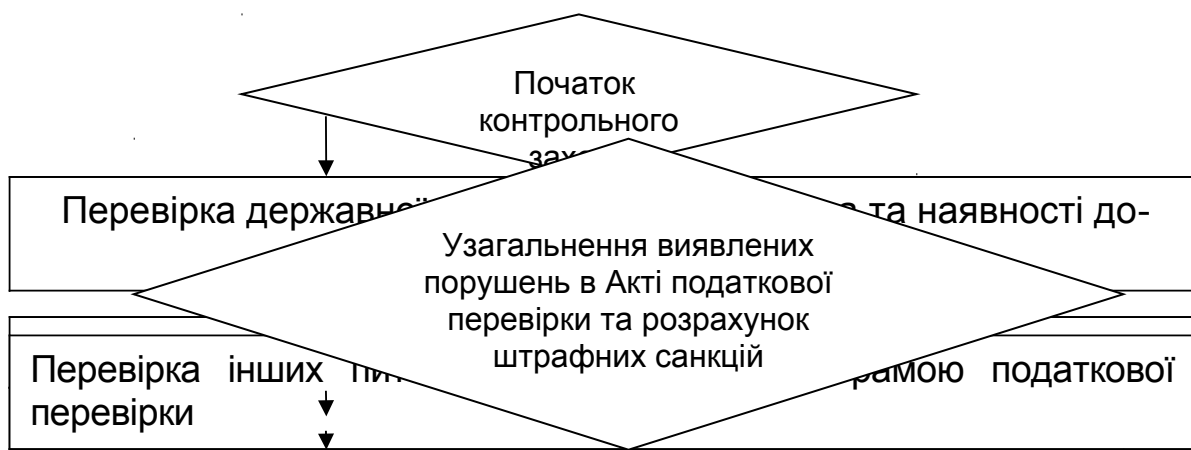

Рис. 8.2. Типовий алгоритм податкового контролю будівельних підприємств

При здійсненні податкового контролю діяльності будівельних підприємств особливостей немає. Перевірка здійснюється за загальноприйнятими принципами.

8.2. Контроль діяльності транспортних підприємств

Транспортними підприємствами є підприємства, що надають населенню послуги з транспортних перевезень та супутні ним.

Бухгалтерський облік на транспортних підприємствах має ряд *особливостей*, а саме:

1. Особливістю обліку в транспортних підприємствах є наявність великої ваги в основних засобах рухомого складу – транспорту, навантажувально – розвантажувальних машин, а також необхідність постійного обліку їх технічного стану, необхідності технічного обслуговування та ремонту.
2. Обліковують специфічні запаси: паливо – мастильні матеріали, шини, запасні частини та агрегати. В цьому випадку на перший план

виходить правильно організований аналітичний облік цих запасів, а також доцільність відкриття субрахунків третього рівня.

3. Для обліку витрат за господарськими операціями автотранспортних підприємств використовують рахунок 23 „Виробництво”. До цього рахунку доцільно відкривати такі субрахунки: транспортування вантажів; перевезення пасажирів; транспортно-експедиційні послуги; інші види діяльності.

4. На автотранспортних підприємствах (АТП) відсутнє незавершене виробництво, а всі витрати відносяться на собівартість реалізованих послуг.

5. В АТП в процесі виробничої та фінансової діяльності виконуються наступні види господарських операцій:

- експлуатаційні перевезення пасажирів і вантажів;
- гаражне обслуговування і зберігання рухомого складу;
- технічне обслуговування і ремонт автомобілів;
- транспортно-експедиційне обслуговування підприємств та населення;
- попутне завантаження транспорту;
- перегін нового рухомого складу;
- утримання та експлуатація транспортних агенств, станцій технічного обслуговування, автовокзалів, депо тощо. [89, С.108-109]

На транспортних підприємствах в залежності від форми їх власності фінансово-господарський контроль може здійснюватись в формі ревізії (на державних підприємствах) або в формі аудиту (на приватних підприємствах). Крім того, незалежно від форми власності господарюючого суб'єкта, його діяльність підлягає обов'язковому податковому контролю.

Метою ревізії на транспортних підприємствах є встановлення законності, правильності та доцільності діяльності транспортного підприємства, виявлення правопорушень, встановлення винних осіб з подальшим їх покаранням.

Метою аудиту на транспортних підприємствах є встановлення законності, правильності та доцільності діяльності транспортного під-

приємства, виявлення правопорушень, встановлення винних осіб з подальшим їх покаранням.

Слід зауважити, що незалежно від того, здійснюється на будівельному підприємстві ревізія чи аудит, завдання під час їх здійснення переслідуються одні і тіж самі.

Так, завданнями ревізії (аудиту) є:

1. контроль наявності ліцензій;
2. контроль правильності визначення собівартості транспортних послуг;
3. контроль порядку формування цін на транспортні послуги;
4. перевірка правильності ведення обліку витрат на поточний ремонт автотранспортних засобів;
5. перевірка правильності ведення обліку витрат на капітальний ремонт автотранспортних засобів;
6. контроль правильності розрахунків за автопослуги;
7. контроль правильності документального оформлення надаваних автотранспортних послуг тощо.

Джерелами інформації при проведенні ревізії (аудиту) на транспортних підприємствах, окрім загальновідомої документації виступає ряд специфічної документації:

1. талон замовника;
2. подорожний лист вантажного автомобіля;
3. товарно-транспортна накладна (ТТН) за формою 1-ТН і шляхового листа вантажного автомобіля (форма « 2, що діє в межах України);
4. подорожний лист вантажного автомобіля міжнародного сполучення тощо.

Ревізія та аудит на промислових виробничих підприємствах здійснюється за типовим алгоритмом, що наведено на рисунку 8.3.:

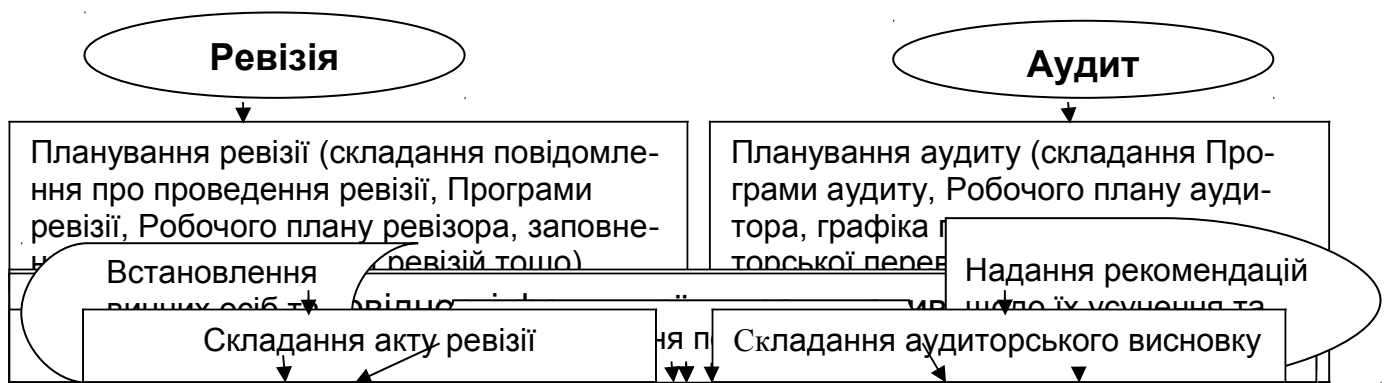

Рис. 8.3. Типовий алгоритм здійснення ревізії (аудиту) на транспортних підприємствах

Таким чином, ревізія (аудит) на транспортних підприємствах здійснюється за наступними **напрямами**:

1. **Контроль обліку палива**, тому що саме в цій галузі зустрічається найбільша кількість порушень.

Облік витрат палива здійснюється на підставі даних шляхних листів, видається водію кожен робочий день (зміну) за умови здачі водієм листа за минулий день (на більший термін видаються лише у випадках виїзду в інше місто терміном більше доби). Після закінчення роботи водій здає шляховий лист (з вказівкою даних спідометра і залишків пального в баку автомобіля) при поверненні в гараж. Після обробки путнього листа

заповнюються картка обліку витрат палива автомобіля і особиста картка водія.

2. **Контроль відповідності фактичної витрати палива встановленим нормам.** Нормативна витрата палива визначається по Нормам витрати палива і змащувальних матеріалів для автотранспорту, затверджених наказом Міністерства транспорту України від 10.02.98 р. № 43.

Норми витрати підвищуються за роботу в зимовий час, в гірській місцевості, на території міста або пов'язану з частими зупинками. Крім того застосовується такий метод як контрольний замір, тобто на експерименті визначити, скільки насправді витрачає той чи інший автомобіль.

3. **Контроль собівартості надаваних транспортних послуг.** У собівартість продукції (робіт, послуг) включаються фактично витрачені палива, використані для заправки і вантажних, і легкових автомобілів. Сума непідтвердженої документами витрати палива не може бути списана на собівартість.

До того ж, на транспортних підприємствах в обов'язковому порядку здійснюється податковий контроль.

Метою податкового контролю на транспортних підприємствах є встановлення правильності та законності їх діяльності в частині дотримання ними вимог чинного податкового законодавства.

Податковий контроль діяльності транспортних підприємств здійснюється за типовим алгоритмом, наведеним на рисунку 8.4.

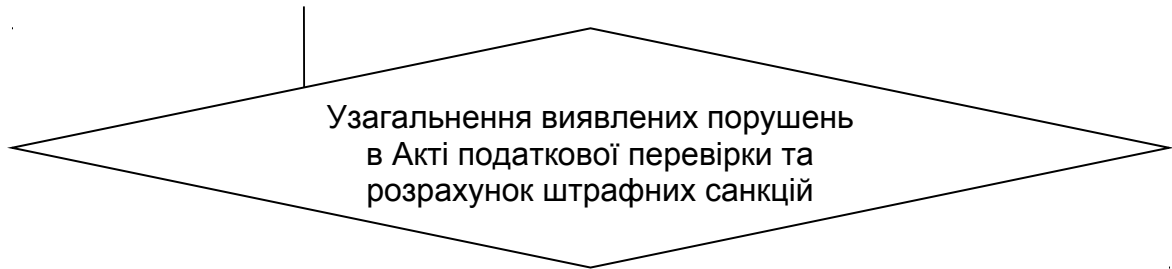

Рис. 8.4. Типовий алгоритм податкового контролю діяльності транспортних підприємств

При здійсненні податкового контролю діяльності транспортних підприємств особливостей немає. Перевірка здійснюється за загальноприйнятими принципами.

Тестові завдання для перевірки знань з теми № 8

1. Спорудження нового об'єкта, реконструкція, розширення, добудова, реставрація монтажних робіт це:
 - а) ремонт
 - б) будівництво
 - в) модернізація

2. Особливістю обліку у будівельних організаціях є застосування :
 - а) планів-графіків
 - б) кошторисної документації
 - в) відомості матеріалів

3. Що являють собою об'єкти кошторису ?
4. Кошторисний документ, об'єднуючий зведені кошториси розрахунку вартості будівництва це ?
 - а) зведені кошториси
 - б) зведення витрат
 - в) відомість кошторису
5. Прямі витрати у вартості будівництва визначаються на підставі :
 - а) кошторисних норм та поточних цін
 - б) кошторисних норм
 - в) кошторисних норм та майбутніх цін
6. Витрати будівельної організації, безпосередньо пов'язані з використанням на свій ризик і власними силами за замовленням підприємств, установ, орган громадян це :
 - а) кошторис
 - б) собівартість будівельно-монтажних робіт
 - в) собівартість монтажних робіт
7. Склад витрат, що формують собівартість робіт регламентований:
 - а) П(с)БУ № 16
 - б) П(с)БУ № 17
 - в) П(с)БУ № !)
8. Чи діляться загально виробничі витрати по будівельному контракту на постійні та змішані ?
 - а) так
 - б) ні
 - в) іноді
9. Вся сума загально виробничих витрат ділиться між :

- а) будівельниками
- б) будівельними контрактами
- в) власниками та інвесторами

10. Перелік і склад статей калькуляцій собівартості робіт встановлюється:

- а) власником
- б) підприємством
- в) бухгалтером

11. Виконані роботи по закінчених частинах конструктивних елементів здаються :

- а) щотижня
- б) щомісячно
- в) квартално

12. Для обліку витрат за господарськими операціями автотранспортних підприємств використовується рахунок :

- а) 46
- б) 20
- в) 23

Відповіді на тестові завдання – Додаток П

Практичне завдання № 5 до теми 8

Мета практичного завдання: закріплення та апробація на практиці студентами теоретичних знань з теми: „Ревізія, аудит та податковий контроль будівельних та транспортних підприємств”, а також здобуття практичних вмінь та навичок здійснення фінансово – господарського контролю за діяльністю будівельних та транспортних підприємств.

Умови завдання: необхідно здійснити фінансово-господарський контроль в формі аудиту за діяльністю будівельної фірми „Кімната” та транспортного підприємства „Автосвіт”.

Завдання 5.1.

Складіть Програму аудиту, яка б включала тільки специфічні питання аудиторської перевірки для кожного об'єкта контролю.

Програма незалежного аудиту

№з\п	Перелік аудиторських процедур	Виконавець	Метод перевірки	Примітки аудитора
1	2	3	4	5

Завдання 5.2.

Водій підприємства „Автосвіт” Сидоренко О.О. витрачає на службовому автомобілі 15 літрів палива на 100 км. пробігу. Це майже вдвічі перевищує норму витрати палива для цієї марки авто. Які процедури може провести аудитор, щоб виявити факт порушення Сидоренко?

Завдання 5.3.

Будівельна організація „Кімната” в кошторисній документації визначила загальну суму будівництва жилого будинку по вулиці Гоголя 78 у розмірі 78 млрд. грн. на замовлення органів місцевого самоврядування. Але, у зв'язку з подорожчанням будівельних матеріалів, суму по факту було підвищено до 91,567 млрд. грн. Документально це оформлено не було, але й претензій до будівельного підприємства висунуто також не було. Проаналізуйте ситуацію, обґрунтуйте висновки.

Завдання 5.4.

Беручи до уваги виявлені порушення (завдання 5.1, 5.2, 5.3), надайте за їх результатами висновки з боків і аудитора, і ревізора.

Еталонна відповідь на практичне завдання – Додаток Р**Тема 9. Аудит та податковий контроль діяльності неприбуткових організацій**

Вивчення теми передбачає розгляд наступних питань:

9.1. Статус неприбуткової організації
9.2. Аудит неприбуткових організацій

9.3. Податковий контроль діяльності неприбуткових організацій

9.4. Типові порушення в діяльності неприбуткових організацій

9.1. Статус неприбуткової організації

Законом України „Про оподаткування прибутку підприємств” для цілей оподаткування визначені види установ і організацій, що по своїй економіко-правовій сутності мають право на одержання статусу неприбуткових (благодійні організації, творчі союзи, установи утворення, політичні партії, релігійні організації й ін.). Такі організації відповідно до законів України мають пільги по оподаткуванню. Неприбуткові організації ще називають некомерційними (НКО).

Всі ці організації характеризуються поруч загальних рис, які наведено на рисунку 9.1:

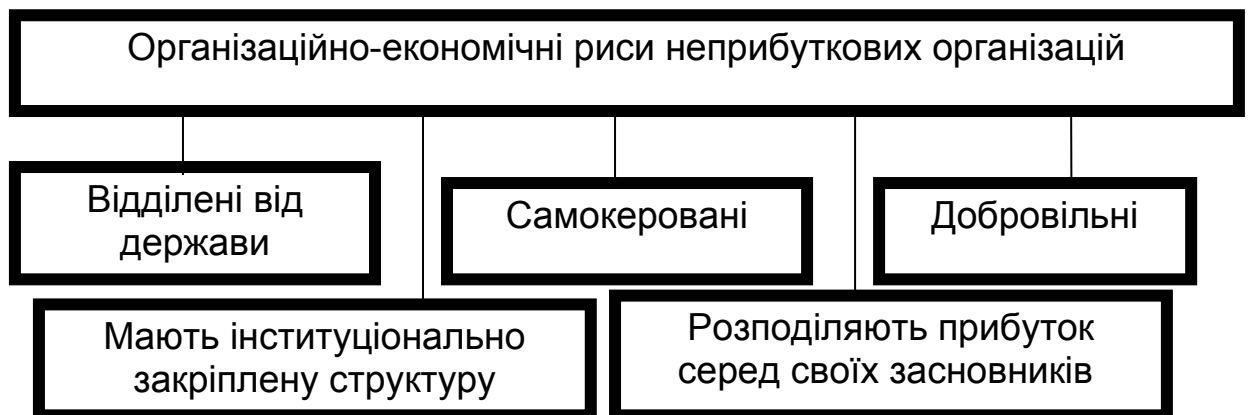

Рис. 9.1. Організаційно-економічні риси неприбуткових організацій

Саме ці ознаки вважаються базовими характеристиками некомерційного сектора. Некомерційні організації створюються для рішення соціальних, благодійних, культурних, освітніх, наукових задач, для охорони здоров'я і природи, захисту прав людини, вирішенню спорів і конфліктів, а також в інших цілях, спрямованих на досягнення суспільного блага.

В останній час в Україні неприбуткові організації набувають значного поширення. При цьому треба звернути увагу на наступні позиції, які відображають сутність некомерційного сектора:

прямі і непрямі внески в глобальну економіку;

зворотній зв'язок між громадянами та урядом;

взаємовигідний характер співробітництва комерційного та некомерційного сектора;

надає можливість реалізації в благодійності заможним структурам

Некомерційний сектор вносить прямі і непрямі внески в глобальну економіку.

Прямі внески зв'язані з тим, що некомерційний сектор – це сфера, що забезпечує зайнятість і самозайнятість населення. З погляду зайнятості за своїми функціями некомерційний сектор багато в чому схожий з малим бізнесом, однак він додатково забезпечує соціально-психологічну підтримку своїх співробітників і добровольців, більш активний у залученні в економічну діяльність соціально уразливої частини населення (інваліди, батьки дитяти-інвалідів, безробітні жінки старших віків і т.п.). НКО купують і роблять товари і послуги, необхідні для їхньої діяльності, стимулюючи тим самим сукупний попит і збільшуючи сукупну пропозицію. При цьому НКО працюють у нішах, що при природному положенні справ на вільному і конкурентному ринку не зацікавили б комерційний сектор, оскільки дають занадто маленькі норми прибутку.

Непрямі внески обумовлені тим, що НКО вносять у соціальну сферу елементи конкуренції. Створюючи конкуренцію державним і муніципальним структурам, НКО збільшують ефективність функціонування системи надання соціальних послуг у цілому. Поліпшення ефективності означає, що для виконання того ж обсягу соціальних функцій з економіки буде вилучена менша кількість ресурсів (тобто з'явиться можливість зниження податкового навантаження), а виходить, більша кількість ресурсів можна буде інвестувати в забезпечення росту в майбутньому. Діяльність некомерційних організацій допомагає поліпшити показники рівня утворення і здоров'я нації, що, відповідно до сучасних досліджень, збільшує ефективність економіки і забезпечує більш високі темпи

економічного росту [83]. Поліпшуючи соціальний клімат, НКО вносять вклад у забезпечення соціальної і політичної стабільності, що є необхідними умовами економічного розвитку.

НКО займаються захистом прав людини, через механізми суспільної експертизи і контролю сприяють прозорості й ефективності роботи державних служб і судової системи. НКО – каталізатор реалізації механізмів зворотного зв'язку між громадянами й урядом. Це, у свою чергу, сприяє виникненню в громадян почуття патріотизму і відповідальності, формуванню активної життєвої позиції, самоорганізації і самоврядування. Некомерційний сектор розглядається як організаційна основа цивільного суспільства. Засновниками громадських організацій можуть бути громадяни України, громадяни інших держав, особи без громадянства, що досягли 18-літнього віку, а засновниками молодіжних і дитячих організацій – особи, що досягли 15-літнього віку. Членами громадських організацій, крім молодіжної і дитячих, можуть бути особи, що досягли 14-літнього віку, вік членів молодіжних і дитячих громадських організацій визначається їх статутами в межах, установлених законами України.

Слід зазначити, що загальна схема організації бухгалтерського обліку неприбуткових організацій значно відрізняється від загальноприйнятої схеми в звичайних підприємницьких структурах. (рис. 9.2) [103, С. 62]

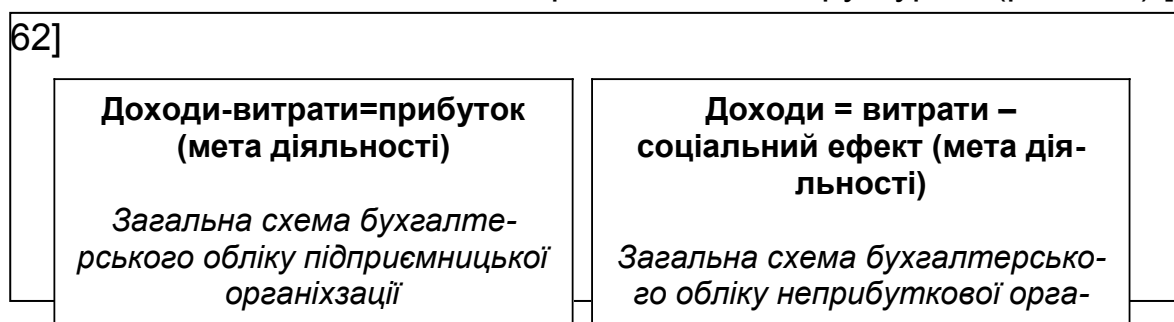

Рис. 9.2. Схеми бухгалтерського обліку в підприємницьких і неприбуткових організаціях

9.2. Аудит неприбуткових організацій

Фінансово-господарський контроль в неприбуткових організаціях здійснюється в формі аудиту.

Необхідність проведення аудиту в неприбуткових організаціях зумовлена рядом чинників:

по-перше, некомерційні організації прибігають до послуг аудиторських організацій для ініціативного аудиту з метою установити правильність постановки бухгалтерського обліку, оптимізації оподатковування, для складання бюджету проєктів, консультування по податкових і інших питаннях;

по-друге, деякі грантодавці вимагають підтвердження бухгалтерської (фінансово) звітності тих некомерційних організацій, що одержали від них гранти, як правило, це стосується закордонних грантодавців;

по-третє, аудит допомагає виявити ефективність структури керування в неприбутковій організації з метою її оптимізації й удосконалювання по напрямках;

по-четверте, аудит у неприбуткових організаціях покликаний до виявлення шляхів оптимізації і зниженню витрат, а так само пошуки альтернативних джерел фінансування, тобто підвищенню доходів.

Мета аудиту неприбуткової організації - досягнення розуміння кола статутної діяльності неприбуткової організації, планування перевірки, включаючи розрахунки істотності помилок, оцінка аудиторського ризику і застосування процедур експрес-аналізу, порядок проведення аудиту видаткової і дохідної частини бюджету, оцінка правильності ведення обліку майна і розрахунків, у тому числі з податковими органами.

Задачею аудиту неприбуткових організацій є робота зі статутними документами і бюджетом некомерційної організації.

Загальна схема аудиту неприбуткових організацій наведена на рисунку 9.3.

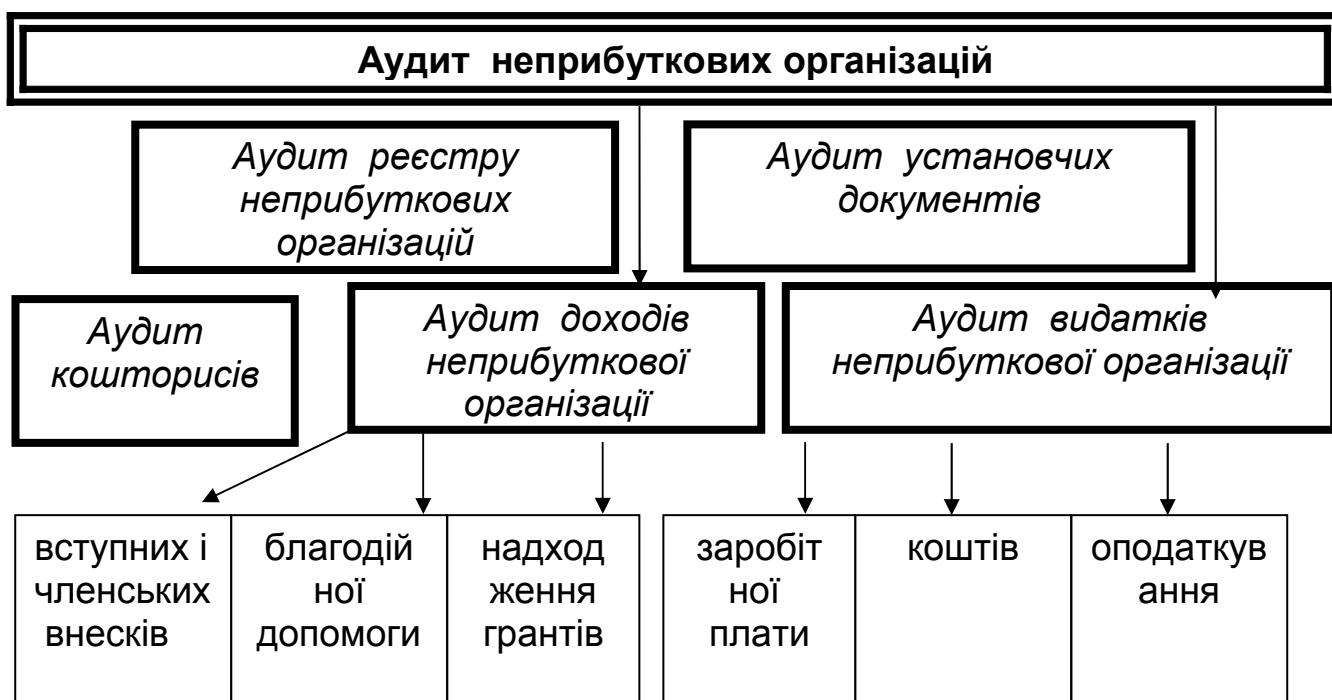

Рис.9.3. Схема аудиту неприбуткових організацій

Аудит неприбуткових організацій здійснюється за наступними напрямками:

Перевірка кошторисів неприбуткових організацій. Основною особливістю ведення фінансово-господарської діяльності неприбуткових організацій є те, що згідно чинному законодавству неприбуткові організації здійснюють витрати в межах затверджених кошторисів. Кошториси неприбуткової організації умовно можна розділити на два. вигляду:

- кошториси витрат на зміст неприбуткової організації;
- кошториси на проведення певних заходів, програм, проектів.

Спеціальних нормативно-правових документів, що регламентують порядок і процедуру складання кошторисів в неприбуткових організаціях, на сьогодні поки не існує. Кожна неприбуткова організація, виходячи з особливостей виду діяльності, яким вона займається, складає кошторис доходів і витрат, зважаючи на специфіку їх надходження і витрачання.

Перед складанням кошторису неприбутковою організацією проводиться аналіз надходження передбачуваних доходів і попередніх витрат за наступними основними ознаками:

- види доходів і витрат;
- суми доходів і витрат;
- терміни надходження доходів і здійснення витрат.

При складанні кошторису неприбуткова організація може скористатися одним з трьох методів.

Метод 1. При цьому методі визначається сума доходів і вже з суми доходів плануються витрати неприбуткової організації. Наприклад, неприбуткова організація одержує грант на проведення досліджень в рамках діяльності неприбуткової організації.

Метод 2. При цьому методі визначається сума фактичних витрат, які необхідно здійснити для змісту неприбуткової організації або проведення конкретного заходу, потім плануються джерела, суми і терміни надходження доходів.

Застосування цього методу є можливим тоді, коли у неприбуткової організації немає постійного джерела доходів. Це може бути добродійна організація, що здійснює свою діяльність за рахунок добродійної допомоги і пожертвувань. Також цей метод можна використовувати для здійснення деяких проектів.

Наприклад, добродійна організація оплачує навчання трьох талановитих дітей-сиріт, при цьому сума витрат у вигляді платні за навчання відома наперед. Для реалізації даного проекту добродійна організація проводить добродійний аукціон в цілях отримання необхідної суми.

Метод 3. Комбінований метод, при якому неприбуткова організація планує витрати і доходи. При цьому частина доходів і витрат неприбуткової організації є постійною. Даний метод можуть застосовувати організації, що мають як постійні доходи у вигляді членських внесків, так і інші, менш прогнозовані, джерела у вигляді різних видів фінансової допомоги. Найчастіше на практиці при складанні кошторису доходів і витрат використовується комбінований метод.

Кошторис доходів і витрат неприбуткової організації, як і будь-який інший кошторис організації, звичайно складається в певній послідовності з поступовим переходом від дрібніших елементів до крупних.

Наприклад, у разі проведення турніру неприбутковою спортивною організацією окремо може складатися кошторис на здійснення рекламних заходів у складі загального кошторису, передбаченого на проведення турніру. Також при складанні кошторису на рік нерідко відбувається розбиття по місяцях (кварталам) і по декількох видах діяльності, які можуть здійснюватися неприбутковою організацією.

Наприклад, основною діяльністю неприбуткової організації є проведення занять по декількох видах спорту. При складанні загального кошторису на рік така неприбуткова організація враховуватиме надходження доходів і облік витрат по кожному місяцю і кожному виду спорту.

Однією з особливостей складання кошторису є те, що доходи і витрати в кошторисі відображаються по касовому методу, тобто фактично одержані доходи і фактично понесені витрати, а не нараховані, як в бух обліку. Так, в кошторисі безкоштовно одержані основні кошти відображаються у вигляді доходу у тому місяці, в якому відбулося отримання основних коштів, а витрати, пов'язані з їх отриманням, відображаються в цьому ж періоді.

Після складання і затвердження кошторису в наступному періоді або після проведення запланованого проекту проводиться аналіз фактичних сум понесених доходів і витрат на підставі даних бухгалтерського обліку, а також аналіз відхилень.

Однією з особливостей складання кошторису є те, що доходи і витрати в кошторисі відображаються по касовому методу, тобто фактично одержані доходи і фактично понесені витрати, а не нараховані, як в бухгалтерському обліку. Так, в кошторисі безкоштовно одержані основні кошти відображаються у вигляді доходу у тому місяці, в якому відбулося отримання основних коштів, а витрати, пов'язані з їх отриманням, відображаються в цьому ж періоді.

Зверніть увагу Розмір витрат на зміст добродійної організації не може перевищувати 20 % кошторису такої організації в поточному році.

2. **Перевірка установчих документів.** Перевірка установчих документів являє собою початковий етап при проведенні аудита будь-якої організації, оскільки вони є основними документами, що відображають особливості її діяльності. Розуміння діяльності, засноване на аналізі установчих документів, допомагає усвідомити економічну політику некомерційної організації, проведену нею облікову політику, ідентифікувати господарські операції, проведені некомерційною організацією, а також визначити правильність застосування нормативно-правових документів, що регулюють її діяльність.

Основний установчий документ більшості некомерційних організацій – устав. Він є строго індивідуальним і залежить від виду організації. У ньому знаходиться висвітлення різноманіття видів діяльності організацій. Для некомерційних організацій устав має особливе значення, оскільки даний вид організацій має спеціальну правоздатність, яка полягає в тому, що діяльність некомерційної організації повинна бути спрямована на досягнення основної мети, відбитої в установчих документах.

У зв'язку з цим однією з основних цілей аудита некомерційних організацій є зіставлення напрямків діяльності організації, принципів формування і використання її майна з цілями і задачами, визначеними статутом.

3. **Перевірка того, щоб неприбуткова організація була зареєстрована не тільки в Єдиному державному реєстрі як юридична особа, а ще й у Реєстрі неприбуткових організацій.** Особливістю є присвоєння коду неприбутковості для таких організацій залежно від видів діяльності, які вона здійснює. Існують особливості при отриманні доходів неприбутковими організаціями. Оскільки для неприбуткових організацій поняття прибутку не існує, то під доходом у даному випадку розуміють усі цільові та нецільові кошти, які отримує організація для здійснення своєї основної діяльності, що засвідчена статутом.

4. **Аудит доходів.** При отриманні доходу важливим є те, що аудит можна поділити на аудит цільових та нецільових доходів. При цьому особливістю цільових отриманих коштів є контроль грантів – специфічного виду отримання доходу, характерному саме для неприбуткових організацій. Основним тут є перевірка правильності оформлення договору між грантодавцем і організацією та дійсне зіставлення використані кошти саме на ту діяльність, яка була передбачена грантом, а також відповідає статуту організації.

Всі грошові кошти і майно, які поступають неприбутковим організаціям, можна підрозділити на цільові і нецільові.

Цільовими вважаються засоби і майно, що поступає для використання в конкретних цілях, тобто для проведення чітко певних заходів і програм.

Як правило, цілі, на які повинні використовуватися такі засоби або майно, указуються в статуті неприбуткової організації - одержувача засобів чи ж їх визначає особа, яка ці засоби надає.

Цільові засоби можуть поступати неприбутковим організаціям як субсидії, асигнування з бюджету і позабюджетних фондів, цільові внески фізичних і юридичних осіб і т.і.

Таким чином, якщо статутом неприбуткової організації передбачено витрачання засобів, що поступили, тільки на конкретні потреби або таку умову висунуто особою, що надала ці засоби, використовувати їх на інші цілі (для фінансування інших програм або заходів) не можна, оскільки це вважатиметься нецільовим їх використанням.

Проте небагато законодавчих актів, регулюючих діяльність неприбуткових організацій, передбачають відповідальність за нецільове використання засобів, що поступили.

5. **Контроль добродійної допомоги.** Законодавством встановлено, що якщо майно і засоби були передані добродійній організації на конкретні цілі, то вона повинна у обов'язковому порядку надати благодійнику звіт про їх використання. Проте відповідальність за непередставлення такого звіту або використання вказаних засобів не за цільовим призначенням даним Законом не передбачена.

Контроль за цільовим використанням добродійної допомоги у вигляді товарів, робіт, послуг здійснюють місцеві органи виконавчої влади і органи податкової служби.

В той же час за використання засобів, що поступили від благодійника, не на ті цілі, які він вказав, неприбуткова організація може нести договірну відповідальність. Адже отримання коштів від благодійника - це не що інше, як укладення договору пожертвування (ч. 2 ст. 729 ЦК). [4] Якщо пожертвування використовується не за призначенням, благодійник має право вимагати розірвання такого договору (ч. 3 ст. 730 ЦК). [4] В цьому випадку організація зобов'язана повернути засоби, одержані від благодійника (ч. 5 ст. 727 ЦК). [4] Крім того, в договорі, підписаному між благодійником і неприбутковою організацією, може бути передбачена сплата штрафних санкцій за нецільове використання засобів, одержаних за договором.

6. **Контроль гуманітарної допомоги.** Використання гуманітарної допомоги не за цільовим призначенням спричиняє за собою кримінальну і адміністративну відповідальність згідно діючого законодавства.

Товари (предмети) гуманітарної допомоги, які продаються за грошові кошти або за інші види компенсації та виручка за такий продаж конфіскуються у встановленому законодавством порядку.

Єдиним покаранням, передбаченим для одержувачів гуманітарної допомоги, що допустили вказані порушення, може бути виключення з Реєстру одержувачів гуманітарної допомоги на підставі рішення Комісії із питань гуманітарної допомоги при Кабінеті міністрів України. А значить, одержувати гуманітарну допомогу вони не зможуть.

Контроль за використанням гуманітарної допомоги за цільовим призначенням здійснюють відповідні комісії із питань гуманітарної допомоги при Кабінеті міністрів України і органах державної податкової служби. Залежно від розміру засобів, витрачених не за цільовим призначенням, встановлюється адміністративна або кримінальна відповідальність.

9.3. Податковий контроль діяльності неприбуткових організацій

Неприбуткові організації підлягають обов'язковому податковому контролю.

При цьому існують певні особливості при здійсненні податкового контролю нарахування та сплати двох основних податків.

Податок на додану вартість.

Питання обкладення ПДВ регулюються вимогами законодавства. Тобто у разі здійснення неприбутковою організацією операцій, оподаткувань, останньої необхідно почати стежити за об'ємом таких операцій. Якщо їх об'єм не перевищує 3600 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (61200 гривень) впродовж будь-якого періоду з останніх дванадцяти календарних місяців, така організація може не реєструватися платником ПДВ. Як тільки таке перевищення відбудеться, організація повинна реєструватися платником ПДВ у встановленому законом порядку. Надалі така організація розглядається податковими органами як повноцінний платник податків.

Приклад. Територіальний центр обслуговування пенсіонерів і інвалідів, створений рішенням Ізюмської Ради народних депутатів (Харківська область).

Функції територіального центру - виявлення самотніх і непрацездатних громадян і обстеження їх матеріально-побутових умов, визначення потреби в матеріальній, соціально-побутовій і меддопомога.

Територіальний центр обслуговування пенсіонерів і інвалідів за I Півріччя 2006 роки одержав доходи у розмірі 61000 гривень. Даний центр не реєструється як платник ПДВ.

Так, при розгляді операцій, оподаткувань, такими неприбутковими організаціями признається за ними право на отримання податкового кредиту по ПДВ. Але при цьому відзначає, що податковий кредит повинен складатися з сум ПДВ на товари (або основні фонди), витрати, на придбання яких можуть відноситися до категорії валових витрат або

повинні підлягати амортизації. У разі часткового використання в операціях, оподаткувань придбаного майна (товарів), сума податкового кредиту підлягає відповідному коректуванню пропорційно використаній частці.

Заслугує уваги також тлумачення податковою адміністрацією т терміну "добродійна допомога". Діяльність добродійної діяльності направлена на поліпшення матеріального положення одержувачів добродійної допомоги, сприяння соціальної реабілітації малозабезпечених, безробітних інвалідів, інших осіб, що потребують опіки, а також надання допомоги особам, які із-за своїх фізичних або інших недоліків обмежені в реалізації своїх прав і законних інтересів; надання допомоги громадянам, які постраждали унаслідок стихійної біди, екологічних, технологічних, техногенних і інших катастроф в результаті соціальних конфліктів, нещасних випадків, а також жертвам репресій, біженцям.

Добродійні організації організують збір добродійних пожертвувань і внесків від фізичних і юридичних осіб України, іноземних держав і міжнародних організацій як у вигляді грошових коштів, так і у вигляді майна.

За рахунок вказаних засобів добродійні організації проводять культурно-просвітительську" роботу (організують виставки, фестивалі, творчі вечори, концерти, виставки, лекції, створюють культурно-просвітницькі організації і творчі колективи); організують наукові конференції, семінари і інші науково-освітні заходи, тобто проводять фінансово-господарську діяльність. лаготворительные

Б організації є платниками податку на додану вартість. При цьому сума податку, сплачена у зв'язку з придбанням товарів (робіт, послуг), вартість яких відноситься до складу валових витрат і основних фондів або нематеріальних активів, що підлягають амортизації, включається до складу податкового кредиту в тому звітному періоді, в якому була здійснена сплата.

Що стосується питання сплати податку на додану вартість по товарах (роботам, послугам), одержаних як добродійна допомога, то

передбачено звільнення від обкладення податком па додану вартість операцій але наданню добродійної допомоги, а саме безкоштовна передача товарів (робіт, послуг) особам, з метою їх безпосереднього використання в добродійних цілях, а також операції по безкоштовній передачі таких товарів (робіт, послуг) одержувачам (суб'єктам) добродійної допомоги відповідно до законодавства України.

Під безкоштовною передачею слід розуміти надання товарів (робіт, послуг) одержувачем добродійної допомоги без будь-якої грошової, матеріальної або інших видів компенсацій добродійної організації такими одержувачами або іншими особами, пов'язаними з ними. Порушення цього правила прирівнюється до умисного ухилення від оподаткування.

Що стосується можливості отримання податкового кредиту, то оскільки датою виникнення права па податковий кредит є дата списання засобів з банківського рахунку платника податків в оплату товарів (робіт, послуг), при безкоштовному отриманні товарів (робіт, послуг) право на податковий кредит не виникає.

Не підлягають звільненню від оподаткування ПДВ операції за поданням добродійної допомоги у вигляді товарів (робіт, послуг), оподатковуваних акцизним збором, цінних паперів, нематеріальних активів і товарів (робіт, послуг), призначених для використання в підприємницькій діяльності, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України.

Для цілей оподаткування добродійна допомога ділиться на цільову і нецільову.

Цільовою є добродійна допомога, яка надається під певні умови і напрями її витрачання, а нецільовий - яка надається без встановлення таких умов або напрямів.

Тому не підлягає оподаткуванню добродійна і гуманітарна допомога у разі надходження на певних умовах і по напрямках її витрачання. Тобто, якщо неприбуткова організація має можливість відстежити її витрачання і підтвердити це відповідними документами, то об'єкт оподатку-

вання, не виникає. Інакше така неприбуткова організація "перетворюється" на податкового агента щодо об'єкту оподаткування (доходів фізичної особи) зі всіма наслідками такого статусу.

Податок на прибуток

Для неприбуткових організацій, віднесених умовно до безповоротної фінансової допомоги, звільняються від оподаткування.

Безоплатно наданими товарами (роботами, послугами) вважаються:

- товари, що надаються платником податку згідно з угодами дарування, іншими договорами, які не передбачають грошовою або іншої компенсації вартості таких матеріальних цінностей і нематеріальних активів або їх повернення

або без укладення таких угод;

- роботи і послуги, які надаються платником податку без вимоги про компенсацію їх вартості;

- товари, передані юридичній або фізичній особі на відповідальне зберігання і використані їм в його виробничому або господарському обороті.

До основної діяльності не відносяться операції з продажу товарів (робіт, послуг) неприбутковими організаціями, осіб, що не є засновниками, учасниками або членами таких неприбуткових організацій.

(0001) - органи державної влади України. Органи законодавчої, старанної і судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених в Конституції і у відповідності до законів України .

(0002) - установи, організації, створені органами державної влади України, які містяться за рахунок засобів відповідних бюджет.

(0003) - органи місцевого самоврядування

(0004)-учреждения, організації, створені органами місцевого самоврядування, які містяться за рахунок засобів відповідних бюджетів.

(0009)-пенсионные фонди.

(0010) -кредитные союзи

Приклад. Кредитний союз "Зростання" створений з метою соціального і фінансового захисту її членів шляхом залучення їх особистих заощаджень для взаємного кредитування. Союз має статус юридичної особи і зареєстрована як неприбуткова організація.

Кредитний союз "Зростання" за I півріччя 1999 роки одержала доходи:

- членські внески (не підлягають оподаткуванню);
- банківські відсотки - пасивні доходи (не підлягають оподаткуванню);
- проведення учбових платних семінарів (підлягають оподаткуванню на загальних підставах);
- організація виставок (надання в оренду, зокрема павільйони, площ) (підлягають оподаткуванню на загальних підставах).

(0011) - інші юридичні особи, діяльність яких не передбачає отримання прибутку згідно нормам відповідних законів

(0012) - союзу, асоціації і інші об'єднання юридичних осіб, житлово-будівельні кооперативи, створені для представлення інтересів засновників, то стримуються лише за рахунок внесків таких засновників і не проводять господарської діяльності, за винятком отримання пасивних доходи

Законом про податок на прибуток визначено, що від оподаткування звільняються доходи неприбуткових організацій з ознаками неприбуткове 0001, 0002, 0003 і 0004, одержані у вигляді:

- засобів або майна, які поступають безоплатно або у вигляді безповоротної фінансової допомоги або добровільних пожертвувань;
- пасивних доходів;
- засобів або майна, що поступає в такі неприбуткові організації як компенсація вартості одержаних державних послуг, зокрема доходів державних професійно-технічних учбових закладів, одержаних

від виготовлення і реалізації товарів (виконання робіт, надання послуг), пов'язаних з їх основною, статутною діяльністю;

- дотацій або субсидій, одержаних з державного або місцевого бюджетів, державних цільових фондів або в рамках добродійної, зокрема гуманітарної допомоги або технічної допомоги, що надається таким неприбутковим організаціям згідно умовам міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких дана Верховною Радою України, окрім дотацій на регулювання цін на платні послуги, що надаються таким неприбутковим організаціям або через них їх одержувачам відповідно до законодавства, з метою зниження рівня таких цін.

Що стосується пільги по оподаткуванню для першої групи неприбуткових організацій в "частині доходів, що поступають як компенсація державних послуг, то необхідно відзначити, що під такими доходами розуміються які-небудь платні послуги, обов'язковість отримання яких передбачена законодавством і які надаються фізичним або юридичним особам органами виконавчої влади, місцевого самоврядування і створеними ними установами і організаціями, що містяться за рахунок засобів відповідних бюджетів. До таких послуг не відноситься оплата податків, зборів і обов'язкових платежів.

Доходи неприбуткових організацій, віднесених до першої групи, зокрема доходи установ освіти, науки, культури, охорони здоров'я, а також архівних установ, які містяться за рахунок бюджету, зараховуються до складу кошторисів (на спеціальний рахунок) на зміст таких неприбуткових організацій і використовуються виключно на фінансування витрат такого кошторису (включаючи фінансування господарської діяльності згідно їх статутам).

Якщо за наслідками звітного (податкового) року доходи на зміст вказаних організацій перевищують суму визначених кошторисом витрат, сума перевищення враховується у складі кошторису наступного року.

При цьому суми перевищення доходів над витратами вказаних неприбуткових організацій податок на прибуток не сплачується.

Що стосується платних послуг, які можуть надаватися державними установами охорони здоров'я, освіти, архівними установами, Загсами

відповідно до затверджених Кабінетом Міністрів України переліками, то ці послуги не є державними, підлягають оподаткуванню, а доходи від їх надання прямують до відповідних бюджетів або (у разі недостатнього фінансування) використовуються виключно на фінансування витрат по кошторису на зміст цих установ відповідно до нормативів, встановлених Кабінетом Міністрів України.

9.4. Типові порушення в діяльності неприбуткових організацій

Типовими порушеннями в діяльності неприбуткових організацій являються:

- 1) невідповідність діяльності некомерційної організації засновницьким документам - статуту;
- 2) реєстрація організації тільки в Єдиному державному реєстрі, крім цього вона повинна бути зареєстрована в Реєстрі неприбуткових організацій;
- 3) неправильне оформлення договору між грантодавцем і організацією;
- 4) використання засобів одержаних від грантодавця на діяльність, яка не вказана в договорі;
- 5) використання засобів одержаних від грантодавця на діяльність, яка не вказана в статуті;
- 6) цільові засоби були використані на основну діяльність не в тому розмірі, в якому вони були одержані;
- 7) проведення незаконних операцій, які можна віднести до комерційної діяльності.

Тестові завдання для перевірки знань з теми № 9

1. Які організації відповідно до Законів України мають пільги з оподаткування ?
 - а) комерційні організації
 - б) неурядові організації

- в) урядові організації
- г) некомерційні організації

2. Які організаційно-економічні риси характеризують неприбуткові організації ?

- а) автономні
- б) незалежні
- в) самокеровані
- г) добровільні

3. Які позиції відображає сутність некомерційного сектора ?

- а) прямі внески в глобальну економіку
- б) непрямі внески в глобальну економіку
- в) взаємовигідний характер співробітництва комерційного і урядового сектора
- г) взаємовигідний характер співробітництва некомерційного і неурядового сектора

4. Некомерційний сектор розглядається як :

- а) соціальна основа цивільного суспільства
- б) організаційна основа цивільного суспільства
- в) культурна основа цивільного суспільства

5. Які громадяни можуть бути засновниками громадських організацій :

- а) громадяни України
- б) громадяни інших держав
- в) особи без громадянства с 21 року

6. Хто має право стати членом громадських організацій ?

- а) молодіжні організації
- б) громадяни, що досягли 14 літнього віку
- в) пенсійні організації

7. Основний установчий документ більшості некомерційних організацій ?

- а) звіт про фінансові результати
- б) баланс
- в) устав

8. Чи існують особливості при отриманні доходів неприбутковими організаціями ?

9. Контроль неприбуткових організацій включає :

- а) контроль доходів неприбуткової організації
- б) контроль позичок неприбуткової організації
- в) контроль принципів формування і використання майна

10. Які підрозділи включає в себе контроль видатків неприбуткових організацій :

- а) заробітна плата
- б) оподаткування
- в) надходження грантів
- г) благодійна допомога

11. Неприбуткова організація характеризується :

- а) автономністю
- б) самостійністю
- в) незалежністю

12. Громадська організація створюється для задоволення і захисту :

- а) економічних і творчих інтересів
- б) економічних і культурних інтересів
- в) економічних і господарських інтересів

Відповіді на тестові завдання – Додаток П

Практичне завдання № 6 до теми 9

Мета практичного завдання: закріплення та апробація на практиці студентами теоретичних знань з теми: „Аудит та податковий контроль діяльності неприбуткових організацій”, а також здобуття практичних вмінь та навичок здійснення фінансово – господарського контролю за діяльністю неприбуткових організацій.

Умови завдання: необхідно здійснити фінансово-господарський контроль в формі аудиту за діяльністю громадської організації „Все краще - жінкам ”.

Завдання 6.1.

Складіть програму аудиту неприбуткової організації.

На основі Програми аудиту складіть Робочий план аудитора. На основі Програми та Робочого плану складіть алгоритм проведення аудиту неприбуткової організації.

Завдання 6.2.

Використовуючи порожній бланк Балансу підприємства заповніть його так, щоб можна було зрозуміти, що перед Вами знаходиться баланс саме неприбуткової організації.

Завдання 6.3.

Використовуючи порожній бланк Звіту про фінансовий результат заповніть його так, щоб можна було зрозуміти, що перед Вами знаходиться звіт про фінансові результати саме неприбуткової організації.

Завдання 6.4.

Розробіть власний алгоритм перевірки Балансу та Звіту про фінансові результати неприбуткової організації з обов'язковим зазначенням найбільш „слабких місць” цієї звітності і можливих порушеннях при їх складанні.

Завдання 6.5.

Надано фрагмент Звіту про використані кошти громадською організацією „Все краще - жінкам”:

№ з/п	I. Доходи неприбуткової організації (установи)	Код рядка	За звітний квартал	Наростаючим підсумком з початку звітнього року
1	Сума одержаної безповоротної фінансової допомоги або безоплатних надходжень			
1.1	у вигляді коштів	1		
1.2	у вигляді майна	2		
2	Сума одержаних добровільних пожертвувань			
2.1	у вигляді коштів	3		49,6
2.2	у вигляді майна	4		
3	Пасивні доходи			
3.1	Дивіденди	5		
3.2	Відсотки	6		458,2
3.3	Роялті	7		
3.4	одержані страхові виплати і відшкодування	8		
4	Компенсація вартості отриманих державних послуг, які надійшли до неприбуткової організації (установи)			
4.1	у вигляді коштів	9		
4.2	у вигляді майна	10		
5	Доходи від надання державних послуг (видачі дозволів (ліцензій), сертифікатів, посвідчень, реєстрації, інших послуг, обов'язковість придбання яких передбачена законодавством)	11		421,02
6	Доходи у вигляді активів, отриманих від інших неприбуткових організацій (установ) у результаті їх ліквідації	12		
7	Доходи від надання культових послуг	13		62,6
8	Разові або періодичні внески засновників та членів	14		
9	Внески, які надходять до кредитних спілок та пенсійних фондів:			
9.1	на додаткове пенсійне забезпечення	15		
9.2	на інші потреби, передбачені законодавством	16		
10	Доходи від надання платних послуг закладів та установ, що утримуються за рахунок бюджету	17		13,0

11	Доходи від діяльності, здійснення якої дозволяється згідно із законодавством	18		
----	--	----	--	--

Проаналізуйте становище громадської організації „Все краще - жінкам”.

Еталонна відповідь на практичне завдання – Додаток Р

Тема 10. Контроль і аудит в банках

Вивчення теми передбачає розгляд наступних питань:

- 10.1. Діяльність банків як об'єкт банківського контролю
 10.2. Зовнішній контроль діяльності банківських установ
 10.3. Внутрішній контроль та аудит діяльності банківських установ

10.1. Діяльність банків як об'єкт банківського контролю

Діяльність банків підлягає контролю з боку багатьох органів (Рахункова палата, Державна податкова адміністрація, Головне контрольно-ревізійне управління, правоохоронні органи, НБУ, аудиторські фірми тощо). Кожний із зазначених органів і організацій переслідує при перевірці поставлені перед ними цілі, які можуть суттєво відрізнятися і навіть перебувати в протиріччі. Із всіх перерахованих суб'єктів контролю тільки Національний банк України і аудиторські фірми у ході перевірок кредитних організацій керуються *метою забезпечення стабільності банківської системи*, тобто сприяють досягненню однієї з головних цілей банківського регулювання.

Внаслідок чого виникає поняття банківського контролю як специфічної функції управління другим рівнем банківської системи – комерційними банками.

Банківський контроль – це система оцінки успішності виконання цілей, поставлених перед банківською системою, тобто зіставлення реальних досягнень із показниками, що встановлюються регулюючими й управлінськими органами. [91]

Розглядаючи сутність банківського контролю з позицій системного підходу, доцільним є й дослідження його елементів – мети, завдань, суб'єктів, предмету та об'єктів банківського контролю.

Метою банківського контролю є об'єктивне вивчення фактичного стану справ в досліджуваному секторі економіки, виявлення тих факторів та умов, які негативно відображаються на виконанні прийнятих рішень та досягненні поставлених цілей щодо забезпечення надійності й ефективності всієї банківської системи.

Основними завданнями контролю в комерційних банках є виявлення збігів або відхилень (недоліків) в системі регулювання банківської системи, сприяння усуненню виявлених відхилень та вироблення ефективних рішень. *Предметом* банківського контролю є стан економічних, організаційних, інформаційних та деяких інших характеристик банківської системи. *Об'єктами контролю в установах банків* є: банківська система в цілому; сам банк та його підрозділи; операції, що здійснюються банком; облік і звітність; діяльність банків (рис. 10.1).

Рис.10.1. **Об'єкти банківського контролю [91]**

Суб'єкти банківського контролю можна представити як ззовні (з боку державних і з боку незалежних контролюючих органів), так і зсередини. До суб'єктів банківського контролю з боку держави відносяться: Рахункова палата Верховної Ради України, Контрольні управління при Адміністрації Президента України, Головне контрольно-ревізійне управління, Міністерство економіки України, Національний банк України, Державна податкова адміністрація України, Державне Казначейство України, Фонд державного майна України, антимонопольний комітет, державні позабюджетні фонди (як-то Пенсійний фонд), Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, правоохоронні органи та інші згідно чинного законодавства. В якості суб'єктів *незалежного контролю* виступають незалежні аудиторські фірми, а суб'єктами *внутрішнього контролю* є спостережна рада, ревізійна комісія, правління (рада ди-

ректорів), функціональні підрозділи банку, його служба внутрішнього аудиту.

Таким чином, контроль за діяльністю банків здійснюється як ззовні, так і з середини (рис. 10.2).

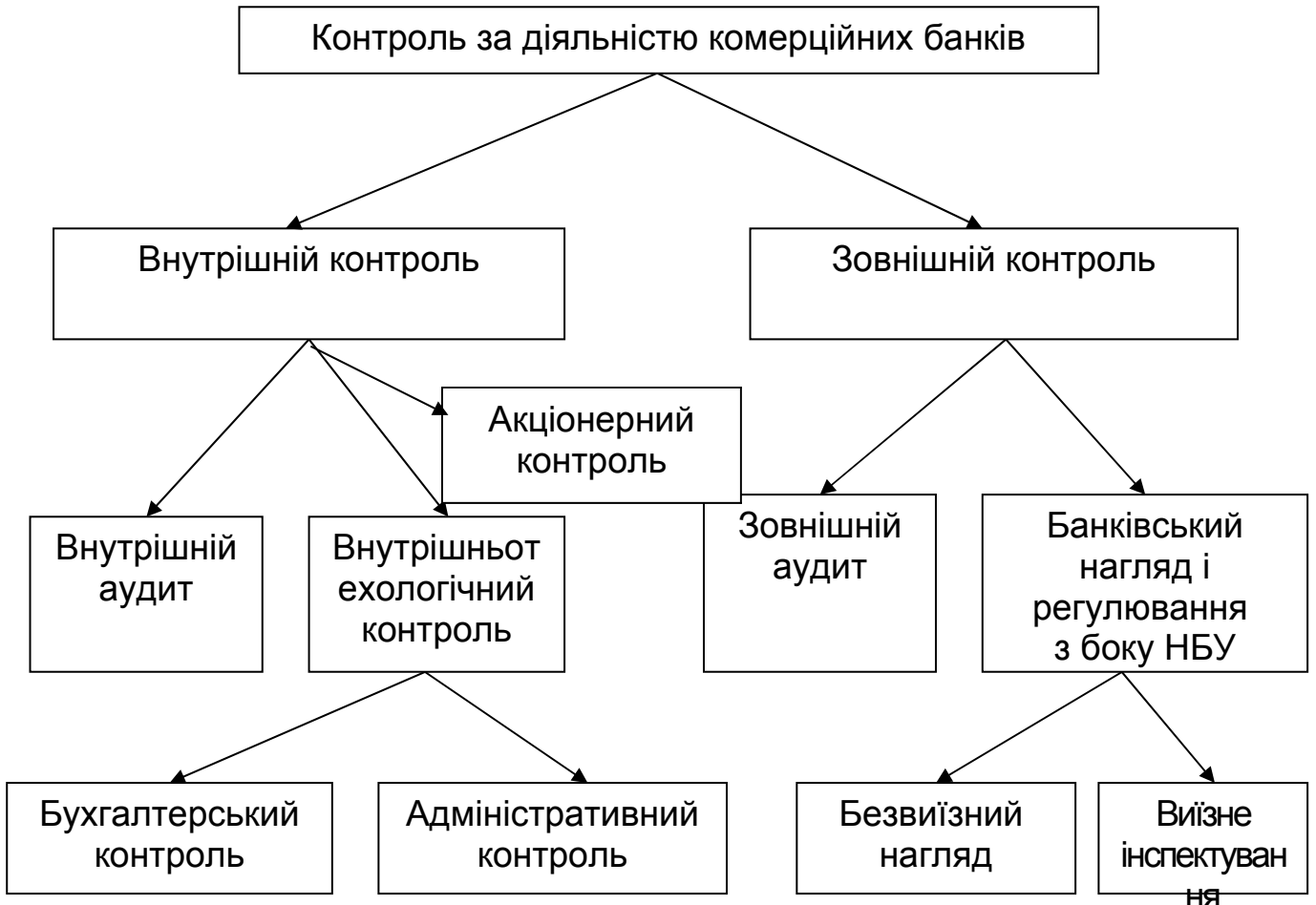

Рис. 10.2. Система контролю за діяльністю банків України [91]

Таким чином, контроль за діяльністю банківських установ являє собою складну систему, яка має два основні напрями: зовнішній контроль та внутрішній контроль.

10.2. Зовнішній контроль діяльності банківських установ

Зовнішній контроль діяльності банківських установ включає систему банківського нагляду і регулювання з боку НБУ та зовнішній аудит. Банки підпадають під більш жорстке державне регулювання та нагляд, ніж підприємства.

В Україні згідно із Законом "Про банки і банківську діяльність", а також Законом "Про Національний банк України" функції *банківського*

регулювання та нагляду здійснює НБУ.

Терміни «регулювання банківської діяльності» і «нагляд за банківською діяльністю», що є складовими назви однієї з підсистем зовнішнього банківського контролю, досить часто вживаються як синоніми; часом під *регулюванням* розуміють систему правил і норм, на базі яких організовується діяльність банків, а під *наглядом* — функції уповноважених органів, котрі коригують роботу банківських установ відповідно до цих норм. Насправді, це різні поняття, але дуже взаємопов'язані.

Такі українські автори, як В.І.Грушко, С.М.Лаптев, К.Є.Раєвський під **регулюванням банківської діяльності** розуміють насамперед створення відповідної правової бази. По-перше, розробка та ухвалення законів, що регламентують діяльність банків (наприклад, Закон про Центральний банк країни, Закон про банки і банківську систему). По-друге, ухвалення відповідними установами, уповноваженими державою, положень, що регламентують функціонування банків, у вигляді нормативних актів, інструкцій, директив. Вони базуються на чинному законодавстві і конкретизують, роз'яснюють основні положення законів. Законодавчі і нормативні положення визначають такі межі поведінки банків, які сприяють надійному та ефективному функціонуванню банківської системи [83].

Під банківським наглядом розуміють, насамперед, моніторинг процесів, що мають місце у банківській сфері на різних стадіях функціонування банків, а саме: створення нових банків та їхніх установ; діяльності банків; реорганізації та ліквідації банків [83, с. 11].

Регулятивно-наглядові органи мають повноваження застосовувати до банків певні коригувальні заходи, а також заходи примусового впливу з метою регулювання їхньої діяльності. Ці заходи можуть розглядатися одночасно як елемент банківського нагляду і як елемент банківського регулювання. Отже, *поняття регулювання банківської діяльності та банківський нагляд дуже тісно переплітаються.*

Стосовно формування *організаційної структури системи банківського нагляду і регулювання в Україні*, слід відзначити, що **регулятивну функцію** виконують різні департаменти центрального апарату НБУ з урахуванням їхнього функціонального призначення. Так, дія-

льність комерційних банків на валютному ринку регулює департамент валютного регулювання, департамент готівково-грошового обігу регламентує порядок роботи банків з готівковою національною валютою, департамент бухгалтерського обліку та розрахунків визначає порядок бухгалтерського обліку і звітності в банках тощо.

Значну роль у виконанні функцій банківського регулювання та нагляду відіграє **система банківського нагляду НБУ**, що функціонує як єдиний механізм у складі центрального апарату та регіональних управлінь НБУ. На рівні центрального апарату НБУ у 2000 році відповідно до вимог принципів Базельського комітету та Постанови Національного банку України «Про організацію діяльності банківського нагляду» від 15.12.2000 р. № 491 було сформовано нову *структуру банківського нагляду* в системі Національного банку України [110, с. 95].

Базельський комітет – Міжнародний комітет з банківського нагляду, який часто називається Базельським (за місцем його базування у Швейцарії у м. Базелі при Банку міжнародних розрахунків). Базельський комітет є найавторитетнішою організацією у світі щодо визначення політики в галузі банківського регулювання та нагляду. До комітету входять представники центральних банків і органів банківського нагляду дев'яти європейських країн, а також США, Канади та Японії. Комітет було створено в 1974 р. у зв'язку з глобалізацією банківської системи через координацію зусиль національних регулятивно-наглядових банківських органів. Комітет не є директивною структурою. Мета його діяльності – надати можливість кожній країні користуватися його досвідом і рекомендаціями в галузі банківського регулювання та нагляду з урахуванням особливостей національної економіки. Станом на сьогодні Базельський комітет виробив 25 основних принципів – «Базельські принципи», які є основою для організації діючого банківського нагляду і регулювання банківської діяльності багатьох розвинутих країн світу та тих, що розвиваються.

Відповідно до консультативного листа Базельського Комітету з банківського регулювання ефективний **нагляд** за діяльністю кредитних організацій є невід'ємним компонентом стабільної економіки, в якій банкі-

вська система відіграє головну роль, а саме здійснює розрахунки, мобілізує і розподіляє грошові кошти. **До завдань банківською нагляду** належать: забезпечення надійності і раціональності банківських операцій, акумулювання банками капіталів і резервування коштів, достатніх для управління ризиками. Відомо, що стабільна економіка не може існувати виключно за допомогою ринкових важелів і разом з ефективною економічною політикою нагляд є важливою умовою фінансової стабільності в кожній окремій країні. **Основна мета нагляду** – мінімізація ризику фінансових втрат вкладників і інших кредиторів, а також підтримка надійної банківської системи.

Згідно з Законом України "Про Національний банк України" **банківський нагляд** – це система контролю та активних впорядкованих дій НБУ, спрямованих на забезпечення дотримання банками та іншими фінансово-кредитними установами у процесі їх діяльності законодавства України і встановлених нормативів з метою забезпечення стабільності банківської системи та захисту інтересів вкладників і кредиторів.

Нагляд за банками НБУ та його установами традиційно здійснюють двома методами: *безвиїзний* (дистанційний, заочний) нагляд; *виїзне інспектування* банків.

Безвиїзний нагляд – це дистанційний моніторинг діяльності окремих банків і банківської системи в цілому, а також застосування наглядовими органами певних заходів з метою реагування на проблеми і недоліки, виявлені в діяльності банків. У більшості країн безвиїзний нагляд ґрунтується на аналізі звітності (балансовий звіт, звіт про прибутки/збитки та інші супутні форми), що подається органам банківського нагляду на регулярній основі і дає їм можливість постійно поновлювати інформацію про фінансовий стан банків, зокрема про їхню капітальну позицію, ліквідну позицію, рентабельність, а також певною мірою і про якість активів.

Дані звітності аналізуються і зводяться у статистичні звіти, за якими розраховуються різноманітні стандартні показники. Такі звіти дають змогу виявляти, чи дотримуються банками економічні нормативи; досліджувати тенденції в діяльності банків за певний період; проводити порівня-

льний аналіз за групами банків. У деяких країнах органи безвізного банківського нагляду можуть здійснювати моніторинг великих кредитів, кредитів, що надані інсайдерам, моніторинг позичальників, які несвоєчасно повертають банківські позички, тощо.

Безвізний нагляд використовується як система раннього застереження, що дає змогу наглядовим органам ухвалювати рішення про застосування до банків коригувальних заходів до загострення ситуації або до проведення інспекційної перевірки на місці. Проте слід зазначити, що безвізний нагляд може бути ефективним лише за умови, що він провадиться на основі достовірної звітності, отриманої від банків, та у разі дотримання ними певних стандартів обліку, звітності, високого рівня комп'ютеризації банківської діяльності.

Інспекційні перевірки банків на місцях мають проводитися кваліфікованими спеціалістами банківського нагляду, які здатні оцінити ступінь ризиків, можливих у діяльності того чи іншого банку, і визначити якість управління цими ризиками. Інспектування дає змогу органам банківського нагляду перевіряти такі аспекти діяльності банків:

- достовірність звітності;
- дотримання законів і нормативних актів;
- надійність управління банком;
- стійкість фінансового стану банку.

Порівняно з безвізним наглядом *інспекційні перевірки надають наглядовим органам більше можливостей* щодо виявлення реальної якості банківських активів, якості управління банком і взагалі реального фінансового стану банку. Проте цей метод нагляду є більш трудомістким, потребує більшої кількості персоналу.

Оптимальний варіант банківського нагляду передбачає координацію зусиль безвізного нагляду та інспектування, тому що ці наглядові методи є взаємодоповнюючими. Слід також додати, що наглядові органи повинні мати контакт з керівниками банків і глибоке розуміння банківської діяльності.

Обов'язковим елементом системи банківського нагляду і регулювання з боку НБУ є **пруденційне регулювання або пруденційний нагляд** (від англ. *prudential* – розсудливий, обережний).

Згідно Положення «Про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України» **пруденційний нагляд** – це система банківського нагляду, при якій головна увага органів нагляду зосереджується на регулярному проведенні оцінки загального фінансового стану, результатів діяльності та якості керівництва. Методика пруденційного нагляду вивчає дотримання банком вимог чинного законодавства, нормативних актів Національного банку України, *економічних нормативів* тощо.

З метою забезпечення економічних умов стійкого функціонування національної банківської системи, захисту інтересів вкладників та кредиторів комерційних банків та відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» Національний банк України встановлює для всіх комерційних банків такі *обов'язкові економічні нормативи*: нормативи капіталу; нормативи ліквідності; нормативи кредитного ризику; нормативи інвестування; норматив ризику загальної відкритої валютної позиції банку.

За надання Національному банку недостовірної інформації щодо економічних нормативів банки несуть відповідальність згідно з вимогами чинного законодавства України.

Контроль за дотриманням комерційними банками встановлених економічних нормативів здійснюється щоденно (за щоденними формами звітності) та щомісячно (на підставі форм звітності за 1 число місяця).

Дію зазначених економічних нормативів регламентує Інструкція НБУ «Про порядок регулювання діяльності комерційних банків». Вона побудована на основі останніх вимог Базельського комітету, що містять 25 базових принципів, якими необхідно керуватися для ефективної роботи системи банківського нагляду.

Взагалі банківський нагляд існує в різних формах понад 100 років. Вперше банківський нагляд був запроваджений у Сполучених Штатах Америки, а згодом – у країнах Західної Європи. Останнім часом

практика банківського нагляду почала широко застосовуватись і в країнах, що розвиваються. Кожна держава будує систему нагляду та контролю діяльності комерційних банків за власним сценарієм, покладаючи виконання наглядових функцій на один із зазначених органів: Центральний банк країни, Міністерство фінансів, Незалежне агентство.

У першому випадку головним елементом системи нагляду є Центральний банк країни, який забезпечує стабільність фінансової системи. Як правило, такий принцип організації системи нагляду розповсюджений переважно у країнах, що будують ринкову економіку, а саме в Україні, Росії та інших.

У другому випадку нагляд за діяльністю банків здійснює Міністерство фінансів. Такий підхід використовується в Канаді, Австрії, Норвегії.

За третім варіантом банківський нагляд здійснюється Незалежним агентством, яке підзвітне парламенту чи президенту. У деяких країнах повноваження щодо нагляду за банківською діяльністю покладаються на корпорацію зі страхування депозитів.

У США нагляд за діяльністю банків здійснюється з боку кількох органів: Федеральної резервної системи (яка виконує функції центрального банку), Міністерства фінансів (контролера грошового обігу) і Незалежного агентства (Федерального комітету зі страхування депозитів).

Незалежно від організаційної форми побудови нагляду за комерційними банками здійснюється на загальних принципах Базельської конвенції.

Під час здійснення банківського регулювання і нагляду використовуються різні важелі впливу з метою забезпечення ліквідності, достатності капіталу і надійності функціонування банківської системи. Від якості банківського нагляду в значній мірі залежать своєчасність розкриття порушень в організації банківської діяльності і можливості передбачення різного роду зловживань.

Разом з банківським наглядом зовнішній контроль за банками здійснюється за допомогою **зовнішнього аудиту**.

Органи банківського нагляду тісно співпрацюють із зовнішніми аудиторами. Так, НБУ висуває певні вимоги до здійснення обов'язкових аудиторських перевірок банків, отримує висновки незалежних аудиторських організацій про результати діяльності банків.

Зовнішній аудит – це підприємницька діяльність по незалежній перевірці бухгалтерського обліку і бухгалтерської звітності організацій. Метою аудиту є відображення точки зору про достовірність бухгалтерської звітності і відповідності порядку ведення бухгалтерського обліку законодавству.

Під достовірністю звітності розуміють ступінь точності її даних, яка дозволяє користувачу звітності робити вірні висновки про результати господарської діяльності, фінансовому та майновому стану аудированих осіб і приймати обґрунтовані висновки, які базуються на цих висновках.

Розширене тлумачення зовнішнього аудиту включає супутні аудиторські послуги, у тому числі становлення, відновлення і ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності; податкове консультування; аналіз фінансово-господарської діяльності, економічне і фінансове консультування; управлінське консультування, у тому числі зв'язане з реструктуризацією організацій.

Зовнішній аудит проводиться на основі договору, який укладається з аудиторською організацією. Укладанню договору може передувати лист-зобов'язання виконавця про згоду на проведення аудиту.

Договір може бути одноразовим або довгостроковим зі вказівкою у ньому: предмету договору; термінів виконання аудиторських послуг; прав і обов'язків сторін; вартості здійснюваних аудиторських послуг; відповідальності сторін за невиконання або неналежне виконання зобов'язань, які передбачені договором.

Під час укладання договору на виконання аудиторських послуг пред'являються ліцензії, номер і дата видачі яких вказується у договорі.

Аудиторська перевірка може також проводитися індивідуальним підприємцем – аудитором, який має відповідну ліцензію, яка дозволяє йому займатися аудиторською діяльністю.

Метою зовнішніх аудиторських перевірок є підтвердження достовірності банківської звітності, дотримання банком вимог нормативно-правових актів; аналіз діяльності банків; підготовка і представлення аудиторського висновку.

Перевірці підлягає: стан і склад річної бухгалтерської звітності; достовірність і повнота річного балансу банку; можливість приймати участь в інноваційних проектах; цільове використання кредитних ресурсів та інвестицій; повнота і своєчасність формування власного капіталу банку; фінансовий стан банку.

До проведення поглиблених перевірок діяльності окремих підрозділів, наприклад кредитного, чи обробки даних часто залучаються і зовнішні аудитори та консультанти. Такі перевірки можуть зосереджуватися на процедурах діяльності (операційних процедурах). Закінчивши ці перевірки, аудитори можуть порекомендувати банку (крім усього іншого) посилити систему контролю або підвищити ефективність її діяльності. Банки часто наймають зовнішніх аудиторів та інших спеціалістів для надання допомоги керівництву в специфічних сферах діяльності, таких, як оподаткування та системи управління.

Зовнішні аудитори можуть надавати свої послуги кілька разів на рік. **Обов'язкова перевірка фінансової звітності** проводиться щорічно, здебільшого наприкінці року, звіт про неї пишеться відразу після початку нового року. Інші типи інспекцій та перевірок проводяться у різні терміни (при потребі). Взагалі, зовнішній аудит націлено на те, щоб допомогти бухгалтеру відтворювати у фінансових звітах свою власну позицію.

10.3. Внутрішній контроль та аудит діяльності банківських установ

По відношенню до банку контроль може бути не тільки зовнішнім, але й **внутрішнім**. **Система внутрішнього контролю** – це важлива складова управління комерційним банком, яка є основою безперебійного

його функціонування. Дієві заходи внутрішнього контролю сприяють виконанню головних задач банку, досягненню ним стратегічних та оперативних цілей. Така система спонукає співробітників банку дотримуватися чинного законодавства та нормативних актів, а також розробленої банком політики, планів, внутрішніх правил та процедур, вчасно виявляти та знижувати ризик непередбачених витрат чи втрати репутації банку.

Підвищений інтерес до внутрішнього контролю в банківській системі України сьогодні посилюється у зв'язку з чисельними банкрутствами банків.

З метою забезпечення надійності, законності, ефективності, а також безпеки банківських операцій та діяльності кожен комерційний банк повинен мати внутрішній механізм, який захищає від потенційних помилок, втрат та різноманітних порушень. Саме цю роль виконує внутрішній контроль банку у вигляді *акціонерного, внутрішньотехнологічного контролю та внутрішнього аудиту*.

Суб'єктами внутрішнього контролю банку є: спостережна рада; ревізійна комісія; правління (рада директорів); функціональні підрозділи; служба внутрішнього аудиту.

Акціонери здійснюють прямий контроль за діяльністю банку шляхом отримання необхідної інформації від його керівництва про результати діяльності установи за звітний період. Рада банку контролює діяльність правління, а ревізійна комісія – фінансово-господарську діяльність банку.

Ревізійна комісія:

контролює дотримання банком законодавства України і нормативно-правових актів Національного банку України;

отримує для попереднього розгляду звіти внутрішніх та зовнішніх аудиторів;

вносить на загальні збори акціонерів або засідання спостережної ради банку пропозиції щодо будь-яких питань, з компетенції ревізійної комісії, які стосуються фінансової безпеки і стабільності банку та захисту інтересів клієнтів.

Ревізійна комісія за дорученням загальних зборів акціонерів, ради банку або на вимогу учасника (учасників), які володіють у сукупності

більше 10% голосів, перевіряє фінансово-господарську діяльність банку. Вона має право залучати до ревізій та перевірок як зовнішніх, так і внутрішніх експертів та аудиторів.

Ревізійна комісія складає акти щодо перевірки звітів і балансів банку і доповідає про результати ревізій та перевірок загальним зборам акціонерів чи спостережній раді банку. Без висновку ревізійної комісії загальні збори учасників (акціонерів) не мають права затверджувати фінансовий звіт банку.

Крім того, діяльність банку контролюється з боку *Правління* (Ради директорів) банку та його функціональних підрозділів. Цей контроль називається **внутрішньотехнологічним**. Його постійно здійснює головний бухгалтер щодо правильності та законності відображення в обліку всіх банківських операцій, при цьому такий контроль входить до посадових обов'язків всіх його співробітників – відповідальних виконавців та керівників підрозділу.

Згідно Положення «Про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України» **внутрішньотехнологічний визначено як «внутрішній контроль в банку»**, що являє собою сукупність процедур, які забезпечують достовірність та повноту інформації, яка передається керівництву банку, дотримання внутрішніх та зовнішніх нормативних актів при здійсненні операцій банку, збереження активів банку і його клієнтів, оптимальне використання ресурсів банку, управління ризиками, забезпечення чіткого виконання розпоряджень органів управління банку в досягненні мети, яка поставлена в стратегічних та інших планах банку.

Внутрішньотехнологічний контроль – це сукупність процедур, що забезпечують дотримання положень внутрішніх і зовнішніх нормативних актів при здійсненні операцій банку та достовірність і повноту інформації. Він поділяється на *бухгалтерський* та *адміністративний*.

Система **внутрішньотехнологічного** контролю, як і всі інші процедури банку, має бути чітко регламентована. Документація за процедурами такого контролю (у паперовій або електронній формі) повинна бути доступною для користування працівниками банку.

Бухгалтерський контроль – це сукупність процедур (деталізований опис здійснення конкретних банківських операцій), що забезпечують збереження активів банку та достовірність звітності, що складається службою бухгалтерського обліку на основі даних, отриманих від функціональних підрозділів. Такий контроль включає в себе:

заходи щодо забезпечення безпомилкового відображення операцій відповідно до їх економічної сутності;

продуктивність системи документообігу;

наявність операційних процедур, елементами яких є: опис операцій встановлення відповідальності осіб, які їх здійснюють; розподіл обов'язків між виконавцями в процесі проведення банківської операції;

ухвала, запис та контроль за здійсненням операцій; внутрішні перевірки до моменту виконання операцій автоматизованого контролю тощо.

Бухгалтерський контроль може бути первинним та подальшим, тобто таким, що здійснюється після відображення операції в обліку і повинен надати можливість впевнитися в тому, що:

операції проведені тільки за загальним та/або спеціальним дозволом керівництва банку;

операції відображені та оцінені згідно з вимогами облікової політики банку;

система аналітичного обліку дає змогу відстежувати використання ресурсів та рух активів банку;

розпорядження активами здійснюється лише у межах встановлених повноважень;

інвентаризація активів та зобов'язань (балансових та позабалансових) здійснюється з певною регулярністю, а виявлені недоліки усуваються належним чином. Порядок проведення первинного та подальшого контролю визначається службою бухгалтерського обліку банку самостійно, тобто банк встановлює перелік операцій, які вимагають додаткового контролю; визначає обсяг та частоту перевірок окремих ділянок роботи працівників бухгалтерської служби, порядок здійснення логічного та арифметичного контролю за достовірністю звітності.

Первинний контроль здійснює працівник банку, який, виходячи зі змісту документів, наданих в електронному або паперовому вигляді, перевіряє правильність їх оформлення і наявність порушень процедур бухгалтерського обліку. Після здійснення перевірки документ підписується працівником банку.

Працівники банку, які підписали будь-який розрахунковий документ, не маючи на це права, несуть відповідальність згідно з чинним законодавством України. Таку ж саме відповідальність несуть працівники банку, які мають право підпису у разі перевищення ними своїх повноважень.

Якщо операції за рахунками підлягають додатковому контролю, то виконавець передає необхідні документи іншому працівнику банку, на якого покладені повноваження щодо здійснення контролю. Працівник, що контролює, перевіrivши правильність оформлення операції, підписує документи і передає виконавцю для відображення операції за відповідними рахунками.

Головні бухгалтери банків, їх заступники, начальники відділів та інші працівники, на яких покладено обов'язки подальшого контролю, повинні систематично перевіряти стан обліково-операційної роботи.

У процесі перевірок з'ясовуються причини порушень правил здійснення операцій і ведення бухгалтерського обліку. За результатами перевірок вживаються заходи щодо усунення виявлених порушень та їх недопущення в майбутньому.

Працівників, які залучаються до проведення подальших перевірок (крім працівників, що здійснюють первинний контроль, заступника головного бухгалтера і начальників відділів) призначає головний бухгалтер, виходячи з обсягу операцій у банку.

Адміністративний контроль – це сукупність процедур, які дозволяють визначити законність здійснюваних операцій, ступінь виконання стратегічних і поточних планів, ефективність залучення і використання ресурсів. Його мета - забезпечення відповідної стандартизації внутрішньобанківських процесів, координація дій підрозділів, удосконалення організаційної структури управління, проведення комплексного аналізу

тощо. Адміністративний контроль дозволяє виявити ризики і вжити ефективних заходів щодо їх мінімізації.

До системи адміністративного контролю належать:

методи закріплення повноважень та обов'язків;

методи контролю, що застосовує керівництво для проведення моніторингу результатів роботи;

принципи та практика у сфері трудових ресурсів тощо.

Таким чином, структура адміністративного контролю складається з організаційної схеми та всіх ухвалених керівництвом банку принципів і процедур.

Адміністративний контроль передбачає розподіл повноважень між працівниками банку таким чином, щоб жоден працівник або обмежена група працівників не змогли зосередити в своїх руках всі необхідні для здійснення повної операції повноваження (прийом, оплата, зберігання). Для цього операційний цикл будь-якої операції поділяється на такі етапи:

дозвіл на операцію;

облік;

здійснення платежів;

контроль/аудит операцій.

Існує взаємозв'язок між системою внутрішньотехнологічного банківського контролю та внутрішнім аудитом.

Внутрішній аудит перевіряє стан внутрішньотехнологічного контролю в усіх підрозділах банку. Внутрішній аудитор надає рекомендації щодо удосконалення систем внутрішньотехнологічного контролю, але не може безпосередньо його змінити, оскільки ці рекомендації керівництво може прийняти чи відхилити. Тому внутрішній аудитор не несе відповідальності за стан систем внутрішньотехнологічного контролю в банку. Чим ефективніше працює ця система, тим менше часу потрібно витратити на проведення внутрішнього аудиту.

Внутрішній аудит – ключовий і обов'язковий елемент системи внутрішнього контролю в банку.

У нашій країні юридичне впровадження внутрішнього аудиту в банках першим розпочав НБУ, прийнявши 20 березня 1998 року по-

станову № 114, якою затвердив *Положення «Про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України»* (далі – *Положення*).

Згідно з ним під **внутрішнім аудитом банку** розуміється «незалежна оцінка системи внутрішнього контролю, встановленого у комерційному банку». Головна увага внутрішнього аудиту зосереджена на аналізуванні інформаційної системи, включаючи систему бухгалтерського обліку і супутніх видів контролю, вивченні фінансової та операційної інформації, дослідженні економічності та ефективності операцій.

Внутрішній аудит оцінює дві площини банківської діяльності: безпосередньо банківські операції і системи внутрішнього контролю.

Кожна з цих площин перетинається множиною структурних підрозділів, з яких складається організаційна система банку.

Підрозділи банку здійснюють такі види банківської діяльності: казначейську; операційну (розрахунково-касову, депозитну); кредитну; інвестиційну; посередницьку тощо. **Отже, об'єктами** внутрішнього аудиту є функціональні (департаменти, управління, відділи) та виробничі структурні підрозділи (філії) банку, а також види банківської діяльності: банківські операції, системи внутрішнього контролю тощо.

Внутрішній аудит є похідною функцією контролю і визначається як підсистема з основними цілями, функціями і методикою, яка знаходиться у взаємозв'язку з іншими функціями управління і кооперує з ними.

Основною метою внутрішнього аудиту в банку можна вважати незалежну оцінку і вдосконалення систем (або системи) внутрішнього (або внутрішньотехнологічного, бо в Положенні його визначають як «внутрішній») контролю банку.

Основною функцією внутрішнього аудиту банку є забезпечення прогнозування ризиків банківської діяльності в межах встановлених обмежень.

Основним принципом внутрішнього аудиту банку є принцип незалежності.

Основними задачами внутрішнього аудиту банку є: оцінка адекватності і ефективності системи внутрішньотехнологічного контролю; проведення ідентифікації і ефективності процедур управління ризи-

ками і методик оцінки ризиків; оцінка і контроль правильності і законності відображення в обліку і звітності банківських операцій; перевірка виконання встановлених стандартів; проведення спеціальних розслідувань; представлення звітів Правлінню банку, Аудиторському комітету, Спостережній раді, НБУ.

Класифікація внутрішнього аудиту в банках – це виділення однотипних груп внутрішнього контролю, згрупованих за певними ознаками (табл. 10.1).

Таблиця 10.1

Класифікація внутрішнього аудиту в банку

Класифікаційна ознака	Вид аудиту	Зміст аудиту
За часом огляду подій	Операційний аудит Стратегічний аудит	Операційний аудит відображає процеси, що здійснені банком у минулому або в теперішній час. Стратегічний аудит передбачає оцінку нинішніх дій банку з позиції досягнення стратегічних цілей у майбутньому
За Організацією	Однопредметний Багатопредметний	Прості види аудиту, пов'язані з однією або двома малотрудомісткими функціями, можуть виконуватися одним аудитором. Аудит трудомістких або різнотипних функцій може виконуватися колективом аудиторів
За типами проведення	Фінансовий Аудит на відповідність Управлінський аудит	Підтвердження інформації, що міститься у фінансовій та управлінській звітності. Перевірка дотримання підрозділами банку встановлених правил та процедур. Оцінка ефективності діяльності як банку в цілому, так і його окремих центрів відповідальності

За змістом та функціями внутрішній аудит поділяється на операційний та стратегічний. В Україні сьогодні проводиться лише операційний аудит. Це обумовлено тим, що більшість бухгалтерських процедур не формалізовані і не автоматизовані, а рівень кваліфікації внутрішніх аудиторів не завжди є високим.

Потреба у стратегічному аудиті в українських банках виникне лише за умови налагодження стратегічного управління діяльністю банку. Це передбачає розробку та запровадження корпоративної стратегії розвитку банку. Стратегічний аудит згодом стане новим додатковим напрямком внутрішнього аудиту банківської діяльності.

За організацією внутрішній аудит поділяють на одно- і багатопредметний. Прикладом однопредметного аудиту є перевірка окремої банківської операції (овердрафта), а багатопредметного — внутрішньобанківських операцій.

Розрізняють три основних *типи аудиту*: фінансовий аудит, аудит на відповідність та управлінський (операційний). Переважно на такі типи поділяють зовнішній аудит. Але їх можна використовувати, характеризуючи і певні види внутрішнього аудиту.

Тестові завдання для перевірки знань з теми № 10

1. *Основними завданнями контролю в комерційних банках є...*
2. *Стан економічних, організаційних, інформаційних та деяких інших характеристик банківської системи – це ...*
 - А) предмет банківського контролю
 - Б) об'єкт банківського контролю
 - В) середовище банківського контролю
3. *Зовнішній контроль діяльності банківських установ включає...*
 - А) система банківського нагляду і регулювання з боку НБУ
 - Б) зовнішній аудит
 - В) інспектування

4. Функції *банківського регулювання* здійснює

А) *відділ внутрішнього аудиту банку*

Б) *ревізійна комісія*

В) *НБУ*

5. Базельський комітет було створено в...

А) 1976р.

Б) 1974 р.

В) 1954 р.

6. Метою діяльності Базельського комітету є...

7. Нагляд за банками НБУ та його установами традиційно здійснюють наступними методами:

А) *дистанційний*

Б) *регулюючий*

В) *виїзне інспектування*

8. Система банківського нагляду, при якій головна увага органів нагляду зосереджується на регулярному проведенні оцінки загального фінансового стану, результатів діяльності та якості керівництва – це...

А) *пруденційний нагляд*

Б) *банківський нагляд*

В) *внутрішній контроль в банку*

9. Вперше банківський нагляд був запроваджений у...

А) *Франція*

Б) *Іспанія*

В) *США*

10. В Норвегії нагляд за діяльністю банків здійснює ...

А) *Міністерство фінансів*

Б) *Аудиторська палата*

В) *Міжнародний банк*

11. Бухгалтерський контроль може бути ...
- А) первинним та подальшим
 - Б) первинним та наступним
 - В) первинним та вторинним
12. Сукупність процедур, які дозволяють визначити законність здійснюваних операцій, ступінь виконання стратегічних і поточних планів, ефективність залучення і використання ресурсів – це...
- А) бухгалтерський контроль
 - Б) адміністративний контроль
 - В) банківський нагляд

Відповіді на тестові завдання – Додаток П

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

Законодавчі і нормативні акти

1. Конституція України. - К.: Вища школа, 1996. - 35 с.
2. Бюджетний кодекс України. – Х.: Право. – 2005. – 164 с.
3. Господарський кодекс України (зі змінами та доповненнями) // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.
4. Цивільний кодекс України (зі змінами і доповненнями) // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.
5. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22.04.93 р. № 3125 – XII (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 23. – С.244
6. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 № 996 – XIV // Бухгалтерський облік і аудит. – 1999. №6. – С. 9 – 13.
7. Закон України «Про внесення змін в Конституцію України» від 26.01.93р. №2222-IV (зі змінами та доповненнями) // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.
8. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання фінансовим правопорушенням, забезпечення ефективного використання бюджетних коштів, державного і комунального майна» від 15.12.2005 р. № 3202-IV // Урядовий кур'єр. – 2006. – №2. – 5 січня. – С. 6.
9. Закон України «Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні» від 26.01.93р. №2939-XII (зі змінами та доповненнями) // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.
10. Закон України „Про державну підтримку сільського господарства України” від 24.06.04р. за №1877 – IV. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

11. Закон України „Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг” від 06.07.1995 р. за №265/95 – ВР. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

12. Закон України „Про колективне сільськогосподарське підприємство ” 14.02.1992р. за №2114 – XII (зі змінами і доповненнями). // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

13. Закон України „Про ліцензування певних видів господарської діяльності” від 01.06.2000р. за №283/97 – ВР (з чинними змінами і доповненнями). // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

14. Закон України „Про оподаткування прибутку підприємств” від 22.05.97 р. № 283/97-ВР// Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

15. Закон України „Про патентування деяких видів підприємницької діяльності” від 23.03.1996р. за № 98/96 – ВР (зі змінами та доповненнями). // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

16. Закон України „Про плату за землю”, затверджений Постановою ВР N 2536-XII від 03.07.92р. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

17. Закон України „Про порядок погашення зобов’язань перед бюджетами та державними цільовими фондами” від 21.12.2000 р. № 2181 (із змінами та доповненнями) // Вісник податкової служби України. – 2003. - № 5. – С. 2 – 30.

18. Закон України „Про податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів ” від 18.02.1997р. за №75/97 // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

19. Закон України „Про податок на додану вартість” від 3.04.97 р. №168/97-ВР // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

20. Закон України «Про Рахункову палату» від 26.01.93р. №2939-XII (зі змінами та доповненнями) // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

21. Закон України „Про сільськогосподарську кооперацію ” від 17.07 1997р. за № 469/97 – ВР (зі змінами і доповненнями). // Ліга: еліт. Закон

Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

22. Закон України „Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 років” від 18.01.01.р. № 2238 –ІІІ. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

23. Закон України „Про теплопостачання ” 02.06.2005.р. за № 2633 – ІV. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

24. Закон України „Про туризм ” від 15.09.1995 р.за 324/95 – ВР (із змінами і доповненнями). // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

25. Закон України „Про фіксований сільськогосподарський податок” від 17.12.98.р. за № 320-ХІV (зі змінами і доповненнями). // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

26. Постанова КМУ „Про затвердження переліку органів ліцензування” від 14. 11. 2000 р. за № 1698// Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

27. Постанова КМУ „Про затвердження переліку послуг, що належать до побутових і підлягають патентуванню ” від 27.04.1998 р. за №576 // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

28. Постанова КМУ „Про затвердження порядку державної акредитації закладу охорони здоров'я» від 15.07.1997 р. за № 765// Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

29. Постанова КМУ „Про послуги з охорони здоров'я, операції з надання яких закладами охорони здоров'я, які мають спеціальний дозвіл на надання таких послуг, звільняються від обкладення податком на додану вартість ” від 5.10.1998 р. за № 1602// Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

30. Постанова КМУ від 1 березня 1999 р. N 303 про затвердження Порядку встановлення нормативів збору за забруднення навколишнього природного середовища і стягнення цього збору// Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

31. Загальні умови укладення договорів підряду в капітальному будівництві. Затвержені Постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.2005 р. за № 668. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

32. Інструкція по обліку продукції і матеріалів в сільсько-

господарський підприємствах. Затверджена Наказом Міністерства сільського господарства СРСР ВІД 15.07.1980р. за № 269-I // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

33. Інструкція про відкриття реєстраційних рахунків органами Державного казначейства України. Затверджена наказом Головного управління Державного казначейства України від 9,05,1997р. за №32. Зареєстрована в Міністерстві юстиції України 12.05.1997р. за 3 72/1976. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

34. Інструкція про облік роздрібного товарообороту і товарних запасів. Затверджено наказом Міністерства статистики України від 28.12.1996р. за № 389 // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

35. Інструкція про порядок обчислення і справляння збору за спеціальне використання водних ресурсів та збору за користування водами для потреб гідроенергетики затверджена Наказом МФУ від 01.10.99 N 231/539/118 // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

36. Інструкція про порядок оформлення суб'єктами господарювання операцій при здійсненні комісійної торгівлі непродовольчими товарами. Затверджено наказом Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України від 08.07.1997р. за 3343. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 19.08.1997 р. за 324/2128. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

37. Інструкція про порядок позначення роздрібних цін на товари народного споживання в підприємствах роздрібної торгівлі та громадського харчування. Затверджено наказом Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України від 04.01.1997р. за №2 (з чинними доповненнями). // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

38. Інструкція про порядок приймання, транспортування, зберігання, відпуску та обліку нафти та нафтопродуктів на підприємствах і організаціях України: затверджено Спільним наказом Держнафтопрому, Мі-економіки, Мінтрансу, Держстандарту, Держкомстату України від 02.04.1998р. за № 81/38/101/235/122.-К.,1998 // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

39. Інструкція щодо обліку молодняка тварин, птиці та тварин на

відгодівлі. Затверджена наказом Мінсільгосппроду України від 15.01.97р. за№7 // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

40. Ліцензійні умови впровадження господарської діяльності з надання послуг з перевезення пасажирів і вантажів автомобільним транспортом загального користування. Затверджені наказом Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємства, Міністерства транспорту України від 18.12.2203р. за № 16/985 // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

41. Ліцензійні умови провадження будівельної діяльності (вишуквальні та проектні роботи для будівництва, зведення несучих та огорожуючі конструкцій, будівництво та монтаж інженерних і транспортних мереж, затверджені наказом Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємства, Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 13.09.2201р. за №112/182. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

42. Методика нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів. Затверджена постановою КМУ від 23.03.95р. за №213. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

43. Методичні рекомендації з організації та ведення бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах: Затв. наказом Міністерства аграрної політики України від 02.07.2001р. за №189.- К.,2001. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

44. Методичні рекомендації з організації та проведення державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів, затверджені Наказом Головкиру України від 13.03.2007 №50. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга” – 2007.

45. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: Затв. наказом Міністерства аграрної політики України від 18.05.2201р. за № 132 (зі змінами). – К.,2001. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

46. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання

собівартості робіт (послуг) на підприємствах і в організаціях житлово-комунального господарства. Затверджені наказом Держбуду України від 06.03.220 р. за №47. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

47. Методичні рекомендації з проведення Органами державної контрольно-ревізійної служби аудиту фінансової та господарської діяльності бюджетних установ, затверджені Наказом Головкин України від 19.12.2005 №451. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга” – 2006.

48. Методичні рекомендації з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності. Затверджено наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 22.05.2002р. за №145. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

49. Методичні рекомендації з формування собівартості будівельно-монтажних робіт. Затверджено наказом Державного комітету України з будівництва та архітектури від 16.02.2004р. за №30. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

50. Методичні рекомендації з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті. Затверджені наказом Міністерства фінансів України від 5.02.2001р. №65. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

51. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості. Затверджено наказом Державного комітету промисловості політики України від 2.02.2001р. за №47. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

52. Методичні рекомендації по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, розрахунків та незавершеного виробництва сільськогосподарських підприємств: додаток до листа Міністерства аграрної політики від 04.12.03р. за №37-27-12/14023. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

53. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: Видання 2006 року. / Пер. з англ. мови О.В. Селезньов, О.Л. Ольховікова, О.В. Гик, Т.Ц. Шарашидзе, Л.Й. Юрківська, С.О. Куліков. – К.: ТОВ «ІАМЦ АУ «СТАТУС»», 2006. – 1152 с.

54. Наказ Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва, Міністерства охорони здоров'я України „Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з медичної практики ” від 16.02.2001р. за №38/63 (зі змінами і доповненнями). // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

55. Наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики „Про затвердження Переліку продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації в Україні” від 01.02.2005р. за №28 (зі змінами і доповненнями). // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

56. Наказ Державного комітету України по туризму „Про затвердження Методичних рекомендацій щодо обліку витрат, які входять до собівартості туристичного продукту та порядок формування фінансових результатів, що враховуються при оподаткуванні прибутку суб'єктів туристичної діяльності” від 04.06.1999р. за №23. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

57. Наказ Державної туристичної адміністрації України „Порядок виготовлення (технічний опис), обліку, зберігання та контролю за використанням бланків ваучерів на надання туристичних послуг” від 06.06.2005р. за №50. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

58. Наказ Державної туристичної адміністрації України „Про затвердження порядку оформлення ваучера на надання туристичних послуг та його використання” від 06.06.2005р. за №50. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

59. Наказ ДПАУ від 24.12.2003 N 625 Про затвердження форми податкового розрахунку комунального податку// Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

60. Наказ ДПА України „Про затвердження форми податкової накладної, книги обліку придбання та книги обліку продажу товарів (робіт, послуг), порядку їх заповнення” (зі змінами та доповненнями) від 30.05.97р. №165 // Вісник податкової служби України. – 1997. - № 23. – С. 17 – 34.

61. Наказ Міністерства охорони здоров'я України „Про подальше

удосконалення атестації лікарів ” від 19.12.1997р. за №359 (зі змінами і доповненнями). // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

62. Норми витрат палива і мастильних матеріалів на автомобільному транспорті. Затверджені наказом Міністерства транспорту України від 10.02.1998р. за №43. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

63. Норми експлуатаційного пробігу автомобільних шин. Затверджено наказом Мінтрансу України від 08.12.1997р. за №420. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

64. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 18 „Будівельні контракти ”. Затверджене наказом МФУ від 28.04.2001 р. за № 205// Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

65. Положення про підрядні контракти у будівництві України. Затверджено протоколом Науково-технічної ради Державного Комітету України у справах будівництва і архітектури від 15.12.1993р. за №9. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

66. Положення про планування контрольно-ревізійної роботи органами державної контрольно-ревізійної служби, затверджене наказом Головки КРУ від 26.10.2005 № 319 // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга” – 2006.

67. Положення про порядок справляння та обліку фіксованого сільськогосподарського податку. Затверджене Постановою КМУ від 23.04.1999 р. за № 658 // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

68. Порядок заняття торгівельною діяльністю і правила торгівельного обслуговування населення. Затверджене Постановою КМУ від 8.02.1995 р. за № 108 // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

69. Порядок заповнення і подання розрахунку суми податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів. Затверджений наказом ДПА України від 17.09.2001 р. за № 373 // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

70. Порядок обліку бракованих товарів, повернутих покупцями, у разі здійснення гарантійних замін товарів, а також обліку покупців, що отримали таку заміну або послуги з ремонту (обслуговування).

Затверджено наказом ДПА України від 27.06.1997 р. за № 203 // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

71. Порядок подання звітності, пов'язаної із застосуванням реєстраторів розрахункових операцій або використанням книг обліку розрахункових операцій (розрахункових книжок). Затверджено наказом ДПА України від 1.12.2000 р. за № 614 // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

72. Порядок складання податкового розрахунку земельного податку. Затверджений наказом ДПА України від 26. 10.2001 р. за № 434 // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

73. Порядок справлення плати за користування надрами для видобування корисних копалин, затверджений постановою КМУ від 12.09.97 р. № 1014// Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

74. Порядок справляння і базові нормативи плати за користування надрами та геологорозвідувальні роботи встановлено постановою КМУ № 1014 // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

75. Правила визначення вартості будівництва (ДБН Д.1.1.1 - 2000). Затверджені наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 27.08.2000 р. за № 174 // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

76. Правила роботи закладів (підприємств) громадського харчування, затверджено наказом Мінекономіки від 24.07.2002 р. N 219, зі змінами та доповненнями // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

77. Правила торгівлі в розстрочку. Затверджені постановою КМУ від 25.04.2002 р. за № 595 // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

78. Правила утримання житлових будинків та прибудинкових територій. Затверджені наказом Держжитлокомунгоспу України 17.05.2005 р. за № 76 // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

79. Санітарні правила для підприємств громадського харчування, включаючи кондитерські цехи та підприємства, що виробляють м'яке морозиво, затверджені спільним наказом Міністерства охорони здоров'я СРСР і Мінторгу СРСР від 19.03.91 р. // Ліга: еліт. Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.

Підручники (навчальні посібники)

80. Білуха М.Т., Дмитренко М.Г., Микитенко Т.В. Фінансовий контроль: теорія, ревізія, аудит: Підручник. За ред. засл. діяча науки і техн. України, д.е.н., проф. М.Т. Білухи. – Вид. друге перероб. і доп. – К.: Українська академія оригінальних ідей. – 2006. – 888 с.

81. Бутинець Ф.Ф., Виговська Н.Г., Малюга Н.М., Петренко Н.І. Контроль і ревізія: Підручник. / За редакцією проф. Ф.Ф. Бутинця. – 3-є вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2002. – 544 с.

82. Галузіна С.М., Пупшис Т.Ф. Международный учет и аудит. – СПб.: Питер, 2006.. – 272 с.

83. Грушко В.І., Лаптев С.М., Любунь О.С., Раєвський К.Є. Банківський нагляд: Навч.посібн. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 264 с.

84. Державний фінансовий контроль: ревізія та аудит / П.К. Германчук, І.Б. Стефанік, Н.І. Рубан та ін.. – К.: НВП «АВТ», 2004.

85. Дікань Л. В. Контроль і ревізія.– Київ: вид. ЦНЛ – 2004.– 245 с.

86. Дікань Л. В. Контроль і ревізія. Навчальний посібник. – Київ: Знання – 2007.– 327 с.

87. Дікань Л.В., Щербаков О.І., Ольховський Ю.А. Контроль в бюджетних установах. Х., „ИНЖЕК”, 2007. – 302 с.

88. Журавель Г.П., Крупка Я.Д., Палюх М.С., Гуцайлюк Л.С., Фаріон Т.І. Бухгалтерський облік: особливості в галузях економіки. Навч. посібник: Тернопіль. Економічна думка, 1999. – 449 с.

89. Зінкевич О.В., Левицька С.О., Мосійчук М.М., Нагавичко І.П., Немкович О.Б. Бухгалтерський облік в галузях народного господарства. Навчальний посібник. – Рівне: НУВГП, 2006. – 456 с.

90. Крисюк В.І., Каленський М.М., Бутко А.Д., Юрченко О.В. Ревізія і контроль у промисловому підприємстві: Навч. посібник. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – 126 с.

91. Кривцова Т.О. Контроль і аудит в банках: Навч.посібник. – Х.: Вид-во ХНЕУ,

92. Куркін М.В., Поникаров В.Д. Ревізії за зверненням правоохоронних органів. Навчальний посібник. Харків: Східно-регіональний центр гуманітарно – освітніх ініціатив, 2003. – 412 с.

93. Мурашко В.М., Сторожук Т.М., Мурашко О.В. Контроль і ревізія фінансово-господарської діяльності: Навч. посібник / За заг. ред. П.В. Мельника. – К.: ЦУЛ, 2003. – 311 с.

94. Петрик О.А., Фенченко М.Т. Аудит у зарубіжних країнах. Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: КНЕУ, 2002. – 168 с.

95. Поникаров В.Д. Контроль і ревізія. Теорія економічного контролю. Навч. посібник. – Харків: Вид. ХДЕУ, 1999. – 92 с.

96. Сухарева Л.А., Петренко С.Н. Контроль и ревизия: Практикум Учебное пособие. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003. – 202 с.

97. Усач Б.Ф. Контроль і ревізія. Підручник. – К.: Знання-Прес, 2002. – 253 с.

98. Шпиг А.А. Ревизия и контроль в торговле. – М.: Экономика, 1982. – 232 с.

Додаткова

99. Аверьянова Е. Правовые аспекты создания и деятельности неприбыльных организаций // Баланс, № 3, март 2005, С. 4-23.

100. Бариніна-Закірова М.В. Зовнішній фінансовий контроль у Литві // Фінансовий контроль. – 2005. – № 3 (26). – С. 61-66.

101. Басанцов І.В. Державний фінансовий контроль: регіональні аспекти: Монографія. – Київ: ВД «Корпорація», 2006. – с. 234.

102. Борисенко М. Благие намерения: налогообложение неприбыльных организаций // ГлавБух, №9 (226) февраль 2004, С. 8 – 17

103. Дрогобецький І.Ф. Сучасні аспекти здійснення міжнародного податкового аудиту // Аудитор України. - №6(68). - С. 23 – 27

104. Золотухин А. Федот, да не тот (отличия в бухучете у «прибыльных» и неприбыльных организаций) // Бухгалтерия № 36 (711), 4 сентября 2006 года, С. 61-63
105. Калюга Є.В. Фінансово-господарський контроль у системі управління: Монографія. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2002. – 311 с.
106. Лавріненко А.А. Аудит у системі фінансово-господарського контролю // Фінанси України, № 8, - 2002. – С. 137-140
107. Мамишев А.В. Характерні аспекти організації державного фінансового контролю за рубежом // Фінанси України. – 2003. – №11.
108. Орлова О. Организация и ведение бухгалтерского учета \\\ Баланс, №3, март 2005, С. 30-35.
109. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш. Современный экономический словарь. – М.: ИНФА-М, 1996. – 496 с.
110. Яценюк Л.П. Роль банківського нагляду в забезпеченні фінансової стійкості банківського сектора України // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – №10 (28). – С.92 – 97.

ГЛОСАРІЙ

Автомобільний транспорт - один з основних видів транспорту по перевезенню вантажів і пасажирів, що виконує потреби підприємств і організацій, міського і сільського населення в перевезеннях.

Акт ревізії — двосторонній документ, у якому знаходять відображення наслідки ревізії фінансово-господарської діяльності підприємств, установ, організацій, а також роботи фінансових органів щодо складання і виконання бюджету, наведено перелік фактів виявлених порушень і додаткових резервів збільшення доходів та скорочення витрат.

Акцизний збір - посередній податок на високорентабельні і монопольні товари (спиртні напої, тютюнові вироби та інші). Кабінетом Міністрів України встановлюється перелік товарів і розмірів ставки акцизного збору на окремі види товарів.

Арифметичний перерахунок - перевірка, яка здійснюється шляхом перерахунку результатів таксування, загальних підсумків, узгодження нарахувань та утримань (знижок) тощо з метою визначення правильності підрахунків і виявлення крадіжок, прихованих за неправильними арифметичними діями

Асистенти аудитора – співпрацівники, які не є аудиторами та запрошуються для виконання окремих аудиторських процедур.

Аудиторський висновок – офіційний документ, засвідчений підписом і печаткою аудитора (аудиторської фірми), що складається у встановленому порядку за результатами проведення аудита й містить у собі висновок щодо вірогідності звітності, повноти й відповідності чинному законодавству й установленим нормативам бухгалтерського обліку фінансово-господарської діяльності

Будівництво - складний процес, що вимагає безліч узгоджень, воно регламентується великою кількістю нормативної документації, зокрема державними будівельними нормами.

Бюджетний контроль - контроль за операціями бюджетного процесу під час складання, розгляду, затвердження, внесення змін, виконання бюджету чи звітування про його виконання.

Виробництво – вид підприємницької діяльності, в результаті якої створюються нові матеріальні або нематеріальні продукти.

Вищий орган аудиту – державний орган певної країни, який виконує в силу закону вищі державні аудиторські функції в даній країні.

Відпускна ціна - ціна, яка складається з собівартості, прибули, податків;

Вільна ціна - ціна, яка встановлюється продавцем товару з урахуванням кон'юнктури ринку, попиту і пропозиції.

Внутрішній казначейський контроль – сукупність процедур, які забезпечують достовірність та повноту інформації, яка передається керівництву Державного казначейства, дотримання положень нормативних актів при здійсненні операцій щодо виконання бюджетів.

Внутрішній контроль - незалежна діяльність з перевірки та оцінки роботи суб'єкта господарювання в інтересах останнього, метою якого є висловлення думки контролера відносно ефективності організації і функціонування суб'єкта господарювання, визначити чи має фінансова звітність підприємства суттєві перекручення.

Господарський контроль – контроль за законністю та ефективністю господарської діяльності підприємства, установи, організації.

Громадською організацією вважається об'єднання громадян, створене для задоволення і захисту своїх законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національних, спортивних і інших загальних інтересів.

Державне казначейство – самостійна організаційна одиниця, яка формує власну кадрову, господарську та інформаційно-технічну політику розвитку казначейської системи

Державне комерційне підприємство – підприємство, що функціонує в державному секторі на комерційній основі з метою здійснення задач економічної політики або суспільних задач.

Державний аудит - перевірка та аналіз фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку та достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю.

Діючі активи – сукупні активи за відрахуванням нематеріальних.

Договірна ціна – 1) вартість підрядних робіт, за яку підрядна організація, визначена виконавцем робіт, згодна виконати об'єкт замовлення; 2) ціна, яка встановлюється за домовленістю між виробником(продавцем) і споживачем (покупцем) товарів;

Дотація —фіксована в сумі грошова допомога, що при певних умовах надається вищестоящим бюджетом нижчестоящому з метою забезпечення виконання ними своїх функцій без обмеження сфери використання коштів на безповоротній основі і не вимагає вкладання коштів з боку отримувача. За економічним характером цей вид допомоги є особливим видом асигнувань державного бюджету. Дотації надаються в деяких випадках для збалансування доходів і видатків місцевих бюджетів, а також державних підприємств та господарських організацій. Через систему дотацій місцевим бюджетам, промисловим підприємствам на різних етапах розвитку загальнодержавної економіки здійснюється перерозподіл суспільного продукту і національного доходу між окремими галузями господарства. Згідно з міжнародно визнаною термінологією, це є незв'язаний, загальний, безумовний, генеральний трансферт.

Економічний контроль – сукупність економічних відносин, які виникають у системі взаємодії та управління продуктивними силами і виробничими процесами.

Забудовник - організація, яка веде будівництво для себе і здійснює його фінансування незалежно від способу ведення будівництва.

Засоби фінансово-господарського контролю – інформаційно-законодавча база, яка забезпечує досягнення необхідного результату

при проведенні фінансово-господарського контролю.

Знання бізнесу – загальне знання економіки та особливостей галузі, до якої належить перевіряємий суб'єкт, та більш певне знання того, яким чином він здійснює власну діяльність.

Зустрічна перевірка документів - перевірка, яка проходить шляхом звірки (співставлення) даних, відображених у документі, що перевіряється, з даними другого примірника цього самого документа чи із записами в інших взаємопов'язаних документах, які зберігаються на підконтрольному об'єкті або в інших підприємствах, установа

Інвентаризація –перевірка наявності та стану об'єкта контролю, що здійснюється шляхом спостереження, вимірювання, реєстрації та порівняння отриманих даних.

Індивідуальний автотранспорт - автотранспортні засоби фізичних осіб, використовувані ними тільки для власних потреб.

Інспектування полягає у документальній і фактичній перевірці певного комплексу або окремих питань фінансово-господарської діяльності суб'єкта контролю і проводиться у формі ревізії.

Казначейський контроль – 1) контроль виконання державного та місцевих бюджетів безпосередньо в процесі затвердження бюджетних призначень, розподілу та доведення бюджетних асигнувань, прийняття бюджетних і фінансових зобов'язань до отримання товарів і послуг та здійснення платежу з бюджетних рахунків з метою зменшення кількості та обсягів порушень бюджетного законодавства та підвищення ефективності використання коштів бюджетів усіх рівнів; 2) форма обслуговування державного бюджету України та контроль за використанням державних фінансових ресурсів і активів.

Капітальний ремонт - ремонт, що виконується для відновлення справності і повного або наближеного до повного відновлення ресурсу виробу (роботи по заміні кузова, рами, одночасною заміною не більше трьох агрегатів).

Контроль - система відносин з приводу систематичного спостереження і перевірки ходу функціонування відповідного об'єкта деякого суспільного, виробничого або іншого процесу контролюючими орга-

нами, установами, уповноваженими особами з метою встановлення відхилень об'єкта контролю від заданих параметрів.

Контрольні дії – які-небудь дії суб'єкта фінансово-господарського контролю.

Контрольні операції – сукупність взаємозв'язаних дій, спрямованих на досягнення цілей фінансово-господарського контролю.

Короткостроковий торговий патент видається для проведення торгової діяльності впродовж обмеженого часу. Він використовується для проведення ярмарків, виставок-продажів і т.д. Термін дії короткострокового торгового патенту - від 1 до 15 днів. Термін дії інших видів патентів - 12 календарних місяців.

Купувальна ціна - ціна, по якій товар отримується;

Ліцензія - документ, що видається Кабінетом Міністрів України або уповноваженим їм органом виконавчої влади, згідно якому власник ліцензії має право займатися певним видом підприємницької діяльності.

Незавершене виробництво складається з продукції, що не пройшла всіх стадій обробки, передбачених технологічним процесом, а також неуккомплектованих виробів, що не пройшли випробувань і технічного приймання.

Незалежний аудит - незалежна перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів.

Некомерційний сектор – ефективний постачальник соціально значимих послуг, що відрізняється не тільки здатністю оперативно реагувати на потреби населення, нові соціальні виклики і проблеми, але і характеризується низькими адміністративними витратами.

Неприбуткова організація – самостійна організація, яка системно здійснює господарську діяльність, яка здійснюється суб'єктами хазяйнування, та направлена на досягнення економічних, соціальних та інших результатів без цілі отримання прибутку.

Обслуговуюча організація – організація, що надає перевіряємому суб'єкту послуги по виконанню операцій та підготовки, пов'язаної з ними звітності або послуги по веденню обліку операцій та опрацюванню пов'язаних з ними даних.

Оптова торгівля - продаж торговими підприємствами товарів іншим підприємствам і організаціям роздрібної торгівлі, громадського харчування, суб'єктам підприємництва. Продаж проводиться партіями, а товар отримується, як правило, безпосередньо у виробника. Сфера оптової торгівлі - товарні склади, магазини, що мають функціональні майданчики для зберігання і продажу товарів у великих розмірах.

Оптова ціна - ціна, по якій підприємство-виробник реалізує свою продукцію оптовим покупцям. Вона складається з ціни підприємства-виробника (собівартість плюс прибуток) і знижки (націнки) на користь збутової організації для покриття збутових витрат і отримання прибутку;

Оптовий товарообіг - виручка від продажу товарів певними партіями іншим підприємствам, організаціям.

Організація фінансово-господарського контролю – система (комплекс) заходів, спрямованих на координацію та функціонування дій взаємопов'язаних та взаємозалежних окремих частин (елементів) системи з метою здійснення контролю за фінансово-господарською діяльністю певного суб'єкта господарювання.

ПДВ - частина знов створеної доданої вартості, яка вноситься до бюджету при кожному етапі виробництва товарів.

Первинні документи — письмове свідоцтво про здійснення певних операцій, яке надає юридичну силу даним бюджетного обліку. Первинна документація забезпечує бюджетному обліку суцільне та неперервне відображення діяльності підприємств, установ та організацій. Дійсними вважаються тільки вірно оформлені документи, а саме ті, в яких присутні всі реквізити — обов'язкові показники, що забезпечують первинним документам силу закону. Такими реквізитами є: назва підприємства (організації, установи), назва документа, його помер, дата, короткий зміст операції, її кількісний та грошовий вираз, підписи осіб, відповідальних за дану операцію.

Пільговий торговий патент дає право його власнику здійснювати торгівлю виключно товарами вітчизняного виробництва (поштові марки, листівки, періодичні видання засобів масової інформації, проїзні квитки, товари народних промислів).

Планування – один з методів управління, який полягає в розробці і практичному вживанні планів, які визначають майбутній стан економічного суб'єкта, шляхи, способи і засоби його досягнення.

Податковий контроль - огляд і дослідження первинної бухгалтерської та іншої документації підприємства на предмет правильного і своєчасного вирахування і сплати ним податкових платежів у бюджет.

Податковий контроль – установлена законодавством сукупність прийомів і способів керівництва компетентних органів, що забезпечують дотримання податкового законодавства і правильність вирахування, повноту і своєчасність внесення податку в бюджет або позабюджетний фонд.

Послуги – підприємницька діяльність, що на відміну від виробництва продукції, полягає у постачанні на ринок таких цінностей, які не мають матеріального характеру.

Поточний ремонт - ремонт, що виконується для забезпечення або відновлення працездатності виробу (одночасна заміна не більше двох базових агрегатів або будь-якого ремонту агрегатів).

Продажна ціна - ціна, по якій товар реалізується оптом, дрібним оптом, у роздріб;

Ревізія – документальний спосіб перевірки діяльності суб'єкта господарювання з точки зору дотримання законності та доцільності здійснення господарських операцій, ефективності та якості роботи на основі використання даних обліку, звітності та інших джерел.

Реєстри аналітичного обліку слугують для обліку деталізованих даних, що детально характеризують усі сторони відносин. Необхідні для управління та керування роботою підприємств, установ, організацій, контролю та планування обсягу коштів, інше.

Реєстри синтетичного обліку слугують для обліку інформації про склад та рух коштів, їхні джерела та господарські процеси в узага-

льненому вигляді та в єдиному грошовому вимірюванні (виразі).

Результат контрольних дій – узагальнюючий документ, який складається за результатами фінансово-господарського контролю в залежності від його форми

Робоча документація - неофіційні (чернеткові) записи, в яких службова особа, яка здійснює контрольний захід, фіксує отриману в його процесі інформацію, з метою подальшої її опрацювання. Ці записи здійснюються лише з метою забезпечення складання офіційної документації і тому після завершення контрольного заходу робоча документація знищується особою, яка безпосередньо її склала, за винятком передбачених законодавством випадків, що регламентують її зберігання.

Роздрібна торгівля - продаж товарів самому споживачу в розмірах, відповідних його щоденним некомерційним потребам, а сам товар, як правило, отримується на оптових базах або у оптових продавців. Сфера роздрібної торгівлі - магазини, намети, кіоски, лотки і т.д.

Роздрібна ціна - ціна, по якій товари продаються кінцевим споживачам. Вона включає вартість витрат виробників товарів і торгових організацій і прибуток;

Роздрібний товарообіг - виручка від продажу споживчих товарів безпосередньо населенню, як за готівку, так і по розрахункових чеках банків, через організований споживчий ринок.

Сертифікат відповідності - документ, виданий уповноваженим органом, підтверджуючий, що продукція або послуга відповідно ідентифікована і відповідає конкретному стандарту або іншому нормативному документу.

Сертифікат якості - документ, що засвідчує якість товару, що поставляється, містить показники якості, технічні характеристики, передбачені договором. Видається підприємством-виробником або експортером. Він складається в декількох екземплярах, один з них прямує з вантажем, інший пред'являється разом з рахунком для оплати.

Сертифікація - один з ефективних методів, що дозволяють на підставі випробувань продукції в спеціалізованих лабораторіях (центрах) забезпечити захист прав споживача шляхом уявлення їм достовірної і

об'єктивної інформації про їх властивості, характеристики і відповідність стандартам.

Сільське господарство - одна з основних галузей матеріального виробництва. Його призначення - забезпечити потреби населення в продуктах харчування і промисловість в сільськогосподарській сировині. У цих умовах особливе значення набуває обліку, за допомогою якого забезпечується збереження сільськогосподарської власності і продукції, правильне використання насіння, кормів, пального, машин, дотримання госпрозрахунку і підвищення рентабельності господарства.

Собівартість будівельно-монтажних робіт - витрати будівельної організації, безпосередньо пов'язані з виконанням на свій ризик і власними силами за замовленням підприємств, установ, організацій і громадян.

Собівартість перевезень (робіт, послуг) - виражені в грошовій формі поточні витрати транспортних підприємств, безпосередньо пов'язані з підготовкою і здійсненням процесу перевезень вантажів і пасажирів, а також виконанням робіт і послуг тих, що забезпечують перевезення.

Собівартість товару - витрати, пов'язані з виробництвом і реалізацією товарів. Підприємства повинні реалізовувати товари за ціною вище за його собівартість, щоб одержати прибуток.

Собівартість туристичного продукту – вартісна оцінка матеріальних та інших витрат, які використовуються у процесі виробництва та продажу туристичного продукту, а також інших витрат на його просування та реалізацію.

Спеціальний торговий патент засвідчує право суб'єкта підприємства на особливий порядок оподаткування. Ті, хто придбав такий патент, не сплачує: ПДВ, прибутковий податок, податок на прибуток підприємства, податок на землю, збір за спеціальне використання природних ресурсів, збори на соціальне і пенсійне страхування, комунальний податок, ринковий збір, збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі у сфері послуг. Власники спеціального патенту не зобов'язані застосовувати касові апарати. Але вони не мають право перейти на спрощену систему оподаткування, обліку і звітності. Спеці-

альний торговий патент застосовується на обмежених територіях (курортна зона, вільні економічні зони).

Способи фінансово-господарського контролю – конкретні шляхи досягнення наміченого результату за допомогою наявних засобів, обумовлених завданнями фінансово-господарського контролю.

Суб'єкти будівництва - підприємства, які надають будівельні послуги (загальнобудівельні та спеціалізовані підприємства).

Суб'єкти надання стоматологічних послуг – підприємства, установи та організації різних форм власності, а також приватні особи, які можуть надавати стоматологічні послуги за умов наявності необхідної матеріально-технічної бази і кваліфікованих фахівців.

Субвенція (вид субсидії) — грошова допомога, що надається вищестоящим бюджетом нижчестоящому з метою забезпечення ними реалізації конкретних цілей і обумовлена вкладанням коштів з боку отримувача; при нецільовому використанні кошти підлягають поверненню. Згідно з міжнародно визнаною термінологією, це зв'язаний, спеціальний, умовний трансферт, який надається при певній участі у фінансуванні з боку отримувача.

Суб'єкти фінансово-господарського контролю – контролюючі органи, уповноважені на проведення фінансово-господарського контролю в розрізі всіх його форм.

Субсидія — грошова допомога, то надається вищестоящим бюджетом нижчестоящому з метою забезпечення ними реалізації конкретних цілей, але без необхідності вкладання коштів з боку отримувача. При нецільовому використанні кошти підлягають поверненню. Згідно з міжнародно визнаною термінологією, це зв'язаний, спеціальний, умовний трансферт, що не вимагає участі у фінансуванні з боку отримувача.

Супровідна документація - листи та інформації, складені за результатами контрольних заходів (листування з органами державної влади, зокрема з правоохоронними органами, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання і громадянами, з питань, які стосуються результатів контрольного заходу, інші офіційні документи, оформлені після закінчення контрольного заходу; внутрішні документи

суб'єктів державного фінансового контролю щодо розгляду або оцінки результатів контрольних заходів).

Сфера діяльності – вид робіт чи послуг, передбачених статутом організації, підприємства

Сфера торгово-виробничої діяльності - громадське харчування (кухні, кафе, ресторани, бари і т.д.).

Технічне обслуговування - комплекс операцій по підтримці працездатності під час використання, зберігання і транспортування автотранспорту. Розрізняють наступні його види: щоденне обслуговування (ЕО); перше технічне обслуговування (ТО-1); друге технічне обслуговування (ТО-2); сезонне технічне обслуговування; техобслуговування під час консервації і на лінії.

Товар - матеріальна або нематеріальна власність, що реалізовується на ринку. Товаром можуть бути продукти фізичної і розумової праці, результати послуг, земля, її надра, - тобто все те, що має споживну вартість і може обмінюватися на інший товар (гроші) власником. У вузькому значенні під товаром розуміється продукт праці, виготовлений і призначений для обміну.

Товарообіг - процес обміну товарів на гроші. Товарообіг характеризує процес руху товарів через акти купівлі-продажу. До показників, що характеризують товарообіг торгового підприємства, відносяться: об'єм товарообігу у вартісному виразі за поточними цінами, асортиментна структура товарообігу по окремих групах товарів, одноденний об'єм товарообігу і ін. Товарообіг підрозділяється на роздрібний і оптовий.

Торгова надбавка - частина вартості товару, покликана для покриття витрат, отримання прибутку і сплати податків. Їх рівень визначається продавцем самостійно, виходячи з розмірів витрат і рівня рентабельності. Торгова надбавка включає торгову націнку і суму ПДВ.

Торговий патент - державне свідоцтво, що засвідчує право суб'єкта підприємницької діяльності займатися видами підприємницької діяльності, вказаними в Законі України „Про патентування деяких видів підприємницької діяльності”.

Торговий патент на право здійснення послуг у сфері грального бізнесу отримується для ведення діяльності по обслуговуванню казино, гральних автоматів, проведення лотерей і розіграшів.

Торговий патент на право здійснення торгової діяльності видається для здійснення торгівлі в пунктах продажу товарів.

Торговий патент на право надання побутових послуг одержують суб'єкти підприємництва або їх структурні (відособлені) підрозділи, що здійснюють свою діяльність як в окремих приміщеннях, будовах, їх частинах, так і за їх межами.

Торговий патент на право обміну наявних торгових цінностей отримується для здійснення торгівлі наявними валютними цінностями в пунктах обміну іноземної валюти.

Трансакція - операція, яка супроводжує господарську діяльність будь-якої установи чи організації і має бути відображена в системі бухгалтерського обліку

Туристична діяльність – діяльність із надання різних туристичних послуг відповідно діючому законодавству.

Туристичний ваучер - підстава для отримання туристом послуг, зазначених в договорі та гарантія оплати послуг для сторони, що приймає туриста.

Учасники фінансово-господарського контролю – окремі особи або їх групи, які в тій чи іншій мірі беруть участь в здійсненні фінансово-господарського контролю (наприклад, розпорядники бюджетних коштів).

Фіксований сільськогосподарський податок – податок, який не змінюється впродовж року і справляється з одиниці земельної площі

Фінансовий контроль – контроль за законністю та правильністю розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів в економічній сфері, а також контроль за законністю надання інформації про фінансовий стан підприємства в розрізі всіх передбачених показників.

Фінансово-господарський контроль – контроль за фінансовими операціями та господарськими процесами з метою встановлення їх законності, правильності і доцільності, що має місце в усіх галузях на-

ціональної економіки і з'являється в різних формах залежно від форми власності підконтрольного об'єкта.

Ціна - грошовий вираз вартості товарів, робіт, послуг

Ціна на стоматологічну послугу складається з фактичної собівартості послуги, планового прибутку та суми ПДВ (якщо підприємство не звільнено від сплати ПДВ). При цьому всі ціни повинні бути відображені в преїскуранті, підписаному директором підприємства, що надає стоматологічні послуги.

EUROSAI - є однією з регіональних організацій INTOSAI - Міжнародної організації вищих органів фінансового контролю, яка об'єднує у своїх рядах вищі контрольні органи 183 країн і має ранг установи, що співпрацює з Організацією Об'єднаних Націй. Разом з EUROSAI, членами INTOSAI є такі регіональні організації вищих органів фінансового контролю: ASOSAI, ARABOSAI, AFROSAI, CAROSAI, OLACEFS і SPASAI. Робочими органами EUROSAI є Конгрес, Керівний комітет і Секретаріат.

INTOSAI - міжнародна організація Вищих контрольних органів, що діє під егідою Організації Об'єднаних Націй або її спеціалізованих агенцій.

ДОДАТКИ

Додаток А

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Робоча програма навчальної дисципліни

„Фінансово-господарський контроль”

для студентів спеціальності 8.050.106 всіх форм навчання

Харків, ХНЕУ 2008

Затверджено на засіданні кафедри контролю і аудиту.

Протокол № 5 від 18.12.2007 р.

Робоча програма навчальної дисципліни “Фінансово-господарський контроль” для студентів спеціальності 8.050106 всіх форм навчання / Укл. Л. В. Дікань– Харків: Вид. ХНЕУ, 2008. – 43 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами, вміщено плани лекцій і практичних занять, наведено зміст самостійної роботи студентів та система оцінювання знань.

Рекомендовано для студентів економічних спеціальностей.

Вступ

Сучасні умови розвитку національної економіки обумовили наявність певних трансформаційних зрушень і, як наслідок, створення нового механізму господарювання, значну роль в якому займає контроль як важливіша функція управління сучасним господарюючим суб'єкт та як певний вид людської діяльності з характерними для неї формами, засобами і методами.

Контроль є основним джерелом інформації для виявлення причин порушень, що виникають у процесі управління, основною рушійною силою у справі забезпечення збереження власності підприємств, важелем раціонального використання матеріальних, трудових, фінансових ресурсів, чинником попередження невиробничих витрат, розкрадання та псування цінностей, а також дійовим засобом впливу на прийняття рішень щодо запобігання тим чи іншим порушенням.

При цьому контроль має власні складові: загальноекономічний контроль, фінансовий, господарський. *Фінансовий та господарський контроль* досліджує фінансово-господарську діяльність підприємців у сфері виробництва, обміну і споживання валового внутрішнього продукту на рівні окремих суб'єктів господарювання, в тому числі й такого специфічного як держава. Однак, незважаючи на це, фінансовий та господарський контроль взаємозалежні між собою, тому ці дві складові економічного контролю переважно розглядаються одночасно та утворюють фінансово-господарський контроль

Загальновідомо, що фінансово-господарський контроль є найважливішим. Адже, він відіграє роль в діяльності всіх без виключення господарюючих суб'єктів.

Тому, підвищення дієвості та ефективності фінансово – господарського контролю, посилення його профілактичної спрямованості постають ключовими питаннями в сучасних умовах.

Усе це обумовлює актуальність і викликає необхідність вивчення курсу " Фінансово-господарський контроль". Навчальна дисципліна " Фінансово-господарський контроль " належить до циклу професійно орієнтованих дисциплін за фаховим спрямуванням "Економіка і підприємництво" з спеціальності 8.050106 "Облік і аудит".

Предметом навчальної дисципліни "Фінансово-господарський контроль" є контрольньо-перевірочна робота, її організація, форми, методи та спеціальні прийоми контролю суб'єктів фінансово-господарського контролю.

Мета навчальної дисципліни – надання студентам знань з теорії та практики контрольньо-перевірочної діяльності суб'єктів фінансово-господарського контролю в розрізі об'єктів контролю що функціонують в різних галузях економіки.

Завданням дисципліни є засвоєння студентами теоретичних основ фінансово-господарського контролю; оволодіння знаннями з конкретних форм організації перевірок; вивчення сучасних методів та спеціальних прийомів фінансово-господарського контролю.

Опис програми навчальної дисципліни наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Структура програми навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна: підготовка магістрів	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів відповідних ECTS: Модулів: 2 Змістових модулів: 2 Загальна кількість годин: 108 Тижневих годин: 2	0501 „Економіка і підприємництво” 8.050106 „Облік і аудит” Магістр	Нормативна Рік підготовки: 5 9 семестр Лекції (теоретична підготовка): 18 год. Практичні: 18 год. Самостійна робота: 36 год. Індивідуальна робота: 36 год. Вид контролю: іспит

Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах та

узгоджена з примірною структурою змісту навчальної дисципліни, рекомендованою Європейською Кредитно-Трансфертною Системою (ECTS).

1. Кваліфікаційні вимоги до студентів

До вивчення даної дисципліни студент приступає набувши певних знань, навичок та вмінь з інших галузей науки та виробничої практики. Перш за все, це стосується дисциплін загальноекономічного циклу. Крім того, потрібні досконалі знання зі спеціальних дисциплін: фінансового обліку, економічного аналізу, обліку в галузях економіки, фінансового аналізу, податкової системи тощо. Вивчення курсу "Фінансово-господарський контроль" базується на знанні дисципліни "Контроль і ревізія", „Аудит”, „Організація і методика аудиту”, „Контроль в бюджетних установах” тощо.

Вивчаючи курс, студент повинен засвоїти такі **знання**:

необхідність, роль та значення фінансово-господарського контролю в сучасних умовах господарювання;

сутність фінансово – господарського контролю та його місце в загальній системі економічного контролю;

міжнародний досвід організації та здійснення фінансово-господарського контролю;

нормативно-правову базу, що регламентує діяльність державної контрольно-ревізійної служби, ревізорів-контролерів, аудиторських фірм;

основні принципи організації фінансово-господарського контролю;

основні етапи здійснення фінансово-господарського контролю;

основні принципи систематизації й узагальнення матеріалів ревізій, аудиту та інших форм фінансово-господарського контролю;

порядок проведення фінансового – господарського контролю діяльності промислових виробничих підприємств;

порядок проведення фінансового – господарського контролю діяльності підприємств сфери послуг;

порядок проведення фінансового – господарського контролю діяльності торгових підприємств та підприємств сфери громадського харчування;

порядок проведення фінансового – господарського контролю діяльності неприбуткових організацій;

порядок проведення фінансового – господарського контролю діяльності транспортних та будівельних підприємств;

порядок проведення фінансового – господарського контролю діяльності сільськогосподарських підприємств;

порядок проведення контролю і аудиту в банківських установах.

Фахівець у галузі фінансово-господарського контролю повинен у процесі навчання набути таких **вмінь та навичок**:

організовувати контрольню-перевірочну роботу щодо перевірок діяльності господарюючих суб'єктів різних галузей економіки;

відбирати найбільш сучасні й ефективні форми, способи й методи контролю при організації контрольню-перевірочного процесу,

збирати зовнішню та внутрішню, первинну і вторинну інформацію про об'єкти контролю існуючими методами;

узагальнювати й обробляти інформацію про фінансово-господарську діяльність об'єктів контролю;

створювати інформаційну базу для прийняття управлінських рішень;

аналізувати інформацію всіх видів, виконувати необхідні розрахунки, готувати звіти й висновки з погляду удосконалювання контрольню-перевірочної діяльності.

складати плани роботи;

складати програму фінансово-господарського контролю суб'єктів господарювання;

складати узагальнюючі документи при різних формах фінансово-господарського контролю;

аналізувати причини порушень чинного законодавства;

розробляти заходи щодо впровадження більш ефективних форм організації та проведення фінансово-господарського контролю.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

З самого початку вивчення дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з програмою дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання навчальної роботи.

Навчальний процес згідно з програмою навчальної дисципліни "Фінансово-господарський контроль" здійснюється у таких формах: лекційні та практичні заняття; виконання індивідуального завдання; самостійна робота студентів; контрольні заходи. Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів.

Тематичний план даної дисципліни складається з двох модулів (табл. 2).

Таблиця 2

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни „Фінансово - господарський контроль”

Тема	Кількість аудиторських годин за навчальним планом			
	лекції	семінарські (практичні) заняття	самостійна робота	індивідуальна робота
1	2	3	4	5
Модуль 1 Теоретичні засади фінансово-господарського контролю				
Тема 1. Сутність та зміст фінансово-господарського контролю	2	2	4	4
Тема 2. Міжнародний досвід здійснення фінансово-господарського контролю	2	2	4	8

Тема 3. Організація фінансово-господарського контролю	2	2	4	
Разом годин за модулем 1	6	6	12	12

Закінчення табл. 2

1	2	3	4	5
Модуль 2 Фінансово - господарський контроль за діяльністю підприємств різних галузей економіки				
Тема 4. Ревізія, аудит та податковий контроль діяльності промислових виробничих підприємств	2	2	4	6
Тема 5. Сфера послуг як об'єкт ревізії, аудиту та податкового контролю	2	2	4	
Тема 6. Аудит та податковий контроль суб'єктів торгової діяльності	2	2	4	6
Тема 7. Ревізія, аудит та податковий контроль на сільськогосподарських підприємствах	2	2	4	
Тема 8. Ревізія, аудит та податковий контроль діяльності будівельних та транспортних підприємств	2	2	4	6
Тема 9. Аудит та податковий контроль діяльності неприбуткових організацій	1	1	2	4
Тема 10. Контроль і аудит в банках	1	1	2	2
Разом годин за модулем 2	12	12	24	24
Всього годин	18	18	36	36

3. Зміст дисципліни за модулями та темами

МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ

Тема 1. Сутність та зміст фінансово-господарського контролю

1.1. Необхідність, місце та значення контролю в сучасних умовах.

Загальний стан фінансової дисципліни на сучасному етапі розвитку

економіки України. Роль контролю, його місце та значення в сучасних умовах.

1.2. *Фінансовий контроль*. Сутність фінансового контролю. Місце фінансового контролю в системі економічного контролю. Відмінності фінансового контролю від інших складових економічного.

1.3. *Господарський контроль*. Сутність господарського контролю. Місце господарського контролю в системі економічного контролю. Відмінності господарського контролю від інших складових економічного.

1.4. *Фінансово-господарський контроль*. Сутність фінансово-господарського контролю. Суб'єкти фінансово-господарського контролю. Класифікація об'єктів фінансово-господарського контролю. Загальнонаукові методи фінансово-господарського контролю. Специфічні методи фінансово-господарського контролю.

Тема 2. Міжнародний досвід здійснення фінансово-господарського контролю

2.1. *Державний фінансовий контроль в розвинених країнах*. Особливості державного фінансового контролю в розвинених країнах. Особливості функціонування контролюючих органів в зарубіжних країнах. Місце державного фінансового аудиту в системі контролю зарубіжних країн.

2.2. *Особливості незалежного аудиту в зарубіжних країнах*. Особливості здійснення аудиту в Бельгії, Данії, Нідерландах, Франції, Португалії. Критерії признання французьких компаній малими, середніми та великими.

2.3. *Міжнародний досвід здійснення податкового контролю*. Податковий контроль во Франції та США. Досвід здійснення міжнародного податкового контролю.

Тема 3. Організація фінансово-господарського контролю

3.1. *Сутність та зміст організації фінансово-господарського контролю*. Сутність організації фінансово-господарського контролю. Елементи організації фінансово-господарського контролю. Принципи організації

фінансово-господарського контролю. Етапи організації фінансово-господарського контролю: планування, дослідження, узагальнення.

3.2. Планування як перший етап здійснення фінансово-господарського контролю. Сутність етапу планування фінансово-господарського контролю. Планування до виїзду на об'єкт контролю. Планування після прибуття на об'єкт контролю. Особливості планування при різних формах фінансово-господарського контролю.

3.3. Дослідження діяльності господарюючого суб'єкта. Контрольні процедури. Контроль окремих ділянок облікової роботи. Особливості дослідження діяльності господарюючих суб'єктів при різних формах фінансово-господарського контролю.

3.4. Узагальнення результатів фінансово-господарського контролю. Складання узагальнюючих документів. відмінності між узагальнюючими документами при різних формах фінансово – господарського контролю. Аудиторський висновок. Акт ревізії. Аудиторський звіт. Проміжні акти. Акт податкової перевірки.

МОДУЛЬ 2

ФІНАНСОВО - ГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ РІЗНИХ ГАЛУЗЕЙ ЕКОНОМІКИ

Тема 4. Ревізія, аудит та податковий контроль діяльності промислових виробничих підприємств

4.1. Діяльність промислових виробничих підприємств як об'єкт контролю. Поняття промислового виробничого підприємства. Особливості діяльності промислових виробничих підприємств. Особливості бухгалтерського обліку на промислових виробничих підприємствах. Законодавче регулювання діяльності промислових виробничих підприємств.

4.2. Ревізія та аудит за діяльністю промислових виробничих підприємств. Мета та завдання проведення ревізії (аудиту) за діяльністю промислових виробничих підприємств. Джерела інформації, які перевіря-

ються при здійсненні ревізії (аудиту) за діяльністю промислових виробничих підприємств. Напрями здійснення ревізії (аудиту) за діяльністю промислових виробничих підприємств.

4.3. Податковий контроль діяльності промислових виробничих підприємств. Мета, завдання та джерела інформації при здійсненні податкового контролю діяльності промислових виробничих підприємств. Типовий алгоритм здійснення податкового контролю на промислових виробничих підприємствах.

4.4. Типові порушення в діяльності промислових виробничих підприємств. Аналіз типових порушень в діяльності промислових виробничих підприємств.

Тема 5. Сфера послуг як об'єкт ревізії, аудиту та податкового контролю

5.1.. Житлово-комунальні послуги. Типові порушення в діяльності житлово-комунальних підприємств. Особливості діяльності підприємств сфери житлово-комунальних послуг. Мета, завдання, джерела інформації при проведенні ревізії та аудиту діяльності підприємств сфери житлово-комунальних послуг. Напрями здійснення ревізії (аудиту) за діяльністю підприємств сфери житлово-комунальних послуг. Типові порушення в діяльності житлово-комунальних підприємств.

5.2. Туристичні послуги. Особливості діяльності підприємств сфери туристичних послуг. Мета, завдання, джерела інформації при проведенні аудиту та податкового контролю діяльності підприємств сфери туристичних послуг. Напрями здійснення аудиту та податкового контролю за діяльністю підприємств сфери туристичних послуг.

5.3. Стоматологічні послуги. Типові порушення в діяльності підприємств стоматологічної сфери. Особливості діяльності підприємств сфери стоматологічних послуг. Мета, завдання, джерела інформації при проведенні ревізії, аудиту та податкового контролю діяльності підприємств сфери стоматологічних послуг. Напрями здійснення ревізії (аудиту) та податкового контролю за діяльністю підприємств сфери сто-

матологічних послуг. Типові порушення в діяльності стоматологічних поліклінік.

Тема 6. Аудит та податковий контроль суб'єктів торгової діяльності

6.1. Торгова діяльність як об'єкт аудиту. Поняття „торгівля”, „торгова діяльність”. Особливості діяльності торгових підприємств.

6.2. Аудит торгових підприємств Мета, завдання, джерела інформації при проведенні аудиту діяльності торгових підприємств. Порядок та напрями здійснення фінансово-господарського контролю за діяльністю підприємств торгівлі.

6.3. Типові порушення в діяльності торгових підприємств. Аналіз типових порушень в діяльності торгових підприємств. Безтоварні операції.

6.4. Аудит підприємств громадського харчування. Особливості діяльності підприємств сфери громадського харчування. Джерела інформації при проведенні аудиту за діяльністю підприємств сфери громадського харчування. Напрями здійснення аудиту.

6.5. Податковий контроль діяльності підприємств торгівлі та громадського харчування. Мета та завдання податкового контролю на торгових підприємствах та підприємствах сфери громадського харчування. Джерела інформації при здійсненні податкового контролю на підприємствах, що є суб'єктами торгової діяльності. Типовий алгоритм здійснення податкового контролю.

Тема 7. Ревізія, аудит та податковий контроль на сільсько-господарських підприємствах

7.1. Сільськогосподарські підприємства як об'єкт контролю Поняття „сільське господарство”. Особливості діяльності сільськогосподарських підприємств.

7.2. Ревізія та аудит на сільськогосподарських підприємствах. Мета, завдання, джерела інформації при проведенні ревізії (аудиту) за діяльністю сільськогосподарських підприємств. Напрями здійснення ревізії (аудиту) сільськогосподарського підприємства.

7.3. Податковий контроль нарахування та сплати фіксованого сільськогосподарського податку. Поняття фіксованого сільськогосподарського податку. Порядок розрахунку фіксованого сільськогосподарського податку. Порядок здійснення податкового контролю нарахування та сплати фіксованого сільськогосподарського податку.

7.4. Типові порушення в діяльності сільськогосподарських підприємств. Аналіз типових порушень в діяльності сільськогосподарських підприємств.

Тема 8. Ревізія, аудит та податковий контроль діяльності будівельних та транспортних підприємств

8.1. Контроль діяльності будівельних підприємств. Поняття „будівництво”. Особливості діяльності будівельних підприємств. Сутність кошторисної інформації. Особливості бухгалтерського обліку діяльності будівельних підприємств. Мета, завдання, джерела інформації та напрями проведення ревізії (аудиту) діяльності будівельних підприємств.

8.2. Контроль діяльності транспортних підприємств. Особливості діяльності транспортних підприємств. Мета, завдання, джерела інформації при проведенні ревізії (аудиту) за діяльністю транспортних підприємств. Порядок та напрями здійснення ревізії (аудиту) діяльності транспортних підприємств.

Тема 9. Аудит та податковий контроль неприбуткових організацій

9.1. Статус неприбуткової організації. Поняття „неприбуткова організація”, „некомерційний сектор”, „громадська організація”. Організаційно-економічні риси неприбуткових організацій. Необхідність проведення аудиту в неприбуткових організаціях.

9.2. Аудит неприбуткових організацій. Мета та завдання аудиту діяльності неприбуткових організацій. Схема та напрями аудиту неприбуткових організацій.

9.3. Податковий контроль діяльності неприбуткових організацій. Мета, завдання податкового контролю неприбуткових організацій. Типовий алгоритм здійснення податкового контролю неприбуткових орга-

нізацій. Особливості здійснення податкового контролю розрахунку та сплати неприбутковими організаціями податку на прибуток і податку на додану вартість.

9.4. *Типові порушення в діяльності неприбуткових організацій.* Аналіз типових порушень в діяльності неприбуткових організацій.

Тема 10. Контроль і аудит в банках

10.1. *Діяльність банків як об'єкт банківського контролю.* Сутність та значення банківського контролю в сучасних умовах. Об'єкти і суб'єкти банківського контролю. Класифікація банківського контролю.

10.2. *Зовнішній контроль діяльності банківських установ.* Сутність та призначення зовнішнього контролю діяльності банківських установ. Банківський нагляд. Зовнішній аудит.

10.3. *Внутрішній контроль та аудит діяльності банківських установ.* Відмінності внутрішнього контролю від зовнішнього. Сутність внутрішнього контролю та аудиту в банках, суб'єкти його здійснення. Класифікація внутрішнього аудиту в банках.

4. Плани лекцій

МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ

Тема 1. Сутність та зміст фінансово-господарського контролю

- 1.1. Необхідність, місце та значення контролю в сучасних умовах.
- 1.2. Фінансовий контроль.
- 1.3. Господарський контроль.
- 1.4. Фінансово-господарський контроль.

Література: основна (80, 81, 86, 87), додаткова (105, 106).

Тема 2. Міжнародний досвід здійснення фінансово-господарського контролю

- 2.1. Державний фінансовий контроль в розвинених країнах.
- 2.2. Особливості незалежного аудиту в зарубіжних країнах.
- 2.3. Міжнародний досвід здійснення податкового контролю.

Література: основна (83, 93), додаткова (100, 107).

Тема 3. Організація фінансово-господарського контролю

- 3.1. Сутність та зміст організації фінансово-господарського контролю
- 3.2. Планування як перший етап здійснення фінансово-господарського контролю.
- 3.3. Дослідження діяльності господарюючого суб'єкта.
- 3.4. Узагальнення результатів фінансово-господарського контролю.

Література: основна (81, 84, 96, 97), додаткова (101).

МОДУЛЬ 2

ФІНАНСОВО - ГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ РІЗНИХ ГАЛУЗЕЙ ЕКОНОМІКИ

Тема 4. Ревізія, аудит та податковий контроль діяльності промислових виробничих підприємств

- 4.1. Діяльність промислових виробничих підприємств як об'єкт контролю.
- 4.2. Ревізія та аудит за діяльністю промислових виробничих підприємств.
- 4.3. Податковий контроль діяльності промислових виробничих підприємств.
- 4.4. Типові порушення в діяльності промислових виробничих підприємств.

Література: основна (88,89,90), додаткова (105, 106).

Тема 5. Сфера послуг як об'єкт ревізії, аудиту та податкового контролю

5.1.. Житлово-комунальні послуги. Типові порушення в діяльності житлово-комунальних підприємств.

5.2. Туристичні послуги.

5.3. Стоматологічні послуги. Типові порушення в діяльності підприємств стоматологічної сфери.

Література: основна (88, 89), додаткова (105, 106).

Тема 6. Аудит та податковий контроль суб'єктів торгової діяльності

6.1. Торгова діяльність як об'єкт аудиту.

6.2. Аудит торгових підприємств

6.3. Типові порушення в діяльності торгових підприємств.

6.4. Аудит підприємств громадського харчування.

6.5. Податковий контроль діяльності підприємств торгівлі та громадського харчування.

Література: основна (88, 89, 98), додаткова (105, 106).

Тема 7. Ревізія, аудит та податковий контроль на сільськогосподарських підприємствах

7.1. Сільськогосподарські підприємства як об'єкт контролю

7.2. Ревізія та аудит на сільськогосподарських підприємствах.

7.3. Податковий контроль нарахування та сплати фіксованого сільськогосподарського податку.

7.4. Типові порушення в діяльності сільськогосподарських підприємств.

Література: основна (88, 89), додаткова (105).

Тема 8. Ревізія, аудит та податковий контроль діяльності будівельних та транспортних підприємств

8.1. *Контроль діяльності будівельних підприємств.*

8.2. *Контроль діяльності транспортних підприємств.*

Література: основна (88, 89, 97), додаткова (105, 106).

Тема 9. Аудит та податковий контроль неприбуткових організацій

- 9.1. Статус неприбуткової організації.
- 9.2. Аудит неприбуткових організацій.
- 9.3. Податковий контроль діяльності неприбуткових організацій.
- 9.4. Типові порушення в діяльності неприбуткових організацій.

Література: основна (80, 88, 89), додаткова (99, 102, 104).

Тема 10. Контроль і аудит в банках

- 10.1. Діяльність банків як об'єкт банківського контролю.
- 10.2. Зовнішній контроль діяльності банківських установ.
- 10.3. Внутрішній контроль та аудит діяльності банківських установ.

Література: основна (83, 86, 91), додаткова (109).

5. Плани семінарських (практичних) занять

Теми семінарських занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, при якій викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем. до котрих студенти готують тези виступів.

На кожному семінарському занятті, таблиця 5.1, викладач оцінює підготовлені студентами реферати, їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові оцінки за кожне семінарське заняття вносяться у відповідний журнал. Отримані студентом оцінки за окремі семінарські заняття враховуються при виставленні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, при якій викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань. Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння студентами необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різної складності для розв'язування їх студентами на занятті.

Практичне заняття, таблиця 5.2, включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань з їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання.

Перелік тем семінарських занять

Назва теми	Питання семінарських занять	Питання для дискусій	Кількість годин	Література
1	2	3	4	5
Модуль 1. Теоретичні засади фінансово-господарського контролю				
Тема 1. Сутність та зміст фінансово-господарського контролю	1.1. Необхідність, місце та значення контролю в сучасних умовах. 1.2. Фінансовий контроль. 1.3. Господарський контроль. 1.4. Фінансово-господарський контроль.	1. Охарактеризуйте сучасну тенденцію правопорушень в економічній сфері. 2. Які основні важелі впливу на тенденцію збільшення правопорушень в сучасних умовах 3. Дайте характеристику формам фінансово-господарського контролю 4. Що таке фінансово-господарський контроль 5. Поясніть структурно-логічну схему фінансово-господарського контролю 6. Визначте суб'єкти і об'єкти фінансово – господарського контролю 7. Дайте характеристику предмету фінансово – господарського контролю 8. Визначте методи фінансово – господарського контролю	2	основна (80, 81, 86, 87), додаткова (105, 106).

1	2	3	4	5
Тема 2. Міжнародний досвід здійснення фінансово-господарського контролю	<p>2.1. Державний фінансовий контроль в розвинених країнах.</p> <p>2.2. Особливості незалежного аудиту в зарубіжних країнах.</p> <p>2.3. Міжнародний досвід здійснення податкового контролю.</p>	<p>1. Наведіть поняття «міжнародні стандарти контролю».</p> <p>2. Перелічіть міжнародні контролюючі органи та сферу їх дії.</p> <p>3. Наведіть в табличному вигляді особливості фінансово - господарського контролю в різних країнах</p>	2	основна (83, 93), додаткова (100, 107).
Тема 3. Організація фінансово-господарського контролю	<p>3.1. Сутність організації фінансово-господарського контролю</p> <p>3.2. Планування як перший етап здійснення фінансово-господарського контролю</p> <p>3.3. Дослідження діяльності господарюючого суб'єкта</p> <p>3.4. Узагальнення результатів фінансово-господарського контролю</p>	<p>1. Вкажіть на необхідність планування контрольних заходів</p> <p>2. В чому полягає зміст дослідження діяльності господарюючого суб'єкта</p> <p>3. Яким чином узагальнюються результати фінансово – господарського контролю</p> <p>4. Перелічіть відмінності між актом ревізії і аудиторським висновком</p> <p>5. В табличному вигляді порівняйте вимоги до складання узагальнюючих документів при різних формах фінансово-господарського контролю</p>	2	основна (81, 84, 96, 97), додаткова (101).
Разом годин за модулями			6	

Таблиця 5.2

Перелік тем практичних занять

Назва теми	Питання практичних занять	Навчальні завдання практичних занять	Кількість годин	Література
1	2	3	4	5
Модуль 2. Фінансово-господарський контроль за діяльністю підприємств різних галузей економіки				
Тема 4. Ревізія, аудит та податковий контроль діяльності промислових виробничих підприємств	4.1. Діяльність промислових виробничих підприємств як об'єкт контролю. 4.2. Ревізія та аудит за діяльністю промислових виробничих підприємств. 4.3. Податковий контроль діяльності промислових виробничих підприємств. 4.4. Типові порушення в діяльності промислових виробничих підприємств.	1. Визначити суть порушень за документацією промислового виробничого підприємства 2. Проаналізувати виявлені порушення, визначити які саме законодавчі акти порушено. 3. Скласти узагальнюючий документ по виявленим порушенням	2	основна (88,89,90), додаткова (105,106).
Тема 5. Сфера послуг як об'єкт ревізії, аудиту та податкового контролю	5.1.. Житлово-комунальні послуги. Типові порушення в діяльності житлово-комунальних підприємств. 5.2. Туристичні послуги. 5.3. Стоматологічні послуги. Типові порушення в діяльності підприємств стоматологічної сфери.	1. Визначити суть порушень за документацією підприємства сфери послуг 2. Проаналізувати виявлені порушення, визначити які саме законодавчі акти порушено. 3. Скласти узагальнюючий документ по виявленим порушенням	2	основна (88,89), додаткова (105,106).

Продовження табл. 5.2

1	2	3	4	5
Тема 6. Аудит та податковий контроль суб'єктів торгової діяльності	<p>6.1. Торгова діяльність як об'єкт аудиту.</p> <p>6.2. Аудит торгових підприємств</p> <p>6.3. Типові порушення в діяльності торгових підприємств.</p> <p>6.4. Аудит підприємств громадського харчування.</p> <p>6.5. Податковий контроль діяльності підприємств торгівлі та громадського харчування.</p>	<p>1. Визначити суть порушень за документацією торгового підприємства</p> <p>2. Проаналізувати виявлені порушення, визначити які саме законодавчі акти порушено.</p> <p>3. Скласти узагальнюючий документ по виявленим порушенням</p>	2	основна (88, 89, 98), додаткова (105, 106).
Тема 7. Ревізія, аудит та податковий контроль на сільськогосподарських підприємствах	<p>7.1. Сільськогосподарські підприємства як об'єкт контролю</p> <p>7.2. Ревізія та аудит на сільськогосподарських підприємствах.</p> <p>7.3. Податковий контроль нарахування та сплати фіксованого сільськогосподарського податку.</p> <p>7.4. Типові порушення в діяльності сільськогосподарських підприємств.</p>	<p>1. Визначити суть порушень за документацією сільськогосподарського підприємства</p> <p>2. Проаналізувати виявлені порушення, визначити які саме законодавчі акти порушено.</p> <p>3. Скласти узагальнюючий документ по виявленим порушенням</p>	2	основна (88, 89), додаткова (105).

1	2	3	4	5
Тема 8. Ревізія, аудит та податковий контроль діяльності будівельних та транспортних підприємств	8.1. Контроль діяльності будівельних підприємств. 8.2. Контроль діяльності транспортних підприємств.	1. Визначити суть порушень за документацією будівельного або транспортного підприємства 2. Проаналізувати виявлені порушення, визначити які саме законодавчі акти порушено. 3. Скласти узагальнюючий документ по виявленим порушенням	2	основна (88, 89, 97), додаткова (105, 106)
Тема 9. Аудит та податковий контроль неприбуткових організацій	9.1. Статус неприбуткової організації. 9.2. Аудит неприбуткових організацій. 9.3. Податковий контроль діяльності неприбуткових організацій. 9.4. Типові порушення в діяльності неприбуткових організацій.	1. Визначити суть порушень за документацією неприбуткової організації 2. Проаналізувати виявлені порушення, визначити які саме законодавчі акти порушено. 3. Скласти узагальнюючий документ по виявленим порушенням	1	основна (80, 88, 89), додаткова (99, 102, 104).
Тема 10. Контроль і аудит в банках	10.1. Діяльність банків як об'єкт банківського контролю. 10.2. Зовнішній контроль діяльності банківських установ. 10.3. Внутрішній контроль та аудит діяльності банківських установ.	1. Вирішення та обговорення практичних задач з даної теми 2. Аналіз балансу банківської установи та його перевірка на наявність порушень	1	основна (83, 86, 91), додаткова (109).
Разом годин за модулями			18	

6. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Підготовка індивідуального навчально-дослідного завдання (далі – ІНДЗ) передбачає: систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни та застосування їх при вирішенні конкретних виробничих ситуацій; розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою здійснення фінансово-господарського контролю. Індивідуальне навчально-дослідне завдання виконується самостійно при консультуванні викладачем протягом вивчення дисципліни у відповідності до графіка навчального процесу.

ІНДЗ припускає наявність наступних елементів наукового дослідження: практичної значущості; комплексного системного підходу до вирішення завдань дослідження; теоретичного використання передової сучасної методології і наукових розробок; наявності елементів творчості. Мета роботи: скласти план та програму перевірки, провести фінансово-господарський контроль діяльності підприємства, обґрунтувавши обрані форми такого контролю, узагальнити отримані результати, скласти узагальнюючий документ, розробити рекомендації щодо ліквідації недоліків.

Стиль викладення – науковий. При виконанні завдання необхідно дотримуватись нормативно встановлених правил оформлення тексту, таблиць, формул, розрахунків, схем, малюнків.

Студент виконує ІНДЗ за варіантом згідно порядкового номеру в журналі викладача.

ІНДЗ складається з теоретичної та практичної частин.

Теоретична частина

Студенту необхідно дослідити питання типових порушень в окремій ділянці фінансово-господарської діяльності об'єкта контролю. При цьому необхідно висвітлити теоретичні засади з цього приводу, а наприкінці заповнити таблицю:

№з\п	Зміст типового порушення	Методи, за якими перевіряючий може виявити таке порушення	Наслідки порушення	Рекомендації щодо усунення та недопущення
1	2	3	4	5

При цьому, порушення в таблиці повинні відображатись в порядку значущості. Найменше може бути 12 типових порушень.

Обсяг теоретичної частини – 10-12 сторінок.

Практична частина

Студенту згідно власного варіанту надається підприємство певної галузі економіки, а саме його назва і коротка характеристика. При цьому студент повинен, використовуючи незаповнені бланки документів заповнити їх саме для цього підприємства, застосовуючи специфічні ознаки для підприємств даної галузі.

Студенту необхідно скласти:

1. Статут підприємства
2. Прейскурант цін (з обов'язковим розрахунком кожної ціни)
3. Інвентарний список об'єктів основних засобів
4. Інвентарний список об'єктів нематеріальний активів
5. Прибутковий касовий ордер
6. Розрахунок виробничої собівартості
7. Лімітно-забірну карту
8. Авансовий звіт

Завдання має бути виконано і подано на кафедру не пізніше зазначеної в навчальному плані дати.

Підготовка якісного індивідуального навчально-дослідного завдання є обов'язковою умовою отримання студентом позитивної підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

7. Самостійна робота студентів

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Робота з опрацювання та вивчення рекомендованої літератури.
3. Вивчення основних термінів та понять за темами дисципліни.
4. Підготовка до семінарських і практичних занять, роботи в малих групах.
5. Контрольна перевірка кожним слухачем особистих знань за запитаннями для самоконтролю.

Перелік питань для самостійного опрацювання подано в табл. 4.

Перелік питань для самостійного опрацювання

Назва теми	Питання для самостійного опрацювання (за модулями та темами)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Модуль 1. Теоретичні засади фінансово-господарського контролю			
Тема 1. Сутність та зміст фінансово-господарського контролю	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зробить порівняльну оцінку загальноекономічного, фінансово та господарського контролю 2. Проаналізуйте вплив окремих важелів на розвиток фінансово – господарського контролю в сучасних умовах 3. Охарактеризуйте фактори впливу на злиття фінансового та господарського контролю 4. Дослідіть зміну функцій фінансово – господарського контролю на протязі 20 сторіччя 5. Визначте властиві риси фінансово – господарського контролю на сучасному етапі 6. Дослідіть особливості суб'єктів фінансово – господарського контролю в Україні 7. Порівняйте характеристики об'єктів фінансово - господарського контролю 8. Визначте взаємозв'язок суб'єктів та об'єктів фінансово – господарського контролю 9. Розкрийте сутність методів фінансово – господарського контролю на сучасному етапі розвитку економіки 10. Проаналізуйте сутність та місце фінансово – господарського контролю в фінансово – господарській діяльності підприємства 11 В табличному вигляді порівняйте форми фінансово-господарського контролю за власними ознаками 	4	основна (80, 81, 86, 87), додаткова (105, 106).

1	2	3	4
Тема 2. Міжнародний досвід здійснення фінансово-господарського контролю	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте порівняльну характеристику основних різновидів контролю в зарубіжних країнах 2. Розкрийте роль та значення міжнародних контролюючих організацій та сферу їх дії 3. Порівняйте сутність контролю в зарубіжних країнах 4. Охарактеризуйте цілі міжнародних стандартів контролю 5. Розкрийте зміст та сутність основних завдань стандартизації контролю 6. Обґрунтуйте необхідність застосування міжнародного досвіду в діяльності національних контролюючих служб 	4	основна (83, 93), додаткова (100, 107).
Тема 3. Організація фінансово-господарського контролю	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте зміст планування фінансово – господарського контролю 2. Розкрийте сутність та зміст інвентаризації в контрольному процесі при різних формах фінансово-господарського контролю 3. Розкрийте форми і методи здійснення фінансово – господарського контролю 4. Охарактеризуйте форму та порядок складення узагальнюючих документів 5. Проаналізуйте зміну предмету фінансово - господарського контролю в залежності від галузей економіки 	4	основна (81, 84, 96, 97), додаткова (101).
Модуль 2. Фінансово-господарський контроль за діяльністю підприємств різних галузей економіки			
Тема 4. Ревізія, аудит та податковий контроль діяльності промислових виробничих підприємств	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте специфіку функціонування промислових виробничих підприємств 2. Наведіть відмінності в обліку промислових виробничих підприємств 3. Розкрийте діяльність суб'єктів фінансово – господарського контролю промислових виробничих підприємств 	4	основна (88,89,90), додаткова (105, 106).

Продовження табл. 7.1

1	2	3	4
Тема 5. Сфера послуг як об'єкт ревізії, аудиту та податкового контролю	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте специфіку функціонування підприємств сфери послуг 2. Наведіть відмінності в обліку підприємств сфери послуг 3. Розкрийте діяльність суб'єктів фінансово – господарського контролю підприємств сфери послуг 	4	основна (88, 89), додаткова (105, 106).
Тема 6. Аудит та податковий контроль суб'єктів торгової діяльності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте специфіку функціонування торгових підприємств 2. Наведіть відмінності в обліку торгових підприємств 3. Розкрийте діяльність суб'єктів фінансово – господарського контролю торгових підприємств та підприємств сфери громадського харчування 	4	основна (88, 89, 98), додаткова (105, 106).
Тема 7. Ревізія, аудит та податковий контроль на сільсько-господарських підприємств	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте специфіку функціонування сільськогосподарських підприємств 2. Наведіть відмінності в обліку сільськогосподарських підприємств 3. Розкрийте діяльність суб'єктів фінансово – господарського контролю сільсько-господарських підприємств 	4	основна (88, 89), додаткова (105).
Тема 8. Ревізія, аудит та податковий контроль діяльності будівельних та транспортних підприємств	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте специфіку функціонування будівельних та транспортних підприємств 2. Наведіть відмінності в обліку будівельних та транспортних підприємств 3. Розкрийте діяльність суб'єктів фінансово – господарського контролю будівельних та транспортних підприємств 	4	основна (88, 89, 97), додаткова (105, 106)
Закінчення табл. 7.1.			

1	2	3	4
Тема 9. Аудит та податковий контроль неприбуткових організацій	1. Проаналізуйте специфіку функціонування неприбуткових організацій 2. Наведіть відмінності в обліку неприбуткових організацій 3. Розкрийте діяльність суб'єктів фінансово – господарського контролю неприбуткових організацій	2	основна (80, 88, 89), додаткова (99, 102, 104).
Тема 10. Контроль і аудит в банках	1. Охарактеризуйте тенденції становлення банківського контролю в Україні 2. Опішіть внутрішній контроль та зовнішній контроль в банківських установах з точки зору їх ефективності 3. В табличному вигляді порівняйте внутрішній контроль і внутрішній аудит	2	основна (83, 86, 91), додаткова (109).
Разом годин за модулями		36	

8. Контрольні запитання для самодіагностики

1. Охарактеризуйте сучасну тенденцію правопорушень в економічній сфері.
2. Які основні важелі впливу на тенденцію збільшення правопорушень в сучасних умовах
3. Дайте характеристику формам контролю
4. Що таке фінансово-господарський контроль
5. Дайте характеристику класифікації фінансово – господарського контролю
6. Визначте суб'єкти і об'єкти фінансово – господарського контролю
7. Дайте характеристику предмету фінансово – господарського контролю
8. Визначте методи фінансово – господарського контролю
9. Наведіть поняття «міжнародні стандарти контролю».
10. Перелічіть міжнародні контролюючі органи та сферу їх дії.
11. Наведіть особливості фінансово - господарського контролю в різних країнах
12. Вкажіть на необхідність планування контрольних заходів
13. В чому полягає зміст дослідження діяльності господарюючого суб'єкта
14. Яким чином узагальнюються результати фінансово – господарського контролю
15. Перелічіть відмінності між актом ревізії і аудиторським висновком
16. Зробіть порівняльну оцінку загальноекономічного, фінансово та господарського контролю
17. Проаналізуйте вплив окремих важелів на розвиток фінансово – господарського контролю в сучасних умовах
18. Охарактеризуйте фактори впливу на злиття фінансового та господарського контролю
19. Дослідіть зміну функцій фінансово – господарського контролю на протязі 20 сторіччя
20. Визначте властиві риси фінансово – господарського контролю на сучасному етапі
21. Дослідіть особливості суб'єктів фінансово – господарського контролю в Україні

22. Порівняйте характеристики об'єктів фінансово - господарського контролю
23. Визначте взаємозв'язок суб'єктів та об'єктів фінансово – господарського контролю
24. Розкрийте сутність методів фінансово – господарського контролю на сучасному етапі розвитку економіки
25. Проаналізуйте сутність та місце ревізії в фінансово – господарській діяльності підприємства
26. В табличному вигляді порівняйте ревізію та інспектування
27. Дайте порівняльну характеристику основних різновидів контролю в зарубіжних країнах
28. Розкрийте роль та значення міжнародних контролюючих організацій та сферу їх дії
29. Порівняйте сутність контролю в зарубіжних країнах
30. Охарактеризуйте цілі міжнародних стандартів контролю
31. Розкрийте зміст та сутність основних завдань стандартизації контролю
32. Обґрунтуйте необхідність застосування міжнародного досвіду в діяльності національних контролюючих служб
33. Розкрийте зміст планування фінансово – господарського контролю
34. Розкрийте сутність та зміст інвентаризації в контрольному процесі
35. Розкрийте форми і методи здійснення фінансово – господарського контролю
36. Охарактеризуйте форму та порядок складення узагальнюючих документів
37. Проаналізуйте зміну предмету фінансово - господарського контролю в залежності від галузей економіки
38. Розкрийте зміст рекомендацій за результатами фінансово – господарського контролю
39. Проаналізуйте специфіку функціонування промислових виробничих підприємств
40. Наведіть відмінності в обліку промислових виробничих підприємств
41. Розкрийте діяльність суб'єктів фінансово – господарського контролю промислових виробничих підприємств
42. Проаналізуйте специфіку функціонування підприємств сфери послуг

43. Наведіть відмінності в обліку підприємств сфери послуг
44. Розкрийте діяльність суб'єктів фінансово – господарського контролю підприємств сфери послуг
45. Проаналізуйте специфіку функціонування торгових підприємств
46. Наведіть відмінності в обліку торгових підприємств
47. Розкрийте діяльність суб'єктів фінансово – господарського контролю торгових підприємств та підприємств сфери громадського харчування
48. Проаналізуйте специфіку функціонування сільськогосподарських підприємств
49. Наведіть відмінності в обліку сільськогосподарських підприємств
50. Розкрийте діяльність суб'єктів фінансово – господарського контролю сільськогосподарських підприємств
51. Проаналізуйте специфіку функціонування будівельних та транспортних підприємств
52. Наведіть відмінності в обліку будівельних та транспортних підприємств
53. Розкрийте діяльність суб'єктів фінансово – господарського контролю будівельних та транспортних підприємств
54. Проаналізуйте специфіку функціонування неприбуткових організацій
55. Наведіть відмінності в обліку неприбуткових організацій
56. Розкрийте діяльність суб'єктів фінансово – господарського контролю неприбуткових організацій

9. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі: індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу: консультації: індивідуальні (запитання - відповідь); групові (розгляд типових прикладів - ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу: консультації індивідуальні і групові;

в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу: індивідуальне здавання виконаних робіт.

10. Методики активізації процесу навчання

При викладанні навчальної дисципліни "Фінансово-господарський контроль" для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачено застосування таких навчальних технологій, як: проблемні лекції; робота в малих групах; міні-лекції; банки візуального супроводження (табл. 5).

Таблиця 5

Використання навчальних технологій для активізації процесу навчання

Методики активізації процесу навчання	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
<i>Проблемні лекції</i> – спрямовані на розвиток логічного мислення студентів і характеризуються тим, що коло питань теми обмежується	Проблемна лекція за темою „Необхідність фінансово – господарського контролю в сучасних умовах”

Продовж. табл. 5

1	2
---	---

<p>двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках. При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного розмірковування.</p>	
<p><i>Міні-лекції</i> – передбачають виклад навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, доказів та узагальнень.</p>	<p>Міні-лекція за темою „ Планування фінансово – господарського контролю”</p>
<p><i>Робота в малих групах</i> дає змогу структурувати практичні заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування</p>	<p>Робота в малих групах при проведенні перевірки діяльності виробничих промислових підприємств (практичне заняття за темою 4)</p>
<p><i>Банки візуального супроводження</i> – сприяють активізації творчого сприйняття змісту дисципліни за допомогою наочності.</p>	<p>Комплект зразків документів, якими оформлюються результати ревізії та аудиту (семінарське заняття за темою 3</p> <hr/> <p>Комплект форм для перевірки достовірності фінансової звітності підприємств різних галузей економіки (практичні заняття за темами 4, 5, 6, 7, 8,9).</p>

11. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни "Фінансово-господарський контроль" передбачають лекційні, практичні заняття, а також самостійну роботу і виконання індивідуальних завдань.

Контрольні заходи включають поточний і підсумковий контроль. Перевірка та оцінювання знань студентів проводиться в наступних формах:

1. Оцінювання знань студента під час практичних занять.
2. Виконання індивідуального завдання.
3. Проведення поточного модульного контролю.

Оцінювання знань студента під час практичних занять має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- а) систематичність, активність та результативність роботи протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни; відвідування занять;
- б) виконання завдань для самостійного опрацювання;
- в) рівень виконання модульних завдань.

При оцінюванні практичних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то на розсуд викладача оцінка буде знижена.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання оцінюється за критеріями: самостійності виконання; логічності та деталізації плану; повноти й глибини розкриття теми; наявності ілюстрацій (таблиці, рисунки, схеми тощо); кількості використаних джерел (не менше десяти); використання цифрової інформації та відображення практичного досвіду; наявності конкретних пропозицій; якості оформлення.

Поточний модульний контроль здійснюється та оцінюється за двома складовими: практичний модульний контроль і лекційний модульний контроль. Оцінка за практичну складову модульного контролю виставляється за результатами оцінювання знань студента під час практичних занять згідно з графіком навчального процесу та виконання індивідуального завдання.

Лекційний модульний контроль здійснюється в письмовій формі за відповідними білетами, зміст яких містить питання всіх тем модуля.

Загальна кількість питань в білеті – 3, вони розташовані у порядку збільшення їх складності. Два з трьох питань носить суто теоретичний характер, останнє завдання – суто практичний.

Загальна оцінка за практичну та лекційну складову поточного модульного контролю розраховується як середня отриманих студентом оцінок.

Зразок модульного завдання

Теоретична частина

1. Перелічить міжнародні контролюючі органи та сферу їх дії.
2. Яким чином узагальнюються результати фінансово – господарського контролю

Практична частина

Перевірте Баланс неприбуткового підприємства, знайдіть порушення. Опираючись на знайдені порушення складіть відповідний розділ акта ревізії.

*Зразок екзаменаційного білету з навчальної дисципліни
«Фінансово-господарський контроль»*

Екзаменаційний білет № 1/1

Завдання 1 (3 ПФ.Д.01 ПП. 0.01) стереотипне

Необхідно відповісти на поставлені запитання, обравши правильну відповідь

1. Якому органу належить право проводити інспектування?
2. Офіційний документ, засвідчений підписом і печаттю аудитора (аудиторської фірми), що складається у встановленому порядку за результатами проведення аудиту, це
3. Надання стоматологічних послуг підлягає:
а) ліцензуванню
б) патентуванню
в) відповіді а і б
4. Чи використовують метод нормативних витрат для визначення собівартості реалізованих товарів? Відповідь обґрунтуйте.
5. Аналітичний облік на оптових складах може бути :
а) партійним
б) гатунковим
в) оперативно-бухгалтерським
г) всі відповіді вірні

Завдання 2 (1.ПФ.С.02.ПР.Р.02) стереотипне

Встановіть відповідність між формами фінансово-господарського контролю та його суб'єктами

<i>Форма контролю</i>	<i>Суб'єкт контролю</i>
Незалежний аудит	?
Інспектування	?
Ревізія	?
Державний аудит	?
Податковий контроль	?
Внутрішній контроль	?
Казначейський контроль	?
Бюджетний контроль	?

Завдання 3 (2 ПФ.С.01 ПП.Н.01) діагностичне

Згідно даних, отриманих ревізором, на рахунку 23 підприємства „Вугілля Плаза” обліковується сума 90657 тис. грн., з них незавершене виробництво – 18657 грн. НЗП на підприємстві складається з продукції, що не пройшла всіх стадій обробки, передбачених технологічним процесом, а також неуккомплектованих виробів, що не пройшли випробувань і технічного приймання. Знайдіть та обґрунтуйте порушення.

Завдання 4 (2 ПФ.С.01 ПП.Н.02) діагностичне

Туристичною фірмою „Дружба народів” придбано бланки туристичних ваучерів. На підприємстві зроблений такий бухгалтерський запис: Дебет 204 Кредит 311
Знайдіть та обґрунтуйте порушення.

Завдання 5 (2 ПФ. С. 01 ПП.Н 01) евристичне

Згідно розрахунку виробничої собівартості вугілля, що здобує підприємством „Пендост” 21.11. 2007 р.:

Собівартість 1 тони вугілля = вартість сировини 952 грн.+оплата праці виробничих працівників 1342 грн.+відрахування на соціальні заходи 453 грн.+збитки від остаточного браку 435 грн.+розподілені загальновиробничі витрати 43 грн.= 3225 грн.

Перевірка фактичних документів дозволила ревізору здобути наступну інформацію:

на здобутті вугілля 21.11.2007 року було зайнято 4 працівника, кожен з місячним окладом 1230,95 коп.

браку по обліковим документам виявлено не було

розподілені загальновиробничі витрати складатимуть дійсно 43 грн. на тону вугілля

Перерахуйте суму виробничої собівартості, опишіть виявлені порушення.

Завдання 6 (2 ПФ. С. 01. ПП.Н 05) евристичне

Будівельно-монтажним управлінням на ремонтні роботи у замовника за актом ф. 2 списані такі витрати:

- заробітна плата малярів-верхолазів

(вище 4 м)

3000 грн/750 м²;

- заробітна плата малярів (до 4 м)

1640 грн/820 м²;

- фарба масляна (2 грн/кг.)

1570 кг;

- нормо-витрати наведені із розрахунку дворазового малярного покриття.

Перевіркою встановлено, що частина робіт була проведена з матеріалу замовника (400 кг фарби БМУ отримало від замовника); загальний обсяг пофарбованих конструкцій складає 1500 м², з них вище 4 м — 500 м². Також проведена експертиза встановила, що роботи виконувалися за технологією одноразового покриття. Необхідно визначити розмір необґрунтовано пред'явлених витрат.

Затверджено на засіданні кафедри контролю і аудиту

Поточне опитування, виконання індивідуального завдання та підсумкові тести за модулями оцінюються за критеріями, наведеними в табл. 6.

Таблиця 6

Шкала оцінювання

Оцінка за бальною шкалою	Критерії оцінювання знань
--------------------------	---------------------------

1	2
12	Студент володіє системними знаннями навчального матеріалу, ефективно їх застосовує для виконання практичних завдань, передбачених навчальною програмою. Відповідь студента повна, ґрунтова, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення. Вміє розробляти заходи щодо впровадження більш ефективних форм організації та проведення ревізій, аналізувати інформацію всіх видів, виконувати необхідні розрахунки, готувати звіти й висновки з погляду удосконалення контрольно-ревізійної діяльності. Бездоганно виконує практичні завдання як за типовим алгоритмом, так і за самостійно розробленим. Виказує пізнавально-творчий інтерес до обраної спеціальності.
11	Студент узагальнює знання навчального матеріалу в повному обсязі та здатний ефективно використовувати для виконання всіх передбачених навчальної програмою практичних завдань. Відповідь студента повна, правильна, логічна містить аналіз, систематизацію, узагальнення. Вміє самостійно відбирати і користуватися найбільш сучасними та ефективними формами, способами й методами контролю при організації контрольно-ревізійного процесу. Робить аргументовані висновки. Правильно застосовує всі види довідкової інформації. Практичні завдання виконує правильно в повному обсязі як за типовим алгоритмом, так і за самостійно розробленим. При відповіді припускається незначних неточностей, які виправляє.
10	Студент засвоює навчальний матеріал в обсязі, передбаченому програмою. Володіє глибокими знаннями навчального матеріалу. Відповідь студента повна, правильна, логічна, містить аналіз і систематизацію. Робить аргументовані висновки з незначною консультацією викладача. Вміє організовувати контрольно-ревізійну роботу щодо перевірок діяльності суб'єктів господарювання. В цілому практичні завдання виконує правильно в повному обсязі як з використанням типового алгоритму, так і в дещо змінених умовах. При відповіді та виконанні практичних завдань припускається окремих неточностей, які може виправити самостійно.

Продовж. табл. 6

1	2
9	Студент володіє навчальним матеріалом в усній, письмовій і графічній формах й застосовує його при виконанні практичних завдань як в типових, так і в дещо ускладнених умовах з консультацією викладача. Оперує в навчально-пізнавальному процесі системою понять. Його відповідь у цілому правильна, логічна, достатньо обґрунтована. Вміє вносити пропозиції щодо реалізації матеріалів ревізії. При відповіді та виконанні практичних завдань припускається несуттєвих помилок.

8	Студент самостійно відтворює основний навчальний матеріал та використовує його при виконанні практичних завдань в типових умовах. Дає визначення основних понять, аналізує причини порушень чинного законодавства, робить висновки. Відповідь у цілому правильна, логічна та достатньо обґрунтована. Виконує практичні завдання за типовим алгоритмом з консультативною допомогою викладача. Використовує законодавчу та нормативну базу. У відповіді та виконанні практичних завдань припускається несуттєвих помилок, які частково виправляє.
7	Студент розкриває суть основних положень навчального матеріалу та застосовує їх при виконанні практичних завдань в типових умовах. Відтворює основні поняття, аналізує, робить висновки, на основі контрольно-ревізійних дій здатний створювати інформаційну базу для прийняття управлінських рішень. Виконує практичні завдання за типовим алгоритмом з консультативною допомогою викладача. Використовує законодавчу та нормативну базу. При відповіді та виконанні практичних завдань припускається несуттєвих помилок, які частково виправляє.
6	Студент відтворює основні положення навчального матеріалу та виконує практичні завдання з допомогою викладача. Припускається помилок при визначенні основних понять. Може в цілому аналізувати навчальний матеріал, робити узагальнення, збирати зовнішню та внутрішню, первинну і вторинну інформацію про об'єкти контролю існуючими методами. При відповіді та виконанні практичних завдань допускає помилки, які виправляє частково.
5	Студент на рівні запам'ятовування відтворює основні положення навчального матеріалу та виконує практичні завдання за участю викладача. Взагалі визначає основні поняття та категорії. Може частко проаналізувати інформацію всіх видів та обґрунтувати свою відповідь, розрахувати фінансові санкції за порушення чинного законодавства. При виконанні практичних завдань припускається певних помилок, які самостійно виправити не може.

Закінчення табл. 6

1	2
4	Студент на рівні запам'ятовування відтворює окремі частини навчального матеріалу та виконує практичні завдання за допомогою викладача, складає за наслідками ревізії акти. При відповіді та виконанні практичних завдань припускається значної кількості помилок, які самостійно виправити не може.
3	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу; вміє складати плани контрольно-ревізійної роботи та програму ревізії

2	Студент володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні засвоєння і виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні
1	Студент не володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні пізнання і відтворення основних принципів організації контролю промислового підприємництва

Залік виставляється на основі середньої оцінки за підсумкові тести у межах від 1 до 12 балів.

Підсумкова оцінка з дисципліни згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів Університету в систему оцінювання за шкалою ECTS конвертується в підсумкову оцінку за шкалою ECTS (табл. 7).

Таблиця 7

**Переведення показників успішності знань студентів
у систему оцінювання за шкалою ECTS**

Відсоток студентів, які зазвичай успішно досягають відповідної оцінки	Оцінка за шкалою ECTS		Оцінка за бальною шкалою, що використовується в ХНЕУ	Оцінка за національною шкалою
	2	3		
1			4	5
10	відмінне виконання	A	12-11	Відмінно
25	вище середнього рівня	B	10	
30	взагалі робота правильна, але з певною кількістю помилок	C	9-7	добре

Закінчення табл. 7

1	2	3	4	5
25	непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	6	задовільно
10	виконання задовольняє мінімальним критеріям	E	5-4	
-	потрібне повторне перескладання	FX	3	незадовільно

-	повторне вивчення дисципліни	F	2-1	
---	---------------------------------	---	-----	--

Додаток Б

Компетентнісний підхід до вивчення навчальної дисципліни „Фінансово – господарський контроль”

Навчальна дисципліна „Фінансово – господарський контроль” доповнена практичними завданнями, що побудовані з урахуванням компетентнісного підходу. Основу компетентнісного підходу складає компетенція.

В свою чергу, компетенція – це знання та уміння, що характеризують здатність студента (слухача) навчальної дисципліни виконувати, розуміти, відобразити та пізнавати те, що вимагається освітньо-кваліфікаційною характеристикою фахівця, після завершення процесу навчання.

Зміст компетенції визначається освітньо-кваліфікаційною характеристикою та супроводжується чітко визначеними критеріями оцінювання.

Тобто, запропоновані практичні завдання з навчальної дисципліни „Фінансово – господарський контроль” побудовані таким чином, що студент або слухач дисципліни при їх вирішенні набуває знань, вмінь та навичок, передбачених освітньо-кваліфікаційною характеристикою фахівця в сфері фінансово-господарського контролю.

При цьому, кожна окрема частина практичного завдання має власний номер, співставивши який з таблицями 1, 2 та 3, Ви маєте дізнатися, які саме навички, вміння та знання Ви отримаєте при його вирішенні.

Для дисципліни сформульовані:

- 1) виробничі функції, типові завдання діяльності та уміння, якими повинні володіти бакалаври (магістри);
- 2) система змістовних модулів;
- 3) засоби діагностики для перевірки знань бакалаврів (магістрів).

Виробничі функції, типові задачі діяльності та уміння, якими повинні володіти магістри після вивчення навчальної дисципліни „Фінансово – господарський контроль”

Шифр виробничої функції, типової задачі діяльності та уміння	Назви виробничої функції, типової задачі діяльності та зміст уміння	Вид і клас типової задачі діяльності, вид та рівень сформованості уміння
1. Організаційна		
1	2	3
1.01	Планування діяльності перевіряючих: У складі групи фахівців, ґрунтуючись на нормах чинного законодавства, що стосуються діяльності контролюючого органу, з використанням наукових методів планування:	ПФ.Е
1.01.01	планувати основні завдання аудиторського або ревізійного дослідження щодо об'єктів різних галузей економіки;	ПР.О
1.01.02	розробляти, програми й плани проведення досліджень при різних формах фінансово-господарського контролю;	ПР.О
1.01.03	визначати економічну ефективність, результативність планування діяльності перевіряючих (ревізорів та аудиторів), розробляти заходи щодо удосконалення планування	ПР.Р
1.02	Організація діяльності працівників різних контролюючих органів в межах наданих повноважень У складі групи фахівців, в межах регламентованих завдань та постійних обов'язків:	ПФ.С
1.02.01	організовувати підготовку до здійснення фінансово-господарського контролю різних об'єктів;	ПР.Р

Продовження табл. 1

1	2	3
1.02.02	відбирати й застосовувати найбільш сучасні й ефективні прийоми і методи при здійсненні фінансово-господарського контролю	ПР.Р
2. Контрольна		
2.01	<p>Фінансово-господарський контроль за діяльністю об'єкту дослідження</p> <p>У складі групи фахівців, ґрунтуючись на нормах чинного законодавства, з використанням відповідних процедур:</p>	ПФ.С
2.01.01	проводити контрольні процедури при різних формах фінансово – господарського контролю за діяльністю промислових виробничих підприємств;	ПП.Н
2.01.02	проводити контрольні процедури при різних формах фінансово – господарського контролю за діяльністю підприємств сфери послуг;	ПП.Н
2.01.03	проводити контрольні процедури при різних формах фінансово – господарського контролю суб'єктів торгової діяльності;	ПП.Н
2.01.04	проводити контрольні процедури при різних формах фінансово – господарського контролю за діяльністю сільськогосподарських підприємств;	ПП.Н
2.01.05	проводити контрольні процедури при різних формах фінансово – господарського контролю за діяльністю будівельних та транспортних підприємств	ПП.Н
2.01.06	проводити контрольні процедури при різних формах фінансово – господарського контролю за діяльністю неприбуткових організацій	ПП.Н
3. Експертна		
3.01	<p>Дослідження на предмет підтвердження чи спростування висновків фінансово-господарського контролю</p> <p>У складі групи фахівців, ґрунтуючись на власних дослідженнях :</p>	ПФ.Д

1	2	3
3.01.01	збирати зовнішню та внутрішню, первинну і вторинну інформацію існуючими методами	ПП.О
4. Аналітична		
4.01	Оцінка та аналіз інформації, що надходить в результаті здійснення фінансово-господарського контролю У складі групи фахівців, в межах доступної інформації:	ПФ.Е
4.01.01	об'єктивно оцінювати і аналізувати інформацію, отриману за результатами фінансово-господарського контролю	ПР.Р
4.01.02	узагальнювати й систематизувати матеріали дослідження;	ПР.Н
5. Науково-дослідницька		
5.01	Розробка пропозицій та рекомендацій щодо усунення недоліків і порушень У складі групи фахівців, ґрунтуючись на нормах чинного законодавства та власних дослідженнях:	ПФ.Е
5.01.01	вносити пропозиції та рекомендації щодо реалізації матеріалів фінансово-господарського контролю	ЗР.Р
5.02	Формування проблем та гіпотез аудиту У складі групи фахівців, ґрунтуючись на власній інтуїції та доказах:	ПФ.Е
5.02.01	формуванню проблеми та визначати гіпотези фінансово-господарського контролю	ПР.Р
5.03	Застосування зарубіжного досвіду фінансово-господарського контролю У складі групи фахівців, з урахуванням норм законодавства різних країн:	СП.Е
5.03.01	визначати особливості здійснення фінансово-господарського контролю зарубіжними країнами та розробляти заходи щодо впровадження більш ефективних форм організації та проведення досліджень	ПР.Р

Таблиця 2

Змістовні модулі дисципліни

Шифр навчальної дисципліни	Назва навчальної дисципліни	Назва блоку змістовних модулів, що входить до навчальної дисципліни	Шифр блоку змістовних модулів, що входить до навчальної дисципліни	Назва змістовних модулів, що входить до блоку змістовних модулів	Шифр змістовних модулів, що входить до блоку змістовних модулів
3.01	Фінансово-господарський контроль	Теоретичні засади фінансово-господарського контролю	3.01.01	Сутність та зміст фінансово-господарського контролю	3.01.01.01
				Міжнародний досвід здійснення фінансово-господарського контролю	3.01.01.02
				Організація фінансово-господарського контролю	3.01.01.03
		Фінансово - господарський контроль за діяльністю підприємств різних галузей економіки	3.01.02	Ревізія, аудит та податковий контроль діяльності промислових виробничих підприємств	3.01.02.01
				Сфера послуг як об'єкт ревізії, аудиту та податкового контролю	3.01.02.02
				Аудит та податковий контроль суб'єктів торгової діяльності	3.01.02.03
				Ревізія, аудит та податковий контроль на	3.01.02.04

				сіськогосподарських підприємствах	
				Ревізія, аудит та податковий контроль діяльності будівельних та транспортних підприємств	3.01.02.05
				Аудит та податковий контроль неприбуткових організацій	3.01.02.06
				Контроль і аудит в банках	3.01.02.07

Таблиця 3

Система змістовних модулів

Зміст уміння, що забезпечується	Шифр уміння	Назва змістовного модуля	Шифр змістовного модуля
1	2	3	4
планувати основні завдання аудиторського або ревізійного дослідження щодо об'єктів різних галузей економіки;	1.ПФ.Е.01.ПР.0.01	Сутність та зміст фінансово-господарського контролю	01.01
		Організація фінансово-господарського контролю	01.03
розробляти, програми й плани проведення досліджень при різних формах фінансово-господарського контролю;	1.ПФ.Е.01.ПР.0.02	Організація фінансово-господарського контролю	01.03
визначати економічну ефективність, результативність планування діяльності перевіряючих (ревізорів та аудиторів), розробляти заходи щодо удосконалення планування	1.ПФ.Е.01.ПР.Р.03	Сутність та зміст фінансово-господарського контролю	01.01
		Міжнародний досвід здійснення фінансово-господарського контролю	01.02
		Організація фінансово-господарського контролю	01.03
організовувати підготовку до здійснення фінансово-господарського контролю різних об'єктів;	1.ПФ.С.02.ПР.Р.01	Організація фінансово-господарського контролю	01.03
відбирати й застосовувати найбільш суча-	1.ПФ.С.02.ПР.Р.02	Міжнародний досвід здійснен-	01.02

сні й ефективні прийоми і методи при здійсненні фінансово-господарського контролю		ня фінансово-господарського контролю	
		Організація фінансово-господарського контролю	01.03
проводити контрольні процедури при різних формах фінансово – господарського контролю за діяльністю промислових виробничих підприємств;	2.ПФ.С.01.ПП.Н.01	Ревізія, аудит та податковий контроль діяльності промислових виробничих підприємств	02.04
проводити контрольні процедури при різних формах фінансово – господарського контролю за діяльністю підприємств сфери послуг;	2.ПФ.С.01.ПП.Н.02	Сфера послуг як об'єкт ревізії, аудиту та податкового контролю	02.05
проводити контрольні процедури при різних формах фінансово – господарського контролю суб'єктів торгової діяльності;	2.ПФ.С.01.ПП.Н.03	Аудит та податковий контроль суб'єктів торгової діяльності	02.06
проводити контрольні процедури при різних формах фінансово – господарського контролю за діяльністю сільсько-господарських підприємств;	2.ПФ.С.01.ПП.Н.04	Ревізія, аудит та податковий контроль на сільсько-господарських підприємствах	02.07
проводити контрольні процедури при різних формах фінансово – господарського контролю за діяльністю будівельних та транспортних підприємств	2.ПФ.С.01.ПП.Н.05	Ревізія, аудит та податковий контроль діяльності будівельних та транспортних підприємств	02.08

проводити контрольні процедури при різних формах фінансово – господарського контролю за діяльністю неприбуткових організацій	2.ПФ.С.01.ПП.Н.06	Аудит та податковий контроль неприбуткових організацій	02.09
проводити контрольні процедури при різних формах контролю в банківських установах	2.ПФ.С.01.ПП.Н.07	Контроль і аудит в банках	02.10
збирати зовнішню та внутрішню, первинну і вторинну інформацію існуючими методами	3.ПФ.Д.01.ПП.0.01	Сутність та зміст фінансово-господарського контролю	01.01
		Організація фінансово-господарського контролю	01.03
об'єктивно оцінювати і аналізувати інформацію, отриману за результатами фінансово-господарського контролю	4.ПФ.Е.01.ПР.Р.01	Організація фінансово-господарського контролю	01.03
		Міжнародний досвід здійснення фінансово-господарського контролю	01.02
узагальнювати й систематизувати матеріали дослідження	4.ПФ.Е.01.ПР.Н.02	Організація фінансово-господарського контролю	01.03
вносити пропозиції та рекомендації щодо реалізації матеріалів фінансово-господарського контролю	5.ПФ.Е.01.3Р.Р.01	Організація фінансово-господарського контролю	01.03
формулювати проблеми та визначати гіпотези фінансово-господарського контролю	5.ПФ.Е.02.ПР.Р.01	Міжнародний досвід здійснення фінансово-господарського	01.02

		контролю	
		Організація фінансово-господарського контролю	01.03
		Сутність та зміст фінансово-господарського контролю	01.01
визначати особливості здійснення фінансово-господарського контролю зарубіжними країнами та розробляти заходи щодо впровадження більш ефективних форм організації та проведення досліджень	5.СП.Е.03.ПР.Р.01	Міжнародний досвід здійснення фінансово-господарського контролю	01.02

**Засоби діагностики для перевірки знань магістрів
по дисципліні «Фінансово-господарський контроль»**

Завдання 1 (1.ПФ.Е.01.ПР.0.01)

Сформулюйте та порівняйте основні завдання аудиту підприємств громадського харчування та підприємств виробничої сфери в табличному вигляді:

Завдання аудиту підприємств громадського харчування	Завдання аудиту підприємств виробничої сфери

Завдання 2 (1.ПФ.Е.01.ПР.0.01)

Сформулюйте та порівняйте основні завдання фінансово-господарського контролю підприємств громадського харчування та підприємств виробничої сфери в табличному вигляді.

Завдання 3 (1.ПФ.Е.01.ПР.0.01)

Сформулюйте та порівняйте основні завдання фінансово-господарського контролю підприємств житлово-комунальної сфери та торгових підприємств в табличному вигляді:

Завдання 4(1.ПФ.Е.01.ПР.0.01)

Сформулюйте та порівняйте специфічні риси аудиту підприємств житлово-комунальної сфери та неприбуткових організацій в табличному вигляді:

Завдання 5(1.ПФ.Е.01.ПР.0.02)

Складіть Програму аудиту для кожного об'єкта аудиту, яка б включала тільки специфічні питання аудиторської перевірки.

При цьому, об'єктами аудиту є: Житлово-комунальне підприємство „Укрліфт”, Торгова фірма „Ромашка”, Кафе „Троянда”.

Програма незалежного аудиту

№з\п	Перелік аудиторських процедур	Виконавець	Метод перевірки	Примітки аудитора
1	2	3	4	5

Завдання 6(1.ПФ.Е.01.ПР.Р.03)

Проаналізуйте представлену форму Програми державного аудиту. Які графи Ви вважаєте зайвими, а які Ви пропонуєте ввести додатково. Обґрунтуйте пропозиції.

Зразок Програми державного аудиту

№ з/п	Елементи аудиторської процедури	метаКонкретна	Обсяг (кількість тестів, зразків, період тощо)	Робочий документ, що складатиметься	Виконавець (державний аудитор)	Запланована дата виконання державним аудитором	Запланована дата перегляду матеріалів вищестоящим керівником аудитора
1		3	4	5		7	8

Завдання 7 (1.ПФ.С.02.ПР.Р.01)

Погодьте визначення з термінами, проставляючи біля них відповідні літери.

Терміни

- _____ 1. Спеціалізація
- _____ 2. Кооперація;
- _____ 3. Пропорційність
- _____ 4. Прямоточність
- _____ 5. Ритмічність
- _____ 6. Паралельність

Визначення

- А. Одночасне виконання аудиторських процедур для перевірки різних за змістом господарських операцій, які здійснюються об'єктом перевірки.
- Б. Розподіл праці державних аудиторів для виконання різних процедур.
- В. Дотримання правильного співвідношення інформаційного забезпечення.
- Г. Рівномірне виконанням контрольних процедур.
- Д. Об'єднання зусиль працівників спеціалізованих відділів з метою усе-стороннього дослідження об'єкту державного аудиту.
- Ж. Раціональна організація інформаційних потоків між учасниками аудиторського процесу.

Завдання 8 (1.ПФ.С.02.ПР.Р.01)

Погодьте визначення з термінами, проставляючи біля них відповідні літери.

Терміни

- _____ 1. Незалежний аудит
- _____ 2. Інспектування
- _____ 3. Державний аудит
- _____ 4. Податковий контроль
- _____ 5. Внутрішній контроль
- _____ 6. Казначейський контроль
- _____ 7. Бюджетний контроль

Визначення

А. полягає у документальній і фактичній перевірці певного комплексу або окремих питань фінансово-господарської діяльності суб'єкта контролю і проводиться у формі ревізії

Б. являє собою перевірку та аналіз фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку та достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю

В. являє собою незалежну перевірку даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання

Г. являє собою контроль за операціями бюджетного процесу під час складання, розгляду, затвердження, внесення змін, виконання бюджету чи звітування про його виконання

Д. слід розуміти систему економічних відносин з приводу спостереження та перевірки виконання державного та місцевих бюджетів безпосередньо в процесі затвердження бюджетних призначень, розподілу та доведення бюджетних асигнувань, прийняття бюджетних і фінансових зобов'язань до отримання товарів і послуг та здійснення платежу з бюджетних рахунків з метою зменшення кількості та обсягів порушень бюджетного законодавства та підвищення ефективності використання коштів бюджетів усіх рівнів

Ж. являє собою огляд і дослідження первинної бухгалтерської та іншої документації підприємства на предмет правильного і своєчасного вирахування і сплати ним податкових платежів у бюджет

З. слід розуміти як незалежну діяльність з перевірки та оцінки роботи суб'єкта господарювання в інтересах останнього, метою якого є висловлення думки контролера відносно ефективності організації і функціонування суб'єкта господарювання, визначити чи має звітність підприємства перекручення

Завдання 9 (1 ПФ.С.02 ПР.Р.01)

Необхідно пов'язати поняття з їхнім визначенням. Поняття: попередній контроль, поточний контроль, наступний контроль. Визначення:

1) Є найбільш повним і глибоким підходом до вивчення виробничої і фінансової діяльності підприємства. Охоплює перевірку правильності та законності проведених господарських операцій на підприємствах, виявляє порушення і зловживання, а також дає можливість розробити заходи щодо усунення недоліків і попередження їх у майбутньому.

2) Полягає в тому, що господарська дія перед її здійсненням підлягає спочатку оцінки з погляду її доцільності, законності й ефективності.

3) Застосовується в процесі здійснення господарських операцій як працівниками облікових служб, так й іншими працівниками підприємства; проводиться в умовах широкої гласності з залученням усього колективу.

Завдання 10 (1.ПФ.С.02.ПР.Р.01)

Необхідно проаналізувати приведений нижче перелік вимог, пояснити які з них можна віднести до обов'язків ревізора; доповнити перелік вимог.

1) Суворо дотримуватися Конституції України, законів України, прав й інтересів громадян, підприємств, установ і організацій, що охороняються законом.

2) Неухильно охороняти інтереси держави, рішуче боротися з порушеннями державної дисципліни при здійсненні господарської діяльності підприємствами різних форм власності.

3) У випадках виявлення зловживань і порушень чинного законодавства передавати правоохоронним органам матеріали ревізії, а також повідомляти про виявлені зловживання і порушення державні органи і органи, уповноважені управляти державним майном.

4) Повинні забезпечити дотримання комерційної і службової таємниць.

5) Надавати всебічну допомогу підприємствам, установам, організаціям в усуненні виявлених недоліків і порушень.

Завдання 11 (1.ПФ.Е.01.ПР.0.01)

В табличному вигляді дати характеристику принципам фінансово-господарського контролю. Принципи: Раптовості. Активності. Незалежності. Безперервності. Повноти. Послідовності. Гласності. Об'єктивності і всеосяжності. Оцінка факторів, виявлених ревізією. Ревізійної безпосередності. Виховної дії. Порадний характер. Розсортувати їх по формам фінансово-господарського контролю.

Завдання 12 (1.ПФ.Е.01.ПР.0.01)

Дайте письмову характеристику видам ревізії в табличному вигляді. Поняття: Відомча. Позавідомча. Змішана. Планова. Позапланова. Тематична. Повна. Часткова. Суцільна. Вибіркова. Комбінована. Наскрізна. Не наскрізна. Централізована. Первинна. Повторна. Додаткова. Комплексна. Некомплексна. Внутрішня. Зовнішня. Обов'язкова. Статутна. Колективна. Індивідуальна.

Завдання 13 (1.ПФ.Е.01.ПР.0.01)

Необхідно дати повну характеристику поняттям: Доброякісний документ. Недоброякісний документ. Матеріальна підробка. Підчищення. Виправлення. Підробка, що здійснюється приватними способами. Інтелектуальна підробка. Нетоварні документи. Не грошові документи. Посадова підробка. Дописки.

Завдання 14 (1.ПФ.С.02.ПР.Р.01)

Необхідно пов'язати поняття з їх визначенням.

Поняття: державний контроль, відомчий контроль, аудиторський контроль, внутрішньогосподарський контроль.

Визначення:

- 1) Контроль, що здійснюється незалежними спеціалізованими аудиторськими фірмами за діяльністю підприємств усіх форм власності.
- 2) Контроль, що здійснюється міністерствами, комітетами й іншими органами державного управління за діяльністю підвідомчих їм підприємств, організацій і установ.
- 3) Контроль, що здійснюється на підприємствах, в організаціях і фірмах їх керівниками і фахівцями, а також штатними контролерами-ревізорами.
- 4) Контроль, що здійснюють вищі органи законодавчої і виконавчої влади, а також державні органи управління і спеціалізованого контролю.

Завдання 15 (1.ПФ.С.02.ПР.Р.01)

Необхідно установити, характеристики яких форм фінансово-господарського контролю приведені нижче.

- 1) проводиться одночасно на Слов'янському і донецькому державних маслозаводах.
- 2) проводиться на ЗАТ „Континент” за вимогою обласної прокуратури.
- 3) Під час перевірені всі документи і реєстри бухгалтерського обліку за весь період господарювання в присутності ліквідаційної комісії.
- 4) На ВАТ „Схід” проведено, склад ревізорів якої на 100% був змінений щодо складу попередньої, що була проведена в цьому ж кварталі.

Завдання 16 (1.ПФ.Е.01.ПР.0.01)

Необхідно дати в табличному вигляді характеристику принципам фінансово-господарського контролю: всеосяжність, дієвість, економічність, науковість.

Завдання 17 (1.ПФ.С.02.ПР.Р.01)

Необхідно розподілити наведені характеристики за відповідними показниками господарського контролю. Результати оформити у вигляді таблиці:

Ревізія	Аудит	Судово-бухгалтерська експертиза	Інвентаризаційна

Дані для виконання

- 1) Незалежна форма господарського контролю.
- 2) Підстава для проведення є постанова органів слідства.

- 3) Завданням є збереження державної власності, попередження і профілактика зловживань.
- 4) Здійснюється на добровільних засадах.
- 5) Мета - виявлення фактичної наявності об'єкта перевірки.
- 6) Контроль примусовий, здійснюється за розпорядженням вищих органів.
- 7) Є слідчою дією, що призначається після відкриття кримінальної справи.
- 8) Здійснюється для контролю за діяльністю матеріально відповідальних осіб.
- 9) Здійснюється на договірних умовах.
- 10) Діяльність посадової особи обмежується рамками матеріалів, присланих йому слідчим.
- 11) Проводиться тільки після здійснення господарської операції.
- 12) Посадова особа не може здійснювати самостійних дій щодо збору додаткових матеріалів.
- 13) Посадова особа має право вилучати документи, опечатувати місця збереження матеріальних цінностей, коштів і документів.
- 14) Спосіб доказу протиправних дій, проти яких відкрито кримінальну справу.
- 15) У результаті перевірки складається інвентаризаційний акт.
- 16) Здійснюється за планом роботи контролюючого органа без узгодження з керівником підприємства, що контролюється.

Завдання 18 (1 ПФ.С.02 ПР.Р.01)

Необхідно пов'язати поняття з їхнім визначенням. Поняття: попередній контроль, поточний контроль, наступний контроль. Визначення:

1) Є найбільш повним і глибоким підходом до вивчення виробничої і фінансової діяльності підприємства. Охоплює перевірку правильності та законності проведених господарських операцій на підприємствах, виявляє порушення і зловживання, а також дає можливість розробити заходи щодо усунення недоліків і попередження їх у майбутньому.

2) Полягає в тому, що господарська дія перед її здійсненням підлягає спочатку оцінці з погляду її доцільності, законності й ефективності.

3) Застосовується в процесі здійснення господарських операцій як працівниками облікових служб, так й іншими працівниками підприємства; проводиться в умовах широкої гласності з залученням усього колективу.

Завдання 19 (1.ПФ.С.02.ПР.Р.01)

Погодьте визначення видів контролю з термінами, проставляючи біля них відповідні літери.

Терміни

- _____ 1. *наскрізний*
- _____ 2. *суцільний*
- _____ 3. *комбінований*

- _____ 4. наступний
_____ 5. перманентний

Визначення

- А. який триває безперервно, постійно
Б. в ході якого одна частина документів та інформації вивчається суцільно, а інша - вибіркоким способом
В. охоплює перевірку правильності в законності проведених господарських операцій, виявляє порушення і зловживання, а також дає можливості розробити заходи щодо усунення недоліків та їх попередження в майбутньому
Г. проводиться одночасно на декількох підприємствах, що входять до складу однієї організації (асоціації, об'єднання)
Д. де перевіряються всі документи і реєстри бухгалтерського обліку, в яких відображені факти господарювання за весь період, що контролюється

Завдання 20 (1.ПФ.С.02.ПР.Р.01)

Необхідно проаналізувати приведений нижче перелік вимог, пояснити які з них можна віднести до обов'язків незалежного аудитора; доповнити перелік вимог.

- 1) Суворо дотримуватися Конституції України, законів України, прав й інтересів громадян, підприємств, установ і організацій, що охороняються законом.
- 2) Виправляти знайдені порушення за домовленістю з замовником
- 3) У випадках виявлення зловживань і порушень чинного законодавства передавати правоохоронним органам матеріали аудиту
- 4) Повинні забезпечити дотримання комерційної і службової таємниць.
- 5) Надавати всебічну допомогу підприємствам, установам, організаціям в усуненні виявлених недоліків і порушень.

Завдання 21 (1.ПФ.С.02.ПР.Р.01)

Необхідно заповнити таблицю:

Форми фінансово-господарського контролю	Види фінансово-господарського контролю	Складові фінансово-господарського контролю

Завдання 22 (1.ПФ.С.02.ПР.Р.01)

Необхідно заповнити таблицю:

Форми фінансово-господарського контролю	На яких підприємствах присутня дана форма (мається на увазі форма власності та сфера діяльності)

Завдання 23 (1.ПФ.С.02.ПР.Р.01)

Необхідно заповнити таблицю:

Складові фінансово-господарського контролю	На яких підприємствах присутня дана складова (мається на увазі форма власності та сфера діяльності)
--	---

Завдання 24 (1.ПФ.С.02.ПР.Р.01)

Необхідно заповнити таблицю:

Вид фінансово-господарського контролю	На яких підприємствах присутній даний вид (мається на увазі форма власності та сфера діяльності)

Завдання 25 (1.ПФ.С.02.ПР.Р.01)

Необхідно установити, характеристики яких форм фінансово-господарського контролю приведені нижче.

1) проводиться одночасно на Слов'янському і донецькому державних маслозаводах.

2) проводиться на ЗАТ „Континент” за вимогою обласної прокуратури.

3) Під час перевірені всі документи і реєстри бухгалтерського обліку за весь період господарювання в присутності ліквідаційної комісії.

4) На ВАТ „Схід” проведено, склад ревізорів якої на 100% був змінений щодо складу попередньої, що була проведена в цьому ж кварталі.

Завдання 26 (1.ПФ.С.02.ПР.Р.02)

Встановіть відповідність між практичними діями ревізора та методичними прийомами ревізора.

<i>Практичні дії ревізора</i>	<i>Методичний прийом</i>
Ревізор перевіряє кошторис на наявність всіх реквізитів	?
Ревізор перевіряє суми кошторису та плану асигнувань	?
Складається акт ревізії	?
Ревізор перевіряє наявність матеріальних цінностей	?
Аналізуються показники фінансової звітності	?
Виявлені недоліки заносяться до робочого документу ревізора	?

Завдання 27 (1.ПФ.С.02.ПР.Р.02)

Встановіть відповідність між формами фінансово-господарського контролю та його суб'єктами

<i>Форма контролю</i>	<i>Суб'єкт контролю</i>
Незалежний аудит	?
Інспектування	?
Ревізія	?
Державний аудит	?
Податковий контроль	?
Внутрішній контроль	?
Казначейський контроль	?
Бюджетний контроль	?

Завдання 28 (2.ПФ.С.01.ПП.Н.01)

Згідно розрахунку виробничої собівартості вугілля, що здобує підприємством „Світанок” 12.08 2007 р.:

Собівартість 1 тони вугілля = вартість сировини 452 грн.+оплата праці виробничих працівників 1342 грн.+відрахування на соціальні заходи 453 грн.+збитки від остаточного браку 435 грн.+розподілені загальновиробничі витрати 43 грн.= 2725 грн.

Перевірка фактичних документів дозволила ревізору здобути наступну інформацію:

на здобутті вугілля 12.08.2007 року було зайнято 4 працівника, кожен з місячним окладом 1230,95 коп.

браку по обліковим документам виявлено не було
розподілені загальновиробничі витрати складатимуть дійсно 43 грн. на тону вугілля

Перерахуйте суму виробничої собівартості, опишіть виявлені порушення.

Завдання 29 (2 ПФ. С. 01 ПП.Н 01)

На підприємстві „Світанок”, витрати підприємства списуються наступним чином:

Списано загальновиробничі витрати щоденно *дебет 23 кредит 92*

Списано змінні розподілені витрати щоденно *дебет 901 кредит 91*

Списано змінні нерозподілені витрати щоденно *дебет 903 кредит 92*

Знайдіть та обґрунтуйте порушення.

Завдання 30 (2 ПФ.С.01 ПП.Н.01)

Згідно даних, отриманих ревизором, на рахунку 23 підприємства „Світанок” обліковується сума 56780 тис. грн., з них незавершене виробництво – 24098 грн. НЗП на підприємстві складається з продукції, що не пройшла всіх стадій обробки, передбачених технологічним процесом, а також неукмплектованих виробів, що не пройшли випробувань і технічного приймання. Знайдіть та обґрунтуйте порушення.

Завдання 31 (2.ПФ.С.01.ПП.Н.02)

Житлово-комунальне підприємство „Укрліфт” розраховує собівартість надаваних послуг наступним чином:

як сума оплати праці обслуговуючого персоналу, витрати на паливо службових автомобілів, амортизація обладнання, амортизація житлових будинків, що обслуговуються, загальновиробничі нерозподілені витрати.

Знайдіть та обґрунтуйте порушення.

Завдання 32 (2 ПФ.С.01 ПП.Н.02)

Житлово-комунальне підприємство „Укрліфт” розраховує собівартість надаваних послуг наступним чином: як сума оплати праці адміністративного персоналу, витрати на паливо службових автомобілів, амортизація обладнання, амортизація житлових будинків, що обслуговуються, загальновиробничі нерозподілені витрати. Знайдіть та обґрунтуйте порушення.

Завдання 33 (2 ПФ.С.01 ПП.Н.02)

Підприємству житлово-комунального господарства безоплатно передано від органів місцевої влади 5 нових кабін ліфтів, вартістю 1890,76 грн. кожна. На підприємстві зроблений такий бухгалтерський запис: Дебет 10 Кредит 40 ; Дебет 641 Кредит 631

Знайдіть та обґрунтуйте порушення.

Завдання 34 (2 ПФ.С.01 ПП.Н.02)

Туристичною фірмою „Ямайка” придбано бланки туристичних ваучерів. На підприємстві зроблений такий бухгалтерський запис: Дебет 202 Кредит 301. Знайдіть та обґрунтуйте порушення.

Завдання 35 (2 ПФ.С.01 ПП. Н.03)

За даними інвентаризації на підприємстві оптової торгівлі встановлено, що товар первісною вартістю 220 грн. децю втратив свої якості та його чиста вартість реалізації дорівнює 190 грн. Прийнято рішення про уцінку товару на суму 30 грн. Бухгалтерські записи по обліку уцінки товарів

Зміст господарської операції	Сума, грн.	Кореспонденція	
		дебет	кредит

Відображено суму уцінки	30	946	282
Списано суму уцінки на фінансовий результат	60	791	949

Знайдіть та обґрунтуйте порушення.

Завдання 36 (2.ПФ.С.01.ПП.Н.04)

Підприємство „Колос” розраховує суму фіксованого сільсько-господарського податку наступним чином:

Загальна сума ФСП = ФСП з ріллі + ФСП з сінокосів + ФСП з пасовищ + ФСП з багаторічних насаджень + ФСП з земель водного фонду

При цьому, є така інформація:

площа ріллі – 12 Га

грошова оцінка ріллі – 845 грн./Га

площа сінокосів – 45 Га

грошова оцінка сінокосів – 124 грн./Га

площа пасовищ – 14,8 Га

грошова оцінка пасовищ – 401 грн./Га

площа багаторічних насаджень – 8 Га

грошова оцінка багаторічних насаджень – 1023 грн./Га

площа земель водного фонду – 0,5 Га

грошова оцінка земель водного фонду – 798 грн./0,1 Га

При цьому, підприємство сплачує щорічно 786,9 грн. фіксованого сільськогосподарського податку. Чи є це правильним?

Завдання 37(2 ПФ.С.01 ПП.Н.04)

Підприємством „Колос” за результатами 2006 року нараховано 978 грн. фіксованого сільськогосподарського податку. Цю суму перераховано чотирма платежами:

1 квартал – 70 грн.

2 квартал – 308 грн.

3 квартал –90,5 грн.

4 квартал – 509, 5 грн.

Прокоментуйте цю ситуацію, обґрунтуйте висновки.

Завдання 38(2.ПФ.С.01.ПП.Н.05)

Будівельна організація „Кімната” в кошторисній документації визначила загальну суму будівництва жилого будинку по вулиці Гоголя, 78 у розмірі 78 млрд. грн. на замовлення органів місцевого самоврядування. Але, у зв'язку з подорожчанням будівельних матеріалів, суму по факту було підвищено до 91,567 млрд. грн. Документально це оформлено не було, але й претензій до будівельного підприємства висунуто також не було.

Проаналізуйте ситуацію, обґрунтуйте висновки.

Завдання 39 (2 ПФ. С. 01. ПП.Н 05)

Будівельно-монтажним управлінням на ремонтні роботи у замовника за актом ф. 2 списані такі витрати:

- заробітна плата малярів-верхолазів (вище 4 м) 3000 грн./750 м²;
- заробітна плата малярів (до 4 м) 1640 грн./820 м²;
- фарба масляна (2 грн./кг.) 1570 кг;
- нормо-витрати наведені із розрахунку дворазового малярного покриття.

Перевіркою встановлено, що частина робіт була проведена з матеріалу замовника (400 кг фарби БМУ отримало від замовника); загальний обсяг пофарбованих конструкцій складає 1500 м², з них вище 4 м — 500 м². Також проведена експертиза встановила, що роботи виконувалися за технологією одноразового покриття. Необхідно визначити розмір необґрунтовано пред'явлених витрат.

Завдання 40 (2 ПФ. С. 01. ПП.Н 05)

Необхідно встановити відповідність фактичних витрат палива нормативним.

10.06 підприємство направило водія у відрядження на автомобілі ГАЗ-2410, видавши в підзвіт 80 грн. для придбання бензину А-95 в дорозі.

При виїзді в баку автомашини було 2 л бензину. Зі складу підприємства для виконання рейсу було відпущено 15 л бензину.

Після повернення з відрядження водій надав авансовий звіт, приклавши до нього чек на придбання 25 л бензину марки А-95 на суму 70 грн. Невикористану суму він здав у касу.

Залишок палива в баку по поверненні склав 6 л.

З подорожного листа встановлено, що легковий автомобіль ГАЗ-2410, що працював у гірській місцевості на висоті 520 м за межами приміської зони на дорозі з бітумомінеральним покриттям, здійснив пробіг 244 км.

Завдання 41 (2.ПФ.С.01.ПП.Н.06)

Надано фрагмент Звіту про використанні кошти громадською організацією „Все краще - жінкам ”.:

/п	Доходи неприбуткової організації (установи)	Код рядка	За звітний квартал	Наростаючим підсумком з початку звітнього року
	Сума одержаної безповоротної фінансової допомоги або безоплатних надходжень			
.1	у вигляді коштів	1		
.2	у вигляді майна	2		
	Сума одержаних добровільних пожертвувань			

.1	2 у вигляді коштів	3		49,6
.2	2 у вигляді майна	4		
3 Пасивні доходи				
.1	3 Дивіденди	5		
.2	3 Відсотки	6		458,2
.3	3 Роялті	7		
.4	3 одержані страхові виплати і відшкодування	8		
4 Компенсація вартості отриманих державних послуг, які надійшли до неприбуткової організації (установи)				
.1	4 у вигляді коштів	9		
.2	4 у вигляді майна	10		
	Доходи від надання державних послуг (видачі дозволів (ліцензій), сертифікатів, посвідчень, реєстрації, інших послуг, обов'язковість придбання яких передбачена законодавством)	11		421,02
	Доходи у вигляді активів, отриманих від інших неприбуткових організацій (установ) у результаті їх ліквідації	12		
	Доходи від надання культових послуг	13		62,6
	Разові або періодичні внески засновників та членів	14		
9 Внески, які надходять до кредитних спілок та пенсійних фондів:				
.1	9 на додаткове пенсійне забезпечення	15		
.2	9 на інші потреби, передбачені законодавством	16		
0	1 Доходи від надання платних послуг закладів та установ, що утримуються за рахунок бюджету	17		13,0
1	1 Доходи від діяльності, здійснення якої дозволяється згідно із законодавством	18		

Проаналізуйте становище громадської організації „Все краще - жінкам ”.

Завдання 42 (3 ПФ.Д.01 ПП. 0.01)

Необхідно проаналізувати ситуацію, визначити порушення і за необхідності застосувати штрафні санкції.

Ліміт каси встановлений у розмірі 1000 грн.

01.09 залишок коштів у касі складав 800 грн. З 02.09 по 10.09 за даними Касової книги, щодня в касу оприбутковувалось по 300 грн.

02.09 Іванову І.В. на відрядження з каси підприємства було видано 500 грн. Термін відрядження 03.09-05.09. Відзвітувався Іванов 09.09 на суму 400 грн., з яких 100 грн. витратив на господарські потреби. У цей же день невитрачені кошти він повернув у касу підприємства. Інкасація зроблена 10.09 на всю суму готівки в касі.

Також перевіркою було встановлено:

1. По відрядженню були надані такі документи:

- квиток на проїзд Донецьк-Київ — 50 грн.;
- квитанція за проживання в готелі — 100 грн.;
- квитанція за телефонні переговори з містом Донецьк — 20 грн.;
- квитки на проїзд в електротранспорті м. Києва на суму 30 грн.;
- довідка з залізничного вокзалу м. Києва про вартість жорсткого плацкарта до м. Донецьк — 28 грн.;
- чек за покупку запчастин на трактор на 100 грн.

2. Фактично за період з 02.09 по 10.09 підприємством було реалізовано товарів за готівку на суму 5000 грн.

Завдання 43(4 ПФ.Е.01 ПР.Р.01)

Необхідно скласти акт інвентаризації основних засобів, скласти бухгалтерські проведення.

Під час інвентаризації була встановлена нестача комп'ютера. Первісна вартість – 10430 грн., знос – 14%, індекс інфляції 1,064. винна особа встановлена і відшкодовано збиток у повному обсязі.

Завдання 44 (4 ПФ.Е.01 ПР.Р.01)

Необхідно розрахувати фінансові та адміністративні санкції.

Підприємство починаючи з травня 2004 року, не виплачувало заробітну плату і не сплачувало внески в Пенсійний фонд. Сплата усіх внесків була здійснена 10 вересня 2004 року. У цей день в органи Пенсійного фонду була надана звітність.

Внески в Пенсійний фонд склали: травень – 4000 грн., червень – 4200 грн., липень – 3900 грн.

Завдання 45 (4 ПФ.Е.01 ПР.Р.01)

Необхідно визначити, чи правомірні дії касира і головного бухгалтера в даній ситуації, обґрунтувати свою точку зору. Застосувати за необхідністю штрафні санкції. Перевіряючи повноту і своєчасність оприбуткування в касі коштів, отриманих з поточного рахунку в банку, ревізор виявив, що касир по чеку % 073226 16 червня одержав 80000 грн. на виплату заробітної плати працівникам, а оприбуткував їх 16 червня – 75000 грн.. Він одержав у банку 16 жовтня на відрядження 20000 грн., а оприбуткував їх 18 жовтня. Касир і головний бухгалтер пояснили, що несвоєчасність оприбуткування коштів допущена з вини установи банку, що не видала вчасно кошти на відрядження. Тому в першому випадку кошти, що були отримані на виплату заробітної плати, були частково витрачені на відрядження, а в іншому випадку, навпаки: кошти, що були призначені на відрядження були витрачені на виплату заробітної плати.

Завдання 46 (4 ПФ.Е.01 ПР.Р.01)

Необхідно виявити порушення і внести зміни.

Працівнику нарахована заробітна плата за серпень 2007 року в розмірі 460 грн. 31.08.2007 року працівник звільняється. У бухгалтерії зроблений розрахунок утримань:

- а) в Пенсійний фонд і фонди ОДСС: $460(2\%+1\%+0,5\%)=16,10$ грн.;
- б) податок з доходів: $(460 - 16,10 - 61,50) * 13\% = 49,71$ грн.;
- в) до виплати: $460 - 16,10 - 49,71 = 394,19$ грн.

Завдання 47 (4 ПФ.Е.01 ПР.Р.01)

Необхідно розрахувати розмір збитку; проконтролювати правильність відображення операцій в бухгалтерському обліку. Виявлено нестачу 2-х алмазних свердлів вартістю 130 грн. кожне.

Винна особа встановлена. Сума збитку внесена винною особою в касу підприємства в повному розмірі. Індекс інфляції – 1,08.

Завдання 48 (4 ПФ.Е.01 ПР.Р.01)

Необхідно виявити порушення, внести зміни і відобразити операції в обліку.

Столяру 5-го розряду Мірошниченко Д.Ю. за червень 2007 року нарахована відрядна заробітна плата в розмірі 760 грн. премія за якісну роботу в розмірі 25% зарплати. Бухгалтерія надала розрахунок:

- 1) Нарахований дохід: $760+760*25\%=950$ грн.;
- 2) Утримання в Пенсійний фонд і фонди ОДСС: $950*(2\%+1\%+0,5\%)=33,25$ грн.;
- 3) Податок з доходів: $(950-33,25-61,50)*15\%=111,18$ грн.;
- 4) На заробітну плату зроблені нарахування в пенсійний фонд і фонди ОДСС: $760*(33,2\%+2,9\%+1,9\%+1\%)= 287,28$ грн.;
- 5) До виплати підлягає: $950 - 33,75 - 111,18 = 805,57$ грн.

Завдання 49 (4 ПФ.Е.01 ПР.Р.01)

Необхідно виявити порушення, розрахувати за необхідністю штрафні санкції, відобразити операції в бухгалтерському обліку. У лютому 2007 року на підприємстві були видані в підзвіт такі суми:

- Гайворонський О.М. – 308 грн. на відрядження терміном на 7 днів (18-24.02.07)

- Пескова О.В. – 550 грн. на господарські потреби (19.02.07)

- Гусенко В.О. – 285 грн. на господарські потреби (19.02.07)

Гайворонський О.М. подав звіт 26.02.07 на 247 грн. з усіма підтверджувальними документами, невикористану суму в той же день було повернуто до каси підприємства.

Пескова О.В. подала звіт про використані кошти 20.02.07 на суму 485 грн. невикористану суму Білий повернув до каси 27.02.07 р.

Гусенко В.О. подав звіт про використані кошти 20.02.07 на суму 150 грн. невикористану суму було повернуто в касу підприємства 05.03.07 р.

Завдання 50 (4 ПФ.Е.01 ПР.Р.01)

Необхідно виявити порушення, внести зміни і відобразити операції в обліку.

Столяру 5-го розряду Мірошніченко Д.Ю. за червень 2007 року нарахована відрядна заробітна плата в розмірі 760 грн. премія за якісну роботу в розмірі 25% зарплати. Бухгалтерія надала розрахунок:

1) Нарахований дохід: $760 + 760 * 25\% = 950$ грн.;

2) Утримання в Пенсійний фонд і фонди ОДСС: $950 * (2\% + 1\% + 0,5\%) = 33,25$ грн.;

3) Податок з доходів: $(950 - 33,25 - 61,50) * 13\% = 111,18$ грн.;

4) На заробітну плату зроблені нарахування в пенсійний фонд і фонди ОДСС: $760 * (32\% + 2,9\% + 1,9\% + 1\%) = 287,28$ грн.;

5) До виплати підлягає: $950 - 33,25 - 111,18 = 805,57$ грн.

Завдання 51 (4 ПФ.Е.01 ПР.Р.01)

Необхідно виявити порушення і внести зміни.

Працівнику нарахована заробітна плата за серпень 2007 року в розмірі 460 грн. 31.08.2007 року працівник звільняється.

У бухгалтерії зроблений розрахунок утримань:

а) в Пенсійний фонд і фонди ОДСС: $460 * (2\% + 1\% + 0,5\%) = 16,10$ грн.;

б) податок з доходів: $(460 - 16,10 - 61,50) * 15\% = 49,71$ грн.;

в) до виплати: $460 - 16,10 - 49,71 = 394,19$ грн.

Завдання 52 (4 ПФ.Е.01 ПР.Р.01)

Необхідно проаналізувати і зробити висновки, чи всі дії зроблені головним бухгалтером, щоб упевнитися в законності проведення ревізії і повноважених осіб, що перевіряють.

На ВАТ „Мірошель” прибула ревізійна комісія. Голови правління в цей момент на місті не було. Головний бухгалтер Гуліна Є.Є. здивувався візитом,

тому що протягом кварталу підприємство вже перевірялось ДКРС і податковою міліцією. У ході цих ревізій (перевірок) не було виявлено порушень і зловживань. Маючи певний досвід, головний бухгалтер перевіряв особисті службові посвідчення, довідався про характер перевірки (планова чи позапланова) і негайно подзвонив в орган, що направив контролерів для перевірки їх повноважень.

Завдання 53 (4 ПФ.Е.01 ПР.Р.01)

Необхідно розрахувати розмір збитку; проконтролювати правильність відображення операцій в бухгалтерському обліку. Виявлено нестачу 2-х алмазних свердлів вартістю 130 грн. кожне. Винна особа не встановлена. Сума збитку внесена винною особою в касу підприємства в повному розмірі.

Завдання 54 (4 ПФ.Е.01 ПР.Р.01)

Необхідно виявити порушення і застосувати штрафні санкції.

Була проведена перевірка дотримання термінів використання виданих у підзвіт на господарські потреби сум за лютий 2005 року. Бухгалтерією був наданий реєстр підзвітних осіб

ПІБ підзвітної особи	Дата видачі в підзвіт	Сума, грн.	Дата надання авансового звіту
Іванов А. Д.	05.02.05	459,00	12.02.05
Петров С. В.	07.02.05	129,00	08.02.05
Соколов Н. И.	10.02.05	326,00	12.02.05
Васильєва Е. Д.	13.02.05	1298,00	21.02.05
Леонідов А. А.	13.02.05	726,00	28.02.05

Завдання 55 (4 ПФ.Е.01 ПР.Р.01)

Необхідно виявити порушення і внести зміни.

Під час інвентаризації була виявлена нестача основних засобів й інших необоротних матеріальних активів. Винна особа встановлена — Іванов 1.1. Індекс інфляції — 1,2. Списання відшкодованого винною особою збитку відображено проведеннями

№ з/п	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн.
1	Відбито збиток від відсутніх столів, що підлягає відшкодуванню винною особою	377	745	4 452
2	Відбито суму ПДВ	745	641	371
3	Відбито суму, що підлягає перерахуванню в бюджет	745	641	2226
4	Віднесена на фінансовий результат сума прямого збитку	745	794	1855

Реєстр відсутніх основних засобів і НМА

Об'єкт основних засобів		Сума нестачі, грн.
1	Стіл двотумбовий	360
2	Калькулятор	430
3	Стіл письмовий	246
4	Принтер	580
5	Телефон	239

Завдання 56 (4 ПФ.Е.01 ПР.Р.01)

Необхідно визначити, чи правомірні дії касира і головного бухгалтера в даній ситуації, обґрунтувати свою точку зору. Застосувати за необхідністю штрафні санкції. Перевіряючи повноту і своєчасність оприбуткування в касі коштів, отриманих з поточного рахунку в банку, ревизор виявив, що касир по чеку № 073226 16 червня одержав 80000 грн. на виплату заробітної плати працівникам, а оприбуткував їх 20 червня. Він одержав у банку 16 жовтня на відрядження 20000 грн., а оприбуткував їх 18 жовтня. Касир і головний бухгалтер пояснили, що несвоєчасність оприбуткування коштів допущена з вини установи банку, що не видала вчасно кошти на відрядження. Тому в першому випадку кошти, що були отримані на виплату заробітної плати, були частково витрачені на відрядження, а в іншому випадку, навпаки: кошти, що були призначені на відрядження були витрачені на виплату заробітної плати.

Завдання 57 (4 ПФ.Е.01 ПР.Р.01)

Необхідно встановити суму нестачі, що підлягає відшкодуванню винною особою.

Під час інвентаризації була виявлена нестача 100 кг яловичини мороженої, яка на складі зберігалася 12 діб. Ціна яловичини мороженої 18 грн. за 1 кг.

Норма природного збитку яловичини мороженої при 3-добовому терміні збереження встановлена в розмірі 0,08% . За кожен наступний день збереження до 10 діб норма збільшується на 0,01%, після 10-добового збереження за кожен день норма збільшується на 0,005%.

Завдання 58 (4 ПФ.Е.01 ПР.Р.01)

Необхідно визначити розмір збитку і відбити операції в бухгалтерському обліку.

Під час інвентаризації за фактом розкрадання виявлена нестача на суму 5500 грн, у т.ч.:

- а) товари — 2000 грн.;
- б) сировина і матеріали — 1200 грн.;
- в) паливо — 200 грн.;
- г) брухт дорогоцінних металів — 1700 грн.;
- д) напівфабрикати — 100 грн.;
- е) МШП з первісною вартістю 300 грн., на які нарахований знос 100%.

Надлишків матеріальних цінностей не встановлено. Втрат від псування цінностей не виявлено. Винна особа не встановлена.

Завдання 59 (4 ПФ.Е.01 ПР.Р.01)

Необхідно скласти порівнювальну відомість, визначити розмір збитків і відобразити операції з отримання від винної особи компенсації збитків від розкрадання ТМЦ в бухгалтерському обліку.

При проведенні інвентаризації у МВО — комірника Власової А.В. виявлені нестача і надлишки товарів побутової хімії, що зберігалися в паперовому упакуванні, розфасовані по 3 кг. За між інвентаризаційний період реалізовано товару на суму 345000 грн.

Комірником бази представлена пояснювальна записка, у якій викладена причина виникнення нестачі і надлишків. До пояснювальної записки були прикладені акти на списання нестачі порошку «ОКА», що утворилася через ушкодження упакування при постачанні і відвантаженні кожної партії товару. Загальна сума по актах складає 90 грн. Як було відзначено в пояснювальній записці, що сума нестачі в розмірі 510 грн. утворилася з вини МВО, яку вона згідна погасити.

Норма природного збитку складає 0,02%.

Керівництвом було прийняте рішення:

- 1) нестачу в межах природного збитку списати за рахунок фінансових результатів діяльності;
- 2) нестачу понад норми природного збитку, що утворилася не з вини МВО, списати за рахунок фінансових результатів діяльності;
- 3) нестачу, в утворенні якої винна МВО, списати за рахунок неї. Результат інвентаризації поданий у таблиці
- 4)

Найменування товару	Од. виміру	Ціна, грн	Фактична наявність		По обліку	
			кількість	сума	кількість	сума
Порошок «ОКА»	пач.	6	4900	29400	5000	30000
Клей сухий	кг	10	9000	90000	8000	80000

Завдання 60 (4 ПФ.Е.01 ПР.Р.01)

Необхідно визначити, чи правомірні дії касира і головного бухгалтера в даній ситуації, обґрунтувати свою точку зору. Застосувати за необхідністю штрафні санкції. Перевіряючи повноту і своєчасність оприбуткування в касі коштів, отриманих з поточного рахунку в банку, ревизор виявив, що касир по чеку № 073226 16 червня одержав 80000 грн. на виплату заробітної плати працівникам, а оприбуткував їх 20 червня. Він одержав у банку 16 жовтня на відрядження 20000 грн., а оприбуткував їх 15 жовтня. Касир і головний бухгалтер пояснили, що несвоєчасність оприбуткування коштів допущена з вини установи банку, що не видала вчасно кошти на відрядження. Тому в першому випадку кошти, що були отримані на виплату заробітної плати, були ча-

стково витрачені на відрядження, а в іншому випадку, навпаки: кошти, що були призначені на відрядження були витрачені на виплату заробітної плати.

Завдання 61 (4 ПФ.Е.01 ПР.Р.01)

Необхідно визначити розмір збитків і відобразити операції в бухгалтерському обліку.

При проведенні інвентаризації на складі виявлені

Найменування товару	Виробник	Од. вим.	Ціна, грн	Нестача		Надлишок	
				К-сть	Сума	К-сть	Сума
Борошно в/с	ТОВ «Жито»	кг	1,30	400	520		
Борошно в/с	ЗАТ «Хліб»	кг	1,30			300	330
Олія рослинна	Масложир-комбінат	бут	3,00	20	60		
Олія рослинна	ТОВ «Славолія»	бут	3,50			20	70

Розмір природного збитку борошна — 10 кг. Винна особа встановлена.

Завдання 62 (4.ПФ.Е.01.ПР.Н.02)

На підприємстві „Барвінок” виявлено ряд порушень:

відсутній наказ про облікову політику;

неправильно нараховується амортизація на основні засоби 3 групи;

систематично лікарняні нараховуються з розрахунку річної заробітної плати;

не було проведено індексацію заробітної плати;

в обліку присутні інвентарні картки старих форм;

інвентаризація проводиться без створення інвентаризаційної комісії.

Складіть за ціма порушеннями Акт ревізії за встановленою формою та Аудиторський висновок згідно з вимогами МСА 700.

Завдання 63 (4 ПФ.Е.01 ПР.Н.02)

Необхідно скласти порівнювальну відомість, визначити розмір збитків і відобразити операції з отримання від винної особи компенсації збитків від розкрадання ТМЦ в бухгалтерському обліку.

При проведенні інвентаризації у МВО — комірника Власової А.В. виявлені нестача і надлишки товарів побутової хімії, що зберігалися в паперовому упакуванні, розфасовані по 3 кг. За міжінвентаризаційний період реалізовано товару на суму 355000 грн.

Комірником бази представлена пояснювальна записка, у якій викладена причина виникнення нестачі і надлишків. До пояснювальної записки були прикладені акти на списання нестачі порошку «ОКА», що утворилася через ушкодження упакування при постачанні і відвантаженні кожної партії товару.

Загальна сума по актах складає 90 грн. Як було відзначено в пояснювальній записці, що сума нестачі в розмірі 510 грн. утворилася з вини МВО, яку вона згідна погасити.

Норма природного збитку складає 0,04%.

Керівництвом було прийняте рішення:

5) нестачу в межах природного збитку списати за рахунок фінансових результатів діяльності;

6) нестачу понад норми природного збитку, що утворилася не з вини МВО, списати за рахунок фінансових результатів діяльності;

3) нестачу, в утворенні якої винна МВО, списати за рахунок неї. Результат інвентаризації поданий у таблиці

Найменування товару	Од. виміру	Ціна, грн	Фактична наявність		По обліку	
			кількість	сума	кількість	сума
Порошок «ОКА»	пач.	6	4900	29400	4900	30000
Клей сухий	кг	10	9000	90000	8000	80000

Завдання 64 (4 ПФ.Е.01 ПР.Н.02)

Необхідно скласти акт інвентаризації основних засобів, скласти бухгалтерські проведення. Під час інвентаризації виявлений офісний телефон, що не числиться на балансі і не відображається в підзвіті в матеріально відповідальній особі. Було встановлено, що підприємство одержало телефон як приз при участі в конкурсі. Первісна вартість телефону – 220 грн., передбачений термін використання – 5 років, ліквідаційна вартість прирівняна до нуля. Метод амортизації – прямолінійний. Встановлено, що підприємство не понесло жодних витрат, пов'язаних з придбанням даного об'єкта.

Завдання 65 (5.ПФ.Е.01.ЗР.Р.01)

На підприємстві „Колос” виявлено ряд порушень:

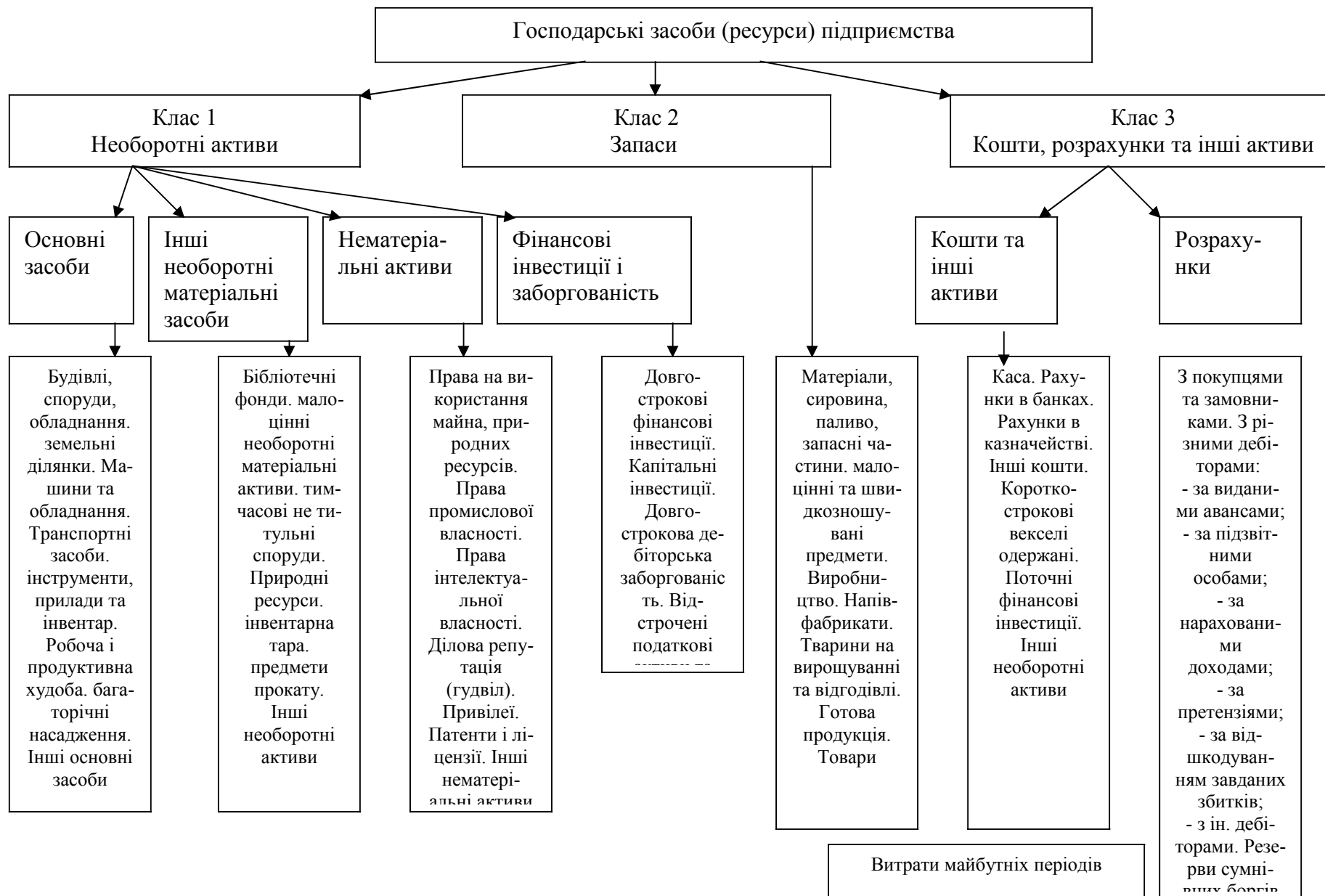
неправильно нараховується амортизація на основні засоби 3 групи; систематично лікарняні нараховуються з розрахунку річної заробітної плати;

не було проведено індексацію заробітної плати;

інвентаризація проводиться без створення інвентаризаційної комісії.

Розробить механізм усунення та недопущення цих порушень в майбутньому:

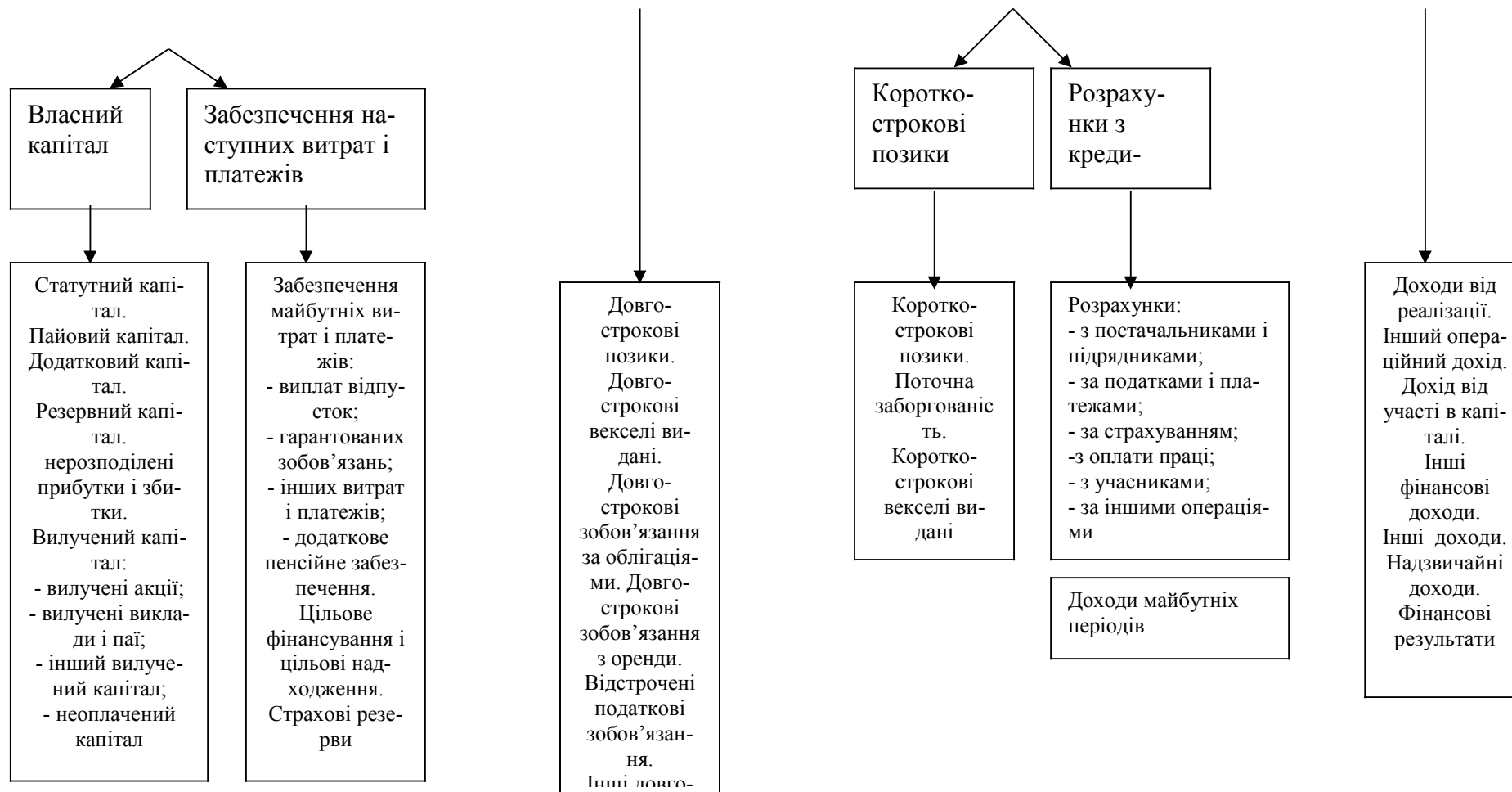
Зміст порушення	Винна особа	Причина порушення	Дії щодо усунення	Дії щодо недопущення

Додаток Д

Класифікація господарських засобів (ресурсів) підприємства згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку

Класифікація джерел господарських засобів (ресурсів) згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку

ЛІМСЬКА ДЕКЛАРАЦІЯ

керівних принципів аудиту державних фінансів

Передмова

Більше двох десятиліть сплинуло з моменту прийняття в жовтні 1977 року делегатами ІХ Лімського (Перу) Конгресу вищих органів контролю державних фінансів (INTOSAI) Лімської декларації керівних принципів аудиту державних фінансів. Це була мить великих сподівань за відсутності жодної впевненості щодо успіху, який вона матиме в усьому світі.

З того часу, застосування Лімської декларації перевищило найамбіційніші очікування та показало вирішальність її впливу на розвиток контролю державних фінансів у специфічних умовах кожної країни. Лімська декларація має виняткове значення для усіх вищих органів контролю державних фінансів-членів INTOSAI, незалежно від регіону, до якого вони належать, рівня їх розвитку, місця у системі врядування та форми організації.

Успіх Декларації полягає, головним чином, у тому, що вона, залишаючись чіткою та точною, містить вичерпний перелік цілей аудиту державних фінансів та усіх дотичних до цього питань. Це полегшує її використання та гарантує, що простота мови, якою вона складена, зосереджує увагу на її ключових елементах.

Основною метою Лімської декларації є заклик до незалежності аудиту державних фінансів. Вищий орган контролю державних фінансів, що не відповідає цій умові, не може претендувати на свій статус. Тому й не дивно, що питання незалежності вищих органів контролю державних фінансів продовжує бути важливою темою для обговорення усередині INTOSAI. Проте, необхідно відзначити, що цілі Декларації вважаються досягнутими лише за умови законодавчого закріплення цієї незалежності. В свою чергу, це вимагає існування органу контролю за дотриманням законодавства, органу, який функціонує лише в умовах демократії чи правової держави.

Таким чином, правова держава та демократія є основними передумовами незалежного контролю державних фінансів та уособлюють підвалини, на яких базується Лімська декларація. Ідеї, представлені у Декларації належать до вічних, визначальних принципів, що впродовж років з часу їх прийняття залишаються в силі. Рішення щодо їх перевидання через 20 років після першої появи свідчить про якість та далекосяжність мислення авторів Декларації. Ми висловлюємо подяку Міжнародному віснику контролю державних фінансів за нове видання Лімської декларації, яке передає важливість цього базового документа, що по праву вважається Хартією аудиту державних фінансів. Таким чином, розповсюдження Лімської декларації забезпечено. Нам залишається продовжувати зусилля щодо досягнення наших благородних ідей.

Відень, кінець 1998 року

**Доктор Франц Фідлер,
Генеральний Секретар INTOSAI**

Преамбула

IX Конгрес Міжнародної організації вищих органів контролю державних фінансів, що зібрався у Лімі:

- зважаючи на те, що цільове й ефективне використання громадських коштів є однією з найважливіших передумов належного управління громадськими фінансами та дієвості рішень уповноважених органів влади;

- зважаючи на те, що для досягнення цієї мети кожна країна повинна мати Вищий орган контролю державних фінансів, незалежність якого гарантується законом;

- зважаючи на те, що необхідність таких органів постійно зростає, оскільки держава розширює свою діяльність у соціальному та економічному секторах, переходячи, таким чином, рамки традиційних фінансових відносин;

- зважаючи на те, що особливі цілі контролю державних фінансів, а саме цільове й ефективне використання громадських коштів, пошук досконалої системи управління фінансами, удосконалення адміністративної діяльності, інформування органів державної влади та громадськості шляхом оприлюднення об'єктивних звітів є необхідними умовами стабільності та розвитку держав у відповідності з цілями Організації Об'єднаних Націй;

- зважаючи на те, що на попередніх міжнародних конгресах вищих органів контролю державних фінансів пленарні сесії прийняли резолюції, поширення яких було підтримано усіма країнами-членами;

ПОСТАНОВИВ:

- опублікувати та розповсюдити документ під назвою "Лімска декларація керівних принципів аудиту державних фінансів"

I. Загальні положення

Стаття 1. Мета контролю

Запровадження контролю є невід'ємною складовою управління громадськими фінансовими ресурсами, яка забезпечує відповідальний та підзвітний характер цього управління. Контроль державних фінансів не є самоціллю, а виступає обов'язковим елементом регуляторної системи, мета якої полягає у своєчасному виявленні відхилень від прийнятих стандартів, порушень принципів законності, ефективності, доцільності і економності управління фінансовими ресурсами, що дозволяло б у кожному конкретному випадку внести відповідні корективи, посилити відповідальність уповноважених осіб, отримати відшкодування збитків та перешкодити або, принаймні, ускладнити повторення виявлених порушень у майбутньому.

Стаття 2. Попередній контроль та контроль за фактом

1. Попередній контроль це перевірка, що проводиться до моменту здійснення адміністративної чи фінансової діяльності (заходів, операцій); контроль за фактом це перевірка, що проводиться після здійснення окремих адміністративно-фінансових дій (заходів, операцій).

2. Ефективний попередній контроль є невід'ємним елементом досконалого управління громадськими ресурсами, використання яких доручено державі. Цей контроль може здійснюватися як Вищими органами контролю державних фінансів, так і іншими контрольними органами.

3. Здійснення попереднього контролю Вищим органом контролю державних фінансів дозволяє попередити можливі порушення до моменту їх виникнення. Однак, недоліком цього підходу є надмірний обсяг контрольної роботи та невизначеність щодо відповідальності, передбаченої законом. Контроль за фактом, що здійснюється Вищим органом контролю державних фінансів, дозволяє встановити відповідальність підзвітних осіб, відшкодувати завдані збитки та перешкодити повторенню виявлених порушень у майбутньому.

4. Обсяг повноважень Вищого органу контролю державних фінансів щодо попереднього контролю встановлюється відповідно до законодавства, умов та вимог кожної конкретної країни. В той же час, контроль за фактом є безпосереднім завданням кожного Вищого органу контролю державних фінансів, незалежно від того здійснює він чи ні попередній контроль.

Стаття 3. Зовнішній та внутрішній контроль

1. Кожен державний орган чи організація мають у своєму складі власний підрозділ внутрішнього контролю. Органи зовнішнього контролю не входять до організаційної структури підконтрольних їм органів. Саме тому, Вищі органи контролю державних фінансів є органами зовнішнього контролю.

2. Підрозділ внутрішнього контролю повинен обов'язково підпорядковуватися керівництву організації, у складі якої він створений. Проте він повинен володіти максимально можливою функціональною та організаційною незалежністю всередині органу, до складу якого він входить.

3. Завданням Вищого органу контролю державних фінансів як зовнішнього контролера є перевірка ефективності внутрішнього контролю. Якщо підрозділ внутрішнього контролю визнано ефективним, необхідно, не обмежуючи право Вищого органу контролю державних фінансів на всеохоплюючий контроль, здійснити найбільш адекватний розподіл завдань та визначити засади співробітництва між Вищим органом контролю державних фінансів та підрозділом внутрішнього контролю.

Стаття 4. Контроль законності, контроль правильності та контроль ефективності

1. Традиційними завданнями Вищого органу контролю державних фінансів є контроль за дотриманням законодавства та контроль правильності фінансового управління, бухгалтерського обліку та звітності.

2. Крім цих видів контролю, важливістю яких залишається незаперечною, існує також інший вид контролю, що спрямований на оцінювання результативності, ефективності та економічності державного управління. Контроль ефективності охоплює не лише окремі фінансові операції, а й усі сфери функціонування державного сектору, включаючи перевірку систем організації та управління.

3. Загалом, цілі контрольної діяльності Вищих органів контролю державних фінансів дотримання принципів законності, правильності, ефективності та економічності в управлінні державними фінансами мають однакову значущість. Разом з тим, справою Вищого органу контролю державних фінансів є встановлення пріоритетності кожної з них.

II. Незалежність

Стаття 5. Незалежність Вищих органів контролю державних фінансів

1. Вищі органи контролю державних фінансів можуть виконувати свої завдання об'єктивно та ефективно лише за умови незалежності від підконтрольних їм органів та захищеності від зовнішнього впливу.

2. Хоч органи державної влади не можуть бути абсолютно незалежними, оскільки загалом вони є складовою частиною держави, Вищі органи контролю державних фінансів повинні мати функціональну та організаційну незалежність, достатню для виконання своїх обов'язків та завдань.

3. Створення Вищих органів контролю державних фінансів та необхідний рівень їхньої незалежності повинні визначатися у Конституції; інші нормативні положення можуть встановлюватися окремим законом. Зокрема, Верховний орган судочинства повинен забезпечити юридичний захист Вищого органу контролю державних фінансів відбудь-яких посягань на його незалежність та контрольні повноваження.

Стаття 6. Незалежність членів та службовців Вищих органів контролю державних фінансів

1. Незалежність Вищого органу контролю державних фінансів невідривно пов'язана з незалежністю його членів. Членами є особи, що уповноважені приймати рішення від імені Вищого органу контролю державних фінансів та відповідають за ці рішення у рамках своїх повноважень перед третьою стороною, а саме перед колективним органом, що має право прийняття рішень або перед керівником Вищого органу контролю державних фінансів, якщо він здійснює одноосібне керівництво.

2. Незалежність членів також повинна гарантуватися Конституцією. Зокрема, процедура відкликання, що має встановлюватися Конституцією, не повинна зашкоджувати їх незалежності. Порядок призначення та звільнення членів Вищого органу контролю державних фінансів визначається конституційною структури кожної окремо взятої країни.

3. Що стосується просування по службі, то контролери Вищого органу контролю державних фінансів не повинні піддаватися впливу підконтрольних їм органів та підпорядковуватися цим органам.

Стаття 7. Фінансова незалежність Вищих органів контролю державних фінансів

1. Вищий орган контролю державних фінансів повинен бути забезпеченим фінансовими ресурсами, необхідними для виконання покладених на нього завдань.

2. У разі потреби, Вищий орган контролю державних фінансів повинен мати право звертатися з проханням про виділення необхідних фінансових

ресурсів безпосередньо до державного органу, що приймає рішення з питань державного бюджету.

3. Вищий орган контролю державних фінансів повинен мати право самостійно та на власний розсуд розпоряджатися коштами, що виділені для його потреб окремим рядком бюджету.

III. Відносини з Парламентом, урядом та державно-управлінським апаратом

Стаття 8. Відносини з Парламентом

Незалежність Вищого органу контролю державних фінансів, встановлена Конституцією та законом, також гарантує йому право широкої ініціативи та автономії, навіть якщо він підзвітний Парламенту та здійснює контрольні заходи за його дорученнями. Відносини між Вищим органом контролю державних фінансів та Парламентом повинні бути визначеними Конституцією відповідно до умов та вимог кожної конкретної країни.

Стаття 9. Відносини з урядом та державно-управлінським апаратом

Вищий орган контролю державних фінансів контролює діяльність уряду, адміністративно-управлінських органів та підпорядкованих їм організацій. Проте це зовсім не означає, що уряд підпорядковується Вищому органу контролю державних фінансів. Зокрема, уряд несе повну та виключну відповідальність за свої дії та помилки і не може ігнорувати рішення, прийняті за результатами перевірок та висновків Вищого органу контролю державних фінансів, якщо вони чинні та обов'язкові до виконання.

IV. Права Вищих органів контролю державних фінансів

Стаття 10. Право розслідування

1. Вищий орган контролю державних фінансів повинен мати доступ до всіх документів, пов'язаних з управлінням фінансовими й матеріальними ресурсами та повинен володіти правом отримувати від підконтрольних йому організацій на свої усні чи письмові запити будь-яку інформацію, яку він вважатиме необхідною.

2. Вищий орган контролю державних фінансів повинен приймати рішення щодо доцільності проведення контролю за місцем розташування підконтрольного органу чи в приміщенні самого Вищого органу контролю державних фінансів.

3. Терміни подання Вищому органу контролю державних фінансів необхідної інформації, документації чи інших матеріалів, включаючи фінансові звіти, повинні встановлюватися залежно від конкретної ситуації, згідно з законом або Вищим органом контролю державних фінансів.

Стаття 11. Виконання висновків Вищого органу контролю державних фінансів

1. Підконтрольні органи повинні прокоментувати висновки Вищого органу контролю державних фінансів в строки, встановлені, як правило, законодавством чи Вищим органом контролю державних фінансів та повідомити при заході, вжиті для виконання висновків контролю.

2. В тому випадку, якщо висновки Вищого органу контролю державних

фінансів з юридичної точки зору не є обов'язковими для виконання, Вищий орган контролю державних фінансів повинен мати право звертатися до органів, уповноважених вжити необхідних заходів та зобов'язати відповідні органи до їх виконання.

Стаття 12. Експертні висновки та право на надання консультацій

1. У разі потреби, Вищий орган контролю державних фінансів може надати у розпорядження Парламенту та державно-управлінського апарату свої професійні знання та досвід у формі експертно-аналітичних висновків, включаючи зауваження до законопроектів та інших нормативних актів фінансового характеру. Керівники державних органів повинні нести відповідальність за прийняття чи відхилення такого експертного висновку; крім того, це додаткове завдання не повинно впливати на майбутні висновки Вищого органу контролю державних фінансів та загрожувати ефективності його контрольної діяльності.

2. Нормативні акти з питань запровадження максимально адаптованих та уніфікованих правил бухгалтерського обліку та звітності повинні затверджуватися лише після погодження з Вищим органом контролю державних фінансів.

V. Методи контролю, кадровий склад контролерів, міжнародний обмін досвідом

Стаття 13. Методи та процедури контролю

1. Вищі органи контролю державних фінансів здійснюють свої контрольні заходи відповідно до планів роботи, які вони самостійно встановлюють. Окремі державні органи залишають за собою право вимагати проведення окремих видів контролю.

2. Зважаючи не те, що контроль рідко може бути всеохоплюючим, Вищий орган контролю державних фінансів застосовує, як правило, вибірковий підхід. Однак контроль повинен здійснюватися на основі певної моделі та повинен проаналізувати достатню кількість елементів, необхідних для підготовки висновків про якість фінансового управління та його відповідність законодавству.

3. Методи контролю належить удосконалювати відповідно до досягнень науково-технічного прогресу та управлінської діяльності.

4. Вищим органам контролю державних фінансів рекомендується розробляти та надавати у розпорядження контролерів методичні вказівки та інструкції з питань контрольної діяльності.

Стаття 14. Кадровий склад контролерів

1. Члени та службовці Вищого органу контролю державних фінансів повинні мати кваліфікацію та бездоганні якості, необхідні для успішного виконання покладених на них завдань.

2. При відборі кадрового складу Вищого органу контролю державних фінансів необхідно надавати пріоритетного значення кандидатам з високими показниками знань, працездатності, здібностей та достатнім рівнем професійного досвіду.

3. Необхідно приділяти максимальну увагу удосконаленню теорети-

чної та практичної підготовки всіх членів та службовців Вищого органу контролю державних фінансів через внутрішньовідомчі, університетські та міжнародні навчальні програми; таке підвищення кваліфікації повинно заохочуватися усіма можливими фінансовими та організаційними засобами. Професійна перепідготовка кадрів не повинна обмежуватися традиційними знаннями з права, економіки, обліку, а має включати вивчення методів управління підприємством, інформаційних технологій.

4. З метою забезпечення відбору висококваліфікованого кадрового складу рівень заробітної плати повинен відповідати специфічним вимогам, що висуваються до даного виду діяльності.

5. У разі, якщо службовці Вищого органу контролю державних фінансів не володіють певними специфічними знаннями для проведення окремих видів контролю, Вищий орган контролю державних фінансів може в межах своїх потреб залучати зовнішніх експертів.

Стаття 15. Міжнародний обмін досвідом

1. Міжнародний обмін ідеями та досвідом в рамках Міжнародної організації Вищих органів контролю державних фінансів є ефективним засобом допомоги Вищим органам контролю державних фінансів у реалізації їх завдань.

2. То тепер цей обмін здійснювався шляхом проведення конгресів, навчальних семінарів, організованих спільно з ООН та іншими інституціями, функціонування регіональних робочих груп та видання спеціалізованого журналу.

3. Бажано розширювати та поглиблювати цю діяльність. Першочергове значення має розробка уніфікованих методологічних засад контролю державних фінансів на основі порівняльного права.

VI. Підготовка звітів

Стаття 16. Звіт для Парламенту та громадськості

1. Конституція повинна дозволяти та зобов'язувати Вищий орган контролю державних фінансів щорічно подавати звіт про результати своєї діяльності в Парламент чи інший уповноважений державний орган. Цей звіт має бути оприлюдненим та опублікованим. Це забезпечує широкий розголос інформації та поглиблене обговорення матеріалів звіту, а також сприятиме виконанню висновків Вищого органу контролю державних фінансів.

2. Вищий орган контролю державних фінансів повинен у проміжках між двома щорічними звітами направляти інші звіти щодо особливо важливих та невідкладних питань.

3. Загалом, щорічний звіт повинен відображати всю діяльність Вищого органу контролю державних фінансів; лише у випадку наявності інформації, непризначеної для розголосу чи захищеної законом, Вищий орган контролю державних фінансів повинен зробити свідомий вибір між відстоюванням власних інтересів чи оприлюдненням наявних у звіті фактів.

Стаття 17. Підготовка звітів

1. Звіти повинні об'єктивно та чітко подавати факти, їх оцінку, а також

зосереджуватися на основному. Мова звіту повинна бути точною та загальнодоступною.

2. Вищий орган контролю державних фінансів повинен приділити достатньої (за власною оцінкою) уваги висвітленню точки зору підконтрольних йому органів щодо висновків за результатами контролю.

VII. Контрольні повноваження Вищих органів контролю державних фінансів

Стаття 18. Конституційна основа контрольних повноважень, контроль за управлінням державними фінансами

1. Контрольні повноваження Вищих органів контролю державних фінансів мають бути визначеними у Конституції; інші нормативні положення встановлюються в окремому законі.

2. Обсяг контрольних повноважень Вищого органу контролю державних фінансів визначається відповідно до умов та потреб кожної конкретної країни.

3. Усі операції, пов'язані з державними фінансами, незалежно від того відображені вони чи у державному бюджеті повинні бути об'єктом контролю Вищого органу контролю державних фінансів. Окремі складові управління державними фінансами, що не включаються до державного бюджету, не повинні виводитися з під контролю Вищого органу контролю державних фінансів.

4. Вищі органи контролю державних фінансів повинні на основі раніше проведених контрольних заходів, сприяти запровадженню чітко визначеної бюджетної класифікації та максимально простого й зрозумілого порядку бухгалтерського обліку та звітності.

Стаття 19. Контроль державних органів та інших установ за кордоном

Як загальний принцип, державні органи та інші установи, створені за кордоном, повинні також контролюватися Вищим органом контролю державних фінансів. Під час перевірки цих органів та за умови, якщо вони здійснюються за місцем їх розташування, необхідно враховувати обмеження, встановлені міжнародним правом. Проте у тих випадках, коли це виправдовується, ці обмеження повинні бути скороченими шляхом внесення відповідних змін у міжнародно-правові акти.

Стаття 20. Контроль за надходженням податків

1. Вищий орган контролю державних фінансів повинен мати повноваження щодо максимально широкого контролю за надходженням податків та з цією метою мати доступ до податкових декларацій та документів.

2. Контроль за надходженням податків це, передусім, контроль законності та правильності. Проте Вищий орган контролю державних фінансів повинен також оцінювати економічну ефективність та організацію системи адміністрування податків, виконання плану надходжень доходів та у разі потреби надавати відповідні пропозиції до законодавчого органу.

Стаття 21. Державне замовлення та закупівля робіт та послуг за державні кошти

1. Значні кошти, що витрачаються державними органами на виконання державного замовлення та закупівлю робіт і послуг, обумовлюють необхідність ретельного контролю за їх використанням.

2. Відкриті торги як основна процедура закупівлі є найоптимальнішим способом отримання найбільш вигідної пропозиції щодо якості та ціни. Щоразу, коли відкриті торги не проводяться, Вищий орган контролю державних фінансів повинен встановити причини цього.

3. У випадку, коли Вищий орган контролю державних фінансів здійснює контроль виконання державного замовлення (виконання робіт, надання послуг), він повинен сприяти запровадженню відповідних стандартів для управління процесом виконання державного замовлення.

4. Контроль виконання державного замовлення повинен включати не лише аналіз правильності платежів, а й оцінити ефективність управління процесом та якість виконаних робіт та наданих послуг.

Стаття 22. Контроль обладнання для електронної обробки даних

Рівень видатків на обладнання для електронної обробки даних обумовлює також необхідність відповідного контролю. Цей контроль повинен мати системний характер, при цьому особливої уваги слід приділити наступним аспектам: планування потреби; економне використання електронного обладнання; застосування персоналу необхідної кваліфікації, що переважно входить до складу апарату підконтрольного органу; попередження неправильного використання техніки та корисність отриманої інформації.

Стаття 23. Промислові та комерційні підприємства з державною участю

1. Розширення економічної діяльності держави часто відбувається у формі створення підприємств, статус яких визначається у рамках приватного права. Ці підприємства також повинні бути об'єктами контролю Вищих органів контролю державних фінансів, якщо держава володіє контрольною часткою у цих підприємствах або здійснює домінуючий вплив на їх діяльність.

2. Такий контроль доцільно здійснювати за фактом; це дозволить оцінити дотримання принципів економії, ефективності та результативності.

3. Звіти за результатами перевірки таких підприємств, що призначені для Парламенту та оприлюднення, повинні готуватися з врахуванням вимог щодо збереження виробничих та комерційних таємниць.

Стаття 24. Контроль організацій, що отримують субсидії (дотації)

1. Вищий орган контролю державних фінансів повинен володіти повноваженнями щодо контролю за використанням субсидії (дотацій), отриманих з громадських коштів.

2. У випадках, коли сума субсидій (дотацій) є значною за абсолютним значенням або відносно розміру доходу чи капіталу організації-бенефіціанта, контроль може за необхідності охоплювати всю систему фінансового управління організації, що отримує субсидію (дотацію).

3. Нецільове використання субсидій (дотацій) повинно мати наслідком відшкодування наданих коштів.

Стаття 25. Контроль міжнародних та наднаціональних організацій

1. Міжнародні та наднаціональні організації, витрати яких покриваються за рахунок внесків країн-членів, а також окремі держави повинні піддаватися зовнішньому незалежному контролю.

2. Хоч цей контроль і повинен враховувати структуру та завдання, що покладені на ці організації, він має здійснюватися відповідно до принципів вищого контролю державних фінансів країн-членів.

З метою забезпечення незалежності цього контролю члени зовнішньої контрольної комісії повинні, передусім, обиратися серед членів Вищих органів контролю державних фінансів.

Додаток Ж

Таблиця відповідності кодів ЗКГНГ до кодів КВЕД

Код ЗКГНГ	Назва галузі	Коди КВЕД
<i>10000</i>	<i>Промисловість</i>	
11100	Електроенергетична	40

11200	Паливна промисловість	10,11, 23, 26
11300	Вугільна промисловість	10
11700	Атомна промисловість	12, 23
12100	Чорна металургія	13, 14, 27, 23, 26, 37, 28
12200	Кольорова металургія	13, 27, 24, 37, 31, 28
13100	Хімічна промисловість	24, 14, 17, 24, 22, 25, 26, 50, 19, 52, 36
14000	Машинобудування і металообробка (без промисловості і медичної техніки)	29, 28, 31, 26, 27, 33, 30, 22, 34, 35, 32, 36
15000	Деревообробна і целюлозно-паперова промисловість	20, 33, 36, 52, 20, 21
16100	Промисловість будівельних матеріалів	14, 26, 25, 36, 14
17000	Легка промисловість	17, 18, 19, 18, 19, 33, 36
18000	Харчова промисловість	15, 24, 16, 24
18300	Рибна промисловість	15
19100	Мікробіологічна промисловість	15, 24
19200	Борошномельно-круп'яна і комбікормова промисловість	15
19300	Медична промисловість	24, 23, 26
19400	Поліграфічна промисловість	22
19700	Інші промислові виробництва	20, 36, 14, 22, 74, 24, 36, 41, 17, 33, 36
20000	<i>Сільське господарство</i>	
21000	Сільськогосподарське виробництво	01, 92
22000	Обслуговування сільського господарства	01, 85
29000	Господарське управління сільським господарством	74
30000	<i>Лісове господарство</i>	
31000	Виробничі підприємства лісового господарства	02, 92, 01
32000	Обслуговування лісового господарства	02
40000	<i>Рибне господарство</i>	
41000	Виробничі господарства рибного господарства	05
42000	Обслуговування рибного господарства	05
50000	<i>Транспорт і зв'язок</i>	
51000	Транспорт	60, 60, 63, 61, 62
52000	Зв'язок	64
60000	<i>Будівництво</i>	
61000	Загальнобудівельні і спеціалізовані організації, які здійснюють будівельні, монтажні та інші роботи підрядним і господарським способом	45, 29, 31, 32, 33
62000	Капітальний ремонт і реставрація будов і споруд виробничого призначення	45
Код ЗКГНГ	Назва галузі	Коди КВЕД
63000	Ремонт будов і споруд невиробничого призначення, ремонт і будівництво житла на замовлення населення	45
65000	Організації, які здійснюють експлуатаційне буріння	45
66000	Проектні, проектно-дослідні, дослідні роботи	74
69000	Господарське управління будівництвом	74

70000	<i>Торгівля і громадське харчування</i>	
71000	Внутрішня торгівля	50, 51, 50, 52, 55
72000	Зовнішня торгівля	50, 51
80000	<i>Матеріально-технічне постачання і збут</i>	50, 51, 74, 4071,
81000	Заготовки	51, 51, 74
82000	Інформаційно-обчислювальне обслуговування	72, 70, 71
83000	Операції з нерухомим майном	70, 71
84000	Загальна комерційна діяльність по забезпеченню функціонування ринку	51, 67, 74, 75
85000	Геологія та розвідування надр, геодезична та гідрометеорологічна служби	74, 75
86000	Виробничі види побутового обслуговування населення	50, 52, 36, 52, 17, 52, 18, 19, 74, 92, 71
87000	<i>Інші види діяльності сфери матеріального виробництва</i>	22, 067, 92, 37, 74, 90
90000	<i>Житлово-комунальне господарство</i>	70, 55, 74, 90, 40, 55, 41, 70, 02, 9371
91000	Охорона здоров'я, фізична культура та соціальне забезпечення	85, 55, 85, 63, 92, 74
92000	Народна освіта	80, 85
93000	Культура і мистецтво	92, 74
95000	Наука і наукове обслуговування	73, 92, 72, 74, 05
96000	Фінанси, кредит, страхування, пенсійне забезпечення	65, 66, 67, 75
97000	Управління	75, 74
98000	Об'єднання громадян	91

Додаток 3

Класифікація видів економічної діяльності

Розділ	Вид економічної діяльності	Група/ Клас КВЕД	Характеристика виду економічної діяльності
--------	----------------------------	------------------------	--

Секція А	<i>Сільське господарство, мисливство та лісове господарство</i>		
	<i>Сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги</i>	01	
	Рослинництво	01.1	Вирощування: зернових, технічних та решти культур, не віднесених до інших класів рослинництва; фруктів, ягід, горіхів, культур для виробництва напоїв і прянощів
	Тваринництво	01.2	Розведення великої рогатої худоби, овець, кіз, коней, птиці, інших тварин та виробництво їх продукції
	Виробництво культур у поєднанні з тваринництвом (змішане сільське господарство)	01.3	Вирощування культур у поєднанні з тваринництвом (змішане сільське господарство)
	<i>Лісове господарство та пов'язані з ним послуги</i>	02	
	Лісове господарство та пов'язані з ним послуги	02.0	Лісове господарство. Надання послуг, пов'язаних з лісовим господарством.
Секція D	<i>Обробна промисловість</i>		
	Виробництво напоїв	15.9	Виробництво: дистильованих алкогольних напоїв; етилового спирту з зброджуваних матеріалів; вин; сидру; інших напоїв з зброджуваних продуктів; пива; мінеральних вод та прохолодних напоїв
	Тютюнова промисловість	16	
	Виробництво тютюнових виробів	16.0	Виробництво тютюнових виробів
	<i>Текстильна промисловість та пошиття одягу</i>		
	Текстильна промисловість	17	
	Прядіння волокна	17.1	Бавовнопрядіння. Підготовка: вовняного волокна, камвольної вовни; лляної пряжі та іншого текстильного волокна. Підготовка та перемотування шовкового волокна і штучних та синтетичних волокон. Виробництво ниток для шиття
	Вид економічної діяльності	Група/ Клас КВЕД	Характеристика виду економічної діяльності
	Ткацьке виробництво	17.2	Виробництво: бавовняних тканин, вовняних тканин кардного чесання, камвольної тканини, шовкових тканин, тканин з інших матеріалів
	Оброблення тканин	17.3	Оброблення тканин
Виробництво виробів з тексти-	17.4	Виробництво виробів з текстилю	

	лю		
	Виробництво інших текстильних матеріалів	17.5	Виробництво килимів та килимових покриттів, канатів, мотузок, шпагату та сіткового полотна; нетканих текстильних матеріалів; текстильних виробів, не віднесених до інших угруповань
	Виробництво трикотажних та в'язаних тканин	17.6	Виробництво трикотажних та в'язаних тканин
	Виробництво виробів з трикотажних та в'язаних тканин	17.7	Виробництво панчішних виробів з трикотажної тканини, пуловерів та подібних виробів
	Виробництво готового одягу та хутра	18	
	Виробництво шкіряного одягу	18.1	Виробництво одягу із шкіри
	Виробництво одягу з текстилю	18.2	Виробництво: робочого одягу, верхнього одягу, спіднього одягу, інших видів одягу та аксесуарів
	Виробництво хутра та хутряних виробів		Виробництво хутра та хутряних виробів
Підсекція DC	<i>Виробництво шкіри та шкіряного взуття</i>		
	Виробництво хутра та хутряних виробів	19	
	Ґрунтування та дублення шкіри	19.1	Ґрунтування та дублення шкіри
	Виробництво шкіряних галантерейних та дорожніх виробів	19.2	Виробництво шкіряних галантерейних та дорожніх виробів
	Виробництво взуття	19.3	Виробництво взуття
Підсекція DD	<i>Виробництво деревини та вироби з деревини</i>		
	Виробництво деревини та вироби з деревини	20	
	Лісопилне та стругальне виробництво, просочування деревини	20.1	Лісопилне та стругальне виробництво, просочування деревини
	Виробництво дерев'яних панелей	20.2	Виробництво дерев'яних панелей
	Вид економічної діяльності	Група/Клас КВЕД	Характеристика виду економічної діяльності
	Виробництво теслярських та столярних виробів	20.3	Виробництво теслярських та столярних виробів
	Виробництво дерев'яної тари	20.4	Виробництво дерев'яної тари
	Виробництво інших виробів з деревини, корка; виробництво плетених виробів	20.5	Виробництво різних виробів з деревини, виробів з корка, соломки та плетениці
Підсекція	<i>Целюлозно-паперова промисловість, видавнича справа</i>		

ція DE	Виробництво паперу та картону	21	
	Виробництво паперової маси, паперу та картону	21.1	Виробництво паперової маси, паперу та картону
	Виробництво виробів з паперу та картону	21.2	Виробництво гофрованого паперу та пакувального паперу та картону, санітарно-гігієнічних виробів та паперових виробів для побутового користування, паперових канцелярських належностей; шпалер; інших виробів з паперу та картону
	Видавнича справа, поліграфічна промисловість, відтворення друкованих матеріалів	22	
	Видавнича справа	22.1	Книговидавнича справа. Видавання газет. Видавання журналів та інших періодичних публікацій. Випуск звукозаписів. Інші види видавничої діяльності
	Поліграфічна діяльність	22.2	Друкування газет. Палітурна та оздоблювальна справа. Виробництво друкарських форм. Інші послуги, пов'язані з поліграфічним виробництвом
	Тиражування записів на магнітних носіях	22.3	Тиражування: записів на магнітних носіях, відеозаписів, записів програмного забезпечення комп'ютерів
Підсекція DH	<i>Виробництво гумових та пластмасових виробів</i>		
	Гумова та пластмасова промисловість	25	
	Виробництво гумових виробів	25 25.1	Виробництво: гумових покришок та камер, протектори гумових покришок, інших гумових виробів
	Вид економічної діяльності	Група/ Клас КВЕД	Характеристика виду економічної діяльності
	Перероблення пластмаси	25.2	Виробництво: пластин, труб та профілів з пластмаси; тари з пластмас; пластмасового обладнання для будівництва; інших виробів з пластмаси
Підсекція DI	<i>Виробництво інших неметалевих мінеральних виробів</i>		
	Виробництво інших неметалевих мінеральних ви-	26	

	робів		
	Виробництво скла та виробів з скла	26.1	Виробництво листового скла. Формування та оброблення листового скла. Виробництво ємностей із скла. Виробництво скловолокна. Виробництво та оброблення інших видів скла та виробів з скла.
	Виробництво інших керамічних виробів не для будівництва	26.2	Виробництво: керамічних виробів для домашнього господарства та керамічних декоративних; керамічних санітарно-технічних виробів; керамічних ізоляторів та деталей для керамічних ізоляторів; інших керамічних виробів технічного призначення, інших керамічних виробів; вогнетривких керамічних виробів.
	Виробництво керамічної плитки	26.3	Виробництво керамічної плитки
	Виробництво цегли, черепиці з глини	26.4	Виробництво цегли, черепиці з глини
	Виробництво цементу, вапна та гіпсу	26.5	Виробництво цементу, вапна та гіпсу
	Виробництво виробів з бетону та гіпсу	26.6	Виробництво: виробів з бетону для використання в будівництві; виробів з гіпсу для використання в будівництві; бетонних сумішей, готових для використання; сухих видів сумішей для мурування; виробів з волокнистого цементу; інших виробів з бетону та гіпсу.
	Оброблення каменю	26.7	Оброблення каменю
	Виробництво іншої мінеральної продукції	26.8	Виробництво абразивних виробів, інших неметалевих мінеральних виробів, не віднесених до інших угруповань
Підсекція DK	<i>Виробництво машин та устаткування</i>		
	Виробництво машин та устаткування	29	
	Вид економічної діяльності	Група/ Клас КВЕД	Характеристика виду економічної діяльності
	Виробництво механічного устаткування	29.1	Виробництво: двигунів та турбін; насосів, компресорів і гідравлічних систем; кранів і клапанів; зубчастих передач та елементів для механічних передач.
	Виробництво інших машин загального призначення	29.2	Виробництво: печей та паяльників для печей; підйомального і такелажного устаткування; вентиляційних і охолоджувальних промислових установок; інших машин загального

			призначення
	Виробництво сільсько-господарських машин	29.3	Виробництво сільськогосподарських тракторів та інших сільськогосподарських машин
	Виробництво верстатів	29.4	Виробництво верстатів
	Виробництво інших машин спеціального призначення	29.5	Виробництво: машин для металургії; машин для добувної промисловості в будівництва; машин для перероблення сільгосппродуктів; машин для текстильної промисловості; машин для виробництва паперу та картону; решти машин спеціального призначення
	Виробництво зброї та боєприпасів	29.6	Виробництво зброї та боєприпасів
	Виробництво побутових приладів	29.7	Виробництво побутових електроприладів, неелектричних побутових приладів
<i>Підсекція DL</i>	<i>Виробництво електричного та електронного устаткування</i>		
	Виробництво канцелярських та електронно-обчислювальних машин	30	
	Виробництво канцелярських та електронно-обчислювальних машин	30.0	Виробництво канцелярського обладнання, електронно-обчислювальних машин та іншого устаткування для оброблення інформації
	Виробництво електричних машин і апаратури	31	
	Виробництво двигунів, генераторів і трансформаторів	31.1	Виробництво двигунів, генераторів і трансформаторів
	Виробництво електророзподільної та контрольної апаратури	31.2	Виробництво електророзподільної та контрольної апаратури
	Виробництво ізолюваного дроту та кабелю	31.3	Виробництво ізолюваного дроту та кабелю
	Вид економічної діяльності	Група/Клас КВЕД	Характеристика виду економічної діяльності
	Виробництво акумуляторів та електричних батарей	31.4	Виробництво акумуляторів та електричних батарей
	Виробництво ламп та освітлювального устаткування	31.5	Виробництво ламп та освітлювального устаткування
	Виробництво іншого електроустаткування	31.6	Виробництво електроустаткування для двигунів та транспортних засобів, іншого електроустаткування, не віднесеного до інших угруповань
	Виробництво устаткування для	32	

	радіо, телебачення та зв'язку		
	Виробництво деталей електронного устаткування	32.1	Виробництво деталей електронного устаткування
	Виробництво апаратури для трансляцій, ретрансляцій передач	32.2	Виробництво апаратури для трансляцій, ретрансляцій передач
	Виробництво апаратури для запису та відтворення звуку та зображення	32.3	Виробництво апаратури для запису та відтворення звуку та зображення
	Виробництво медичних приладів, та інструментів; точних вимірвальних пристроїв, оптичних пристроїв та годинників	33	
	Виробництво медичного, хірургічного та ортопедичного устаткування	33.1	Виробництво медичного, хірургічного та ортопедичного устаткування
	Виробництво контрольно-вимірвальної апаратури	33.2	Виробництво контрольно-вимірвальної апаратури
	Виробництво контрольно-вимірвальних приладів для промисловості	33.3	Виробництво контрольно-вимірвальних приладів для промисловості
	Виробництво оптичного та фотографічного устаткування	33.4	Виробництво оптичного та фотографічного устаткування
	Виробництво годинників	33.5	Виробництво годинників
<i>Підсекція DM</i>	<i>Виробництво транспортного устаткування</i>		
	Виробництво автомобілів	34	
	Виробництво автомобільного транспорту	34.1	Виробництво автомобільного транспорту
	Виробництво корпусів для автомобілів та причепів	34.2	Виробництво корпусів для автомобілів та причепів
	Виробництво устаткування для автомобілів	34.3	Виробництво устаткування для автомобілів
	Виробництво іншого транспортного устаткування	35	
	Будування суден	35.1	Будування та ремонт, прогулянкових суден
	Вид економічної діяльності	Група/ Клас КВЕД	Характеристика виду економічної діяльності
	Виробництво залізничних і трамвайних локомотивів та рухомого складу	35.2	Виробництво залізничних і трамвайних локомотивів та рухомого складу
	Будування повітряних та космічних літальних апаратів	35.3	Будування повітряних та космічних літальних апаратів
Виробництво велосипедів та мотоциклів	35.4	Виробництво мотоциклів, велосипедів, інвалідних колясок	
Виробництво іншого транспортного устаткування, не віднесені до інших угруповань	35.5		

Підсекція DN	<i>Інше виробництво, не віднесених до інших угруповань</i>		
	Виробництво меблів, інші види виробництва	36	
	Виробництво меблів	36.1	Виробництво стільців та сидінь, меблів для офісів та магазинів, кухонних меблів, інших видів меблів, матраців
	Виробництво ювелірних та інших прикрас	36.2	Карбування монет та моделей. Виробництво ювелірної продукції
	Виробництво музичних інструментів	36.3	Виробництво музичних інструментів
	Виробництво спортивних товарів	36.4	Виробництво спортивних товарів
	Виробництво ігор та іграшок з усіх видів матеріалів	36.5	Виробництво ігор та іграшок з усіх видів матеріалів
	Виробництво інших виробів, не віднесених до інших угруповань	36.6	Виробництво: імітаційних ювелірних виробів, мітел і щіток, інших виробів не віднесених до інших угруповань
	Оброблення відходів	37	
	Оброблення металевих відходів та брухту	37.1	Оброблення металевих відходів та брухту
	Оброблення неметалевого брухту	37.2	Оброблення неметалевого брухту
Секція F	<i>Будівництво</i>		
	Будівництво	45	
	Підготовка будівельних ділянок	45.1	Знесення будівель і земляні роботи. Розвідувальне буріння та свердління.
	Будівництво завершених будівель; цивільне будівництво	45.2	Будівництво будівель, доріг, морських та річкових споруд. Монтаж кроків і настилів покрівель та гідроізоляційні роботи
	Роботи з обладнання будівель	45.3	Електромонтажні роботи, Ізоляційні роботи. Інші монтажні роботи
	Вид економічної діяльності	Група/ Клас КВЕД	Характеристика виду економічної діяльності
	Роботи з завершення будівництва	45.4	Штукатурні роботи. Столярні роботи. Покриття підлоги і стін. Фарбування та скління. Інші роботи з завершення будівництва.
	Оренда устаткування для будівництва з обслуговуючим персоналом	45.5	Оренда устаткування для будівництва з обслуговуючим персоналом
Секція G	<i>Оптова й роздрібна торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту</i>		
	Торгівля транспортними засобами та їх ремонт	50	

Торгівля автомобілями	50.1	Торгівля автомобілями
Технічне обслуговування та ремонт автомобілів	50.2	Технічне обслуговування та ремонт автомобілів
Торгівля авто товарами	50.3	Торгівля авто товарами
Торгівля мотоциклами та їх ремонт	50.4	Торгівля мотоциклами та їх ремонт
Роздрібна торгівля пальним	50.5	Роздрібна торгівля пальним
Оптова торгівля і посередництво у торгівлі	51	
Оптова торгівля продовольчими товарами	51.3	Оптова торгівля: фруктами та овочами, м'ясом та м'ясними продуктами; молочними продуктами, яйцями; олією та жирами, напоями; тютюновими виробами; цукром, шоколадними та кондитерськими виробами; іншими видами продовольчих товарів. Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами
Оптова торгівля непродовольчими споживчими товарами	51.4	Оптова торгівля: текстильними товарами; одягом і взуттям; електро побутовими приладами та радіотелевізійними товарами; виробами з кераміки, скла і господарськими товарами; парфумерними та косметичними товарами; фармацевтичними товарами; різними непродовольчими споживчими товарами
Оптова торгівля промисловим обладнанням	51.6	Оптова торгівля: верстатами; будівельним обладнанням; машинами для текстильної, швейної та трикотажної промисловості; офісною та комп'ютерною технікою; іншим промисловим обладнанням; сільськогосподарською технікою.
Вид економічної діяльності	Група/ Клас КВЕД	Характеристика виду економічної діяльності
Інші види оптової торгівлі	51.7	Інші види оптової торгівлі
Роздрібна торгівля побутовими товарами та їх ремонт	52	
Роздрібна торгівля продовольчими товарами в неспеціалізованих магазинах	52.1	Роздрібна торгівля продовольчими товарами в неспеціалізованих магазинах переважно з продовольчим асортиментом; в неспеціалізованих магазинах без переваги продовольчого асортименту.
Роздрібна торгівля	52.2	Роздрібна торгівля: фруктами та

	продовольчими товарами в спеціалізованих магазинах		овочами, м'ясом та м'ясними продуктами; рибою, морепродуктами і моллюсками; хлібом і хлібобулочними виробами; інші види роздрібної торгівлі продовольчими товарами у спеціалізованих магазинах.
	Роздрібна торгівля фармацевтичними товарами та парфумерією	52.3	Роздрібна торгівля фармацевтичними товарами, медичними та ортопедичними виробами, парфумерією та косметичними товарами
	Інші види роздрібної торгівлі у спеціалізованих магазинах	52.4	Роздрібна торгівля текстильними виробами; взуттям та шкіргалантерейними виробами; меблями та обладнанням для житла; електропобутовими приладами і радіотелевізійними товарами; інші види спеціалізованої роздрібної торгівлі.
	Роздрібна торгівля уживаними товарами в магазинах	52.5	Роздрібна торгівля уживаними товарами в магазинах
	Роздрібна торгівля поза магазином	52.6	Продаж поштою. Роздрібна торгівля з лотків і на ринках. Інша роздрібна торгівля поза магазином..
<i>Секція Н</i>	<i>Готелі і ресторани</i>		
	Ресторани	55.3	Ресторани
	Бари	55.4	Бари
	Їдальні і постачання готової їжі	55.5	Їдальні. Постачання готової їжі
<i>Секція І</i>	<i>Транспорт</i>		
	Наземний транспорт	60	
	Залізничний транспорт	60.1	Залізничний транспорт
	Міський та автодорожній транспорт	60.2	Пасажирські регулярні перевезення. Пасажирські транспортні перевезення. Інші автомобільні перевезення. Вантажні автомобільні перевезення.
	Вид економічної діяльності	Група/Клас КВЕД	Характеристика виду економічної діяльності
	Туристичні агентства та бюро подорожей	63.3	Туристичні агентства та бюро подорожей
	Діяльність транспортних агентств	63.4	Діяльність транспортних агентств
<i>Секція К</i>	<i>Операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам</i>		
	Операції з нерухомістю	70	
	Організація операцій з власною нерухомістю	70.1	Підготовка до продажу або здавання під найм нерухомості. Купівля та продаж власної нерухомості.
	Здавання під найм власної неру-	70.2	Здавання під найм нерухомого

хомості		майна
Операції з нерухомістю за дорученням третіх осіб	70.3	Діяльність агентств нерухомості. Управління нерухомістю.
Технічне обслуговування та ремонт офісної та комп'ютерної техніки	72.5	Технічне обслуговування та ремонт офісної та комп'ютерної техніки
Послуги, надані переважно юридичним особам	74	
Діяльність у сфері права, бухгалтерського обліку та консультації з питань управління	74.1	Діяльність у сфері права, у сфері бухгалтерського обліку. Дослідження ринку та вивчення суспільної думки. Консультації з питань комерційної діяльності та управління. Керівництво підприємством.
Реклама	74.4	Реклама
Підбір та забезпечення персоналом	74.5	Підбір та забезпечення персоналом
Слідча діяльність та забезпечення безпеки	74.6	Слідча діяльність та забезпечення безпеки

Додаток К

Зразок денного забірної листка

ТзОВ Кафе «Сніжок»
(назва підприємства)

Ідентифікаційний номер
ЕДРПОУ 54006560

Денний забірний листок № 50

Ліміт відпуску товарів _____ грн.

Матеріально відповідальна особа Котко Ю.М.

«7» 07 2006 р.

На відпуск готових виробів з кухні на видачу

Директор Горобинська М.С.

Головний бухгалтер Радченко Т.В.

№ з/п	№ розкладки	Назва виробів	Вихід	Продажна ціна, грн..	Відпущено (вказати час)					Повернуто	Всього відпущено за день	
						13.30	14.30					
					Г	Г	Г	Г	Г			
					Кількість					Кількість	Сума, грн.	
1		Пиріжки з капустою	75	1-00	-	27	-	-	-	-	27	27-00
2		Відбивна смажена	100	8-50	-	3	1	-	-	-	4	34-00
3		Картопля смажена «Фрі»	100	5-00	-	2	1	-	-	-	3	15-00
		Всього									34	76-00

Підпис отримувача

_____ (підпис)

О.П. Головокрутько

Підпис, хто відпускає

_____ (підпис)

Н.О. Подопрігора

Додаток Л

Зразок реєстру товарообігу

ТЗОВ Кафе «Чарлі»
(назва підприємства)

Реєстр товарообігу
За червень 2007 р.

Дата	Всього каса (сума реалізації по Z-звіту PPO)	В том числі			
		Реалізовано виробів кухні (субрахунок 282/2 «Ку- хня»)	Реалізовано покупних товарів (субрахунок 282/3 «Бар»)		
			Всього (гр. 5 +гр.6)	В тому числі	
		Десерт		Спиртне	
1	2	3	4	5	6
01.06.2006	...				
10.06.2006	...				
Всього з 01.06 по 10.06	19200-00	7200-00	12000-00	8000-00	4000-00
...	...				
30.06.2006					
Всього за червень	40000-00	14000-00	26000-00	16000-00	10000-00

Склав _____
(підпис)

Л.В. Брюхо

Додаток М

Зразок калькуляційної картки

ТЗОВ ресторан «Капкан»

Порційне, чергове, обіднє
(непотрібне закреслити)

Калькуляційна картка № 65
Назва страви пельмені відварні
По збірнику розкладок 1982 р.

брутто _____ нетто _____ вихід 235

Розкладка № 1071

№ з/п	Перелік продуктів	Дата 22.02.2006 р.		
		Норма	Ціна, грн..	Сума, грн..
1	2	3	4	5
1.	Тісто	8,3	5-00	41-50
2.	Свинина	9,34	28-00	261-52
3.	Цибуля	0,9	2-50	2-25
4.	Сіль	0,2	0-40	0-08
5.	Перець чорний мелений	0,004	10-00	0-04
6.	Вода	1,7	-	-
7.	Зелень	0,4	12-00	4-80
8.	Масло селянське	1,0	28-00	28-00
9.	Сметана	2,5	12-50	31-25
	Націнка в % до сировини			-
	Продажна ціна продукції (в вечірній час)			369-44
	Продажна ціна 1 блюда (в вечірній час)			3-70
	В тому числі ПДВ			0-62
	Скидка (16 % від вечірньої ціни продажу) в сумі 0,5 грн. ((3,15 грн.) * 16 : 100)			0-60
	Продажна ціна 1 блюда (в денний час)			3-10
	В тому числі ПДВ			0-52

Зав. виробництвом _____
(підпис)

Калькулятор _____
(підпис)

Затверджую:
Директор _____
(підпис)

Б.О. Печкін

Т.В. Трепетіна

М.С. Горобинська

Додаток Н

Зразок реєстру реалізованих страв

ТЗОВ Ресторан «Южний крест»
(назва підприємства)

Ідентифікаційний номер
ЄДРПОУ

54546560

Реєстр реалізованих страв

№ з/п	Назва страви	Ціна 1 страви	Кількість	Сума	
1.	Пельмені відварні	3-10	1000	2650	8950
		3-70	2000	6300	
	
	Разом	-	15000	21000	

Склав

_____ (підпис)

О.О. Бельмут - Воронська

Додаток П

Відповіді на тестові запитання

Тема №з\п	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	А	В	В	Б	А	-	Б	Б	Б,г	-
2	Б	В	А	А	Б	Б	-	Б	В,г	А
3	Б	А	А	В	Б	А	-	-	А,б	А,б
4	А	А	Б	В	А	-	Б	Б	Б	В
5	Б	А	В	А	А	Б,в	А	А	А,б	Б
6	Б	Б	Б	В	А	Б	Б	Б	Б	-

7	<i>Б</i>	<i>Б</i>	<i>А</i>	<i>В</i>	-	<i>А,б</i>	<i>В</i>	<i>А</i>	<i>В</i>	<i>А,в</i>
8	<i>Б</i>	<i>В</i>	<i>В</i>	<i>В</i>	-	<i>А</i>	<i>Б</i>	<i>Б</i>	-	<i>А</i>
9	<i>А</i>	<i>А</i>	-	-	<i>Б</i>	-	<i>А</i>	<i>Б</i>	<i>А</i>	<i>В</i>
10	<i>Б</i>	<i>Б</i>	<i>Б</i>	<i>Б</i>	<i>А</i>	<i>В</i>	-	-	<i>А,б</i>	<i>А</i>
11	<i>А,б</i>	<i>В</i>	<i>Б</i>	<i>Б</i>	-	<i>Г</i>	<i>А</i>	<i>Б</i>	<i>Б</i>	<i>А</i>
12	-	<i>А</i>	-	-	<i>А</i>	<i>А</i>	-	<i>В</i>	<i>А</i>	<i>Б</i>

Додаток Р

Еталонні відповіді на практичні завдання до тем

Практичне завдання № 1

Завдання 1.1.

№ з/п	Питання ревізії	Зміст контрольних заходів	Джерела інформації	Законодавча база, що регулює питання
1	2	3	4	5
1	Контроль правильності визначення собівартості продукції	- в розрахунку собівартості перевірити правильність вхідних статей; - перевірка документів по обліку браку; - перевірка правильності використання рахунків	- розрахунок собівартості; - документи синтетичного та аналітичного обліку; - документи з обліку браку;	Методичні рекомендації по формуванню собівартості продукції в промисловості, затв. Наказом Державного Комітету промислової політики

		обліку собівартості та її списання	- головна книга	України від 2.02.01 № 47
2	Контроль правильності визначення незавершеного виробництва	- визначення залишків НЗП на всіх стадіях виробництва; - порівняння фактичного НЗП з даними документів;	- первинна документація з обліку НЗП	
3	Контроль обліку витрат підприємства	- перевірка правильності віднесення витрат на облікові рахунки - правильне списання витрат	- аналітичні і синтетичні джерела інформації - головна книга	
4	Контроль обліку бракованої продукції	- правильність списання браку - невикористаний брак, його фактична перевірка	- документи з обліку бракованої продукції	
5	Узагальнення результатів ревізії	- складання акту ревізії		

На основі Програми ревізії та Робочого плану ревізора складіть алгоритм проведення ревізії.

Завдання 1.2.

~~Витрати на оплату праці = 1230,95/25*4=196,95~~

собівартість = 196,95+70,90+43=*=310,85 грн

Завдання 1.3.

НЗП на підприємствах добувної галузі немає

Завдання 1.4.

1. Дт 23 Кт 91
2. Дт 23 Кт 91
3. Дт 901, 902 Кт 91

Завдання 1.5.

124 + 9,10 + 74 = 207,10 грн

Завдання 1.6.

АКТ ревізії ВП «Світанок»

Від « 15 » квітня 2007 р.

м.

Харків

Розділ I. Загальна (вступна) частина.

Ревізійною бригадою у складі ПІБ СТУДЕНТА

(ПІБ керівника і членів ревізійної бригади)

проведено ревізію діяльності за період з « 1 » _____ січня _____ 2004р. По «31 » грудня 2006р.

Підстави для проведення ревізії Наказ № 17 від «10» лютого 2007р. та програма проведення ревізії, затверджена 07.02.2007р. Козар Т.К.

(ким, коли)

Особи, відповідальні за діяльність підприємства

Ревізія проводилась з участю осіб, відповідальних за діяльність підприємства.

Директор, _____ Риліна Людмила Назарівна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)
3 « 09 » лютого 2007_р. до « 14 » квітня_____2007 р.
бухгалтер_____Липненко Тетяна Вікторівна._____

(прізвище, ім'я, по батькові)
3 « 09 » лютого 2007_р. до « 14 » квітня 2007_р. Ревізію розпочато
« 9 » лютого 2007 р.
Ревізію закінчено « 14 » квітня 2007_р.

Розділ II. Констатуюча частина У ході проведення ревізії на ВП «Світанок» було виявлено наступні порушення:

1. на підприємстві невірно розраховується виробнича собівартість вугілля;
2. на підприємстві стоїть на обліку НЗП;
3. на підприємстві не вірно списуються витрати;
4. на підприємстві не вірно розраховується собівартість втрат від браку.

Ревізор
Директор
Бухгалтер

ПІБ студента
Риліна Л.Н..
Липненко Т.В.

Практичне завдання № 2

Завдання 2.1.

Програма незалежного аудиту ЖКП «Укрлифт»

№з/п	Перелік аудиторських процедур	Виконавець	Метод перевірки	Примітки аудитора
1	Контроль за витрачанням основних засобів	ПІБ студента	Аналіз і арифметична перевірка	-
2	Контроль за веденням обліку квартиронаймачів	ПІБ студента	Аналіз і арифметична перевірка	-
3	Контроль доходів і витрат	ПІБ студента	Аналіз і арифметична перевірка	-
4	Контроль цільового фінансування	ПІБ студента	Аналіз і арифметична перевірка	-
5	Контроль правильності визначення собівартості послуг	ПІБ студента	Аналіз і арифметична перевірка	-

Програма незалежного аудиту фірми «Ямайка»

№з\п	Перелік аудиторських процедур	Виконавець	Метод перевірки	Примітки аудитора
1	Перевірка наявності ліцензій та дозволу на здійснення діяльності	ПІБ студента	Суцільний	-
2	Перевірка наявності і законності відповідності сертифікатів державного зразка	ПІБ студента	Суцільний	-
3	Контроль своєчасності та повноти здійснення страхування клієнтів	ПІБ студента	Вибірковий	-
4	Контроль правильності складання договорів	ПІБ студента	Вибірковий	-
5	Контроль повноти та своєчасності виконання зобов'язань перед клієнтами	ПІБ студента	Суцільний	-
6	Контроль правильності розрахунку собівартості туристичних послуг	ПІБ студента	Вибірковий	-
7	Контроль розрахунків з бюджетом	ПІБ студента	Суцільний	-

Програма незалежного аудиту стоматологічної клініки 32

№з\п	Перелік аудиторських процедур	Виконавець	Метод перевірки	Примітки аудитора
1	Перевірка наявності ліцензій та дозволів	ПІБ студента	Суцільний	-
2	Перевірка обґрунтованості встановлених цін	ПІБ студента	Вибірковий	-
3	Перевірка правильності розрахунку собівартості	ПІБ студента	Суцільний	-
4	Перевірка правильності ведення обліку	ПІБ студента	Суцільний	-
5	Контроль розрахунків з бюджетом	ПІБ студента	Суцільний	-

Завдання 2.2.

В собівартість послуг не входять витрати на паливо службових автомобілів та амортизація житлових будинків

Завдання 2.3.

Дт 10 Кт 424

ПДВ в даному випадку не сплачується

Завдання 2.4.

Дт 209 Кт 301.

Бланки обліковуються на забалансовом рахунку 08

Завдання 2.5.

Перше порушення полягає в неправомірності підпису прејскуранта цін головним бухгалтером замість директора. Крім того акцизний збір не включається в ціну стоматологічної послуги

Завдання 2.6.

Показники	ЖКХ «Укрлифт»	ТФ «Ямайка»	Стоматологічна фірма «32»
Визначення собівартості і ціни	Неправильний розрахунок собівартості послуги	-	Неправильно розрахована ціна
Відображення в бухгалтерському обліку	Неправомірно нарахований податковий кредит по безоплатно отриманим засобам	Неправильний облік бланків суворої звітності	-

Практичне завдання № 3

Завдання 3.1.

Програма незалежного аудиту торгової фірми «Весна»

№з/п	Перелік аудиторських процедур	Виконавець	Метод перевірки	Примітки аудитора
1	Перевірка товарних операцій в оптовій торгівлі	ПІБ студента	Вибіркова	-
2	Перевірка витрат операційної діяльності	ПІБ студента	Суцільна	-
3	Перевірка правильності формування та відображення фінансових результатів	ПІБ студента	Вибіркова	-

Завдання 3.2.

1. Свідоцтво про державну реєстрацію
2. Договір оренди приміщення
3. Ліцензії на торгівлю тютюновими та ликероводочними виробами

4. Патенти на здійснення торгової діяльності

Завдання 3.3.

1. «Всього надходжень» $35+600=635$, а ні 675, та ні 22, а 12)
2. «Всього витрачання» треба : $245+148+414=669$, а ні 790
3. Залишок на 20.06.04 складає 221 грн (890-669), а ні 96 грн

Завдання 3.4.

1. неправильно визначена сума ПДВ (11000 грн)
сума ПДВ = $4200/6=7000$ грн
Дт 702 Кт 641 Сума 7000 грн
2. при списанні собівартості неправильно розраховані ТЗР
 $28867 + 5478 = 34345$ тис грн.

Завдання 3.5.

1. завищена сума уцінки товарів на 30 грн ($60-30=30$ грн).
2. неправомірно застосовано рахунок 949

Завдання 3.6.

Аудиторський висновок

Аудитором *ПІБ студента* была проверена торговая фирма «Весна». В ходе проведения аудита были найдены следующие нарушения:

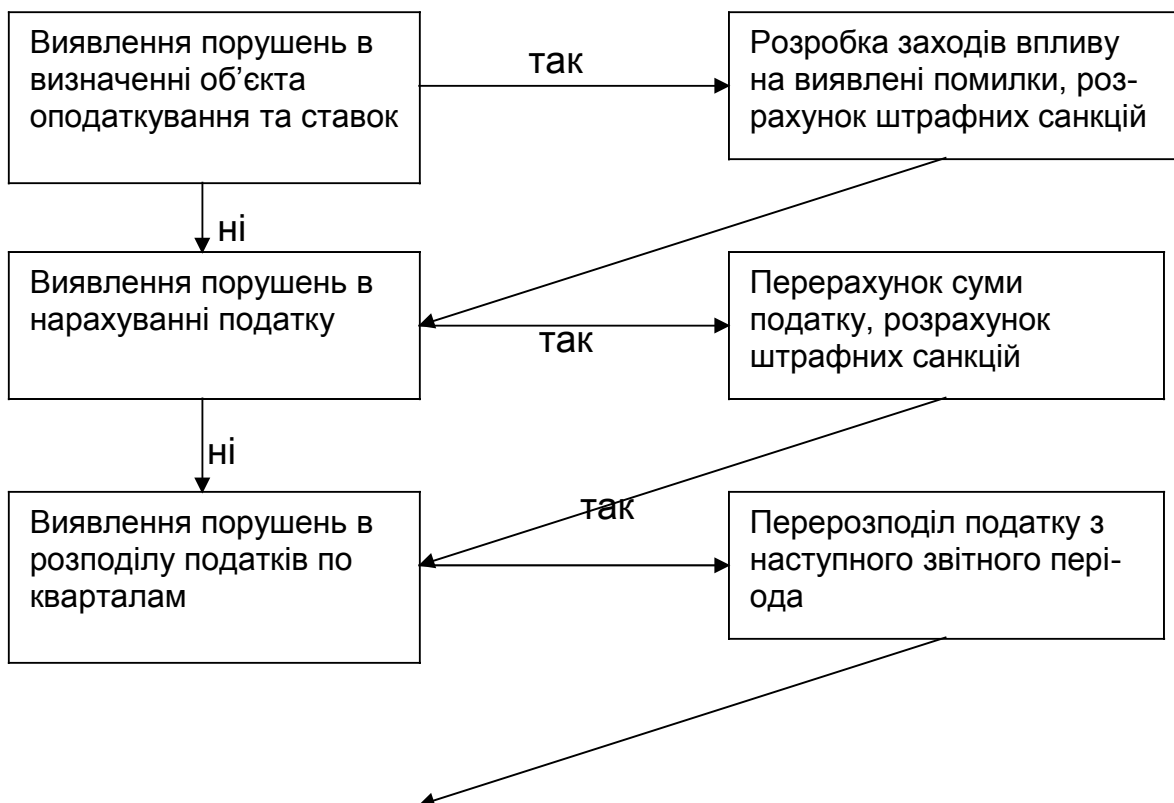
1. В торговой фирме были предоставлены не все документы для ведения торговли.
2. При проверке товарного отчета были найдены арифметические ошибки и ошибки в оформлении товарного отчета.
3. При проверке бухгалтерских записей по реализации товаров были найдены ошибки в определении сумм и в корреспонденции счетов.
4. При проверке бухгалтерских записей по учету уценки товаров были найдены ошибки в суммах, а в корреспонденции счетов.

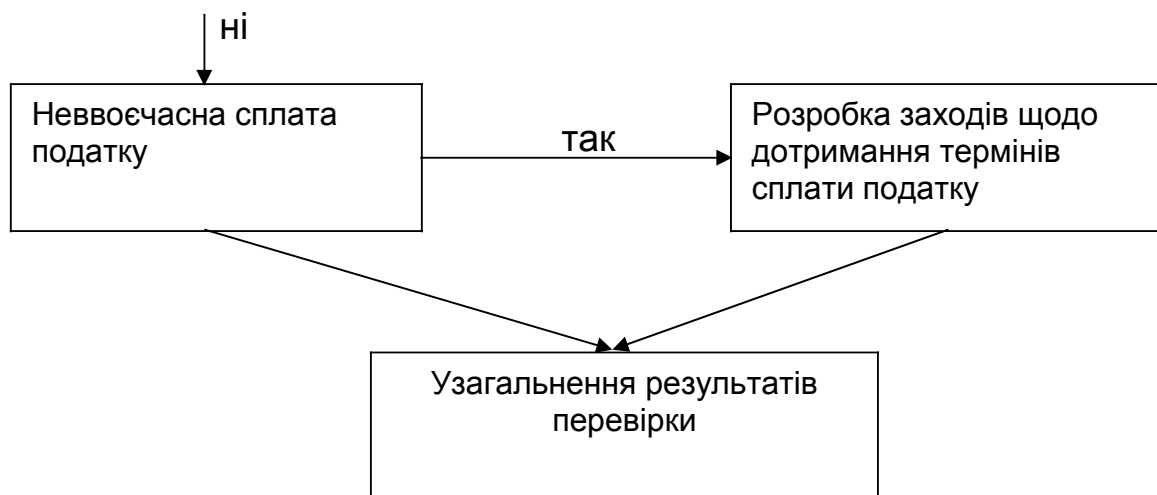
Данные ошибки имеют существенный характер, поэтому бухгалтерский учет в торговой фирме «Весна» нельзя считать достоверной.

Практичне завдання № 4

Завдання 4.1.

№ з/п	Питання	Терміни	Відповідальний
1	Перевірка правильності визначення статусу платника податку	1,10,07- 3,10,07	ПІБ студента
2	Перевірка визначення питомої ваги доходу підприємства від реалізації власної продукції	4,10,07- 6,10,07	ПІБ студента
3	Перевірка відповідності сплати платниками податку основних видів податків	7,10,07- 12,10,07	ПІБ студента
4	Перевірка правильності визначення об'єкта оподаткування	13,10,07- 14,10,07	ПІБ студента
5	Перевірка податкового розрахунку	15,10,07	ПІБ студента
6	Перевірка відображення грошової оцінки сільськогосподарських земельних ділянок	16,10,07- 18,10,07	ПІБ студента
7	Перевірка «нового» (уточненого) розрахунку податку	19,10,07	ПІБ студента
8	Перевірка сплати податку	20,10,07	ПІБ студента

Сума повинна складатись з:

ФСН с многол насаждениями = $(8 \text{ га} * 1023 \text{ грн/га} * 0,09\%)/100\% = 7,37 \text{ грн}$

ФСН с пашен = $(12 \text{ га} * 845 \text{ грн/га} * 0,15\%)/100\% = 15,21 \text{ грн}$

ФСН сенокоса = $(45 \text{ га} * 124 \text{ грн/га} * 0,15\%)/100\% = 8,37 \text{ грн}$

ФСН с пастбищ = $(14,8 \text{ га} * 401 \text{ грн/га} * 0,15\%) / 100\% = 8,9 \text{ грн}$

ФСН с водного фонда = $(0,5 \text{ га} * 798 \text{ грн/га} * 0,45\%) / 100\% = 1,8 \text{ грн}$

Таким чином,

ФСП = $15,21 + 8,37 + 8,9 + 7,37 + 1,8 = 41,65 \text{ грн}$

Підприємство повинно сплатити за рік:

$41,65 * 12 = 450 \text{ грн}$

Тобто переплата 287 грн.

Завдання 4.3.

1 квартал –97,8 грн

2 квартал –97,8 грн

3 квартал –489 грн

4 квартал –293,4 грн

Практичне завдання № 5

Завдання 5.1.

Програма незалежного аудиту

№ з/п	Перелік аудиторських процедур	Виконавець	Метод	Примітки
Будівельна фірма «Кімната»				
1	Перевірка розрахунку собівартості робіт	ПІБ студента	Суцільна	-
2	Перевірка наявності ліцензій та дозволів	ПІБ студента	Суцільна	-
3	Перевірка порядку проведення інвентаризації будівельних матеріалів	ПІБ студента	Вибіркова	-
4	Перевірка правильності обліку споруд	ПІБ студента	Вибіркова	-
Будівельне підприємство «Автосвіт»				
1	Перевірка відображення основних засобів	ПІБ студента	Вибіркова	-
2	Перевірка обліку запасів третього рівня	ПІБ студента	Вибіркова	-
3	Перевірка правильності застосування рахунку 23	ПІБ студента	Вибіркова	-
4	Перевірка витрат	ПІБ студента	Вибіркова	-
5	Перевірка фінансового результату	ПІБ студента	Вибіркова	-

Завдання 5.2.

Перевірка маршрутних листів, перегляд норм витрат палива, контрольний замір палива

Завдання 5.3.

Будівельна організація могла збільшити суму будівництва з урахуванням накладних витрат, засобів на будівництво і розбору тимчасових споруд тощо. При цьому, будівельна організація не відобразила фактичну вартість будівництва документально.

Завдання 5.4.

Аудиторський висновок

Аудитором *ПІБ студента* была проверена проверка строительной фирмы. В ходе проведения аудита были найдены следующие нарушения:

1. Строительная фирма увеличила сумму строительства с учетом накладных расходов, средств на возведение и разборку временных зданий, дополнительных расходов

2. Строительная организация не отразила фактическую стоимость строительства жилого дома в документации

Данные ошибки имеют существенный характер, поэтому бухгалтерский учет нельзя считать достоверной.

11.12.2007

ПІБ студента

Практичне завдання № 6

Завдання 6.1.

Програма аудиту неприбуткових організацій

№ з/п	Аудиторські процедури	Виконавець	Метод	Примітки
1	Перевірка статутних документів	ПІБ студента	Суцільна	-
2	Співставлення напрямів діяльності	ПІБ студента	Суцільна	-
3	Перевірка всіх передбачених кодів реєстрації	ПІБ студента	Суцільна	-
4	Перевірка цільових і нецільових надходжень	ПІБ студента	Суцільна	-
5	Перевірка договору оренди	ПІБ студента	Суцільна	-

Завдання 6.2.

БАЛАНС НА 31 ГРУДНЯ 2007 РОКУ

Форма № 1

Актив	Код рядка	На початок звітної року	На кінець звітної року
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
залишкова вартість	010	0,0	0,0
первісна вартість	011	0,0	0,0
накопичена амортизація	012	0,0	0,0
Незавершене будівництво	020	0,0	0,0
Основні засоби:		-	-

залишкова вартість	030	0,0	0,0
первісна вартість	031	0,0	0,0
знос	032	0,0	0,0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040	0,0	0,0
інші фінансові інвестиції	045	0,0	0,0
Довгострокова дебіторська заборгованість			
Відстрочені податкові активи	060	0,0	0,0
Гудвіл	065	0,0	0,0
Інші необоротні активи	070	0,0	0,0
Усього за розділом I	080	0,0	0,0
II. Оборотні активи			
Запаси:			
виробничі запаси	100	0,0	0,0
тварини на вирощуванні та відгодівлі	110	0,0	0,0
незавершене виробництво	120	0,0	0,0
готова продукція	130	0,0	0,0
товари	140	0,0	0,0
Векселі одержані	150	0,0	0,0
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
чиста реалізаційна вартість	160	0,0	0,0
первісна вартість	161	0,0	0,0
резерв сумнівних боргів	162	0,0	0,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
з бюджетом	170	0,0	0,0
за виданими авансами	180	0,0	0,0
з нарахованих доходів	190	0,0	0,00
із внутрішніх розрахунків	200	0,0	0,0
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	0,0	0,0
Поточні фінансові інвестиції	220	0,0	0,0
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	230	0,0	6,2
в іноземній валюті	240	0,0	0,0
Інші оборотні активи	250	0,0	0,0
Усього за розділом II	260	0,0	6,20
III. Витрати майбутніх періодів			
Баланс	280	0,0	6,20

Пасив	Код рядка	На початок звіт-ного періоду	На кінець звіт-ного періоду
I. Власний капітал			
Статутний капітал	300	0,0	0,0

Пайовий капітал	310	0,0	6,20
Додатковий вкладений капітал	320	0,0	0,0
Інший додатковий капітал	330	0,0	0,0
Резервний капітал	340	0,0	0,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	0,0	0,0
Неоплачений капітал	360	0,0	0,0
Вилучений капітал	370	0,0	0,0
Усього за розділом I	380	0,0	6,20
II. Забезпечення наступних витрат і платежів		-	-
Забезпечення виплат персоналу	400	0,0	0,0
Інші забезпечення	410	0,0	0,0
Страхові резерви	415	0,0	0,0
Частка перестраховиків у страхових резервах	416	0,0	0,0
Цільове фінансування	420	0,0	0,0
Усього за розділом II	430	0,0	0,0
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440	0,0	0,0
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450	0,0	0,0
Відстрочені податкові зобов'язан- ня	460	0,0	0,0
Інші довгострокові зобов'язання	470	0,0	0,0
Усього за розділом III	480	0,0	0,0
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500	0,0	0,0
Поточна заборгованість за дов- гостроковими зобов'язаннями	510	0,0	0,0
Векселі видані	520	0,0	0,0
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	0,0	0,0
Поточні зобов'язання за роз- рахунками:			
з одержаних авансів	540	0,0	0,0
з бюджетом	550	0,0	0,0
з позабюджетних платежів	560	0,0	0,0
зі страхування	570	0,0	0,0
з оплати праці	580	0,0	0,0
з учасниками	590	0,0	0,0
із внутрішніх розрахунків	600	0,0	0,0
Інші поточні зобов'язання	610	0,0	0,00
Усього за розділом IV	620	0,0	0,00
V. Доходи майбутніх періодів	630	0,0	0,0
Баланс	640	0,0	6,20

Завдання 6.3.

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ЗА 2006 РІК

I. Фінансові результати

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	010	-	-
Податок на додану вартість	015	-	-
Акцизний збір	020	-	-
Страхові відшкодування	025	-	-
Інші вирахування з доходу	030	-	-
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	035	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	040	-	-
Валовий:		-	-
прибуток	050	-	-
збиток	055	-	-
Інші операційні доходи	060		
Адміністративні витрати	070	0,10	
Витрати на збут	080		
Інші операційні витрати	090		
Фінансові результати від операційної діяльності:			
прибуток	100		
збиток	105	0,10	
Доход від участі в капіталі	110		
Інші фінансові доходи	120	0,2	
Інші доходи	130		
Фінансові витрати	140		
Втрати від участі в капіталі	150		
Інші витрати	160		
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:			
прибуток	170	0,10	
збиток	175		
Податок на прибуток від звичайної діяльності	180		
Фінансові результати від звичайної діяльності:			
прибуток	190	0,10	
збиток	195		
Надзвичайні:			
доходи	200	-	-
витрати	205	-	-
Податки з надзвичайного прибутку	210	-	-
Чистий:			
прибуток	220	0,10	
збиток	225		

II. Елементи операційних витрат

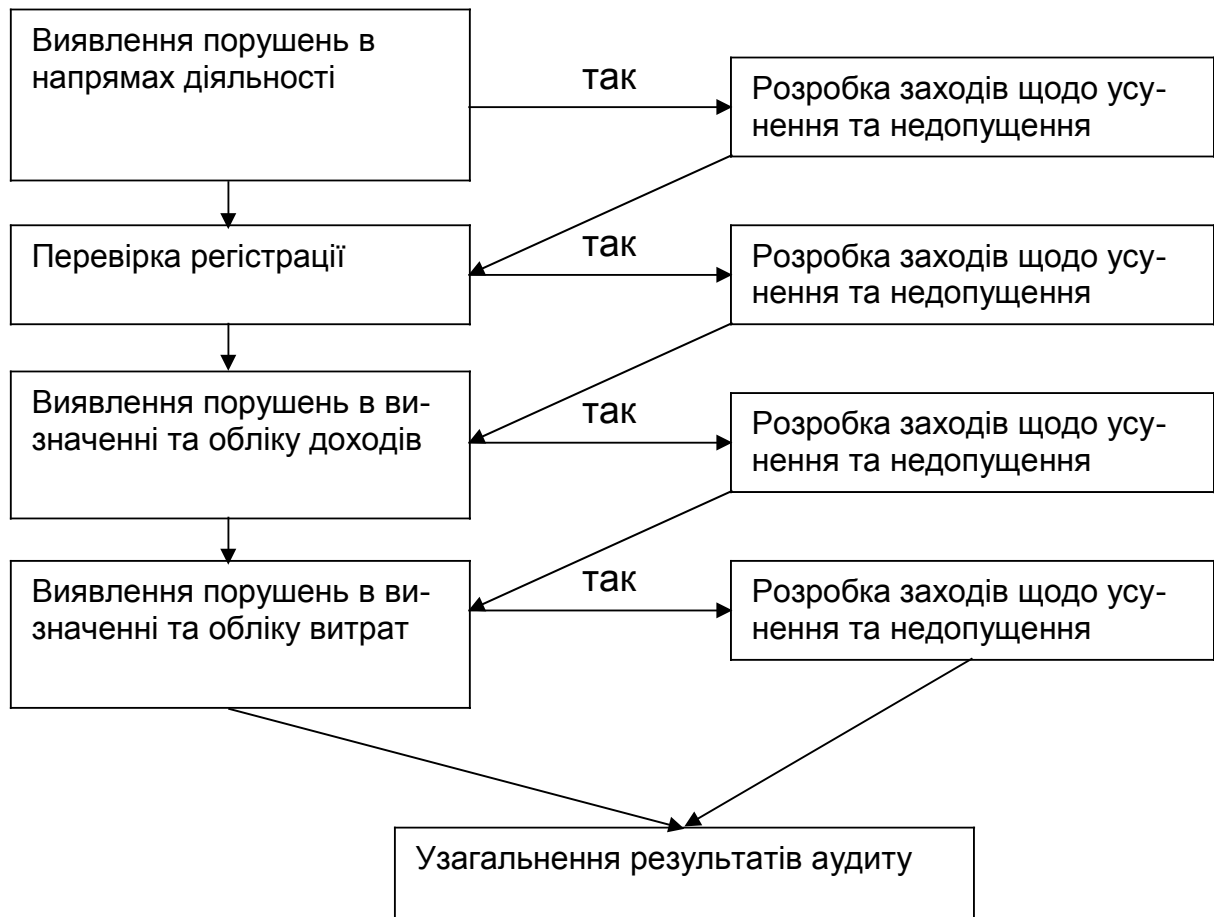
Найменування показника	Код рядка	За звітний період	За попередній період
Матеріальні затрати	230	-	-
Витрати на оплату праці	240	-	-
Відрахування на соціальні заходи	250	-	-
Амортизація	260	-	-
Інші операційні витрати	270	0,10	-
Разом	280	0,10	-

III. Розрахунок прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За попередній період
Середньорічна кількість простих акцій	300	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	310	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	320	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	330	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	340	-	-

Завдання 6.4.

Алгоритм проведення аудиту

Завдання 6.5.

В результаті аналізу можна помітити, що за звітний період було отримано $49,6+458,2+421,02+62,6+13,0= 1004,42$ тис. грн. тому неприбутковою її назвати важко. Організація повинна сплатити до бюджету податок з тих доходів, які перевищують 25% загальних валових доходів тощо.